

Tilastokeskus
Statistikcentralen
Statistics Finland

SVT

Ympäristö ja luonnonvarat 2004:2
Miljö och naturresurser
Environment and Natural Resources

Ympäristötilasto 2004
Environment Statistics

Ympäristötilasto 2004

Environment Statistics

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

SVT

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Raija Tulokas

(09) 1734 3419

ymparisto.energia@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi/ymparisto

Kansikuva – Pämbild – Cover Picture: Futureimagebank

Kannen suunnittelu – Pärmpianering – Cover design: Irene Matis

Taitto – Ombrytning – Layout: Tuula Kyllönen

ISSN 1456-7121

= Ympäristö ja luonnonvarat

ISSN 0785-0387

ISBN 952-467-297-9

Esipuhe Foreword

Ympäristötilasto 2004 -julkaisussa kuvataan ihmisen toiminnan ympäristövaikutuksia ja yhteiskunnan toimenpiteitä ympäristön suojelemiseksi. Tässä perusteoksessa ympäristöasioita käsitellään monipuolisesti muun muassa ympäristötaloudellisista lähtökohdista käsin.

Ympäristötilasto 2004 on luotettavan ympäristötiedon lähde, josta löytyvät viimeisimmät tiedot keskeisistä ympäristöaiheista lukuina, aikasarjoina, kuvioina ja teksteinä. Julkaisussa on runsaasti vertailutietoja teollistuneista maista.

CD-ROM sisältää julkaisun pdf-muodossa, kaikki tilastotaulukot ja kuvioden tiedot Excel-taulukoina. Levykkeellä on lisäksi kuvat valmiina tulostettavaksi värikkäinä kalvoina.

Ympäristö ja energia -yksikön koko henkilökunta on osallistunut tietojen tuottamiseen ja julkaisun tekemiseen. Yliaktuaari **Raija Tulokas** on vastannut julkaisun kehittämisestä ja toimittamisesta.

Tilastokeskus kiittää eri tahoja hyvästä yhteistyöstä.

Environment Statistics 2004 describes the effects from human activities on the environment and the actions society has taken to protect it. This essential compendium examines environmental matters from various angles, including the environmental-economic one.

Environment Statistics 2004 is a source of reliable environmental information, presenting the latest data on key environmental topics as figures, time series, graphics and texts. The publication contains copious comparative data from industrialised countries.

The accompanying CD-ROM contains the publication in PDF format, the statistical tables and the data of the graphics in Excel format, as well as the graphics ready for printing out as full colour transparencies.

The entire personnel of the Environment and Energy section contributed to the production of these data and to the preparation of this publication. Senior Statistician **Raija Tulokas** was responsible for the development and editing of the publication.

Statistics Finland gratefully acknowledges the co-operation of different bodies in the preparation of this compendium.

Tilastokeskuksessa, toukokuussa 2004 Statistics Finland, May 2004

Kaija Hovi

Tilastojohtaja
Director, Business Structures

Sisällys

	Sivu
Esipuhe	3
Sisällys	4
Tiivistelmä	5
Päästöt ilmaan	7
Jätteet	23
Vedet	39
Maatalous	57
Metsät	71
Kalastus	91
Biologinen monimuotoisuus	99
Maankäyttö	111
Tuotanto ja kulutus	115
Energia	119
Liikenne	129
Ympäristöverotus	139
Ympäristönsuojelumenot	143
Luonnonvarojen kokonaiskäyttö	155
Kansalaiset ja ympäristö	165
Ympäristölainsäädäntö	175
Taulukko- ja kuvioluettelo	177
Hakemisto	189

Käytetyt symbolit

Ei yhtään	–
Tieto epälooginen esitettäväksi	.
Tietoa ei ole saatu tai se on liian epävarma esitettäväksi	..
Ennakkotieto	*
Vaaka- tai pystysuora viiva, joka katkaisee aikasarjan, osoittaa, että viivan eri puolilla olevat tiedot eivät ole täysin verrannollisia.	
EURO	
Tässä julkaisussa Suomea koskevat rahamääräiset tiedot esitetään euroina. Muunto kerroin on EUR 1 = FIM 5,94573 markkaa.	

Contents

	Page
Foreword	3
Contents	4
Summary	6
Air emissions	7
Waste	23
Waters	39
Agriculture	57
Forests	71
Fishing	91
Biodiversity	99
Land use	111
Production and consumption	115
Energy	119
Transport	129
Environmental taxation	139
Environmental protection expenditure	143
Total material requirement	155
General public and the environment	165
Environmental legislation	175
Tables and figures	177
Index	193

Explanation of symbols

Magnitude nil	–
Category not applicable	.
Data not available or too uncertain for presentation	..
Preliminary data	*
A horizontal or vertical line drawn across a time series shows substantial breaks in the homogeneity of a series.	
EURO	
The monetary data relating to Finland are given in euro. The conversion rate is EUR 1 = FIM 5.94573	

Tiivistelmä

Ympäristötilasto 2004 -julkaisussa tarkastellaan luonnon ja ihmisen välistä vuorovaikutusta useista eri näkökulmista. Aiheina ovat muun muassa päästöt ilmaan, vesien kuormitus, jätteet, maankäyttö, luonnonvarojen käyttö, energia, liikenne, ympäristöverotus ja ympäristönsuojelumenot. Lisäksi julkaisussa on tietoja EU-maiden kansalaisten suhtautumisesta ympäristöasioihin.

Päästöt ilmaan -luvussa kuvataan Suomen kasvihuonekaasupäästöjen sekä muiden ilmapäästöjen kehitystä. Kasvihuonekaasupäästöjen tiedot perustuvat YK:n ilmastositomukselle vuosittain toimitettavaan päästöinventaarioon, joka puolestaan on pohjana Kioton pöytäkirjan tavoitteiden seurannalle.

Maankäyttö -luvun tiedot esitetään maakunnittain vuonna 2000 käyttöön otetun suomalaisen maankäyttöluokituksen mukaisina.

Luonnonvarojen kokonaiskäyttö antaa yleiskuvan ympäristöä kuormittavan ainemäärän muutoksista, ja bruttokansantuotteeseen ja väes-

tömäärään verrattuna koko kansantalouden materiaaliriippuvuuden kehityksestä.

Ympäristötaloudellinen näkökulma korostuu *Luonnonvarojen kokonaiskäyttö* luvun lisäksi eniten luvuissa *Tuotanto ja kulutus*, *Ympäristöverotus* ja *Ympäristönsuojelumenot*.

Ympäristötilasto 2004 -julkaisu perustuu tutkimuslaitosten, hallinnon, Tilastokeskuksen, Eurostatin ja OECD:n keräämiin tietoihin. Useista aiheista on vertailutietoja muista teollistuneista maista. Tuoreimmat tiedot ovat vuodelta 2003.

Julkaisun mukana on CD-ROM -levyke, jossa julkaisun tilastotiedot on Excel-taulukoina ja kuvat pdf-muodossa. Monipuoliset hakuominaisuudet helpottavat tietojen löytymistä levykkeeltä.

Ympäristötilasto 2004 on hyödyllinen työväline yrityksille, hallinnolle, tutkijoille, toimittajille ja opettajille. Julkaisu soveltuu myös ympäristöopetukseen eri oppilaitoksissa.

Summary

Environment Statistics 2004 examines interaction between man and nature from several perspectives. The covered topics include emissions to air, burdening of waters, waste, land use, total material requirement, energy, transport, environmental taxation and environmental protection expenditure. The publication also contains information on the attitudes of EU citizens to environmental matters.

The Chapter *Air Emissions* describes the development of emissions of greenhouse gases and other significant air emissions in Finland. The data on greenhouse gas emissions derive from the emission inventories submitted annually to the UN's Convention of Climate Change. The inventories are used to monitor progress under the Kyoto Protocol.

The Chapter *Land Use* presents data by region in accordance with the Finnish Land Use Classification that was introduced in the year 2000.

The Chapter *Total Material Requirement of Finland* gives an overview of how the volumes of material that impose loading on the environment have changed, and of

the development of the material dependency of the national economy relative to the gross domestic product and number of population.

Apart from the Chapter mentioned above, the Chapters *Production and Consumption*, *Environmental Taxation* and *Environmental Protection Expenditure* also put a major emphasis on the perspective of environmental economy.

The information in **Environment Statistics 2004** is based on data collected by research institutes, administrative bodies, Eurostat and OECD. On several topics the publication contains abundant comparative data from other industrialised countries, the latest relating to 2003.

Attached is a CD-ROM containing the publication's statistical data as Excel tables and figures in PDF format. Versatile search facilities help in finding the required data on the CD-ROM.

Environment Statistics 2004 is a useful tool for enterprises, administration, researchers, reporters and teachers. It can also be utilised in environmental education by diverse educational institutes.

Päästöt ilmaan

Air emissions

Haitallisia aineita tulee ilmakehään kaasuina tai hiukkasina sekä luonnosta että ihmisen toiminnan seurauksena. Suurin osa ihmisen aiheuttamista päästöistä tulee energiantuotannosta, teollisista prosesseista sekä liikenteestä. Ne vaikuttavat ilmastoon lämpenemiseen, otsonikatoon ja happamaan laskeumaan.

Kasvihuonekaasujen pitoisuudet ilmakehässä ovat kasvaneet viimeisen sadan vuoden aikana pääasiassa ihmisen toiminnan seurauksena. Kasvihuonekaasuja ovat hiilidioksidi, metaani, dityppioksidi ja F-kaasut, joista viimeksi mainittu tarkoittaa HFC ja PFC -yhdisteitä sekä rikikiheksafluoridia. Kasvihuonekaasut estävät nimensä mukaisesti lämpösäteilyn pääsyä takaisin avaruuteen ja aiheuttavat ilmastoon lämpenemistä. Ilmastomuutosta pidetään tällä hetkellä yhtenä vakavimmista globaaleista ympäristöuhista.

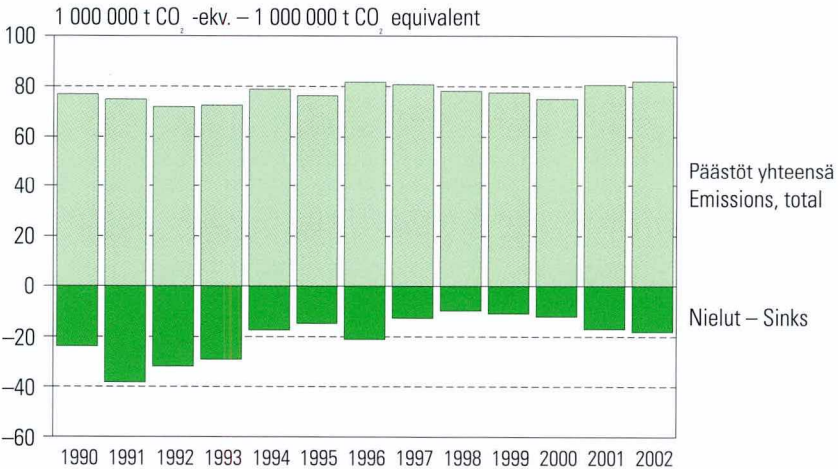
Tärkeimmät ilman laatuun vaikuttavat epäpuhtaudet ovat rikki-dioksidi, typen oksidit, hiilimonoksidi, hiilivedyt sekä hiukkaset. Ilman laatu vaikuttaa elinmahdollisuuksiin, terveyteen ja viihtyvyyteen. Typenoksidin ja rikkipäästöjen hapan laskeuma vaikuttaa maaperään ja vesistöihin. Happamoivia päästöjä pyritään vähentämään kansainvälisin sopimuksin.

Harmful substances enter the atmosphere as gases or particulate matter both from the nature and as a result of human activity. Most of the emissions resulting from human activity originate from energy production, industrial processes and transport. They speed up the greenhouse effect and ozone depletion, as well as cause acid depositions.

Over the past century atmospheric concentrations of greenhouse gases have been increasing primarily as a consequence of human activity. Greenhouse gases are carbon dioxide, methane, nitrous oxide and F-gases, the latter meaning HFC and PFC compounds and sulphur hexafluoride. As their name implies, greenhouse gases prevent the radiation of heat back to space and cause warming of the climate. Climate change is today regarded as one of the most serious global threats to the environment.

The main pollutants affecting air quality are sulphur oxides, nitrogen oxides, carbon monoxide, hydrocarbons and particulate matter. Air quality affects the living conditions, health and enjoyment. The acidic deposition caused by nitrogen oxides and sulphur emissions affects the soil and water system. Efforts are being made to reduce acidifying emissions by international agreements.

1 Suomen kasvihuonekaasupäästöt ja nielut vuosina 1990–2002 Finlands greenhouse gas emissions in 1990–2002

Lähde: Kasvihuonekaasuinventaario 2002
Source: Greenhouse gas inventory 2002

Suomi on mukana vuonna 1992 solmitussa YK:n ilmastopöytäkirjassa ja sitä täydentävässä Kioton pöytäkirjassa, jonka Suomi ratifioi vuonna 2002. Suomi on sitoutunut osana EU-maiden yhteistä taakanjakoa rajoittamaan kasvihuonekaasupäästöjään vuoden 1990 tasolle vuosien 2008–2012 aikana. Sopimusehtojen mukaisesti maat raportoivat kasvihuonekaasupäästönsä vuosittain. Kioton pöytäkirjan ratifioineiden maiden tulee perustaa päästöjen seuranta varten kansallinen kasvihuonekaasujen inventaarijärjestelmä. Suomessa tämä tehtävä on annettu Tilastokeskukselle.

Finland is party to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) approved in 1992, and to the Kyoto Protocol supplementing it, which Finland ratified in 2002. Finland's obligation under the burden sharing of the EU Member States is to keep its greenhouse gas emission during the 2008 to 2012 period at the level they were in 1990. Parties to the UNFCCC must report on their greenhouse gas emissions annually. The Kyoto Protocol obliges its parties to establish a national inventory system for the monitoring of greenhouse gas emissions. In Finland, this task has been assigned to Statistics Finland.

2 Kasvihuonekaasupäästöt kaasuittain vuosina 1990–2002 Greenhouse gas emissions by gases, 1990–2002

	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1 000 000 t CO ₂ -ekv. – 1 000 000 t CO ₂ equivalent								
Hiilidioksidipäästöt Carbon dioxide emissions (CO ₂)	62,5	62,7	68,1	66,8	64,6	64,1	62,3	67,7	69,5
Metaani – Methane (CH ₄)	6,3	6,1	6,1	6,0	5,8	5,7	5,4	5,4	5,1
Dityppioksidi Nitrous oxide (N ₂ O)	7,9	7,4	7,4	7,6	7,5	7,3	6,8	6,8	6,8
HFC-yhdisteet – HFCs	0,00002	0,029	0,077	0,168	0,245	0,319	0,502	0,657	0,463
PFC-yhdisteet – PFCs	0,00007	0,00014	0,00016	0,00018	0,00021	0,028	0,022	0,020	0,013
Rikkihexafluoridi Sulphur hexafluoride (SF ₆)	0,094	0,069	0,072	0,076	0,053	0,052	0,051	0,055	0,051
Päästöt yhteensä Total	76,8	76,3	81,7	80,7	78,1	77,5	75,0	80,6	82,0
Maan käytön muutos ja metsätalous (nielut) Land-use change and forestry	-23,8	-14,7	-21,0	-12,6	-9,7	-10,8	-12,0	-16,9	-18,0

Lähde: Kasvihuonekaasuinventaario 2002
Source: Greenhouse gas inventory 2002

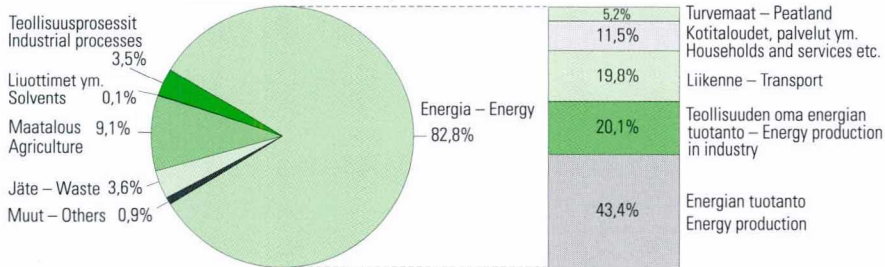
Vuonna 2002 Suomen kasvihuonekaasupäästöt olivat noin 82 miljoonaa yhteismitallistettua hiilidioksiditonnia (Mt CO₂-ekv.), mikä on noin viisi miljoonaa hiilidioksiditonnia yli Kioton päästörajan. Merkittävin kasvihuonekaasuista on hiilidioksidi, jonka osuus kaikista päästöistä oli noin 85 prosenttia. Dityppioksidin osuus oli noin kahdeksan prosenttia ja metaanin kuusi prosenttia. F-kaasujen osuus kasvihuonekaasupäästöistä oli alle prosentin.

Suurin osa hiilidioksidipäästöistä syntyy fossiilisten polttoaineiden ja turpeen poltosta. Vuoden 2003 ennakkotietojen mukaan polttoeräiset hiilidioksidipäästöt olivat noin 70 miljoonaa tonnia. Hiilidioksidin

In 2002, Finland's greenhouse gas emissions totalled approximately 82 million tonnes of carbon dioxide equivalent, which exceeded by around five million tonnes the limit set by the Kyoto Protocol. The most important greenhouse gas of carbon dioxide made up roughly 85 per cent of the total emissions, while around eight per cent was nitrous oxide and six per cent methane. F-gases accounted for less than one per cent of Finland's greenhouse gas emissions.

Bulk of the carbon dioxide emissions comes from the combustion of fossil fuels and peat. According to preliminary data, carbon dioxide emissions from fuel combustion amounted to roughly 70 million

3 Suomen kasvihuonekaasupäästöt lähteittäin vuonna 2002 Finlands greenhouse gas emissions by source in 2002

Lähde: Kasvihuonekaasuinventaarior 2002
Source: Greenhouse gas inventory 2002

ohella polttoaineiden käytöstä aiheutuu jonkin verran myös metaani- ja dityppioksidipäästöjä. Metaanipäästöistä suurin osa on peräisin jätesektorilta ja maataloudesta. Maatalous on myös merkittävä dityppioksidin päästölähde.

Energiasektori on suurin päästölähde Suomessa. YK:n ilmastopöytäkirjan mukaisessa raportoinnissa energiasektorilla tarkoitetaan kaikkea polttoaineiden käyttöä sekä polttoaineiden tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen liittyviä haihtuma- ja karkauspäästöjä, lukuun ottamatta ei-fossiilisten polttoaineiden hiilidioksidipäästöjä.

Vuonna 2002 energiasektorin osuus kasvihuonekaasupäästöistä oli yli 80 prosenttia. Maatalouden osuus oli noin yhdeksän prosenttia. Jätesektorin päästöt olivat reilut neljä prosenttia ja teollisuusprosessien

tonnes in 2003. Besides carbon dioxide, certain amounts of methane and nitrous oxide are also released in fuel combustion. The vast majority of methane emissions originate from the waste sector and from agriculture. Agriculture is also a major source of nitrous oxide emissions.

The energy sector is the biggest source of emissions in Finland. In the UNFCCC the energy sector refers to all use of fuel and to all fugitive emissions related to the production, distribution and consumption of fuel with the exception of carbon dioxide emissions from the combustion on non-fossil fuels.

Over 80 per cent of all greenhouse gas emissions originated from the energy sector in 2002. The respective share of the agricultural sector was around nine per cent. Emissions from the waste sector

4 Kasvihuonekaasupäästöt lähteittäin vuosina 1990–2002 Greenhouse gas emissions by sources, 1990–2002

	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1 000 000 t CO ₂ -ekv. – 1 000 000 t CO ₂ equivalent								
Energiaperäiset päästöt Energy	59,1	61,5	67,0	65,9	63,5	62,9	60,4	66,2	68,0
Teollisuusprosessit Industrial processes	2,9	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	3,0	3,0	2,8
Liottimien ja kemiallisten tuotteiden käyttö Solvent and other product use	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,05	0,04
Maatalous – Agriculture	10,1	7,8	7,7	7,9	7,7	7,6	7,6	7,5	7,5
Jätteiden käsittely Waste management	4,0	3,9	3,8	3,7	3,5	3,4	3,3	3,1	2,9
Muut – Other	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
Päästöt yhteensä Total	76,8	76,3	81,7	80,7	78,1	77,5	75,0	80,6	82,0
Maan käytön muutos ja metsätalous (nielut) Land-use change and forestry	-23,8	-14,7	-21,0	-12,6	-9,7	-10,8	-12,0	-16,9	-18,0

Lähde: Kasvihuonekaasuinventaario 2002
Source: Greenhouse gas inventory 2002

noin 3,5 prosenttia kaikista päästöistä. Teollisuusprosessien päästöillä tarkoitetaan teollisuusprosesseista vapautuvia, ei-polttoaineperäisiä päästöjä.

Energiasektorin polttoeräiset hiilidioksidipäästöt vuonna 2002 olivat 15 prosenttia vuoden 1990 päästötason yläpuolella. Maatalouden ja jätesektorin päästöt ovat sitä vastoin vähentyneet reilun neljänneksen perusvuoden 1990 päästöistä.

Suomen vuosittaiset päästömäärät ovat vaihdelleet huomattavasti. Tätä vaihtelua selittävät ennen kaikkea vesivoiman tuotannon vaihtelut pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla ja siitä johtuvat sähkön viennin ja tuonnin vaihtelut Suomessa. Päästöihin vaikuttaa myös suhdannetilanne energiaintensiivisillä teollisuus-

made up good four per cent and those from industrial processes around 3.5 per cent of all emissions. Emissions from industrial processes refer to non-energy related ones released from them.

In 2002, carbon dioxide emissions from fuel combustion in the energy sector exceeded the 1990 level by 15 per cent, whereas emissions from agriculture and the waste sector have decreased by good quarter from those of the base year of 1990.

Finland's annual emissions have fluctuated considerably. This is principally explained by the variations in hydropower production in the Nordic electricity markets and the resulted fluctuations in exports and imports of electricity in Finland. The prevailing economic situation

den aloilla ja uusiutuville energia-
lähteillä tuotetun energian määrä.

Metsät toimivat Suomessa hiili-
dioksidinieluna eli ilmakehästä si-
toutuu metsiin kasvun yhteydessä
enemmän hiiltä kuin mitä hakkuissa
poistuu. Vuonna 2002 metsien hii-
linielu oli yli 20 prosenttia Suomen
kokonaispäästöistä.

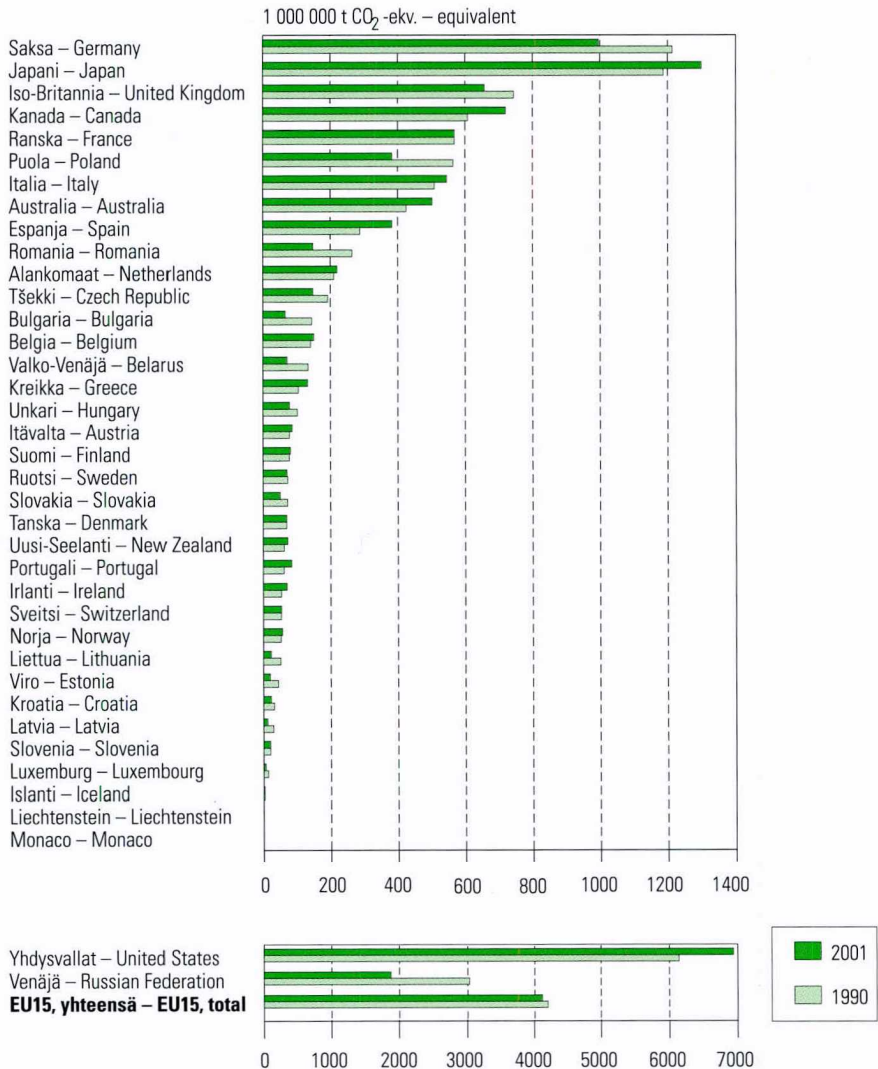
Yhdysvaltojen, Venäjän ja EU-
maiden päästöt ovat keskeisessä ase-
massa kasvihuonekaasujen maail-
manlaajuisessa rajoittamisessa. Kio-
ton pöytäkirjan voimaantulo edel-
lyttää, että sen ratifioineiden mai-
den päästöt kattavat 55 prosenttia
kaikista teollisuusmaiden päästöistä.

in energy-intensive industrial sectors
and the amount of energy produced
with renewable sources also have an
impact on emissions.

Forests function in Finland as the
carbon dioxide sink, meaning that
growing forests remove more car-
bon dioxide from the atmosphere
than is released to it because of for-
est fellings. In 2002, the uptake of
carbon dioxide by forests amounted
to over 20 per cent of Finland's total
emissions.

Emissions of the United States,
Russia and the EU countries have a
key position in global reduction of
greenhouse gases. The entry into
force of the Kyoto Protocol requires
that its parties cover 55 per cent of
all emissions of industrial countries.

5 Kasvihuonekaasupäästöt eri maissa vuosina 1990 ja 2001 Greenhouse gas emissions in selected countries in 1990 and 2001

Lähde – Source: UNFCCC Report on the national greenhouse gas inventory data from Annex I parties for the period 1990–2001, 17 October 2003.

6 Rikkipäästöt (rikkidioksidina) vuosina 1990–2002 Sulphur emissions (as SO₂) in 1990–2002

	1990	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1 000 t										
Liikenne ja työkoneet yhteensä Total mobile sources	10	9	7	6	6	5	5	5	5	4	4
Tieliikenne – Road transport	5,3	4,7	2,2	1,8	1,2	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Muu liikenne ja työkoneet Other mobile sources	4,8	4,4	4,7	4,5	4,4	4,6	4,3	4,5	4,4	4,1	4,2
Kiinteät lähteet Total stationary sources	250	131	108	91	100	95	85	81	71	83	81
Energiantuotanto Power stations	81	45	44	34	42	40	32	29	24	36	37
Teollisuus ¹⁾ – Industrial fuel consumption ¹⁾	107	42	34	32	33	33	31	29	30	29	24
Muu ²⁾ – Non-industrial fuel consumption ²⁾	13	8	5	6	10	7	5	6	5	7	7
Teollisuusprosessit ³⁾ Industrial processes ³⁾	49	37	25	19	15	15	17	17	12	11	12
Yhteensä – Total	260	140	115	97	105	100	90	86	76	87	85

¹⁾ Sisältää teollisuuden voimalaitosten ja prosessien polttoaineiden käytön

Includes fuel combustion in industrial power plants

²⁾ Sisältää mm. maataloudet, kotitaloudet, palvelusektorin yms.

Includes fuel combustion in agriculture, households and service

³⁾ Ei-polttoaineperäiset päästöt – Non-energy based emissions

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

Rikkipäästöt aiheutuvat lähes kokonaan energiantuotannosta ja teollisuudesta. Rikkipäästöt alentuivat voimakkaasti 1980-luvulla ja vähentymistä tapahtui vielä 1990-luvulla. Päästöjen väheneminen johtuu pääosin siirtymisestä vähärikkisten polttoaineiden käyttöön ja savukaasujen rikinpoistolaitteiden käyttöönotosta. Rikkipäästöt olivat noin 85 000 tonnia vuonna 2002. Päästöt ovat vähentyneet 85 prosenttia vuoden 1980 tasosta.

Sulphur dioxide emissions originate almost totally from energy production and industrial processes. Emissions of sulphur dioxide fell sharply in the 1980s and reduction continued throughout the 1990s. The fall in these emissions has been mainly due to widening use of fuels with low sulphur content and introduction of flue gas desulphurisation plants. In 2002, sulphur emissions totalled approximately 85,000 tonnes, which represents a reduction of over 85 per cent from the 1980 level.

7 Rikki­päästöt (rikkidioksidina) eri maissa 1990–2001 Sulphur emissions (as SO₂) in selected countries in 1990–2001

Maa – Country	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	1 000 t							
Suomi – Finland	260	97	105	100	90	86	76	87
Ruotsi – Sweden	111	69	74	66	63	54	58	60
Norja – Norway	53	34	33	30	30	28	26	25
Tanska – Denmark	181	149	180	110	75	55	27	25
Islanti – Iceland	8	8	8	9	8	9	11	10
Alankomaat – Netherlands	202	141	134	116	108	103	91	89
Belgia – Belgium	288	237	235	208	194	157	159	162
Espanja – Spain	2 162	1 804	1 572	1 729	1 594	1 627	1 493	1 424
Irlanti – Ireland	183	161	147	166	176	157	131	126
Iso-Britannia – United Kingdom	3 721	2 363	2 026	1 665	1 589	1 210	1 166	1 127
Italia – Italy	1 719	1 262	1 205	1 075	1 039	924	758	709
Itävalta – Austria	91	54	53	51	46	41	41	37
Kreikka – Greece	493	541	525	521	528	540	483	485
Luxemburg – Luxembourg	15	9	8	6	4	4	3	3
Portugali – Portugal	338	365	312	327	365	380	339	310
Puola – Poland	3 210	2 376	2 368	2 181	1 897	1 719	1 511	1 564
Ranska – France	1 383	1 055	1 029	886	921	791	715	668
Saksa – Germany	5 321	1 939	1 340	1 087	874	804	795	650
Sveitsi – Switzerland	43	34	30	26	28	26	18	21
Slovakia – Slovak Republic	543	239	227	202	179	171	120	129
Tšekki – Czech Republic	1 876	1 091	946	701	443	269	264	251
Turkki – Turkey	..	..	..	..	..	2 105	2 226	..
Unkari – Hungary	1 010	705	673	659	592	595	492	403
Australia – Australia	1 624	1 796	1 853	1 841	1 829	1 893	2 389	2 489
Japani – Japan	976	915	877	875	854	809	820	895
Kanada – Canada	3 305	2 806	2 721	2 691	..	..	..	..
Uusi-Seelanti – New Zealand	61	70	72	60	60	61	57	64
Yhdysvallat – United States	21 481	17 408	17 629	18 076	18 185	17 541	16 499	14 324

Lähteet: Tilastokeskus. OECD Environmental Data. UNFCCC Greenhouse gas inventory Database
Sources: Statistics Finland. OECD Environmental Data. UNFCCC Greenhouse gas inventory Database

8 Typen oksidit (NO₂:na) vuosina 1990–2002 Nitrogen oxides (as NO_x) in 1990–2002

	1990	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1 000 t										
Liikenne ja työkoneet yhteensä Total mobile sources	186	169	163	156	152	148	140	135	128	121	117
Tieliikenne Road transport	134	119	111	106	101	95	89	84	78	74	70
Muu liikenne ja työkoneet Other mobile sources	52	50	52	50	51	53	51	51	50	48	48
Kiinteät lähteet Total stationary sources	99	95	103	86	97	96	87	85	80	89	93
Energiantuotanto Power stations	47	45	49	35	44	41	..	..	31	42	46
Teollisuus ¹⁾ Industrial fuel consumption ¹⁾	45	41	45	42	42	44	..	..	38	35	35
Muu ²⁾ – Non-industrial fuel consumption ²⁾	7	9	9	9	11	11	..	..	10	11	11
Yhteensä – Total	285	264	265	243	249	244	227	220	208	210	211

¹⁾ Sisältää myös teollisuuden voimalaitosten polttoaineiden käytön
Includes fuel combustion in industrial power plants

²⁾ Sisältää mm. maatalouset, kotitalouset, palvelusektorin yms.
Includes fuel combustion in agriculture, households and service

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

Typen oksidien päästöt alentuivat 1980-luvun alkupuoliskolla, mutta lähtivät uudelleen nousuun vuosikymmenen lopulla. 1990-luvulla päästöt alentuivat hitaasti. Vuonna 2002 typen oksidien päästöt olivat noin 211 000 tonnia, josta liikenteen osuus oli yli puolet. Typipäästöjä voidaan pienentää autojen katalysaattoreilla, parantamalla energiantuotannon polttotekniikkaa ja ottamalla käyttöön savukaasujen typenpoistolaitteita.

Nitrogen oxide emissions decreased in the first half of the 1980s, but started to go up again towards the end of the decade. In the 1990s, the emissions fell slowly. In 2002, nitrogen oxide emissions totalled approximately 211,000 tonnes, of which transport accounted for over one half. Nitrogen oxide emissions can be reduced through the use of catalytic converters in cars, improved combustion techniques in energy production and introduction of flue gas NO_x reduction equipment.

9 Typen oksidien päästöt (NO_x) eri maissa 1990–2001 NO_x emissions in selected countries in 1990–2001

Maa – Country	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	1000 t							
Suomi – Finland	285	243	249	244	227	220	208	210
Ruotsi – Sweden	349	309	309	291	277	267	247	251
Norja – Norway	226	223	232	235	236	240	223	221
Tanska – Denmark	271	261	305	265	238	218	206	202
Islanti – Iceland	26	28	30	29	28	26	25	23
Alankomaat – Netherlands	574	484	474	446	429	422	421	411
Belgia – Belgium	308	334	324	316	316	296	298	315
Espanja – Spain	1 270	1 348	1 290	1 325	1 317	1 371	1 405	1 393
Irlanti – Ireland	116	114	118	116	119	117	123	132
Iso-Britannia – United Kingdom	2 767	2 093	2 019	1 849	1 737	1 609	1 520	1 687
Italia – Italy	1 944	1 795	1 744	1 662	1 600	1 490	1 372	1 317
Itävalta – Austria	202	183	181	185	182	182	184	199
Kreikka – Greece	290	296	306	310	334	326	321	331
Luxemburg – Luxembourg	23	21	22	18	17	16	17	17
Portugali – Portugal	282	329	323	332	352	385	394	399
Puola – Poland	1 280	1 120	1 154	1 114	991	951	838	805
Ranska – France	1 962	1 786	1 761	1 690	1 661	1 592	1 508	1 488
Saksa – Germany	2 729	1 984	1 897	1 800	1 724	1 676	1 600	1 592
Sveitsi – Switzerland	154	120	113	107	105	99	95	89
Slovakia – Slovak Republic	226	182	130	125	130	117	106	106
Tseki – Czech Republic	741	413	432	423	414	390	396	332
Turkki – Turkey	643	802	872	879	863	953	951	..
Unkari – Hungary	238	190	196	200	203	210	203	180
Australia – Australia	2 312	2 344	2 405	2 549	2 601	2 679	2 878	3 089
Japani – Japan	2 017	2 132	2 085	2 124	2 019	2 008	2 032	2 024
Kanada – Canada	2 106	1 998	2 011	2 068	2 051	2 056	..	2 280
Uusi-Seelanti – New Zealand	140	162	169	179	174	185	193	198
Yhdysvallat – United States	21 955	24 214	25 075	25 584	25 546	25 300	25 116	2 048

Lähteet: Tilastokeskus. OECD Environmental Data. UNFCCC Greenhouse gas inventory Database
Sources: Statistics Finland. OECD Environmental Data. UNFCCC Greenhouse gas inventory Database

Hiukkaspäästöjä tulee energian- tuotannosta, teollisuudesta ja liikenteestä. Päästöt ovat vähentyneet erityisesti 1990-luvun alkupuolella.

Lyijylaskeuma on alentunut voimakkaasti 1980-luvun alusta lähtien lyijyttömään bensiniin siirtymisen jälkeen. Lyijypäästöt ovat nykyisin lähellä nollaa.

Otsonikerrosta heikentävien aineiden käyttöä on pyritty rajoittamaan ja osin kieltämään kokonaan. Näistä merkittävimpien CFC-yhdisteiden tuonti Suomeen vähentyi kymmenessä vuodessa jyrkästi 1931 tonnista 1,1 tonniin. Samaan aikaan näitä korvaavien HCFC-yhdisteiden tuonti kasvoi vuoteen 1997 asti.

Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (NMVOC) päästöt tulevat pääasiassa öljynjalostuksesta, liuottimien käytöstä, teollisuudesta ja liikenteestä. Päästöt ovat hitaasti vähentyneet 1990-luvun tasosta.

Hiilimonoksidipäästöt ovat olleet hitaassa laskussa 1990-luvulta lähtien. Päästöt olivat vuonna 2002 noin 592 000 tonnia, josta tieliikenteen osuus oli yli 70 prosenttia. Tie liikenteestä aiheutuneet hiilimonoksidipäästöt ovat vähentyneet 1990-luvulta yli 30 prosenttia, mutta samaan aikaan muiden lähteiden päästöt ovat lisääntyneet.

Emissions of **particulate matter** come from energy production, industrial processes and transport. These emissions fell especially in the first half of 1990s.

Lead deposition has been falling sharply since the introduction of unleaded petrol at the beginning of the 1980s. Lead emissions are today close to zero.

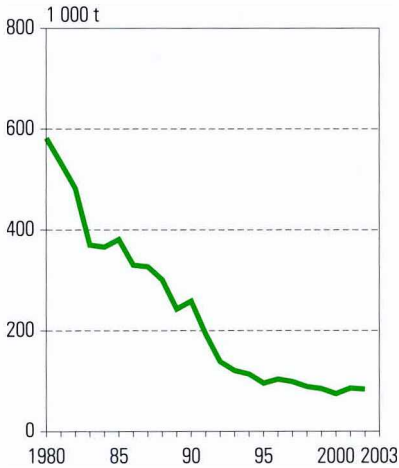
Restrictions and, in cases, total bans have been imposed on the use of **chemicals depleting the ozone layer**. In ten years, the imports of the main one, i.e. CFC compounds, to Finland declined sharply from 1,931 to 1.1 tonnes. During the same time period, the imports of HCFC compounds (which are substitutes to CFC compounds) to Finland increased up to the year 1997.

Volatile organic compound (VOC) emissions originate mainly from oil refining, solvent use, industry and transport. These emissions were falling slowly in the 1990s.

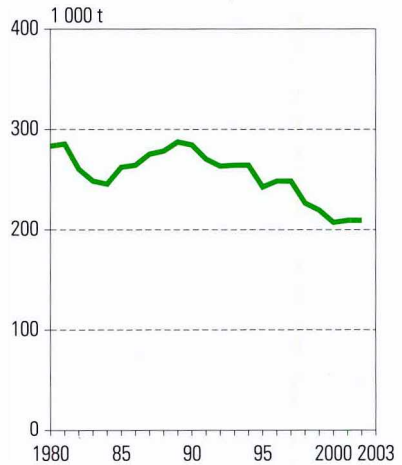
Carbon monoxide emissions have been declining slowly since the 1990s. In 2002 they totalled approximately 592,000 tonnes, of which road transport accounted for 70 per cent. Carbon monoxide emissions from road transport have fallen by over 30 per cent since the 1990s, but at the same time emissions from other sources have increased.

10 Päästöt ilmaan vuosina 1980–2003 Air emissions in 1980–2003

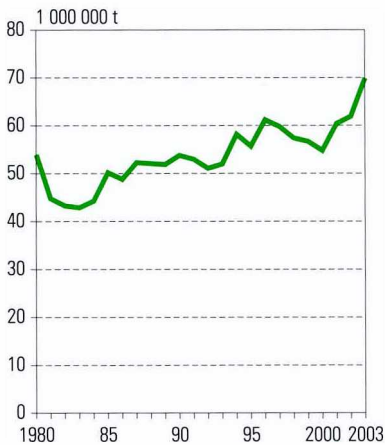
Rikkipäästöt – Sulphur emissions

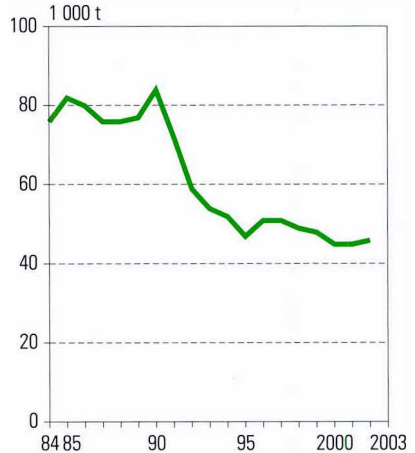
Typen oksidit – Nitrogen oxides

Hiilidioksidi – Carbon dioxide¹⁾

Hiukkaset – Particulates

¹⁾ Fossiilisten polttoaineiden ja turpeen polton aiheuttamat päästöt
Emissions from fossil fuels and peat combustion

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

11 Hiilidioksidipäästöt vuosina 1990–2002 Carbon dioxide emissions in 1990–2002

	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1 000 000 t								
Liikenne ja työkoneet yhteensä Total mobile sources	14,7	13,9	13,9	14,5	14,7	14,9	14,8	14,9	15,2
Tieliikenne – Road transport	10,9	10,3	10,2	10,7	10,8	10,9	10,9	11,0	11,3
Muu liikenne ja työkoneet Other mobile sources	3,8	3,7	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	3,9	3,9
Kiinteät lähteet – Total stationary sources	39,2	42,0	47,4	45,4	42,8	41,9	40,1	45,6	47,0
Energiantuotanto – Power stations	16,3	19,4	24,6	22,0	18,6	18,2	17,2	24,2	26,1
Teollisuus ¹⁾ – Industrial fuel consumption ¹⁾	16,9	16,8	16,2	17,7	17,9	17,7	17,5	15,5	15,0
Muu ²⁾ – Non-industrial fuel consumption ²⁾	6,0	5,8	6,6	5,7	6,3	6,0	5,4	5,9	5,9
Muut lähteet – Other sources									
Teollisuusprosessit ³⁾ – Industrial processes ³⁾	1,2	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1	1,0	1,0
Turpeen tuotannon ja varastoinnin sekä polttoaineiden käytön haihtumapäästöt Fugitive emissions from peat production and storage and fuel combustion	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Maatalousmaan päästöt – Agricultural soils	3,2	1,7	1,8	2,1	2,0	2,0	2,0	1,9	2,1
Muut lähteet – Other sources	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
Yhteensä – Total	62,5	62,7	68,1	66,8	64,6	64,1	62,3	67,7	69,5

¹⁾ Sisältää teollisuuden voimalaitosten ja prosessien polttoaineiden käytön
Includes fuel combustion in industrial power plants

²⁾ Sisältää mm. maataloudet, kotitaloudet, palvelusektorin yms.

Includes fuel combustion in agriculture, households, and service

³⁾ Ei-polttoaineperäiset päästöt – Non-energy based emissions

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

12 Hiilimonoksidi vuosina 1990–2002 Carbon monoxide in 1990–2002

	1990	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1 000 t										
Liikenne ja työkoneet yhteensä Total mobile sources	577	539	507	499	488	481	475	467	452	440	426
Tieliikenne – Road transport	469	433	400	391	379	370	360	349	333	320	305
Muu liikenne ja työkoneet – Other mobile sources	108	107	107	108	109	111	115	118	119	120	122
Kiinteät lähteet Total stationary sources	109	109	113	116	153	168	169	160	157	163	166
Yhteensä – Total	686	648	619	615	641	649	644	627	609	602	592

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

13 Metaani vuosina 1990–2002 Methane in 1990–2002

	1990	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1 000 t									
Maatalous (karjatalous) Agriculture (livestock)	98,4	91,4	88,1	88,4	89,6	87,4	85,9	85,4	84,3	84,0
Polttoaineiden tuotannon ja jakelun haihtumapäästöt Fugitive emissions from production and distribution of fuels	1,2	1,2	1,2	1,6	1,4	1,6	1,4	1,4	1,9	1,4
Kiinteät jätteet (kaatopaikat) Solid waste (landfills)	175,2	175,8	172,6	168,4	163,8	156,2	152,5	143,3	138,1	127,8
Jätevedenpuhdistamot Sewage treatment plants	7,3	6,9	7,0	6,8	6,8	6,6	6,4	6,3	6,2	6,1
Polttoaineiden käyttö ja teollisuus- prosessit – Fuel combustion and industrial processes	19,8	16,7	22,4	23,1	22,5	22,7	23,1	22,2	25,2	24,2
Yhteensä – Total man-made emissions	302	292	291	288	284	275	269	258	256	244

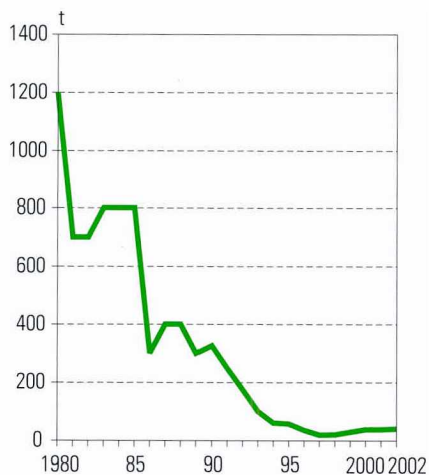
Lähde: Kasvihuonekaasuinventaario 2002
Source: Greenhouse gas inventory 2002

14 Haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOC, ei metaani) vuosina 1990–2002 Non-methane volatile organic compounds (NMVOC) in 1990–2002

	1990	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1000 t										
Liikenne ja työkoneet yhteensä Total mobile sources	88	81	77	75	73	71	70	68	65	63	60
Kiinteät lähteet Total stationary sources	53	50	49	46	47	46	44	44	43	43	42
Polttoaineiden käyttö Fuel combustion	30	30	31	29	31	31	31	31	30	31	30
Teollisuusprosessit Industrial processes	23	20	18	17	16	15	13	13	13	12	12
Liuottimien ym. käyttö Solvent and other products use	53	43	38	35	33	33	33	32	32	31	30
Polttoaineiden jalostus, varastointi, jakelu ym. – Refining, storage and distribution of fuels	33	31	28	28	25	23	22	20	19	18	16
Jätteiden käsittely Waste management	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Yhteensä – Total	227	207	194	186	180	175	171	166	161	157	151

Lähteet: Suomen ympäristökeskus, VTT, Tilastokeskus
Sources: Finnish Environment Institute, VTT, Statistics Finland

15 Lyijypäästöt vuosina 1980–2002 Lead emissions in 1980–2002

Lähteet: Tilastokeskus, Suomen ympäristökeskus
Sources: Statistics Finland, Finnish Environment Institute

16 Otsonikerrosta heikentävien aineiden tuonti Suomeen vuosina 1990–2002 Imports of chemicals depleting the ozone layer in 1990–2002

Vuosi Year	CFCt CFCs	Halonit Halons	Hiilitetrakloridi Carbontetrachloride	1,1,1-trikloorietaani 1,1,1-trichloroethane	HCFCT HCFCs
Tonnia – Tonnes					
1990	1 931	74	119	901	345
1991	1 235	46	68	639	333
1992	659	24	6	604	383
1993	843	24	0,00	462	535
1994	517	0,00	1	336	929
1995	61	0,00	2	0,00	896
1996	36	0,00	1	0,00	1 069
1997	35	0,00	0,3	0,02	1 125
1998	22	0	1,5	0,10	1 030
1999	5,4	0	1,7	0,1	482
2000	3,9	0	0,9	0,16	329
2001	0,9	0	0,8	0,06	281
2002	1,1	0	0,7	0,05	276

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

Jätteet

Waste

Jätteitä ja niihin rinnastettavia sivutuotteita laskettiin Suomessa kertyvän vuonna 2000 noin 127 miljoonaa tonnia. Tästä määrästä suurimmat erät ovat rakentamisessa kertyvää ylijäämämaata (34 miljoonaa tonnia), kaivostoiminnassa kertyvää sivukiveä, rikastushiekkaa ja muuta maa-ainesta (yhteensä 26 miljoonaa tonnia), maatalouden lantaa ja olkia (25 miljoonaa tonnia) sekä metsätalouden hakkuutähteitä (20 miljoonaa tonnia). Teollisuudessa jätteitä kertyi yhteensä vuonna 2000 lähes 17 miljoonaa tonnia, mistä suurimpina erinä puu- ja kuorijätettä, metallien jalostuksen ja metallituotteiden valmistuksen kuonia, kemianteollisuuden jätteitä, erityisesti kipsiä sekä elintarviketeollisuuden neste-mäisiä jätteitä. Kiinteän yhdyskuntajätteen vuotuinen määrä oli 2,6 miljoonaa tonnia. Edellisiä hieman pienempinä määrinä kertyi tuhkaa ja kuonaa energiantuotannosta, rakennusmateriaaleja uudis- ja purkurakentamisesta sekä jätevesien puhdistuksen lietteitä.

Approximately 127 million tonnes of waste and comparable by-products were generated in Finland in 2000. Of this total amount, the largest quantities are surplus soil from construction (34 million tonnes), wall rock, ore dressing sand and other soil material from mining and quarrying (26 million tonnes in all), straw and manure from agriculture (25 million tonnes) and wood felling waste from forestry (20 million tonnes). Altogether nearly 17 million tonnes of waste were generated in manufacturing in 2000, of which the largest quantities were waste wood and bark, slag from the basic metal industry, wastes from the chemical industry, especially gypsum, and liquid wastes from the food industry. The annual volume of solid municipal waste amounted to 2.6 million tonnes. Smaller amounts than those listed above were generated as ash and slag from energy production, construction materials from new building and demolition and as sludge from waste water treatment.

17 Jätteiden kertymät ja käsittely Suomessa 2000 Generation and treatment of waste in Finland 2000

Toimiala Economic activity	Yhteensä Total	josta – of which Hyödynnetty – Recovery		Käsittely muulla tavoin ³⁾ Other treatment ³⁾	Kaato- paikalle Landfill
		Aines- käyttö Recycling	Energia- käyttö Energy recovery		
1 000 tonnia – 1 000 tonnes					
Tuotannon jätteet – Waste from production					
Maatalous – Agriculture (1997)	25 500	20 000	–	5 500	–
Metsätalous – Forestry (1997)	20 000 ¹⁾	..	600	..	..
Mineraalien kaivu Mining and quarrying	26 400 ²⁾	..	..	..	..
Teollisuus – Manufacturing	16 800	5 283	5 971	678	4 873
Energia- ja vesihuolto Energy and water supply	775	452	3	19	301
Rakentaminen – Construction					
Talonrakentaminen (2000) House building (2000)	1 400	530 ⁴⁾	..	350	520
Maa- ja vesirakentaminen Civil engineering	33 500 ⁵⁾	18 000	–	..	..
Yhdyskuntajäte – Municipal waste					
Kiinteä yhdyskuntajäte yhteensä Solid municipal waste total	2 600	750	270	0	1 580
Yhdyskuntien jäteveden puhdistamojen liete Municipal sewage sludge	160 ²⁾	145	2	3	10
Kokonaiskertymä Total generation	127 100				
Ongelmajäte – Hazardous waste	1 203	66	69	274	794
Pakkausjäte (2000) Packaging waste (2000)	443	222	44	..	177

¹⁾ Tuorepaino – Fresh weight.

²⁾ Kuivapaino – Dry weight.

³⁾ Sisältää myös varastoidut jätteet – Also including waste stored

⁴⁾ Aines- ja energiakäyttö yhteensä – Recycling + energy recovery (= resource recovery)

⁵⁾ Ylijäämämaita talonrakennustyömailta 8,5 milj. tonnia sekä ylijäämämaita maa- ja vesirakennustyömailta 25 milj. tonnia. Contains 8.5 million tonnes of surplus soil from house building sites and 25 million tonnes from civil engineering sites.

Lähteet: Tilastokeskus; Suomen ympäristökeskus; Ympäristöministeriö; Metsätutkimuslaitos; VTT
Sources: Statistics Finland; Finnish Environment Institute; Ministry of the Environment; The Finnish Forest Research Institute, Technical Research Centre of Finland (VTT)

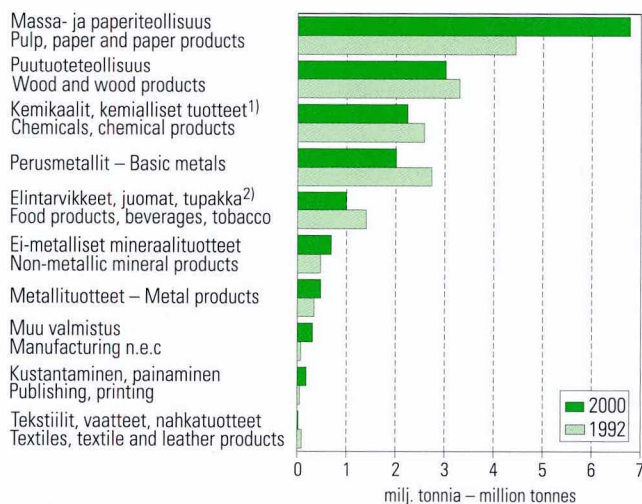
Jätteistä hyödynnetään koko kansantaloudessa noin 40 prosenttia, mikä määrältään vastaa noin 50 miljoonaa tonnia. Suurina määrinä hyödynnettiin erityisesti sellaisia jätteitä kuten ylijäämämaita, lantaa sekä olkea. Teollisuutta hyödynsi jätteistään 67 prosenttia joko energiana tai raaka-aineena. Yhdyskuntajätteistä hyödynnettiin vuonna 2000 runsas kolmannes, kuten rakennus- ja purkujätteestäkkin.

Teollisuuden jätteistä yli puolet on peräisin metsäteollisuudesta. Massa- ja paperiteollisuuden jätemäärä vuonna 2000 oli 7 miljoonaa tonnia ja puutuotteiden valmistuksen 3 miljoonaa tonnia. Toimialoista seuraavan ryhmittymän muodostavat, jätteiden kertymän suuruusjärjestyksessä, kemianteollisuus, metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus, elintarviketeollisuus ja ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus. Muutokset jätteiden kertymisessä ja jätemäärien suhteellisissa osuuksissa teollisuuden eri toimialoilla olivat viime vuosikymmenellä jopa yllättävän vähäisiä. Muutokset olivat pikemminkin suhdannevaihteluja tai tuotannon volyymimuutoksia kuin rakenteellista muutosta jätteentuotossa tai tuotannossa. Teollisuusjätteiden kokonaismäärissä Suomi on Euroopan suurimpien valtioiden joukossa, erityisesti asukasta kohti lasketuissa määrittä.

On average, 40 per cent of all the generated waste are recovered by the national economy as a whole. In terms of volume this represents approximately 50 million tonnes. Wastes like surplus soils from construction, as well as manure and straw, were recovered in large volumes. Manufacturing recovered 67 per cent of its waste, either as energy or as raw material. Good one-third of both the municipal waste and the construction and demolition waste generated were recovered in 2000.

Over one-half of **industrial** waste comes from the forest industry. In 2000, the pulp and paper industry generated 7 million tonnes and the manufacture of wood products 3 million tonnes of waste. The next largest generators of industrial waste, in order of generated amount, were the chemical industry, basic metal industry, manufacture of metal products, food industry and manufacture of non-metallic mineral products. Changes in the volumes of waste generated in different industries and in their relative shares were, in fact, surprisingly small in the past decade, and reflected cyclical or output volume variations rather than structural changes in waste generation or production. Especially calculated per capita, the Finnish volume of waste can be regarded as large by European comparison.

18 Teollisuuden jätteiden kertymät toimialoittain vuosina 1992 ja 2000 Waste generated in various industries in 1992 and 2000

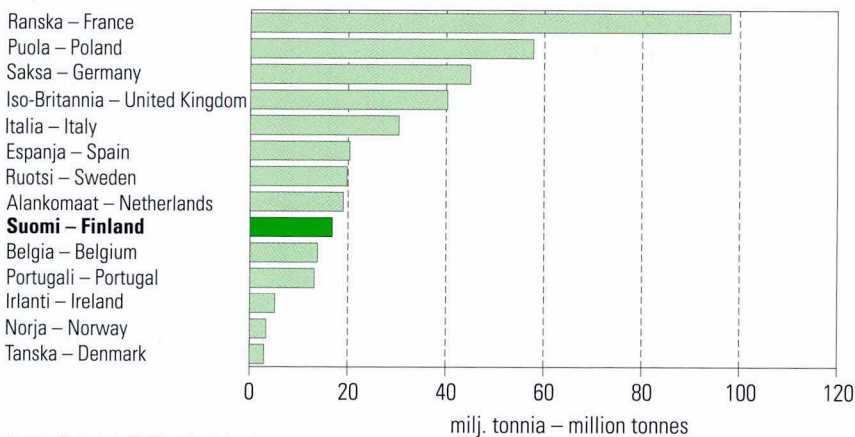

¹⁾ Osittain arvio – Partly estimate

²⁾ Jätevesien ja runsaasti vettä sisältävien jätteiden määrä vaihdellut.
Includes varying amounts of waste water and water-containing wastes

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

19 Teollisuuden jätemäärät eräissä maissa vuonna 2000 Industrial waste generation in selected European countries in 2000

Lähteet: Eurostat, OECD, Tilastokeskus
Sources: Eurostat, OECD, Statistics Finland

Jätteet ovat luokiteltavissa kolmeen pääluokkaan: tavanomaisiin, pysyviin ja ongelmajätteisiin. Valtaosa teollisuuden jätteistä on ns. tavanomaista jätettä eli niitä ei pidetä ongelmajätteenä. Pysyvä jäte on käytännössä kiinteää, usein syntypaikalleen läjitettyä mineraalia kuten kiviainesta. Ongelmajätteiden osuus oli 6,5 prosenttia teollisuuden jätemäärästä nykyisen ongelmajätteen määrittelyn mukaan laskettuna. Nykymääritelmä lisäsi teollisuuden ongelmajätteiden määrän lähes kaksinkertaiseksi. Ongelmajätteiden suurimmat tuottajat ovat metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus sekä kemianteollisuus. Ongelmajätteiden kertymä teollisuudessa vuonna 2000 oli 1,1 miljoonaa tonnia.

Teollisuuden jätteiden hyödyn-tämisaste näyttäisi kohonneen Suomessa vuodesta 1987 keskimäärin yli prosenttiyksikön vuodessa – 50 prosentista 67:ään prosenttiin. Hyödynnettyjä ovat erityisesti puu- ja kuorijäte, metalliromu, elintarviketuotannossa syntyvät jätteet, pakkausjätteet sekä jätevesien puhdistamolietteet. Kaatopaikoille teollisuuden jätteistä toimitetaan 4,9 miljoonaa tonnia eli noin 30 prosenttia. Teollisuusjätteiden käsittely on kokenut viime vuosina suuremman muutoksen kuin mitä jätteen tuottamisessa on tapahtunut.

Wastes can be classified into three categories: non-hazardous, inert and hazardous. A vast majority of industrial waste is non-hazardous, in other words not considered hazardous. Inert waste is in practice solid mineral waste, like stone, often deposited in the place of its origin. Calculated using the current definition of hazardous industrial waste, this waste category made up 6.5 per cent of the total volume of industrial waste. Application of the current definition almost doubled the volume of hazardous industrial waste. The biggest generators of hazardous industrial waste are the basic metal industry, manufacture of metal products and the chemical industry. In 2000, the total generation of hazardous waste in industry was 1.1 million tonnes.

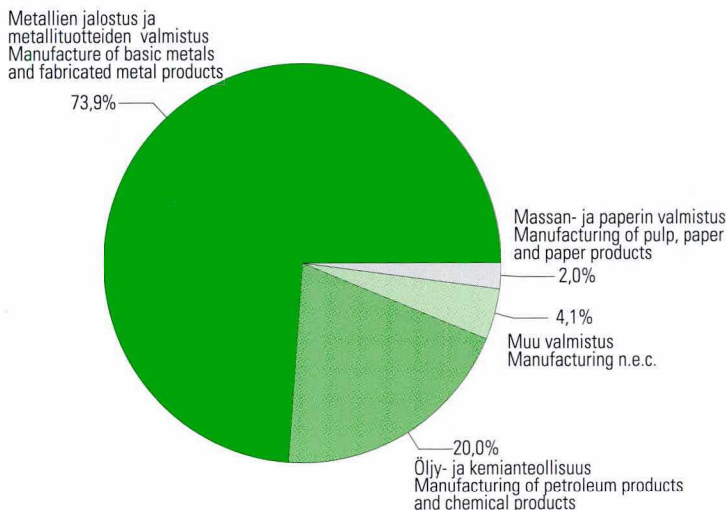
Since 1987 the recovery rate of industrial waste has been going up in Finland by more than one percentage point per year, on average – from 50 to 67 per cent. Especially well recovered waste types are wood and bark waste, scrap metal, waste generated in the manufacture of food products, packaging waste and sludge from waste water treatment. Roughly 30 per cent, or 4.9 million tonnes, of industrial waste is landfilled. Over the past few years, the treatment of industrial waste has undergone a greater change than has its generation.

20 Teollisuuden jätekertymät toimialoittain ja tyypeittäin vuonna 2000
Wastes generated in various industries by type of waste, 2000

	Toimiala Industry	Jättemäärä Waste, total	
		josta ongelmajätettä of which hazardous waste	
		tonnia – tonnes	
DA	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus Manufacture of food products, beverages and tobacco	995 100	6 040
DB, DC	Tekstiilien, vaatteiden sekä nahan ja nahkatuotteiden valmistus Manufacture of textiles, textile products, leather and leather products	22 900	180
DD	Puutavaran ja puutuotteiden valmistus Manufacture of wood and wood products	3 021 600	750
DE	Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus, kustantannustoiminta Manufacture of pulp, paper and paper products, publishing and printing	6 960 500	21 980
DF, DG	Öljytuotteiden, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus Manufacture of petroleum products, chemicals and chemical products	2 242 400	219 740
DH	Kumi- ja muovituotteiden valmistus Manufacture of rubber and plastic products	77 000	830
DI	Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus Manufacture of other non-metallic mineral products	686 900	260
DJ	Metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus Manufacture of basic metals and fabricated metal products	2 009 100	811 710
DK, DL, DM	Koneiden ja laitteiden, sähkötekni- kisten tuotteiden ja optisten laitteiden valmistus ja kulkuneu- vojen valmistus Manufacture of machinery and equipment n.e.c., electrical and optical equipment and transport equipment	474 100	24 470
DN	Muu valmistus ja kierrätys Manufacturing n.e.c. and recycling	310 900	11 890
Yhteensä – Total		16 800 000	1 097 850

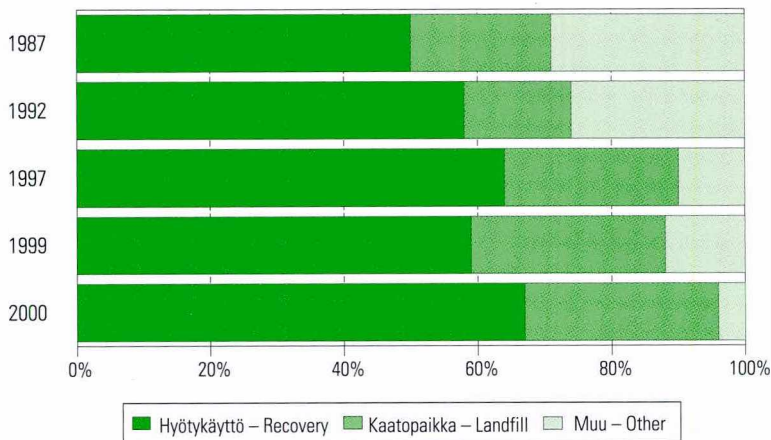
Lähde: Tilastokeskus
 Source: Statistics Finland

21 Teollisuuden ongelmajättekertymät toimialoittain 2000 Hazardous waste generated in manufacturing by economic activity in 2000

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

22 Teollisuuden jätteiden sijoitus vuosina 1987, 1992, 1997, 1999 ja 2000 Treatment and disposal of industrial waste in 1987, 1992, 1997, 1999 and 2000

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

Energiantuotannon tärkeimmät jätteet ovat poltossa syntyvä tuhka sekä savukaasujen rikinpoistossa syntyvä kipsi. Lentotuhkan osuus tuhkan koko määrästä oli lähes 80 prosenttia. Kaikkien polttolaitosten tuhkan kertymä vuonna 2000 oli 1,2 miljoonaa tonnia. Erityisesti hiilen poltossa syntyvän lentotuhkan määrä väheni viime vuosikymmenen aikana. Turpeen polton tuhkamäärä on sen sijaan lähes kaksinkertaistunut vuodesta 1992. Tuhkasta hyödynnetään yli puolet. Sitä käytetään muun muassa maarakenteisiin sekä rakennustarvikkeiden raaka-aineena. On huomattava, että energiantuotannon toimialalle kuuluvien voimalaitosten jätemäärä on pienempi kuin termisissä prosesseissa kaikkiaan syntyvä jätemäärä.

The main wastes from **energy production** are ashes from combustion and gypsum from desulphurisation. Fly ash accounted for nearly 80 per cent of the ashes. In 2000, the total amount of ashes generated by all combustion plants was 1.2 million tonnes. The amount of fly ash from coal combustion decreased in the past decade, in particular, whereas that from peat combustion has almost doubled from 1992. More than one-half of ash is recovered. It is used in soil structures and as raw material for construction materials. It should be noted that the volume of waste from plants belonging to the energy production industry is smaller than the overall volume of waste generated in thermal processes.

23 Polttolaitoksien ja kattiloiden tuhka vuosina 1992, 1997, 1999 ja 2000
Ashes from combustion plants and boilers in 1992, 1997, 1999 and 2000

	1992	1997	1999	2000
	tonnia – tonnes			
Hiilen poltossa syntyvä – From coal combustion				
Lentotuhka – Fly ash	613 400	633 300	419 300	421 900
Pohjatuuhka – Bottom ash	107 900	..	..	..
Raskaan polttoöljyn poltossa syntyvä From combustion of heavy fuel oil				
Lentotuhka – Fly ash	560	200	340	..
Pohjatuuhka – Bottom ash	140	110	9 310	9 300
Turpeen poltossa syntyvä – From combustion of peat				
Lentotuhka – Fly ash	213 800	267 700	424 850	406 000
Pohjatuuhka – Bottom ash	42 300	..	..	..
Puun poltossa syntyvä – From combustion of wood				
Lentotuhka – Fly ash	66 000	99 600	111 650	107 300
Pohjatuuhka – Bottom ash	51 500	..	..	..
Yhteensä – Total				
Lentotuhka – Fly ash	893 760	1 000 800	956 140	935 600
Pohjatuuhka – Bottom ash	201 840	271 400	247 400	258 900
Yhteensä¹⁾ – Total¹⁾	1 095 600	1 272 300	1 203 540	1 194 400

¹⁾ Sisältää joissakin tapauksissa myös luokittelemattomia tuhkia.
¹⁾ Also including unclassified ashes.

Lähde: Tilastokeskus
 Source: Statistics Finland

24 Uudisrakentamisen jätteet vuosina 1997 ja 2002 Waste generation in new building construction in 1997 and 2002

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

Talonrakentamisen jätekertymä oli vuonna 2000 noin 1,4 miljoonaa tonnia. Tähän määrään on laskettu mukaan uudisrakentamisen, korjausrakentamisen ja rakennusten purkamisen jätteet, mutta ei talonrakentamisen jätemaata. Talonrakennusjätteiden jakauma uudis-, korjaus- ja purkujätteiden kesken muuttui voimakkaasti viime vuosikymmenellä. Korjausrakentamisen jätemäärien osuus kasvoi tuolloin noin 20 prosenttiyksikköä, kun taas uudisrakentamisen vastaavasti väheni. Korjausrakentamisessa syntyi jätteitä vuonna 2000 noin 800 000 tonnia ja uudisrakentamisessa yli 200 000 tonnia. Talonrakentamisen jätteistä 36 prosenttia on puuta ja samansuuruinen osuus kiveä.

Talonrakentamisen yhteydessä kertyi ylijäämämaata vuonna 1999 noin 10,5 miljoonaa tonnia. Sen lisäksi maa- ja vesirakentamisessa kuten teiden rakentamisessa ja satamien ruoppauksessa kertyi jätemaamassoja yli 20 miljoonaa tonnia. Käytäntö rakentamisen ylijäämämaiden määrittelyssä jätteeksi ei ole vakiintunut.

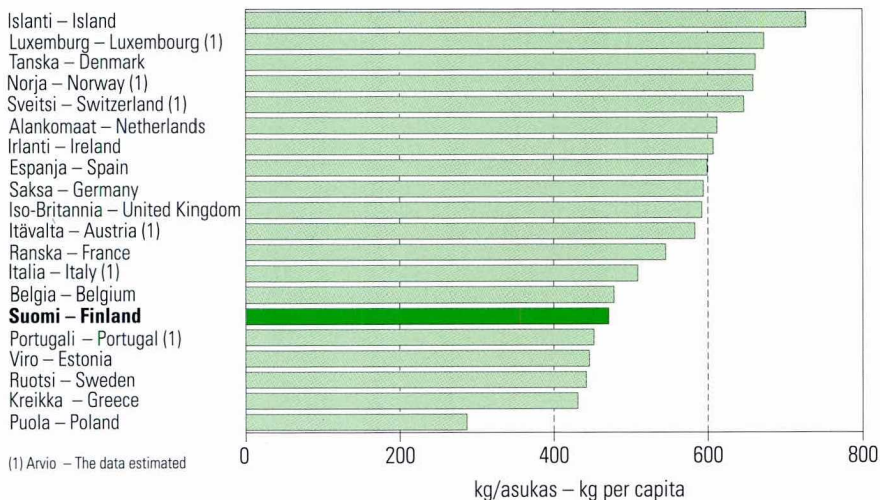
Yhdyskuntajätteistä keskeisimmät ovat pakkausjätteet, biojätteet sekä jättepaperi. Yhdyskuntajätteitä kertyy asukasta kohden Suomessa lähes 500 kiloa vuodessa. Tällä määrällä suomalainen sijoittuu eurooppalaiseen keskitasoon. Kotitalouksissa jätettä kertyy hieman vajaat 200 kiloa asukasta kohden vuosittain. Kaikkiaan runsas kolmannes (39 %) yhdyskuntajätteestä hyödynnetään, muun osan joutuessa kaatopaikoille (1,6 miljoonaa tonnia).

Waste generation in **house building** totalled approximately 1.4 million tonnes in 2000. The amount includes wastes from new building construction, renovation and demolition, but excludes surplus soils from house building. The distribution of house building waste between new, renovation and demolition building changed markedly in the past decade, so that the proportion of waste from renovation building increased by 20 percentage points while that from new building diminished correspondingly. In 2000, renovation building generated 800,000 tonnes and new building over 200,000 tonnes of waste. Both mineral waste and wood waste made up 36 per cent of the total waste generated in house building.

Approximately 10.5 million tonnes of surplus soils were generated by house building in 1999. Additionally, approximately 20 million tonnes of surplus soil masses were generated in civil engineering, such as road building and harbour dredging. The practice in classifying surplus soils from construction as waste varies by country.

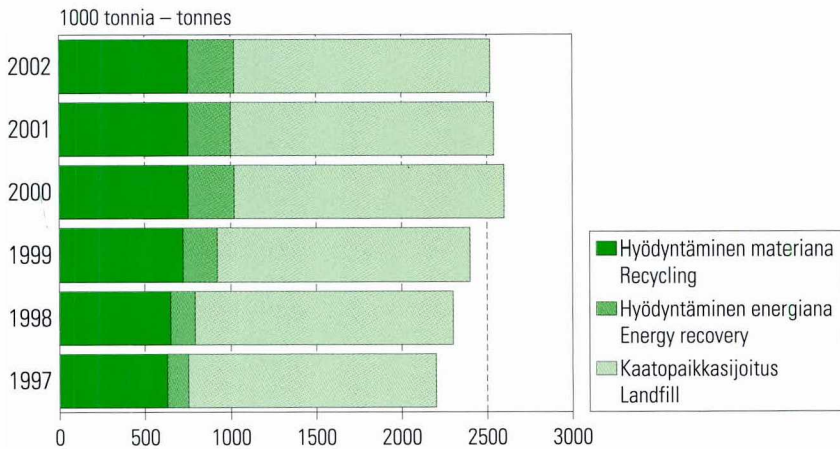
The main **municipal waste** types are packaging waste, organic waste and waste paper. Nearly 500 kg of municipal waste per capita are generated in Finland every year and this equals the European average. Households generate annually just under 200 kg of waste per capita. Good one-third (39%) of municipal waste is recovered, while the rest (1.6 million tonnes) is landfilled.

25 Yhdyskuntajätteen määrä eräissä Euroopan maissa asukasta kohti vuonna 2001 Municipal waste per capita in selected European countries in 2001

Lähteet – Sources: Eurostat, OECD

26 Yhdyskuntajäte Suomessa vuosina 1997–2002 Municipal solid waste in Finland in 1997–2002

Lähteet: Suomen Ympäristökeskus, Tilastokeskus
Sources: Finnish Environment Institute, Statistics Finland

Pakkauksia käytettiin Suomessa vuonna 2001 kaikkiaan noin 1,2 miljoonaa tonnia. Kun pakkauksista kerätään uudelleenkäyttöön noin kaksi kolmasosaa, niin pakkauksista kertyvän todellisen jätteen vuosittainen määrä on noin 460 000 tonnia. Pakkausjätteestä yli puolet on paperia ja kuitua, vaikka niiden osuus käytössä olevista pakkauksista on tätä huomattavasti pienempi. Paperin talteenottoaste on Suomessa Euroopan korkeimpia, vuonna 2002 noin 72 prosenttia.

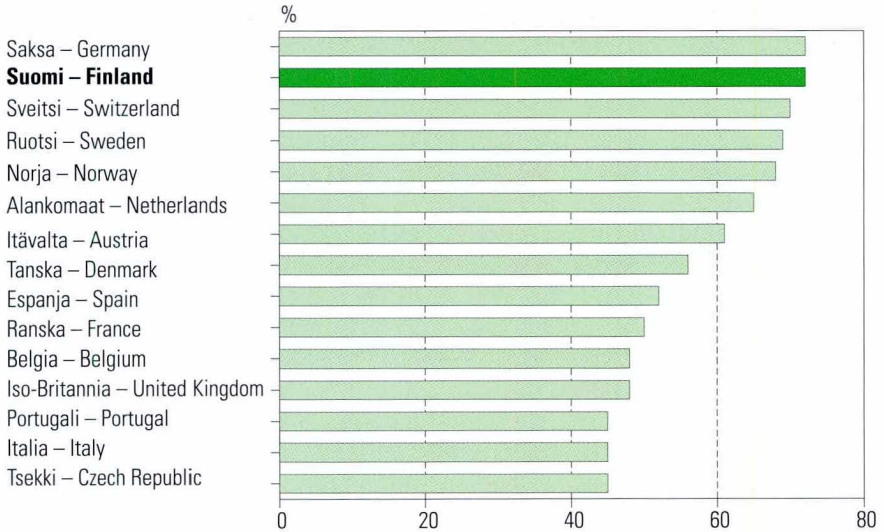
A total of 1.2 million tonnes of packaging was used in Finland in 2001. Considering that about two-thirds of all packaging is reused, the real annual total volume of packaging waste is approximately 460,000 tonnes. Over one-half of the packaging waste is paper or fibre, although their share of the packaging that is used is notably smaller than this. The rate of paper recovery for recycling is one of the highest in Europe in Finland, approximately 72 per cent in 2002.

27 Paperin ja kartongin kulutus ja talteenotto vuosina 1989–2003
Consumption and recovery of paper and cardboard in 1989–2003

Vuosi Year	Paperi ja kartonki Paper and cardboard	
	Kulutus henkeä kohti Consumption per capita kg	Talteenotto henkeä kohti Recovery per capita
1989	181	87
1990	174	91
1991	162	91
1992	152	89
1993	158	90
1994	165	93
1995	175	99
1996	178	110
1997	203	124
1998	204	129
1999	209	135
2000	211	142
2001	194	143
2002	205	147
2003	197	144

Lähteet: Metsäteollisuus ry; Paperinkeräys Oy
 Sources: Finnish Forest Industries Federation; Paperinkeräys

28 Keräyspaperin talteenottoaste eräissä maissa 2002
Waste paper recovery rate in selected countries, 2002

Lähteet – Sources: CEPI (Confederation of European Paper Industries); Pulp & Paper International

29 Pakkausten käyttö sekä pakkausmateriaalien uudelleen käyttö ja hyödyntäminen vuonna 2001
Quantity and reuse of packaging and managing of packaging waste in Finland in 2001

Pakkausmateriaali Packaging material	Pakkauksia – Packaging		Pakkausjätettä – Packaging waste		
	Pakkausten käyttö Total use	Käytetty uudelleen Reuse	Kokonaismäärä Total	Kierrätetty Total recycling	Hyödynnetty Total recovery
	tonnia – tonnes	%	tonnia – tonnes	%	%
Lasi – Glass	320 000	81	61 200	50	50
Muovi – Plastics	283 400	69	87 400	15	44
Paperi ja kuitu Paper and fibreboard	275 000	3	267 300	58	74
Metalli – Metals	337 000	88	41 200	39	39
Yhteensä – Total	1 215 400	62	457 100	47	62

Lähteet: Suomen Ympäristökeskus; Pakkausalalan ympäristörekisteri PYR
 Sources: Finnish Environment Institute; The Environmental Register of Packaging PYR Ltd.

Kaatopaikka on edelleen tärkeä jätteiden sijoitus- ja käsittelypaikka. Jätehuollon eurooppalainen päämäärä on kuitenkin niiden vähentäminen ja samalla käsittelytason kehittäminen kuin myös kaatopaikoille toimitettavan biojätteen määrän voimakas vähentäminen. Toimivien kaatopaikkojen määrä Suomessa väheni vuoteen 2002 mennessä 243 kappaleeseen, kun niitä vuosikymmen aiemmin oli ollut kaksinkertainen määrä. Toimivia ja lopetettuja kaatopaikkoja yhteensä on Suomessa nykyisin lähes 1900 kappaletta. Kaikkiaan noin 8 miljoonaa tonnia erilaisia jätteitä tuotannosta ja kulutuksesta sijoitettiin kaatopaikoille vuonna 2000. Noin 4,9 miljoonaa tonnia eli noin 60 prosenttia tästä määrästä oli teollisuudessa kertynyttä.

Landfill sites are still important waste disposal and treatment places. However, decreasing their number and raising the level of waste treatment on them along with a strong reduction of the volume of landfilled organic waste are common European waste management targets. By the year 2002, the number of operating landfill sites had fallen to 243 in Finland, whereas ten years earlier they had numbered twice as many as this. Operating and closed landfill sites in Finland presently number almost 1,900. A total of approximately 8 million tonnes of different kinds of waste from production and consumption were landfilled in 2000. Approximately 4.9 million tonnes, or 60 per cent, of this total originated from industry.

30 Kaatopaikkojen määrä vuosina 1992–2002 Number of landfills in 1992–2002

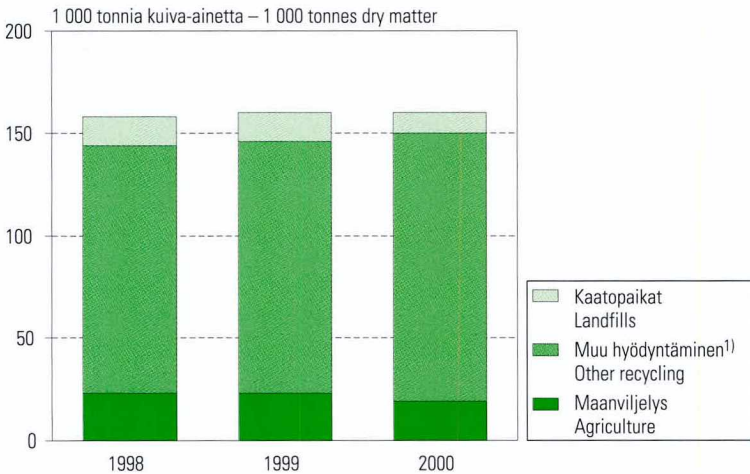
Vuosi Year	Kaatopaikka – Landfills		
	Toimiva Operating	Lopetettu Closed	Yhteensä Total
1992	762	1 015	1 777
1993	691	1 106	1 797
1994	644	1 170	1 814
1995	639	1 194	1 833
1996	555	1 272	1 827
1998	366	1 461	1 827
1999	327	1 514	1 841
2000	300	1 541	1 841
2001	276	1 565	1 841
2002*	243	1 600	1 843

Lähteet: Suomen ympäristökeskus; Ympäristöministeriö
Sources: Finnish Environment Institute; Ministry of the Environment

Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoissa kertyi jätevesien puhdistuslietteitä kuiva-aineksi laskettuna 160 000 tonnia vuonna 2000. Lietteen 'tosiasiallinen' määrä eli märkäpaino oli noin 1,1–1,2 miljoonaa tonnia. Jätevesilietettä käytetään maanparannusaineena viherrakentamisessa ja maataloudessa Kaatopaikoille jätevesilietteestä vietiin alle 10 prosenttia.

Expressed in terms of dry matter, the sludge from municipal waste water treatment plants totalled 160,000 tonnes in 2000. The "real" volume, that is the wet weight, of the sludge was approximately 1.1–1.2 million tonnes. Sludge from waste water treatment plants is used for soil improvement in public green area building and agriculture. Under 10 per cent of the sludge was landfilled.

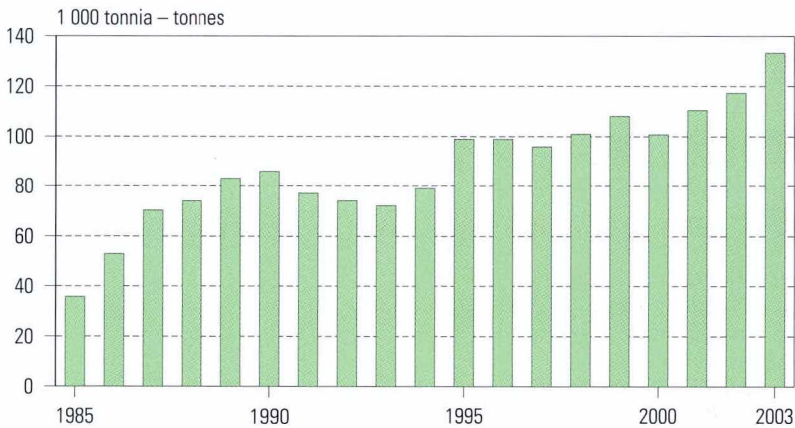
31 Jätevedenpuhdistamoilla syntyvän lietteen sijoitus vuosina 1998–2000 Disposal of municipal sewage sludge in 1998–2000

¹⁾ Viherrakentaminen tai hyödyntäminen raaka- tai apuaineena tai maa- ja vesirakennusmateriaalina tai energiana
¹⁾ Use in public green area building, as raw or subsidiary material or material in civil engineering, or as energy.

Lähde: Suomen ympäristökeskus
 Source: Finnish Environment Institute

32 Ongelmajätelaitoksen vastaanottamat jätteet vuosina 1985–2003 Waste received by the hazardous waste treatment plant in 1985–2003

Lähde: Ekokem Oy Ab
Source: Ekokem Oy Ab

Ongelmajätettä syntyi vuonna 2000 kaikkiaan 1,2 miljoona tonnia. Ongelmajätteiden suurimman ryhmän muodostavat metallurgian ja epäorgaanisen kemian prosessijätteet, jäteöljyt, liuottimet ja termisten prosessien jätteet. Osa ongelmajätteistä käsitellään tai hyödynnetään syntypaikalla jätteen tuottajan toimesta, osa käsitellään valtakunnallisessa ongelmajätelaitoksessa tai muissa ongelmajätteen käsittelylaitoksissa. Jonkin verran ongelmajätteitä säilytetään myös pitkäaikaisesti 'varastoituna'. Valtakunnallisen ongelmajätelaitoksen vastaanottama jättemäärä kohosi vuonna 2003 yli 133 000 tonnin. Yli puolet tästä määrästä oli jäteöljyä. Ongelmajätettä ovat myös ne tuhannet kartoitettut maa-alueet, joiden massa on luokiteltu 'pilaantuneeksi'. Ne eivät kuitenkaan sisälly tässä tilastoituihin ongelmajättemääriin.

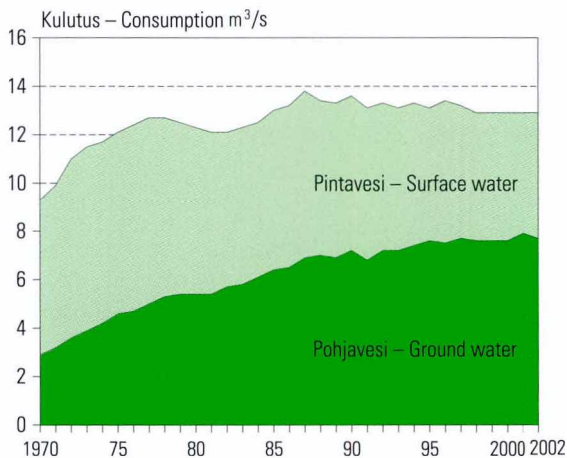
The total amount of **hazardous waste** generated in 2000 was 1.2 million tonnes. The largest groups of hazardous waste are wastes from the processes of metallurgy and inorganic chemistry, waste oils, solvents, and wastes from thermal processes. Some hazardous waste is treated and recycled by the producers themselves, while some is treated at the national hazardous waste disposal plant or at other hazardous waste treatment plants. A certain amount is also kept in long-term "storage". The amount of hazardous waste received at the national hazardous waste disposal plant exceeded 133,000 tonnes in 2003. Waste oil made up over one-half of this. The thousands of land areas where the soil is graded as "contaminated" are also classified as hazardous waste. However, they are not included in these hazardous waste statistics.

Vedet Waters

Vuonna 2002 teollisuuden vedenotto oli noin 6 800 miljoonaa kuutiometriä. Tästä 4 800 miljoonaa kuutiometriä oli peräisin merestä ja 1 000 miljoonaa kuutiometriä joista. Teollisuus käyttää tuotannossaan lähes yksinomaan pintavettä lukuun ottamatta eräitä elintarvike- ja kemianteollisuuden prosesseja. Rannikolla käytetään myös merivettä lähinnä voimaloiden lauhdevetenä ja kalankasvatuksessa.

In 2002, the total water intake of industry was 6,800 million cubic metres, of which 4,800 million cubic metres originated from sea and 1,000 million cubic metres from rivers. With the exception of certain processes in the food and chemical industries, the water used in industrial production is almost exclusively surface water. Coastal water is also used in areas adjacent to the sea, mainly as cooling water in power plants and in fish breeding.

33 Yhdyskuntien vedenkulutus vuosina 1970–2002 Water consumption in municipalities in 1970–2002

Vuosien 2000–2002 tiedot arvioitu. – The data for 2000–2002 estimated.

Lähde: Suomen ympäristökeskus – Source: Finnish Environment Institute

34 Jätevesiään tarkkailevan teollisuuden vedenhankinta vuonna 2002 Water intake of industries monitoring their waste waters in 2002

Toimiala Industry	Pohja- veden- ottamo Capture of ground water	Järvi Lake	Joki River	Teko- allas Artificial reservoir	Meri Sea	Kunnan vesi- laitos ¹⁾ Public water supply ¹⁾	Yhteen- sä Total
	1000 m ³ – 1,000 m ³						
Kaivos- ja louhostoiminta Mining and quarrying	412	8 282	269	3 886	570	71	13 490
Elintarviketeollisuus Manufacture of food products	1 823	1 840	1 173	102	13 242	1 850	20 030
Tekstiili- ja nahkateollisuus Textile and leather industry	44	75	–	–	–	389	508
Mekaaninen metsäteollisuus Mechanical forest industry	263	5 335	654	–	–	153	6 405
Massa- ja paperiteollisuus Pulp and paper industry	1 106	553 290	517 405	–	29 270	3 267	1 104 338
Kemianteollisuus Chemical industry	1 259	92 604	191 564	2 957	1 800 963	1 617	2 090 964
Metallien valmistus Basic metal industries	147	2 160	29 813	74 153	141 386	697	248 356
Metallituoteteollisuus Manufacture of metal products	223	13 881	15 042	–	–	819	29 965
Sähkön ja lämmön tuotanto Energy production	87	122 238	276 928	81 696	2 837 026	1 580	3 319 555
Muut – Other	102	1 013	–	–	–	85	1 200
Yhteensä – Total	5 466	800 718	1 032 848	162 794	4 822 457	10 528	6 834 811

¹⁾ Koskee vain yrityksiä, joilla on jätevesien tarkkailuvelvoite
Only enterprises obliged to monitor their waste waters.

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

Teollisuuden vedenkäyttö on noin puolet koko maan vedenkulutuksesta. Sähkön ja lämmön tuotanto on ollut suurin vedenkäyttävä. Isot teollisuuslaitokset ja lämpövoimalat hankkivat vetensä itse ja johtavat ne käytön ja puhdistuksen jälkeen takaisin vesistöön.

Industry consumed about one half of the whole country's water consumption. Energy production was the biggest consumer of water. Large industrial plants and thermal power plants have their own waterworks for water supply and waste water treatment before discharging it back to the waterways.

35 Yhdyskuntien vedenkulutus liittijää kohden päivässä vuosina 1970–2002 Specific water consumption in public water supply plants in 1970–2002

Vuosien 2000–2002 tiedot arvioitu. – The data for 2000–2002 estimated.

Lähde: Suomen ympäristökeskus

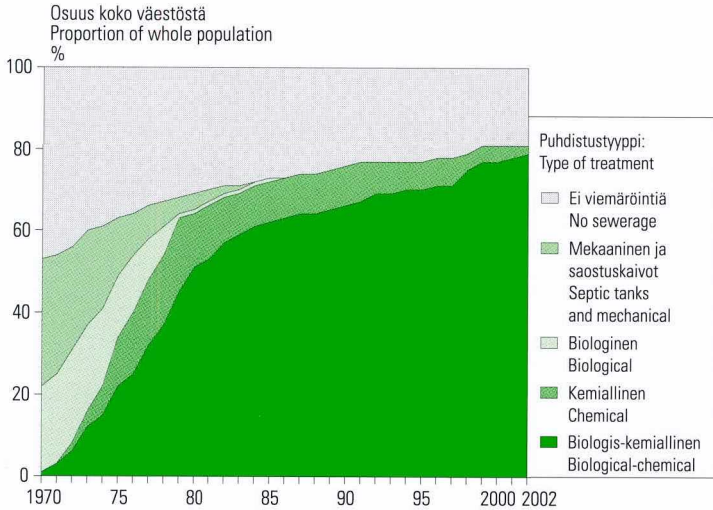
Source: Finnish Environment Institute

Yhdyskuntien veden tarpeeseen pyritään käyttämään pohjavettä, koska se täyttää yleensä juoma- ja talousvedelle asetetut korkeat laatuvaatimukset paremmin kuin pintavesi. Pohjaveden käyttö on lisääntynyt tasaisesti 1970-luvulta. Nykyisin pohjaveden osuus on yli puolet yhdyskuntien käyttämästä vedestä. Yhdyskuntien osuus vedenkulutuksesta on Suomessa kolmisen prosenttia. Viime vuosikymmeninä vedenkulutus on pienentynyt, ja vuonna 2002 se oli 242 litraa liittijää kohti vuorokaudessa. Vesihuollosta vastaavat lähinnä kunnalliset tai muut yhteiset vesi- ja viemärilaitokset, jotka puhdistavat raakaveden ja jakavat sen kuluttajille. Samat laitokset vastaavat myös yleensä jätevesien kokoamisesta ja käsittelystä.

Ground water is normally preferred for the water needs of communities because it usually meets better than surface water the high quality standards set for drinking and domestic water. Ground water consumption has been increasing steadily since the 1970s. Today, ground water accounts for more than half of all water withdrawal in municipalities.

Water consumption in municipalities makes up about three per cent of all water consumption in Finland. The consumption of water has been going down in the past few decades and was 242 litres per capita per day in 2002. Water supply is primarily the responsibility of municipal or other public water and sewage works, which purify raw water and distribute it to the consumers. The same plants are also generally responsible for the collection and treatment of waste water.

36 Yhdyskuntien jäteveden puhdistus vuosina 1970–2002 Public waste water treatment in 1970–2002

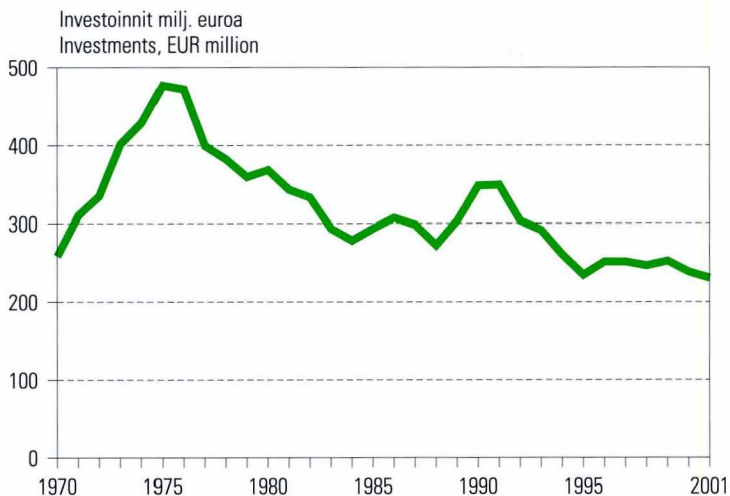

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

Jätevedenpuhdistamoiden toimintaa ja puhdistustehoa on parannettu viime vuosina huomattavilla investoinneilla. Tällä hetkellä yhdyskuntien jätevesistä erotetaan orgaaninen aines ja fosfori yli 95-prosenttisesti. Kokonaistyyppikuormitusta voidaan tällä hetkellä pienentää noin 45 prosenttia.

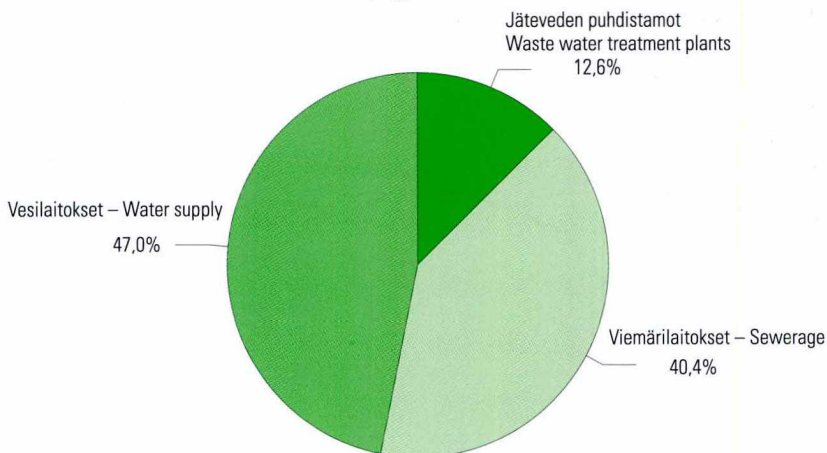
Considerable investments have been made in recent years in order to improve the operational and purification efficiency of waste water treatment plants. At the moment, over 95 per cent of organic matter and phosphorus are removed from public waste water. The total nitrogen load can be reduced by approximately 45 per cent today.

37 Yhdyskuntien vesi- ja viemärilaitosinvestoinnit vuosina 1970–2001 Public water supply and sewerage investments in 1970–2001

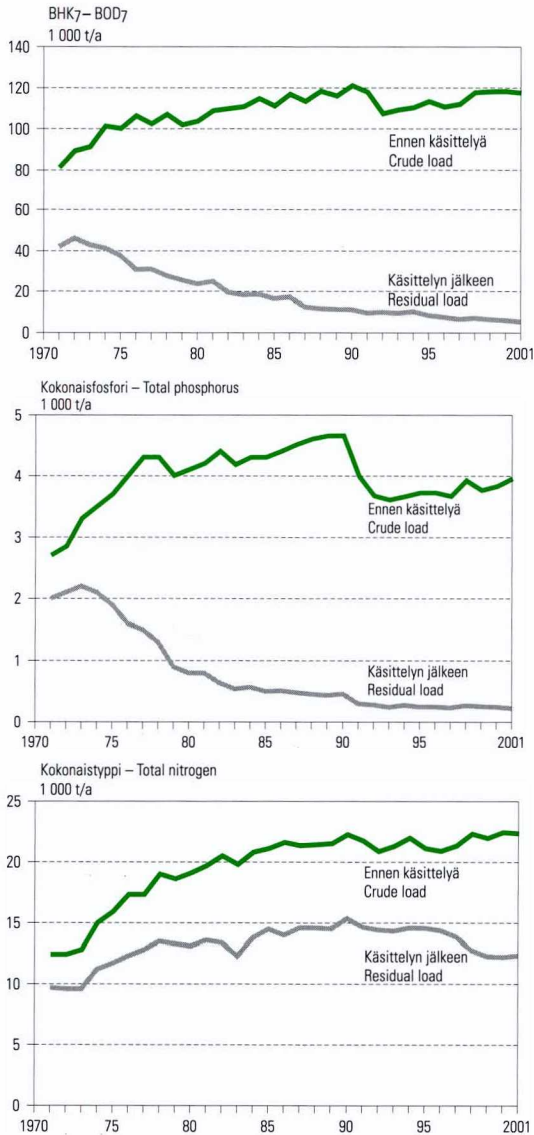
Vuoden 2001 hintatasossa. – At 2001 prices.

Investoinnit (%) vuonna 2001 Investments (%), 2001

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

38 Yhdyskuntien jätevesien orgaanisen aineen, fosforin ja typen kuormitus 1971–2001 BOD, phosphorus and nitrogen loads in municipal waste water in 1971–2001

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

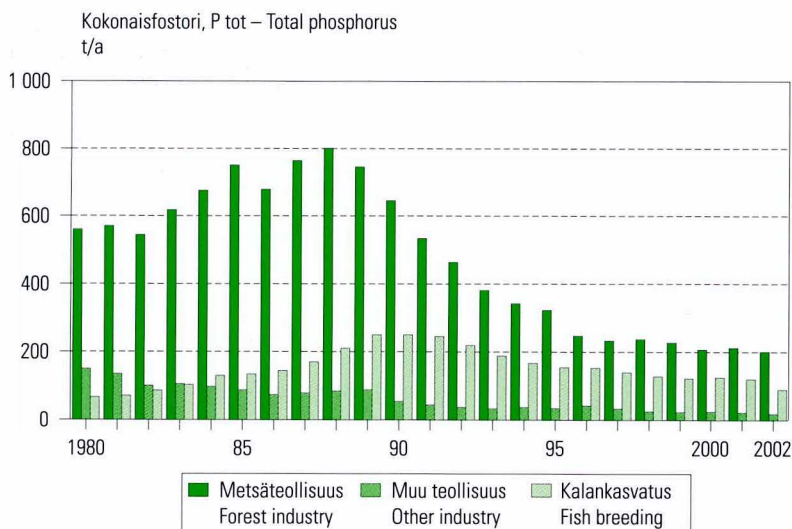
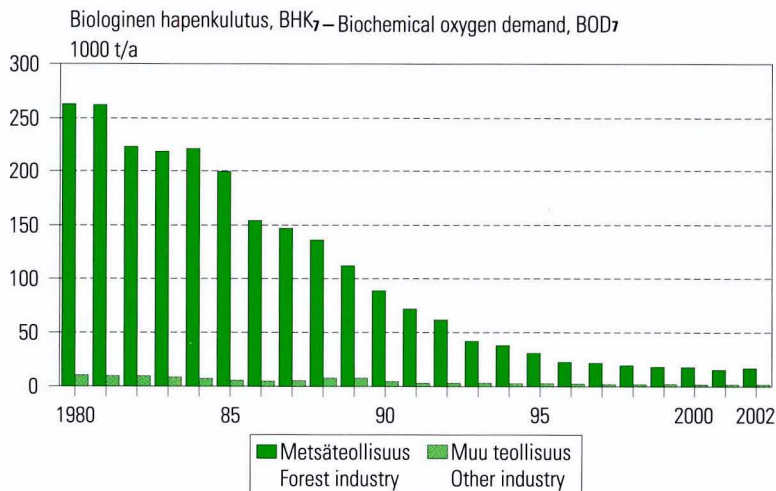
39 Teollisuuden jätevesipäästöt toimialoittain vuonna 2002 Direct discharge of industrial waste water by industry in 2002

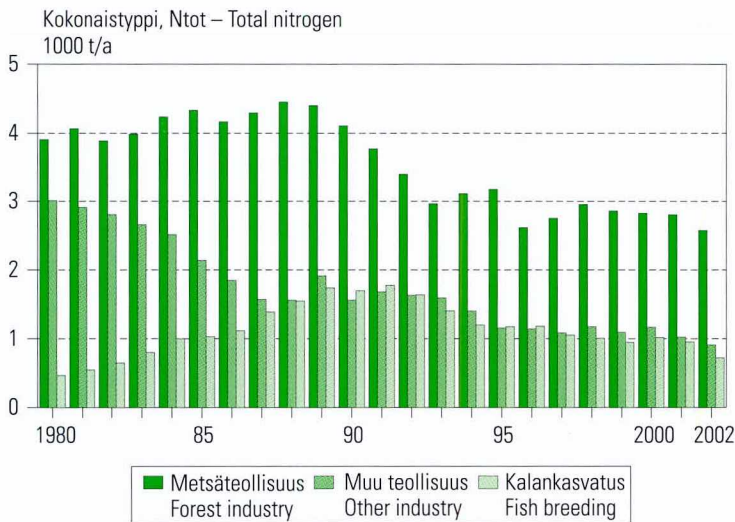
Toimiala Industry	Kiintoaine Suspended solids	Biologinen hapenkulutus Biochemical oxygen demand BHK ₇ – BOD ₇	Fosfori Phosphorus P	Typpi Nitrogen N
	t/a			
Massa- ja paperiteollisuus Pulp and paper industry	17 005	16 338	196	2 572
Mekaaninen metsäteollisuus Mechanical forest industry	382	778	5	5
Kemian teollisuus Chemical industry	1 506	1 470	11	408
Kaivos- ja louhostoiminta Minig and quarrying	111	12	0	24
Metallien valmistus Basic metal industries	705	1	1	308
Metallituoteteollisuus Manufacture of metal products	30	1	1	57
Tekstiili- ja nahkateollisuus Textile and leather industry	27	47	0	11
Elintarviketeollisuus Manufacture of food products	97	198	4	76
Erilliset voimalaitokset Separate power plants	232	2	1	25
Muut – Others	26	4	0	2
Teollisuus yhteensä – Total	20 121	18 851	219	3 488
Kalankasvatus ¹⁾ – Fish breeding ¹⁾	–	..	89	722
Yhdyskunnat – Municipalities	–	5 009	203	11 843

¹⁾Mukaan lukien Ahvenanmaa – Incl. Åland

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

40 Teollisuuden jätevesikuormitus vuosina 1980–2002 Industrial waste water load in 1980–2002

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

Myös teollisuus on tehnyt huomattavia investointeja jätevesien puhdistamiseen tiukentuneiden viranomaismääräysten myötä. Teollisuuden ympäristöinvestointeja kuvataan yksityiskohtaisesti julkaisun *Ympäristönsuojelumenot*-luvussa. Teollisuuden tehostunut jätevesien puhdistus näkyy kuormituksen pienentymisenä. Taulukossa 39 ja kuviossa 40 on kuvattu teollisuuden jätevesikuormitusta typen, fosforin sekä biologisen hapenkulutuksen osalta.

Industry has also made notable investments in waste water treatment in order to comply with tightened official regulations. Industry's investments in the environment are described in detail in the Chapter *Environmental Protection Expenditure*. Industry's improved waste water treatment efficiency is reflected in reduced pollution. Table 39 and figure 40 describe the waste water load from industry in respect of nitrogen, phosphorus and biochemical oxygen demand.

Teollisuuden ja yhdyskuntien lisäksi vesistöjä kuormittavat haja-asutus, maa- ja metsätalous, kalatalous sekä luonnon huuhtouma. Vesistöihin kulkeutuu ravinteita, happea kuluttavia aineita, metalleja sekä teknokemiallisia yhdisteitä.

Ravinnekuormitus, jossa merkittävimmät tekijät ovat typpi ja fosfori, aiheuttaa vesiekosysteemien rehevöitymistä ja lajiston yksipuolistumista. Tämän seurauksena vesistöissä perustuotanto kasvaa selvästi. Samalla muukin tuotanto lisääntyy, ja biomassan määrä kasvaa. Syntyneen orgaanisen aineksen hajottamiseen tarvittavan hapen kulutus lisääntyy. Rehevöityminen näkyy keuhkaisin leväkukintoina ja happikatona syvänteissä.

Yhdyskuntien jätevesien tehokkaan puhdistuksen ansiosta maatalouden suhteellinen merkitys ravinnekuormittajana on kasvanut. Rehevöityminen sekä myrkylliset metallit ja kemikaalit aiheuttavat haittaa veden käytölle talousvetenä, kalastukselle ja virkistykseksi.

Jokien mereen kuljettamien ravinteiden, etenkin typen ja fosforin, sekä orgaanisen aineen määrää vesiviranomaiset ovat seuranneet vuodesta 1970 lähtien. Suurin ravinnekuormitus kohdistuu Perämereen.

Apart from industry and communities, rural settlements, agriculture and forestry, fishing industry and leaching from nature also pollute water resources. Nutrients, substances demanding oxygen, metals and technochemical compounds contained in the discharged waters also end up in the waterways.

The nutrient load, the main components of which are nitrogen and phosphorus, causes eutrophication of the water ecosystem and depletion of the variety of species. This results in a clear increase of primary production in the waterways. At the same time, other production also increases and the volume of biomass grows. This raises the amount of oxygen needed to decompose the produced organic matter. Eutrophication becomes visible as algal blooms in the summer and as oxygen loss in deep basins.

Due to the increased efficiency of public waste water treatment the relative share of agriculture as a contributor to the nutrient load has increased. Eutrophication, heavy metals and chemicals prevent the use of water for domestic water supply, or for fishing and recreational purposes.

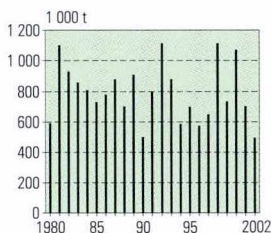
Since 1970, water authorities have been monitoring the amounts of organic matter as well as the nutrients, particularly nitrogen and phosphorus, discharged by rivers to the sea. The Bothnian Bay is subjected to the largest volume of nutrient discharge.

41 Suomen jokien merialueille kuljettamat ravinnemäärät vuosina 1970–2002 Discharges of nutrients from Finnish rivers to sea areas in 1970–2002

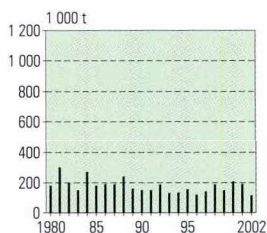
Vuosi Year	Perämeri Bothnian Bay		Selkämeri Bothnian Sea		Saaristomeri Archipelago Sea		Suomenlahti Gulf of Finland	
	Fosfori Phosphorus t/a	Typpi Nitrogen	Fosfori Phosphorus	Typpi Nitrogen	Fosfori Phosphorus	Typpi Nitrogen	Fosfori Phosphorus	Typpi Nitrogen
1970	1 930	27 300	1 000	11 000	330	5 740	820	12 400
1975	2 000	29 800	810	12 000	200	2 740	690	13 000
1980	1 750	26 100	600	11 000	350	4 550	610	13 100
1985	1 980	28 900	750	11 800	290	3 260	860	14 400
1990	1 500	23 200	770	16 600	660	7 830	610	17 500
1995	1 875	29 400	680	14 200	420	5 800	560	12 600
1996	1 180	25 200	560	11 900	610	6 300	610	14 000
1997	1 680	28 800	520	16 400	450	5 700	380	9 000
1998	2 480	44 000	790	16 450	610	7 160	730	16 300
1999	1 660	29 100	826	15 200	471	6 800	534	13 200
2000	2 430	46 500	1 050	25 700	806	9 480	677	17 800
2001	1 720	33 200	723	19 500	477	6 030	457	13 700
2002	1 210	23 200	393	10 400	238	3 070	332	10 800

42 Kemiallinen hapenkulutus vuosina 1980–2002 Chemical oxygen demand in 1980–2002

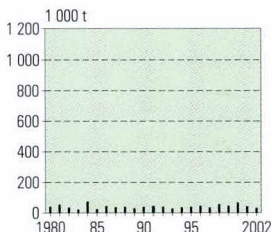
Perämeri – Bothnian Bay

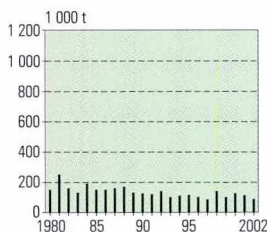
Selkämeri – Bothnian Sea

Saaristomeri – Archipelago Sea

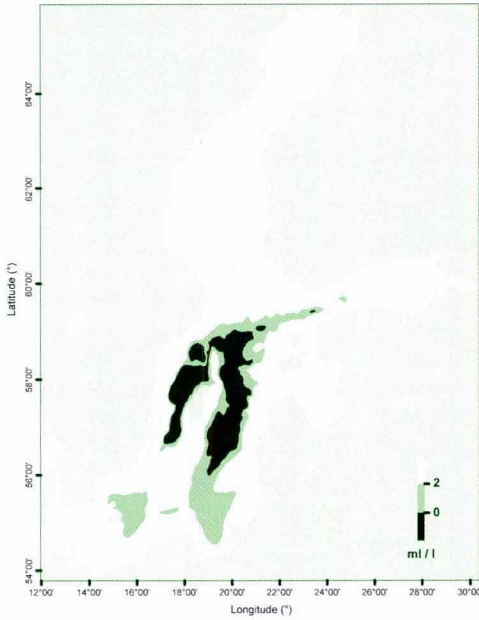

Suomenlahti – Gulf of Finland

Lähde: Suomen ympäristökeskus – Source: Finnish Environment Institute

43 Itämeren happitilanne talvella 2002 Oxygen conditions in the Baltic Sea in the winter of 2002

Itämeren pohjanläheisen veden happiolot.
Mustat alueet – rikkivetyä (täydellinen happikato),
rajatut alueet – happea alle 2 ml/l (eläimistölle kriittinen pitoisuus).

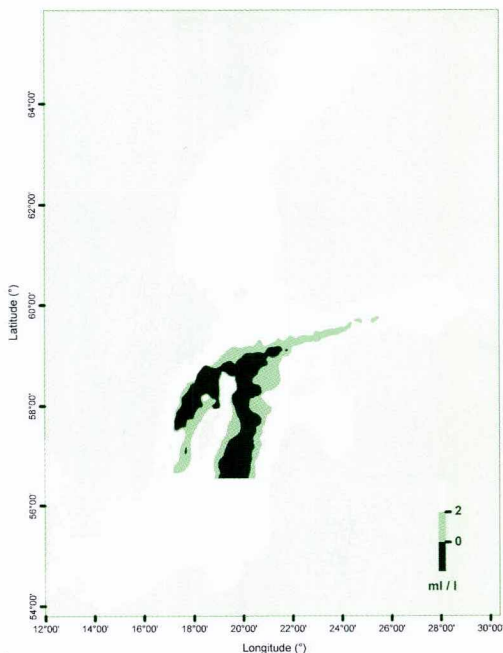
The oxygen conditions in the Baltic Sea as measured near the bottom of the sea.
Black areas – hydrogen sulphide (total oxygen loss),
delineated areas – less than 2 ml/l of oxygen
(a concentration critical to animal organisms).

Lähde: Merentutkimuslaitos
Source: The Institute of Marine Research

Itämeren happitilanteeseen vaikuttavat Pohjanmereltä tulevat suolaisen veden purkaukset ja ihmisen toiminnasta aiheutunut kuormitus. Lisääntynyt ravinnekuormitus johtaa siihen, että happea kuluttavan orgaanisen aineksen määrä pohjalla

Oxygen conditions in the Baltic Sea are influenced by surges of saline water from the North Sea and the loads imposed by human activity. Increased nutrient load leads to an increase in the amounts of oxygen consuming organic matter

44 Itämeren happitilanne talvella 2003 Oxygen conditions in the Baltic Sea in the winter of 2003

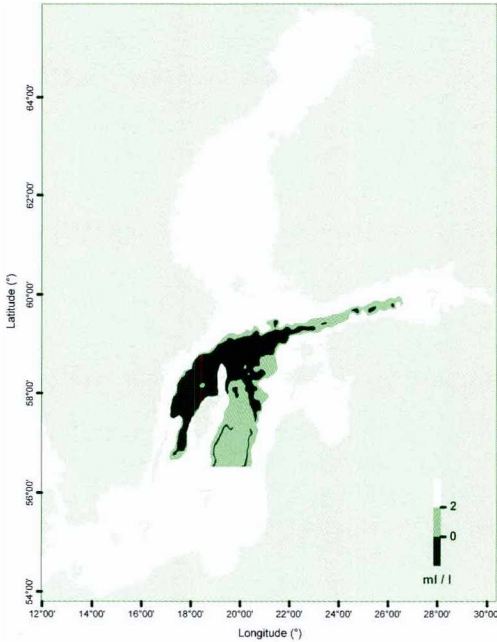

Kysymysmerkeillä merkityillä alueilla merentutkimuslaitos ei ole tehnyt havaintoja. – Question marks denote areas with no observations by the Institute of Marine Research.

ja syvänteissä kasvaa. Happi kuluu vähitellen loppuun, koska hapekkaan veden sekoittuminen ei tapahdu harppauskerroksen läpi. Mikäli orgaanisen aineksen hajotukseen ei ole käytettävissä happea, muodostuu mädäntymisen seurauksena myrkyllistä rikkivetyä. Aika ajoin Itämereen purkautuu tiheämpää suolaista vettä Pohjanmereltä. Vain riittävän suuri hapekas suolavesipurkaus pystyy uudistamaan syvänteiden vesimassoja.

near the bottom and in deep basins. Oxygen is gradually depleted, because the oxygen-rich water does not mix through the metalimnion. If no oxygen is available for the decomposition of organic matter, the digestion process produces poisonous hydrogen sulphide. From time to time, denser, saline water surges to the Baltic Sea from the North Sea. Only sufficiently large surges of oxygen-rich saline water are capable of renewing water masses in the deep basins.

45 Itämeren happitilanne kesällä 2003 Oxygen conditions in the Baltic Sea in the summer of 2003

Kysymysmerkeillä merkityillä alueilla merentutkimuslaitos ei ole tehnyt havaintoja. – Question marks denote areas with no observations by the Institute of Marine Research.

Talvella 2002/2003 tapahtui ensimmäinen suurempi suolavesipurkaus sitten talven 1993/1994. Vuonna 1994 syvänteiden happitilanne parani hetkellisesti, mutta vahvistuneen kerrostuneisuuden takia tilanne kuitenkin alkoi huonontua nopeasti. Ennen purkausta Suomenlahdella happitilanne oli hyvä, eikä kerrostuneisuutta ollut ja vesi sekoittui pohjaa myöten. Purkauk-

The first significant saline water surge since the 1993–1994 winter happened in the winter of 2002–2003. In 1994, oxygen conditions in the deep basins improved briefly, but started to deteriorate again rapidly because of strong stratification. Before the surge, oxygen conditions in the Gulf of Finland were good, there was no stratification, and vertical mixing extended

sen seurauksena veden kerrostuneisuus lisääntyi Suomenlahdella, ja jo vuonna 1996 happitilanne oli syvänteissä huono.

Ennen viimeisintä suolapurkausta, tammikuussa 2002 vähähappinen tai hapeton alue käsitti noin kolmanneksen varsinaisesta Itämerestä, johon kuuluu myös Suomenlahti.

Tammikuussa 2003 ei ollut vielä havaittavissa merkkejä uuden veden tulosta Itämeren keskusaltaan syvänteisiin. Elokuussa 2003 hapekasta vettä oli tunkeutunut pohjaa pitkin keskusaltaan itäosiin. Varsinaisen Itämeren länsi- ja pohjoisosissa pohjat olivat edelleen vanhan hapettoman veden peittämiä. Rikkivetyä esiintyi aina Suomenlahden keskiosia myöten. Vasta talvella 2003/2004 Suomenlahden syvänteissä havaittiin uudestaan hapekasta vettä.

Suomen ympäristökeskus on usean vuoden ajan tutkinut Suomenlahden saariston ja avomeren pohjien tilaa sekä sisäistä kuormitusta ja sen merkitystä rehevöitymisessä. Sisäisellä kuormituksella tarkoitetaan meren pohjalle kerrostuneiden ravinteiden, lähinnä fosforin, liukenemista takaisin veteen, mikä puolestaan lisää kasviplanktonin

right to the seabed. The surge increased the stratification of water in the Gulf of Finland and by 1996 oxygen conditions in its deep basins were poor.

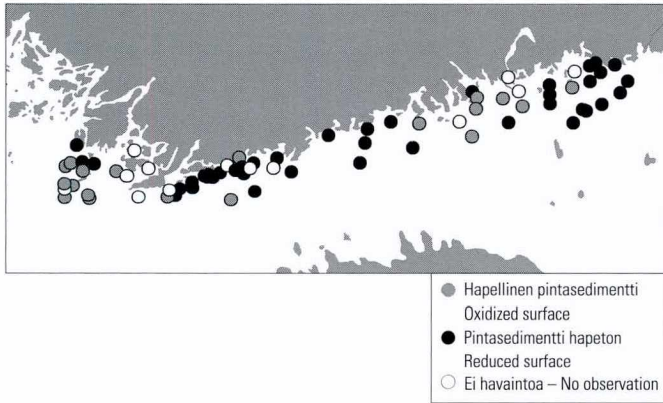
In January 2002, before the latest saline water surge, the area with low or depleted oxygen levels extended to approximately one third of the total area of the Baltic Sea proper inclusive of the Gulf of Finland.

There were no signs of new water surges into the central deep basins of the Baltic Sea in January 2003. In August of the same year oxygen-rich water had forced its way along the seabed to the eastern parts of the central basin but the seabed in the western and northern parts of the Baltic Sea proper was still covered by the old water depleted in oxygen. Hydrogen sulphide was present as far as midway along the Gulf of Finland. New observations of oxygen-rich water were not made in the basins of the Gulf of Finland until the winter of 2003–2004.

For many years the Finnish Environment Institute has examined the condition of the seabeds of the Gulf of Finland's archipelago and open sea areas, as well as internal loading and its significance for eutrophication. Internal loading means that nutrients, primarily phosphorus, deposited to the seabed are dissolved back to water, which in turn in-

46 Pintasedimentin tila Suomenlahdella elokuussa 2003

State of the sediment surface in August 2003

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

tuotantoa eli rehevyyttä. Uusimmat tulokset osoittavat, että Suomenlahden hapettomilta pohjilta voi vapautua yläpuoliseen vesikerrokseen erittäin suuria fosfaattimääriä. Kuvi-ossa 46 hapettomat alueet on esitetty mustilla ympyröillä, harmaat ympyrät osoittavat pohjan olleen hapellisen.

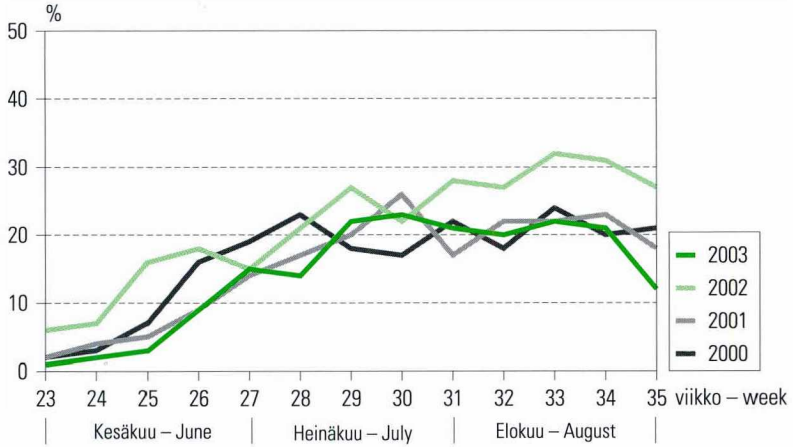
Vesistöjen rehevöityminen aiheuttaa vedenlaatuongelmia, joista tunnetuimpia ovat sinileväkukinnat. Nämä sinilevien massaesiintymät haittaavat kesäisin uintia, kalastusta ja muuta vesistöjen käyttöä. Ympäristöviranomaiset ja Merentutkimuslaitos ovat seuranneet sinilevien esiintymistä vuosikymmenten ajan, ja levänäytteistä on rekisteritietoja jo 1960-luvulta lähtien.

creates the production of phytoplankton, that is, eutrophication. The newest results indicate that very large quantities of phosphate may be released from the oxygen-free seabeds of the Gulf of Finland to the upper aqueous layer. Figure 46 shows oxygen-free areas with black circles, grey circles denote an oxygen-rich seabed.

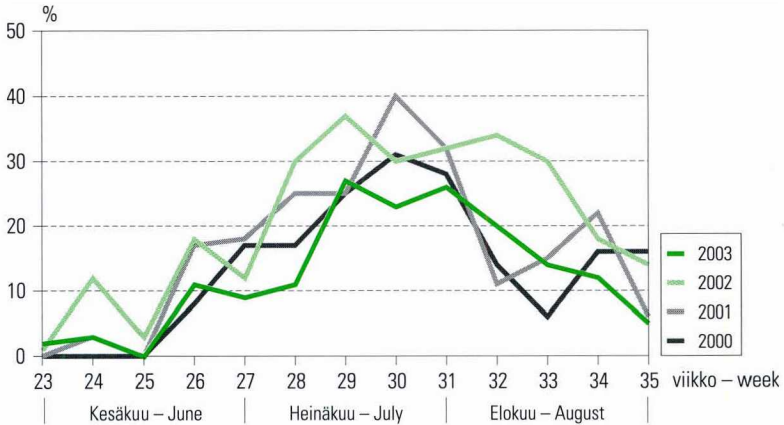
Eutrophication of waterways causes water quality problems, of which the most known are blue-green algal blooms. These mass occurrences of blue-green algae impede swimming, fishing and other use of waterways in summer. The environmental authorities and the Finnish Institute of Marine Research have monitored the occurrence of blue-green algae for decades, and register data on algae samples are available from as early as the 1960s.

47 Levähavainnot kesinä 2000–2003 Algae observations in summers 2000–2003

Sisävedet – Inland waters

Merialueet – Sea

Kuviosta näkyy, kuinka monessa prosentissa havaintopaikoista kullakin seurantaviikolla on havaittu sinilevää.

The figure shows how many percentages of the observation sites detected blue-green algae in each observation week.

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

Systemaattista levähaittaseuranta on tehty Suomessa vuodesta 1998 lähtien ja sen avulla saadaan yleiskuva maamme sinilevätilanteesta. Leväseurantaan kuuluu yhteensä yli 300 pysyvää havaintopaikkaa eri puolilla maata sisävesillä ja merialueilla. Havaintopaikat on valittu siten, että ne edustavat rehevyydeltään, kooltaan ja vedenlaadultaan eri tyyppisiä vesistöjä. Levätilannetta seurataan havaintopaikoilla viikoittain kesäkuun alusta elokuun loppuun. Avomerialueiden tiedot perustuvat kauppalaivoilta saatujen automaattimittauslaitteistojen tuloksiin sekä rajavartioston lentäjien havaintoihin.

Sinilevien massaesiintymien syntymiseen vaikuttavat pääasiassa vesistön ravinnetilanne ja säätila. Sinilevän määrä alkaa lisääntyä vesien lämmetessä heinäkuussa, ja runsaimmat esiintymät ajoittuvat yleensä heinä-elokuun vaihteeseen.

Vuosina 1998–2003 suurimmalla osalla havaintopaikoista ei havaittu sinilevää kesällä. Havaitutkin sinilevämmäärät ovat yleensä olleet vähäisiä. Vuonna 2003 viiele alkukesä piti sinilevät kurissa. Heinäkuussa vedet lämpenivät tavanomaista lämpimämmiksi. Sinilevätilanne ei kuitenkaan ollut yleisilmeeltään keskimääräistä pahempi. Suomenlahden avomerialueilla sinileväkukinnat olivat ennakoitua heikompiä, ja sinilevää oli tavanomaisesta poiketen eniten rannikkoalueilla ja saaristossa. Sinilevää esiintyi myös sisävesillä sellaisissa karuissa järvissä, joissa ei aiemmin ole tehty levähavaintoja.

Hazardous algae have been monitored systematically since 1998 and this provides a general picture of the blue-green algae situation in our country. Algae monitoring includes a total of 300 permanent observation sites in different parts of the country in inland water and sea areas. The observation sites were chosen so that they represent different types of waterways with respect to nutrient conditions, size and water quality. The algae situation is followed in the observation sites weekly from the start of June till the end of August. Information on open sea areas is based on the results of automatic measurements by merchant ships and on the observations of the Border Guard pilots.

Mass occurrences of blue-green algae are engendered mainly due to the nutrient situation of waterways and weather conditions. The quantity of blue-green algae starts to grow when waters warm up in July, and the occurrences are usually most abundant at the turn of July and August.

From 1998 to 2003 the majority of the observation sites did not detect blue-green algae in summer. The quantities of observed blue-green algae have generally been minor. The cool beginning of summer 2003 kept the algae under control. However, blue-green algae conditions were not worse than the average. In the open sea areas of the Gulf of Finland blue-green algae failed to bloom as strongly as anticipated, and contrary to the usual it was more plentiful in coastal and archipelago waters. It was also detected in barren inland lakes where it had not been observed before.

Maatalous Agriculture

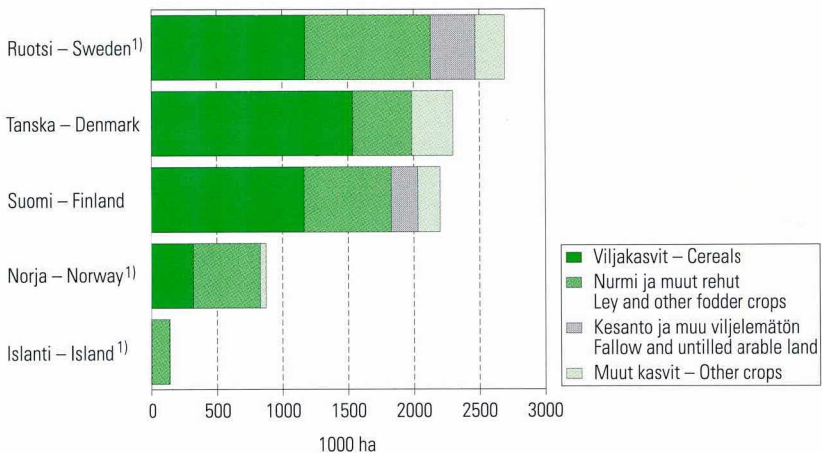
Parhaat luontaiset edellytykset harjoittaa maataloustuotantoa Pohjoismaissa ovat Tanskassa, Etelä ja Keski-Ruotsissa sekä Lounais-Suomessa. Muualla Pohjoismaissa maatilat ovat keskimäärin pienempiä kuin edellä mainitulla alueella.

Suomessa maanviljely on keskitynyt etupäässä Etelä- ja Länsi-Suomeen ja vastaavasti karjatalous Itä- ja Pohjois-Suomeen. Maa-lajeilla on ratkaiseva merkitys maan viljavuudelle, ja maaperä ja ilmasto yhdessä vaikuttavat maan eri osien keskimääräisten satojen vaihteluun.

In the Nordic Countries, the best natural conditions for agricultural production prevail in Denmark, Southern and Central Sweden and Southwestern Finland. Farm sizes elsewhere in the Nordic Countries are, on average, smaller than in these regions.

In Finland, crop farming is mainly centred in Southern and Western Finland while livestock farming concentrates more in Eastern and Northern Finland. Soil type has a decisive influence on the fertility of the land, and soil and climate together have a bearing on the fluctuations of the average crops in the different parts of the country. Apart

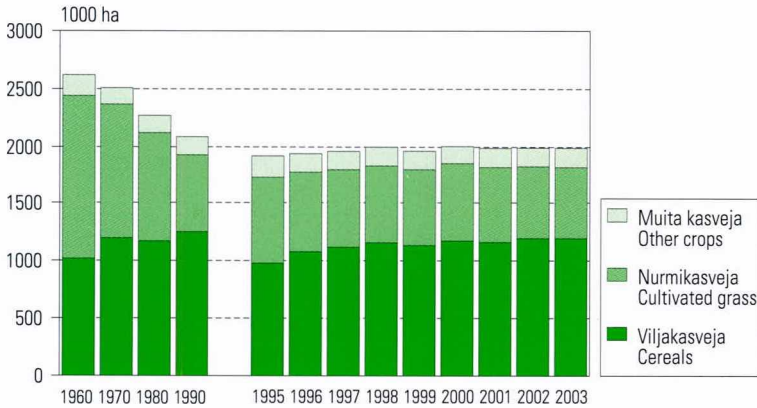
48 Pellonkäyttö Pohjoismaissa vuonna 2002 Use of arable land in the Nordic Countries 2002

¹⁾Tiedot vuodelta 2001.– 2001 data.

Lähde – Source: Nordic Statistical Yearbook 2003

49 Peltoalan käyttö vuosina 1960–2003 Use of arable land in 1960–2003

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö, Tietopalvelukeskus
Source: Ministry of Agriculture and Forestry, Information Centre

Luonnonolojen lisäksi yhteiskunnalliset olot ja tuotannonohjaustoimet vaikuttavat maatalouden harjoittamiseen.

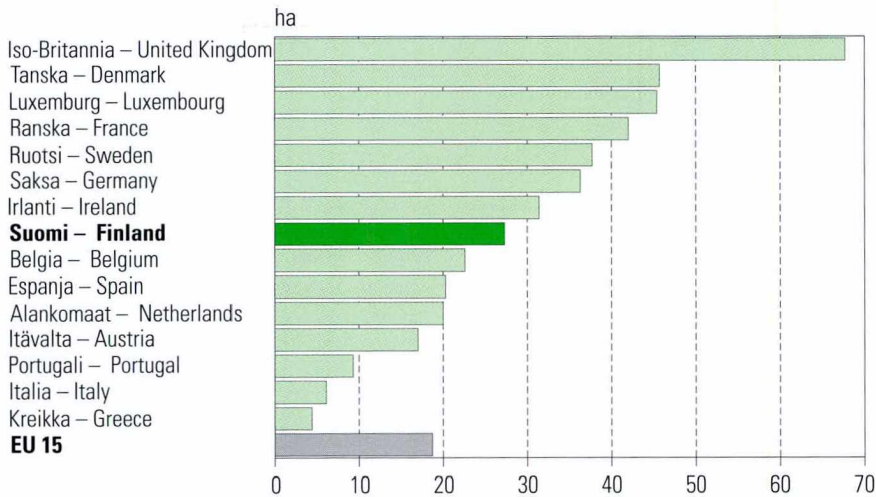
Maatalous on muuttunut olennaisesti kolmena viime vuosikymmenenä. Maataloustuotannon kasvun ovat mahdollistaneet lähinnä kasvi- ja eläinjalostuksen saavutukset, väkilannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttö sekä peltojen salaajitus ja maatalouden koneellistuminen.

from the natural conditions, social conditions and production management measures also shape the practising of agriculture.

Agriculture has changed fundamentally over the last three decades. Growth in agricultural output has primarily been made possible by the achievements of plant and animal breeding, use of chemical fertilisers and pesticides as well as subsurface drainage and mechanisation.

50 Maatilojen keskipeltoala EU-maissa vuonna 2000

Average area of arable land per holding in the EU countries in 2000

Lähde – Source: Eurostat

EU-jäsenyyden myötä maatilojen määrä Suomessa on vähentynyt ja keskipeltoala kasvanut. Vuonna 2000 EU-maiden tilojen keskipeltoala vaihteli lähes 70 hehtaarista alle 5 hehtaariin. Suomessa keskipeltoala oli noin 27 hehtaaria.

Since becoming member of the European Union, the number of farms has fallen in Finland and the average arable land area per farm has grown so that in 2000 it was approximately 27 hectares while the average arable land area per farm in the rest of the EU Countries varied from close on 70 hectares to under five hectares.

Maaseudun luonnon monimuotoisuus on kärsinyt maatalouden tehostumisesta ja maatalousympäristöjen yksipuolistumisesta. Maataloudesta aiheutuneen ympäristökuormituksen määrä on lisääntynyt. Maatalouden ympäristökuormitus näkyy pääasiassa vesien rehevöitymisinä. Kuormitusta pyritään vähentämään viljelyteknisillä parannuksilla, kuten rantojen suoja-vyöhykkeillä. Karjatalouden aiheuttamat metaanipäästöt ovat noin kolmannes koko Suomen metaanipäästöistä (lähemmin julkaisun *Päästöt ilmaan* -luku, taulukko 13).

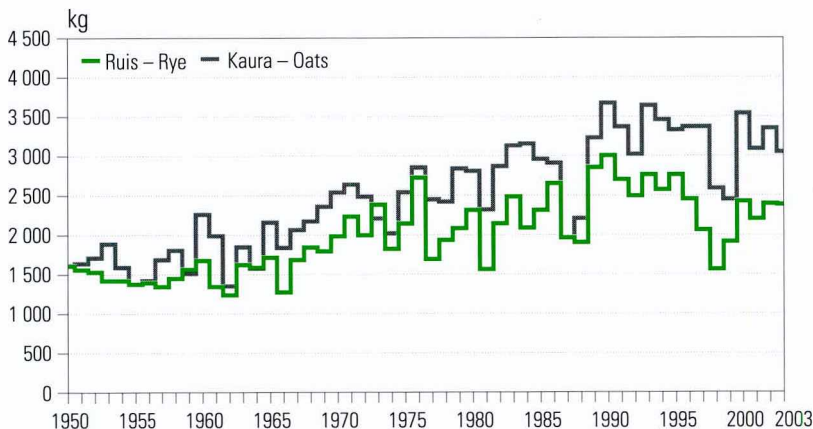
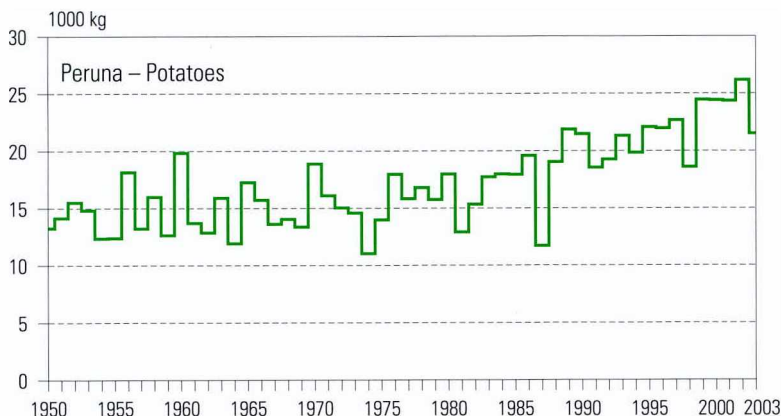
The diversity of nature in rural areas has suffered from the intensification of agriculture and the growing specialisation of agricultural environments. The loading imposed by agriculture on the environment has increased and this is mainly seen in the eutrophication of the water resources. Technical cultivation improvements, like shoreline protection zones are employed in an effort to reduce the load. Methane emissions from livestock farming account for about third of the total methane emissions in Finland (this is covered in more detail in the *Air Emissions* Chapter, Table 13, of this publication).

**51 Sato asukasta kohti vuosina 1960–2003
Crop yields per capita 1960–2003**

Vuosi Year	Ruis ja vehnä Rye and wheat kg	Ohra Barley	Kaura ja seosvilja Oats and mixed grain	Peruna Potatoes	Sokerijuurikas Sugar beets
1960	125	99	262	388	92
1970	117	202	301	245	161
1980	101	322	271	155	178
1985	112	381	256	145	152
1990	175	345	342	177	226
1991	91	354	237	134	207
1992	48	266	207	135	210
1993	84	336	248	155	199
1994	71	365	232	143	216
1995	85	345	221	156	217
1996	107	363	254	149	175
1997	99	389	251	147	264
1998	86	255	196	114	173
1999	54	303	200	153	227
2000	125	383	283	152	202
2001	107	344	256	141	213
2002	123	334	299	150	205
2003	144	325	256	118	170*

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö, Tietopalvelukeskus
Source: Ministry of Agriculture and Forestry, Information Centre

52 Hehtaarisatojen kehitys vuosina 1950–2003 Yield per hectare in 1950–2003

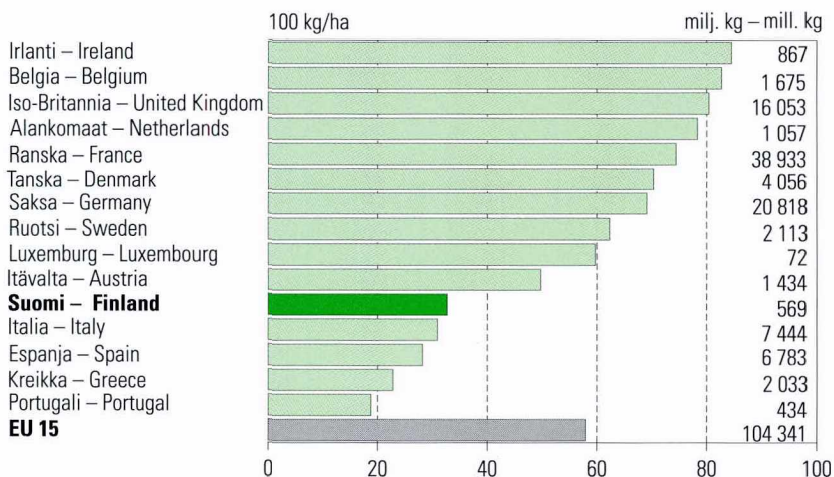

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö, Tietopalvelukeskus
Source: Ministry of Agriculture and Forestry, Information Centre

Viljasadon määrä on kasvanut 1960-luvulta lähtien. Perunan viljely on vähentynyt melko tasaisesti vuosikymmenien ajan, ja vuonna 2003 perunasato oli supistunut kolmasosaan verrattuna vuoteen 1960.

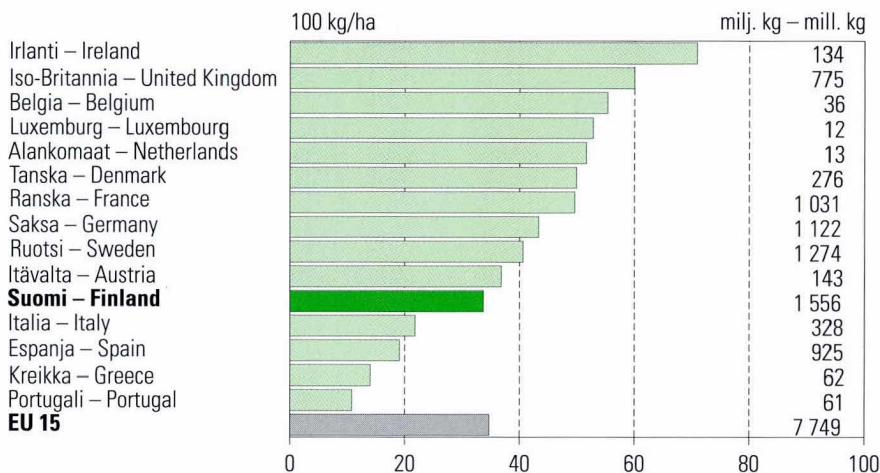
Grain crop yield has been growing ever since the 1960s. Potato farming has diminished fairly steadily for decades and in 2003 the potato crop had contracted to one-third compared to 1960.

53 Vehnäsato EU-maissa vuonna 2002 Crop yields of wheat in the EU countries in 2002

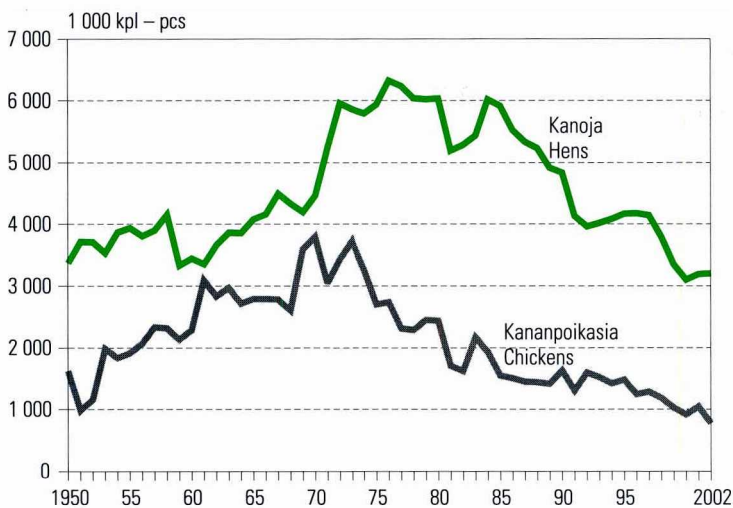
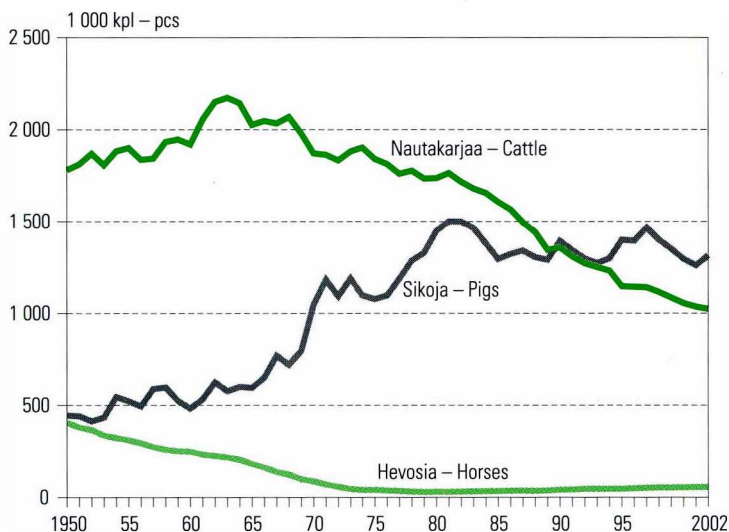
Lähde – Source: Eurostat

54 Kaurasato¹⁾ EU-maissa vuonna 2002 Crop yields of oats¹⁾ in the EU countries in 2002

¹⁾ Sisältää seosviljan – Incl. mixed drain

Lähde – Source: Eurostat

55 Kotieläimet vuosina 1950–2002 Livestock in 1950–2002

Kananpoikaset ovat iältään alle 6 kuukautta ja vuodesta 1995 lähtien alle 5 kuukautta.
Chickens are aged under 6 months and from 1995 under 5 months.

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö, Tietopalvelukeskus
Source: Ministry of Agriculture and Forestry, Information Centre

56 Pääravinteiden ja maanparannuskalkin keskimääräinen käyttö viljelyksille vuosina 1959/60–2002/03
Application of main nutrients and soil-improving calcium applied to crops in 1959/60–2002/03

Vuosi Year	Typpeä Nitrogen	Fosforia Phosphorus	Kalia Potassium	Yhteensä Total	Maanparannus- kalkkituotteita Soil-improving calcium
	(N)	(P)	(K)		
	kg/ha				kg/ha
1959/60	23,1	16,7	22,2	62,0	161
1969/70	58,3	27,2	40,0	125,5	160
1979/80	83,3	27,9	50,2	161,4	397
1989/90	111,5	30,7	57,6	199,8	497
1995/96	92,3	16,1	34,3	142,7	472
1996/97	86,0	11,8	32,5	130,3	439
1997/98	85,0	11,4	32,6	129,0	467
1998/99	81,0	11,0	31,1	123,1	394
1999/2000	84,2	10,4	30,5	125,1	376
2000/01	83,2	10,8	31,1	125,1	344
2001/02	80,5	10,1	28,3	118,9	325
2002/03	80,3	9,9	28,0	118,2	317

Lähteet: Kemira Agro Oy, Kalkitusyhdistys – Sources: Kemira Agro Ltd. Lime Association

Suomessa käytetään lannoitteita vähemmän peltopinta-alaa kohti kuin Keski- ja Etelä-Euroopan maisa. Tämä johtuu osittain kasvukauden lyhydestä Pohjolassa, missä kasvien ottama ravinteiden kokonaismäärä jää vastaavasti pienemmäksi. Lisäksi runsaasti ravinteita käyttävä puutarhaviljely on Suomessa vähäistä.

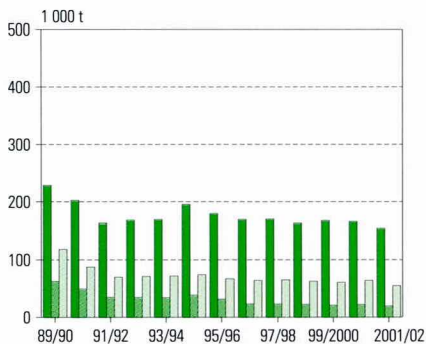
Maatalouden typpi- ja fosforipäästöt aiheuttavat vesistöjen rehevöitymistä. Liiallinen lannoitus on myös vaarana pohjaveden laadulle. Lannoitteiden käyttömäärät ovat vähentyneet lannoitusmenetelmien parantumisen ja ravinteiden oikean kohdistamisen myötä. Maanviljelyn ravinnekuormitus sisältyy taulukon 41 kuormituslukuihin.

Less fertilisers per total area of arable land is used in Finland than in countries in Central and Southern Europe. This is partly because the growing season is shorter in the North, meaning that the total amount of nutrients absorbed by plants consequently also remains smaller. In addition, horticultural farming, which uses large amounts of nutrients, is also fairly rare in Finland.

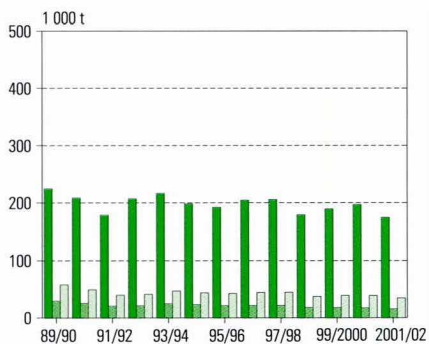
Nitrogen and phosphorus emissions from agriculture cause eutrophication of the waters in rural areas. Excessive use of fertilisers also threatens the quality of ground water. The amounts of used fertilisers have fallen thanks to improved application methods and correct targeting of the nutrients. The nutrient load imposed by crop farming is included in the loading figures in Table 41.

57 Lannoitteiden käyttö Pohjoismaissa 1989/90–2001/02 Consumption of fertilizers in the Nordic Countries, 1989/90–2001/02

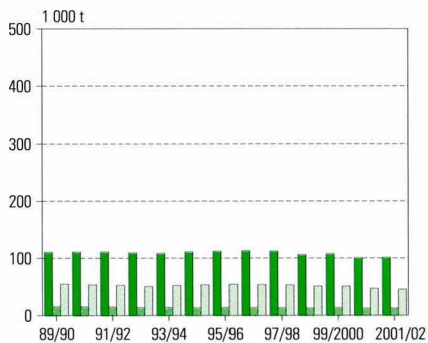
Suomi – Finland¹⁾

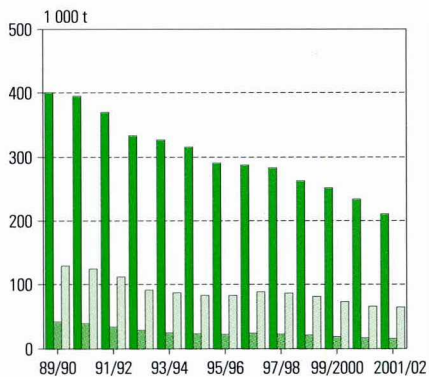
Ruotsi – Sweden

Norja – Norway

Tanska – Denmark²⁾

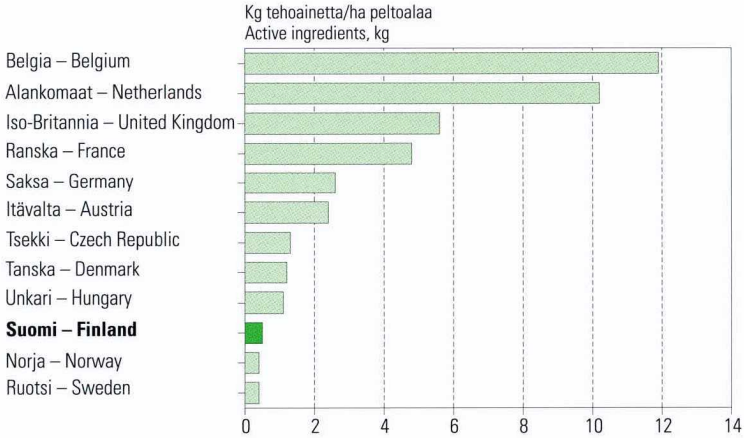
■ Typeä – Nitrogen ■ Fosforia – Phosphorus ■ Kalia – Potassium

¹⁾ Ei sisällä metsälannoitteita. – Excl. forest fertilizers.

²⁾ Sisältää maa- ja metsätalouden lannoitteet. – Data refers to agriculture and forestry.

Lähde – Source: Nordic Statistical Yearbook 2003

58 Torjunta-aineiden käyttö eräissä maissa vuonna 2000 Pesticides used in selected countries, 2000

Lähde – Source: OECD Environmental data. Compendium 2002

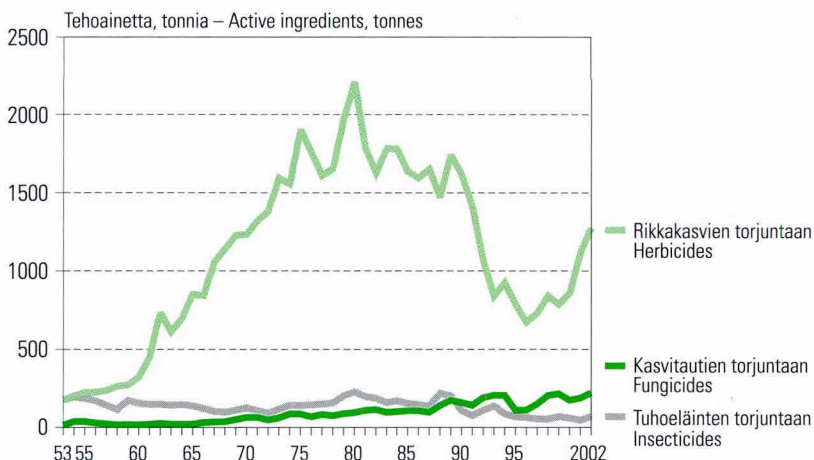
Torjunta-aineiden myynti tehoaineiksi laskettuna on kasvanut 1950-luvun alun tasosta. Vuosittaiset myyntimäärät vaihtelevat eri syistä, eikä vuotuinen myynti kuvaa suoraan torjunta-aineiden käyttöä. Suomessa ostetaan eniten rikkakasvien torjunta-aineita ja nykyisin niiden osuus kokonaisyntymäärästä on 80 prosenttia.

Torjunta-aineiden käytössä on yhä enemmän kiinnitetty huomiota niiden haitallisiin ympäristövaikutuksiin sekä elintarvikkeiden torjunta-ainejäämiin. Torjunta-aineissa on ajan mittaan siirrytty yhdisteisiin, joiden tehokkuus, käytön ajoitus, ympäristö- ja sivuvaikutukset tunnetaan ja hallitaan entistä paremmin. Suomessa käytetään tuntuvasti vähemmän torjunta-aineita hehtaaria kohti kuin Keski- tai Etelä-Euroopassa. Esimerkiksi Belgiassa ja Alankomaissa määrät ovat noin

Sales of pesticides calculated as active ingredients have gone up compared to the 1950s. Annual sales volumes vary for different reasons and annual sales figures do not reflect directly the use of pesticides. Herbicides are the most purchased pesticides in Finland and make up about 80 per cent of the total volumes of pesticide sales today.

Increasing attention in applying pesticides is being paid to their harmful effects on the environment and their residues in foodstuffs. Over time, there has been a shift in pesticides toward compounds for which the efficiency, correct application timing, and environmental and side effects are known and can be better controlled than before. Considerably less pesticides per hectare are used in Finland than in Central and Southern Europe. The amounts used in Belgium and the

59 Torjunta-aineiden myynti Suomessa 1953–2002, tehoaineiksi laskettuna Sales of pesticides as active ingredients in Finland in 1953–2002

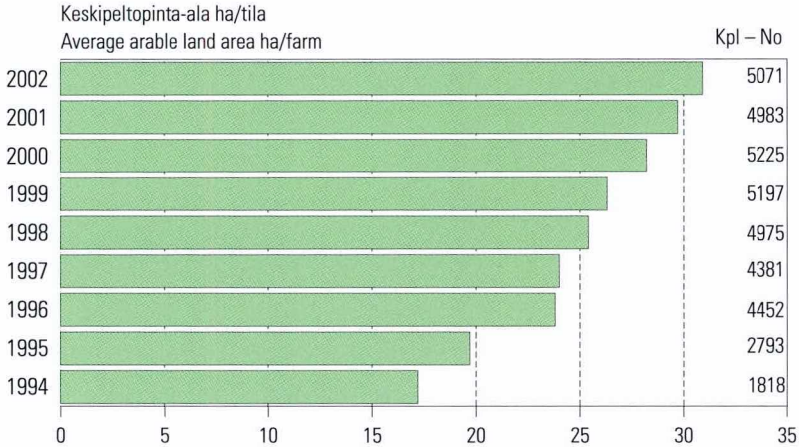
Vuosi Year	Kasvitautien torjunta Fungicides	Tuhoeläinten torjunta Insecticides	Rikkakasvien torjunta Herbicides
Tehoainetta, tonnia – Active ingredients, tonnes			
1953	18	178	179
1960	21	155	326
1970	68	125	1 236
1980	94	228	2 213
1990	163	107	1 617
1995	114	69	791
1996	115	64	677
1997	154	56	734
1998	209	54	844
1999	220	70	790
2000	178	60	862
2001	192	47	1 120
2002	225	71	1 278

Lähde: Kasvintuotannon tarkastuskeskus. Torjunta-aineiden toimiala.
Source: Plant Production Inspection Centre. Pesticide Division.

20-kertaisia Suomeen verrattuna. Pohjoisen kylmä ilmasto rajoittaa maatalouden tuhoeläinten esiintymistä ja vähentää siten osaltaan torjunta-aineiden käyttöä.

Netherlands, for example, are about 20-fold compared to Finland. The cold northern climate moderates the prevalence of agricultural pests, thereby reducing the need for insecticides.

60 Luomutilojen määrä Suomessa vuosina 1994–2002 Number of organic farms in Finland in 1994–2002

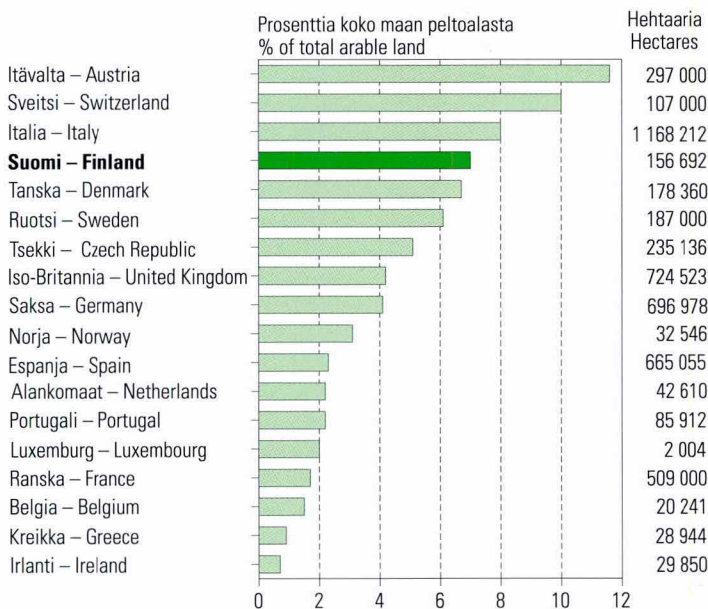
Lähde: Kasvintuotannon tarkastuskeskus
Source: Plant Production Inspection Centre

61 Luomuviljely ja ns. siirtymävaiheala Suomessa 1990–2002 Organic farming and "transition phase area" in Finland in 1990–2002

Vuosi Year	Luomuviljely ala yhteensä Total organically farmed area	Osuus koko peltoalasta As % of total arable area
	ha	%
1990	6 726	0,3
1991	13 281	0,6
1992	15 915	0,8
1993	20 153	0,9
1994	25 832	1,2
1995	44 696	2,1
1996	84 589	3,9
1997	102 343	4,7
1998	126 175	5,8
1999	136 665	6,2
2000	147 423	6,7
2001	147 943	6,6
2002	156 692	7,0

Lähde: Kasvintuotannon tarkastuskeskus
Source: Plant Production Inspection Centre

62 Luomuviljely ja ns. siirtymävaiheala eräissä Euroopan maissa 2002 Organic farming and "transition phase area" in certain European countries in 2002

Lähde – Source: Eurostat

Luomuviljelyssä ei käytetä kemiallisia lannoitteita eikä torjunta-aineita. Suomessa luomuviljelyn osuus peltoalasta oli vuonna 2002 seitsemän prosenttia, jos luetaan mukaan luomuviljelyyn siirtymävaiheen ala. Luomuviljelyn osuus Suomessa on muihin Euroopan valtioihin verrattuna suhteellisen korkea.

No chemical fertilisers or pesticides are used in organic farming. In 2002, organic farming accounted for 7 per cent of the total arable land in Finland when the transition phase area is also included. The proportionate share of organic farming is relatively high in Finland compared to other European countries.

63 Tarhaturkistuotanto vuosina 1980–2003 Farm fur production in 1980–2003

Vuosi Year	Minkki Mink	Sinikettu Blue fox	Hopeakettu Silver fox	Suomensupi Raccoon	Hilleri Polecat
1 000 kpl – 1 000 pcs					
1980	4 100	1 400	6	67	150
1981	3 900	2 000	23	85	150
1982	4 500	2 400	43	112	197
1983	4 400	2 300	92	69	330
1984	4 500	2 100	174	62	370
1985	4 900	2 600	305	73	320
1986	3 900	2 500	394	84	183
1987	3 900	2 000	500	90	117
1988	3 900	1 700	600	67	100
1989	3 300	900	600	50	130
1990	1 700	800	406	34	138
1991	1 500	700	245	39	104
1992	1 600	1 000	224	55	83
1993	1 500	1 100	159	76	84
1994	1 800	1 600	158	85	70
1995	1 900	1 800	131	70	39
1996	2 000	2 400	112	67	41
1997	2 100	2 300	87	70	17
1998	2 100	2 600	80	73	12
1999	1 800	1 500	66	79	3
2000	1 900	1 700	61	62	1
2001	2 000	1 900	52	62	1
2002	2 000	2 000	50	68	1
2003	1 400	1 700	41	64	1

Lähde: Suomen Turkistuottajat Oy
Source: Finnish Fur Sales Co Ltd

Tarhaturkistuotanto vaihtelee Suomessa vuosittain lähinnä kansainvälisten markkinoiden mukaan. Tarhauksen myötä Suomen luontoon on levinnyt siihen alkuperäisesti kuulumattomia eläimiä.

Farmed fur production fluctuates annually in Finland, largely according to international market trends. Species that are not originally indigenous to Finland have been introduced to the wild by fur farming.

Metsät Forests

Metsät ovat arvokas uusiutuva luonnonvara ja monimuotoinen elinympäristö. Ne ovat suomalaisille tärkeitä ulkoilu- ja virkistysalueita ja jokamiehen oikeuksien ansiosta kaikkien käytettävissä. Metsillä on lisäksi kasvava merkitys ilmakehän hiilidioksidin sitojana.

Koko maapinta-alastamme yli 75 prosenttia on metsää. Metsiemme kokonaispinta-ala on 23 miljoonaa hehtaaria, josta 20 miljoonaa hehtaaria on metsämaata ja kolme miljoonaa hehtaaria vähäkasvuista kitumaata. Metsämaan ala on kasvanut 1950-luvulta 15 prosenttia viime vuosikymmenien aikana pääasiassa soiden ojittamisen ja metsänhoidon seurauksena. Metsien osuus maa-alasta on Suomessa Euroopan unionin suurin.

Forests are a valuable renewable natural resource as well as a diversified living environment. They represent an important outdoor activity and recreation area for the Finns and, thanks to traditional public rights, they are freely at anyone's disposal. Furthermore, forests have growing significance as binders of carbon dioxide in the atmosphere.

Over 75 per cent of the total land area of Finland is forest. Finnish forests cover a total area of 23 million hectares, of which 20 hectares are forest land and three million hectares sparsely growing scrub land. In the decades since the 1950s, the forested land area has grown by about 15 per cent, mainly as a result of peatland drainage and silviculture. Finland has the largest proportion of forest land area of the total land area in the EU Countries.

64 Metsämaata vuosina 1951–2001 Forest land in 1951–2001

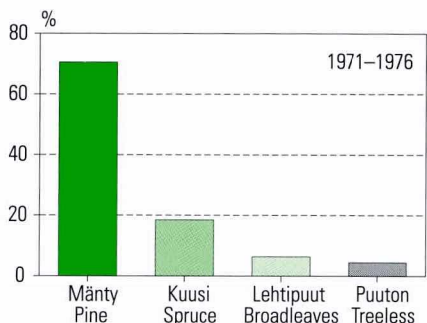
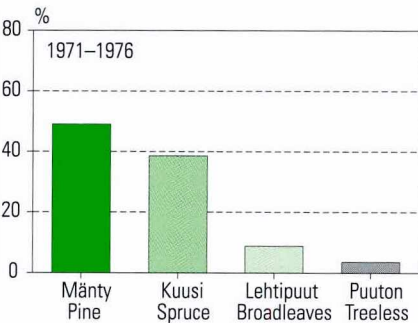
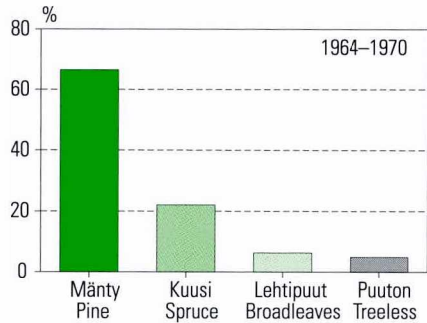
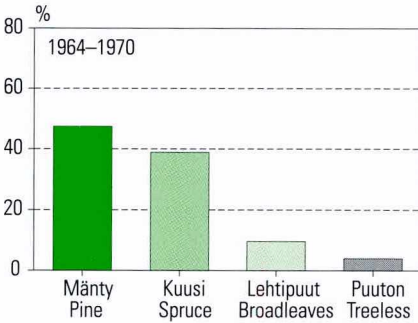
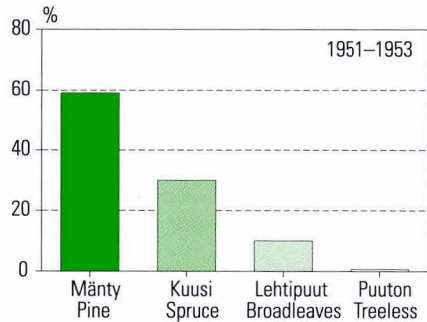
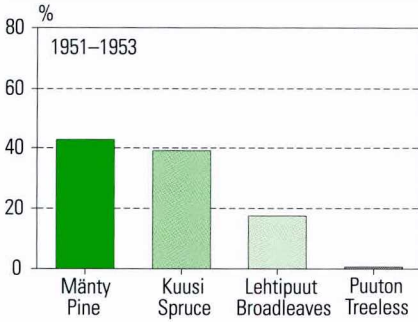
Vuodet Years	Etelä-Suomi Southern Finland	Pohjois-Suomi Northern Finland	Koko maa Whole country
	1000 ha		
1951–1953	9 958	7 394	17 352
1964–1970	10 944	7 753	18 697
1971–1976	11 312	8 426	19 738
1977–1984	11 490	8 575	20 065
1992–2001	11 171	9 076	20 247

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

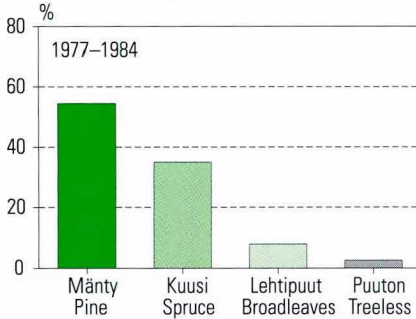
65 Metsämaan jakautuminen vallitsevan puulajin mukaan vuosina 1951–2001
Tree-species dominance on forest land in 1951–2001

Etelä-Suomi – Southern Finland

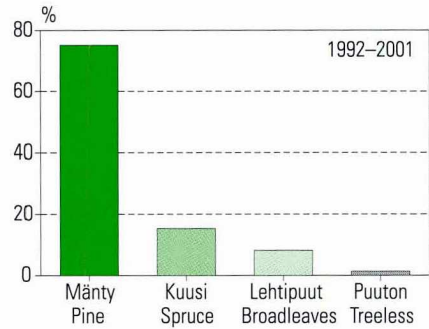
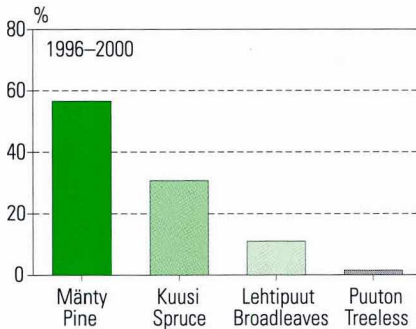
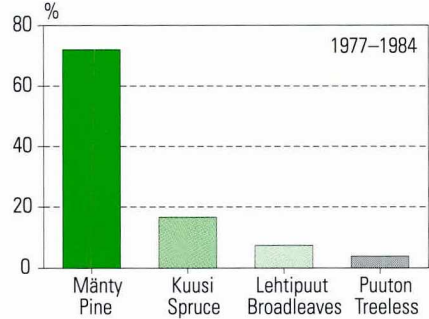
Pohjois-Suomi – Northern Finland

Etelä-Suomi – Southern Finland

Pohjois-Suomi – Northern Finland

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

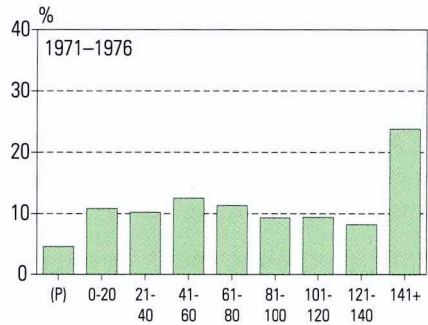
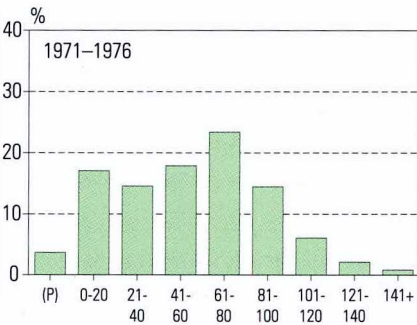
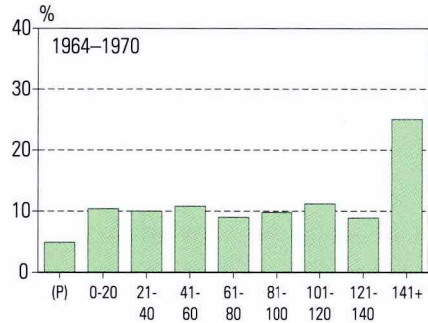
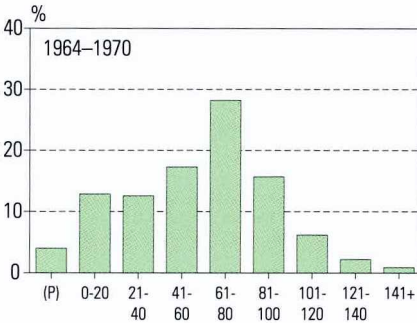
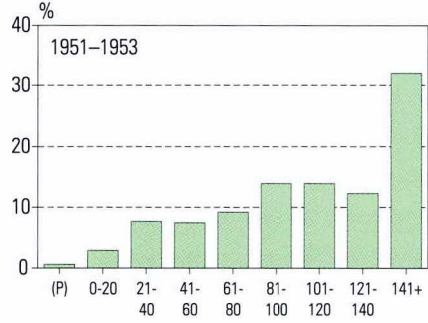
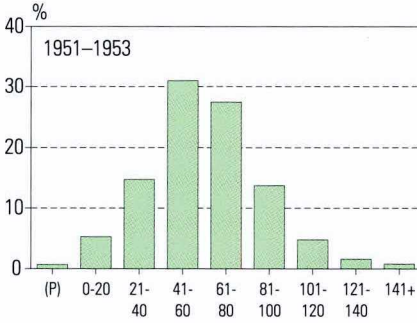
Vallitsevina puulajeina ovat mänty ja kuusi. Mäntyvaltaisten metsien osuus on kasvanut ja kuusi-valtaisten osuus vähentynyt. Lehtipuuvalltaisten metsien osuus pieni 1980-luvulle asti, mutta on sen jälkeen hieman kasvanut.

The prevalent tree species in Finland are pine and spruce. The proportion of pine-dominated forests has grown while that of spruce-dominated ones has decreased. The proportion of forest dominated by broadleaved varieties was contracting right up to the 1980s, but has been increasing slightly since then.

66 Metsämaan metsiköiden ikärakenne vuosina 1951–2001
Age-structure of stands of forest land in 1951–2001

Etelä-Suomi – Southern Finland

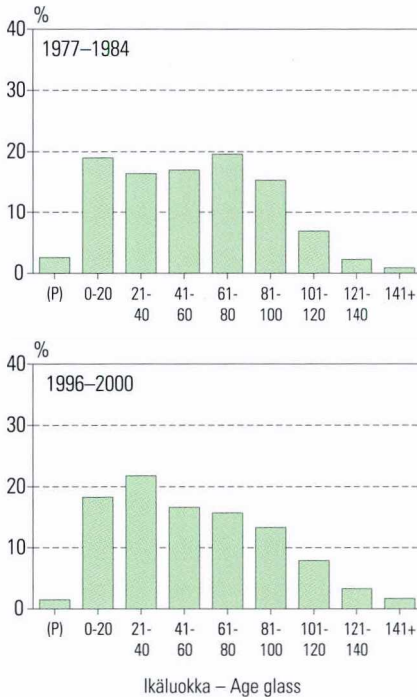
Pohjois-Suomi – Northern Finland

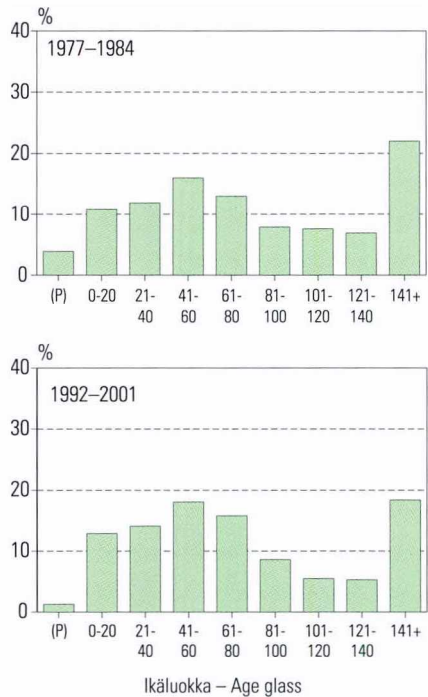
Ikäluokka – Age class

Ikäluokka – Age class

Etelä-Suomi – Southern Finland

Pohjois-Suomi – Northern Finland

(P)=Puuton – Treeless

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

Suomalaismetsien puusto on suhteellisen nuorta. Etelä-Suomessa yli 100-vuotiaiden metsien osuus on kuitenkin 1950-luvulta kasvanut runsaasta seitsemästä yli kahtentoista prosenttiin. Pohjois-Suomessa yli 140-vuotiaiden metsien osuus oli 50-luvun alussa yli 30 prosenttia, mutta se on pienentynyt hakkuiden seurauksena alle 19 prosenttiin. Pohjois-Suomessa puusto kasvaa hitaammin kuin Etelä-Suomessa.

The growing stock of Finnish forests is relatively young. In Southern Finland, the proportion of over 100-year-old forests has, nevertheless, grown from good 7 per cent to over 12 per cent since the 1950s. In Northern Finland, the proportion of over 140-year-old forests was 30 per cent at the beginning of the 1950s, but has contracted to under 19 per cent due to fellings. The growth of the stock is slower in Northern Finland than in Southern Finland.

67 Harsuuntuneiden havupuiden osuus eri Euroopan maissa vuonna 2002¹⁾
Proportion of defoliated conifers in various European countries in 2002¹⁾

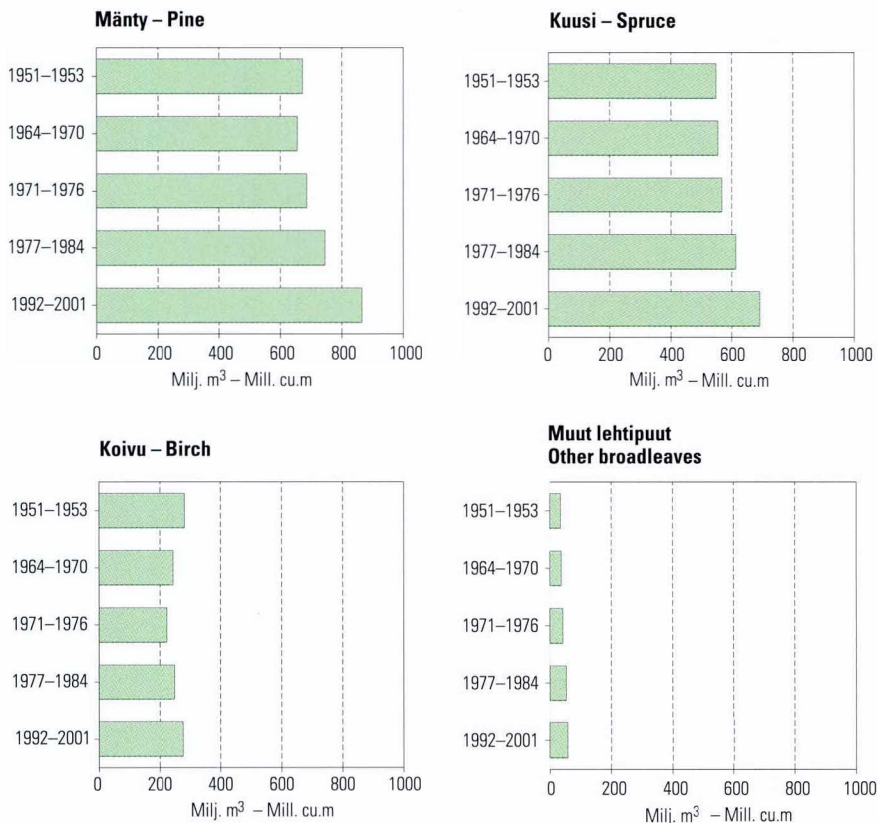
¹⁾neulaskato > 25 % – defoliation > 25 %

Lähde: Metsien tila Euroopassa
 Source: Forest Condition in Europe

Suomen metsien terveydentila on parempi kuin useimmissa muissa Euroopan maissa. Harsuuntuneiden puiden, joissa neulaskato on yli 25 prosenttia, osuus oli vuonna 2002 runsas kymmenes. Yleisintä harsuuntuminen on Itä-Lapin ja Kaakois-Suomen metsissä.

Forests are in a better state of health in Finland than in most other European countries. In 2002, the proportion of trees with over 25 per cent defoliation was a good tenth of the Finnish forests. Defoliation is most widespread in the forests of Eastern Lapland and Southeastern Finland.

68 Puuston tilavuus metsä- ja kitumaalla vuosina 1951–2001 Volume of growing stock in 1951–2001

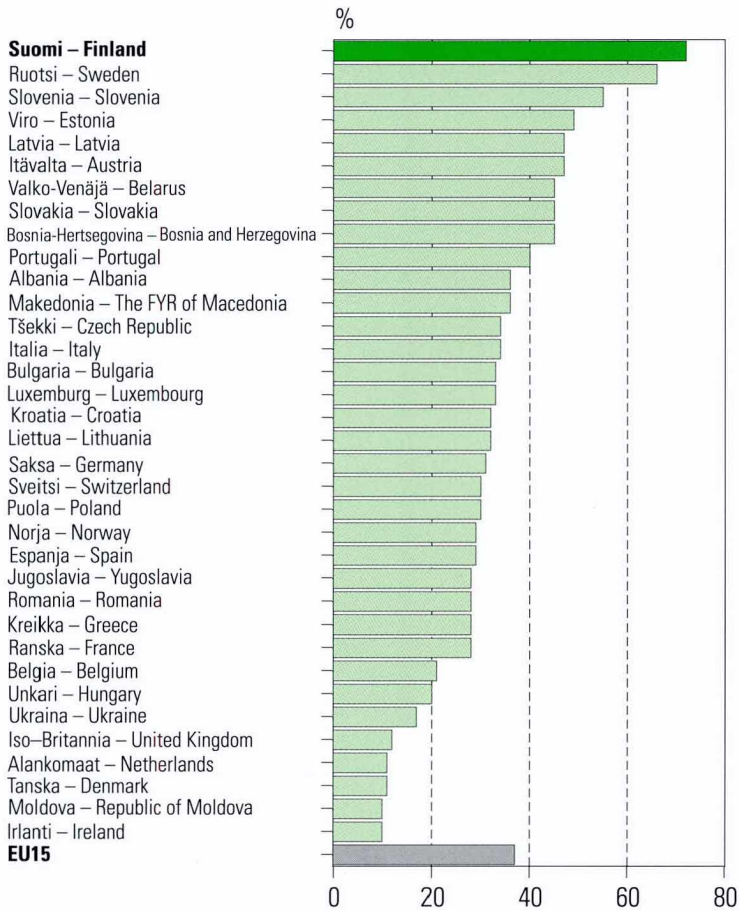

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

Metsiemme puuvaranto on noin 2000 miljoonaa kiintokuutiometriä. Puuvaranto on kasvanut 1970-luvulta lähtien. Kasvu johtuu metsänparannuksesta ja -hoidosta sekä siitä, että puuston vuosikasvu on ollut jatkuvasti suurempaa kuin hakkuut ja luonnonpoistuma. Viime

The volume of the growing stock in Finland is currently 2000 million cubic metres. The volume has been going up ever since the 1970s. The increase has taken place thanks to forest improvement and silviculture and because the annual increment of the growing stock has regularly

69 Metsämaan osuus kokonaismaa-alasta Euroopan maissa 2000 Forest land area of total land area in Europe 2000

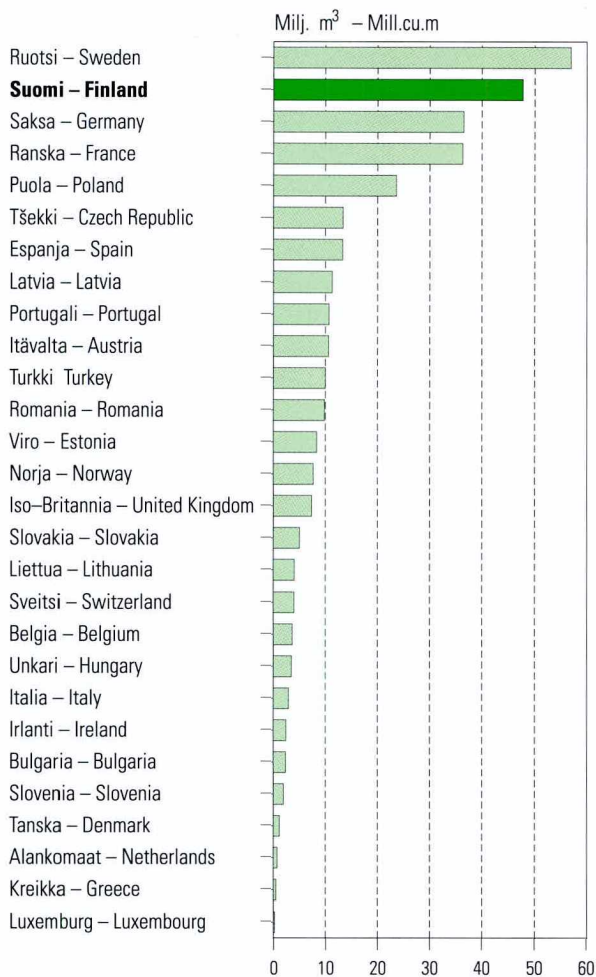

Lähde – Source: State of the World's Forests, FAO 2001

vuosina puuston vuosikasvu on ollut eri puulajeilla yhteensä yli 80 miljoonaa kuutiometriä.

exceeded fellings and natural drain. In recent years, the combined annual increment of the growing stock of different tree species has been more than 80 million cubic metres.

70 Raakapuun hakkut Euroopan maissa vuonna 2001 Roundwood production in Europe, 2001

Lähde – Source: Eurostat

71 Puuston kasvu ja poistuma puulajeittain vuosina 1970–2002 Increment and drain of the growing stock by tree species in 1970–2002

Kokonaispoistuma – Drain					Vuosikasvu – Drain				
Vuosi Year	Mänty Pine	Kuusi Spruce	Lehtipuut Broad- leaves	Yhteensä Total	Vuosi Year	Mänty Pine	Kuusi Spruce	Lehtipuut Broad- leaves	Yhteensä Total
Milj. m ³ – Mill. cu.m					Milj. m ³ – Mill. cu.m				
1970	20,3	21,0	17,4	58,7	1964–1970	20,7	24,4	12,1	57,2
1975	14,8	15,4	10,5	40,7	1971–1976	22,2	23,0	12,2	57,4
1980	24,9	23,8	11,0	59,7	1977–1984	27,5	25,0	16,1	68,4
1985	21,4	21,3	12,5	55,2	1986–1994	33,1	27,5	17,2	77,7
1990	21,0	22,3	11,8	55,1	2000	34,9	26,2	18,2	79,4
1991	16,2	18,8	9,6	44,7	2001	35,9	26,4	18,7	81,0
1992	19,6	20,8	10,6	51,0	2002	37,0	26,7	19,2	82,9
1993	20,3	22,3	11,2	53,8					
1994	23,0	27,1	11,5	61,7					
1995	24,0	27,2	12,4	63,6					
1996	22,7	25,1	11,2	59,0					
1997	24,7	28,9	12,2	65,8					
1998	27,2	28,9	13,3	69,4					
1999	27,0	29,1	13,2	69,4					
2000	27,5	29,4	13,1	70,0					
2001	26,8	27,8	13,2	67,7					
2002	27,3	28,1	13,3	68,7					

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

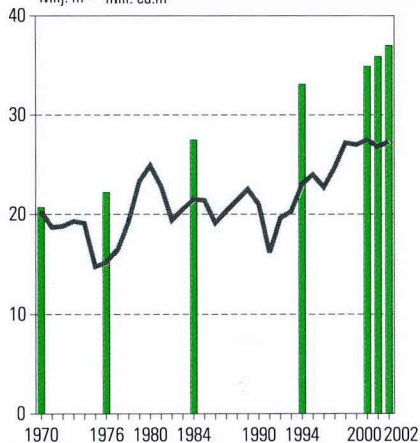
Hakkuiden määrät vaihtelevat metsäteollisuuden suhdanteiden mukaan. Vuosituhannen vaihteessa hakkuumäärät nousivat ennätyskellisen korkeiksi. Vuosina 1998–2000 hakkuut olivat lähes 90 prosenttia vuosikasvusta, ja hakkuuala oli noin 2,5–3,0 prosenttia metsämaan alasta. Hakatusta puumäärästä mäntyä oli noin 39, kuusta 42 ja lehtipuuta 19 prosenttia.

The volume of fellings varies according to the fluctuations of the forest industry. In 2000, felling volumes reached a record high. In 1998–2000, fellings totalled approximately 90 per cent of the annual increment, and the area of fellings amounted to approximately 2.5–3.0 per cent of the total forest land area. Of the total felled volume, 39 per cent was pine, 42 per cent spruce and 19 per cent broadleaves.

72 Puuston kasvu ja poistuma puulajeittain vuosina 1970–2002 Increment and drain of the growing stock by tree species in 1970–2002

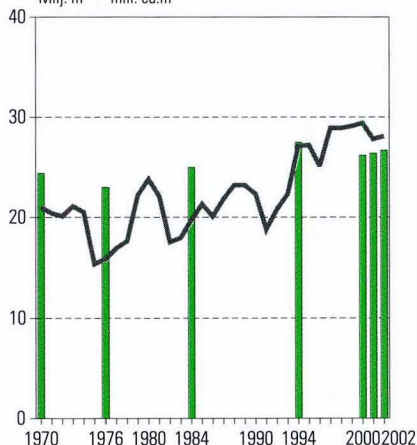
Mänty – Pine

Milj. m³ – mill. cu.m

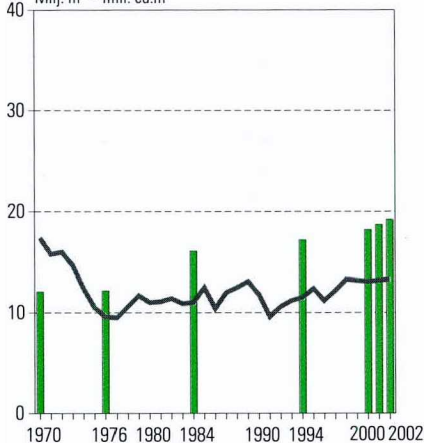
Kuusi – Spruce

Milj. m³ – mill. cu.m

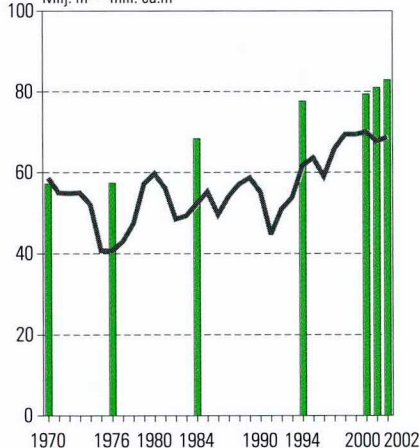
Lehtipuut – Broadleaves

Milj. m³ – mill. cu.m

Puulajit yhteensä – Total

Milj. m³ – mill. cu.m

■ Vuosikasvu – Increment ■ Kokonaispoistuma – Drain

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

73 Hakuut vuosina 1970–2002 Forest area treated in 1970–2002

Vuosi Year	Hakkuuala yhteensä Total area treated	Harvennus- hakkuu Thinning	Uudistus- hakkuu Regenera- tion fellings	Avo- hakkuu Clear fellings	Siemen- ja suojuspuu- hakkuut Seed tree and shel- terwood fellings	Siemen- ja suojuspuu poisto Removal of seed trees and shel- terwood trees	Muut hakkuut Other fellings	Hakuut kitu- maalla Fellings on scrub land
	1 000 ha							
1970	666,4	215,2	208,7	112,5	96,2	168,1	6,5	67,9
1975	268,3	89,0	90,7	64,5	26,2	63,1	6,5	19,0
1980	463,8	140,9	190,5	154,9	35,6	106,6	7,9	17,9
1985	428,3	196,7	142,4	104,2	38,2	51,2	30,2	7,8
1990	373,5	180,3	144,2	100,8	43,4	40,5	4,1	4,4
1995	456,5	242,7	167,1	110,0	57,1	41,0	5,7	)
1996	409,0	193,2	173,3	120,2	53,1	37,3	5,1	)
1997	529,6	272,4	194,3	129,6	64,7	57,9	5,0	)
1998	506,5	284,4	165,6	116,6	49,0	50,4	6,1	)
1999	525,0	292,3	175,3	130,4	44,9	52,6	4,8	)
2000	610,2	327,6	206,7	156,1	50,6	67,6	8,3	)
2001	524,1	308,6	153,3	118,1	35,2	51,0	11,2	)
2002	590,7	337,2	189,2	152,3	36,9	52,7	11,6	)

) Kitumailta tapahtuneita hakkuuita ei ole eritelty – Fellings on scrub land have not been separated

Lähde: Metsäntutkimuslaitos – Source: The Finnish Forest Research Institute

Metsätalous on muuttunut vuosikymmenien aikana merkittävästi. Laaja-alainen ja tehokas metsänhoito yleistyi 1970-luvulla ja puuntuotanto kasvoi voimakkaasti. Metsäympäristöön vaikuttivat hakkuiden lisäksi maanmuokkaus uudistusaloilla, soiden ojitus, metsien lanointus ja metsäautoteiden rakentaminen. 1990-luvulta lähtien hakkuissa ja metsänhoidossa on aiempaa enemmän painotettu metsien monimuotoisuuden säilyttämistä puuntuotannon rinnalla.

Täysin hakkuilta suojeltuja metsiä oli 2000-luvun alussa noin 1,7 miljoonaa hehtaaria ja muuten suojeltuja ja rajoitetussa metsätalouksikäytössä olevia metsiä 1,1 miljoonaa hehtaaria. Runsas puolet suojelluista

Forestry has changed a great deal in the past few decades. Expansive and efficient silviculture became widespread towards the end of the 1970s and resulted in strong growth in timber production. Apart from fellings, soil preparation of regeneration areas, drainage of peatland, forest fertilisation and construction of forest roads also had an impact on the forest environment. Since the 1990s, fellings and silviculture have placed more emphasis than before on the preservation of forest diversity, in addition to timber production.

In the beginning of the 2000s, the area of forests totally protected from fellings was 1.7 million hectares altogether while that of other-

74 Metsien uudistaminen, hoito ja perusparannus vuosina 1970–2002 Natural and artificial regeneration, silviculture and forest improvement in 1970–2002

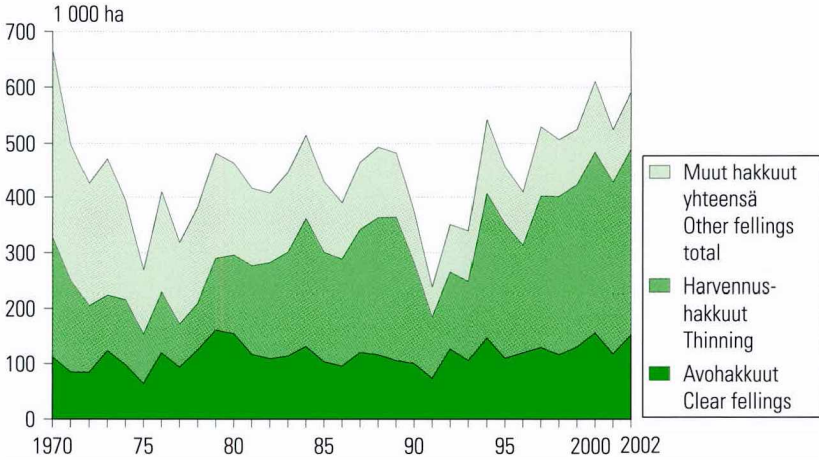
Vuosi Year	Metsänuudistaminen – Forest renewal					Uudistus- alan muok- kaus Soil prepa- ration of re- generation areas	Taimi- kon- hoito Tend- ing of seed- ling stands	Pysty- kar- sinta Prun- ing	Met- sän- lannoit- us Forest fer- tili- sation	Met- sänuu- disoiji- tus First- time drain- age	Metsä- teiden raken- tami- nen Con- struc- tion of forest roads	
	Yhteen- sä Total	Metsänviljely Seeding and planting			Luon- tainen uudis- tami- nen Natu- ral re- gene- ration							
		Yh- teensä Total	Mänty Pine	Kuusi Spruce								Muut Other
	1 000 ha										1 000 km	
1970	234,3	138,1	97,4	38,5	2,2	96,2	61,9	168,1	..	184,4	290,4	2,7
1975	147,6	121,4	93,5	21,1	6,8	26,2	101,1	510,0	..	244,0	198,9	3,8
1980	164,4	128,8	110,0	16,3	2,5	35,6	117,6	317,1	..	87,2	113,4	4,5
1985	167,4	129,2	99,5	23,5	6,2	38,2	122,8	279,4	6,3	84,4	70,0	3,9
1990	164,6	121,2	74,5	31,6	15,1	43,4	127,4	201,0	11,3	47,7	41,1	3,3
1995	169,3	112,3	61,0	39,4	11,8	57,1	126,8	162,4	2,0	8,5	15,3	2,6
1996	172,1	119,1	63,6	39,4	16,0	53,1	128,0	154,5	2,2	16,9	6,3	1,8
1997	177,8	113,1	59,0	37,4	16,6	64,7	120,2	151,1	2,6	19,1	7,8	2,0
1998	160,3	111,3	60,1	37,4	13,8	49,0	120,0	201,3	3,0	21,2	3,6	1,7
1999	159,8	114,9	63,2	40,3	11,5	44,9	119,0	210,3	3,8	21,5	3,4	1,9
2000	167,6	117,0	57,8	48,4	10,9	50,6	119,5	222,8	4,1	21,0	0,6	1,4
2001	161,1	125,9	61,9	54,8	9,2	35,2	129,4	238,8	4,6	19,1	–	1,6
2002	158,1	121,2	59,9	54,8	6,5	36,9	122,6	228,5	5,7	27,2	–	1,3

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

metsistä on metsämaata ja loput kitumaata. Metsämaastamme on suojeltu noin 7,7 prosenttia ja kitumaastamme noin 43 prosenttia. Puumäärä suojelluissa metsissä oli noin seitsemän prosenttia kaikista puuvaroistamme. Suurin osa suojelusta metsästä on Pohjois-Suomessa. Luonnonsuojelualueista on lisää tietoa *Biologinen monimuotoisuus* -luvussa.

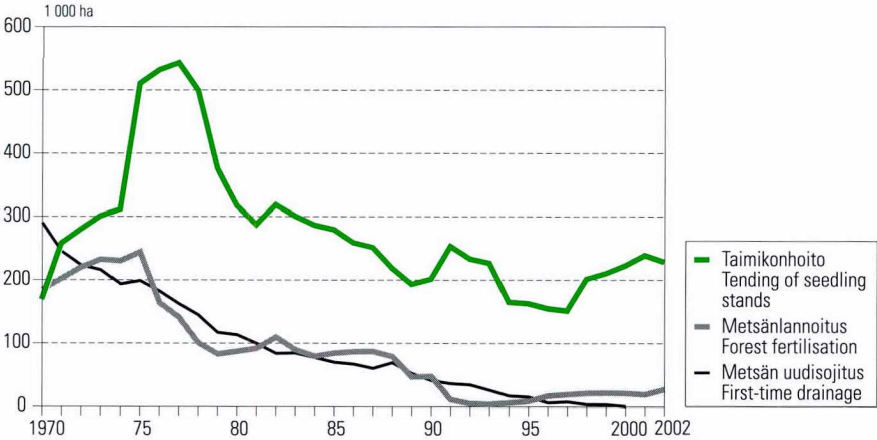
wise protected forests and forests in restricted forestry use together totalled just under one million hectares. Good one-half of the protected forests is productive forest land while the rest is scrub land of low productivity. Approximately 7.7 per cent of the productive forest land and 43 per cent of the scrub land is protected in Finland. The quantity of timber in the protected forests represents approximately seven per cent of the total growing stock of Finnish forests. Most of the protected forests are located in Northern Finland. Nature conservation areas are covered in more detail in the chapter *Biodiversity*.

75 Hakkuualat vuosina 1970–2002
Felling areas in 1970–2002

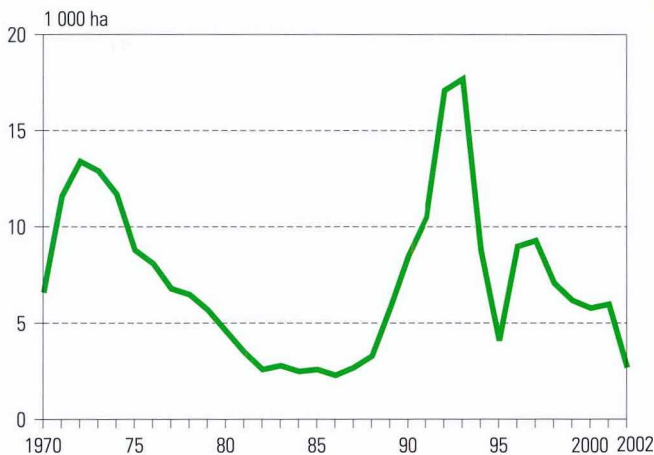
Lähde: Metsäntutkimuslaitos
 Source: The Finnish Forest Research Institute

76 Metsänhoidon ja -parannuksen pinta-aloja vuosina 1970–2002
Areas of silvicultural and forest improvement work in 1970–2002

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
 Source: The Finnish Forest Research Institute

77 Pellonmetsitys vuosina 1970–2002 Afforesting of arable land in 1970–2002

Lähde: Metsäntutkimuslaitos
Source: The Finnish Forest Research Institute

Metsät tarjoavat elinympäristön useimmille Suomen riistaeläimistä. Metsätalous on osaltaan kaventanut etenkin metsäkanalintujen elinoloja. Hirvikannan koko on vaihdellut melko paljon ja oli suurimmillaan vuosina 2000–2002. Porojen määrä kasvoi 1980-luvulta 1990-luvun alkupuolelle saakka. Määrää on vähennetty poronhoidollisilla toimenpiteillä noin 300 000 poroon.

Metsämarjojen ja -sienien sadot vaihtelevat vuosittain Suomessa paljon. Kauppaan tulee noin kolmannes poimituista marjoista ja viides sienistä. Paikallisesti poiminnalla on huomattavia taloudellisia vaikutuksia.

Forests offer a living habitat for most Finnish game animals. Silviculture has curtailed the living conditions of grouse, in particular. The size of elk population has varied considerably, and was at its highest level in 2000–2002. Reindeer population increased from the 1980s to the early part of the 1990s, but has since been reduced to about 300,000 with reindeer husbandry measures.

Wild berry and mushroom crops vary a great deal annually in Finland. Approximately one-third of the wild berries and one-fifth of wild mushrooms collected are supplied to the market. The collecting is of considerable regional economic importance.

78 Hirven talvikannan kehitys ja hirvitiheys vuosina 1976/77–2002/03

Elk winter populations and densities in 1976/77–2002/03

Vuosi Year	Arvioitu talvikanta Estimated winter population	Hirvitiheys Elk population density			
		Rannikko-Suomi Coastal Finland	Sisä-Suomi Inland Finland	Oulun lääni Province of Oulu	Lapin lääni Province of Lapland
	Yksilöä Individuals	Hirviä/1 000 ha Elks/1 000 hectares			
1976/77	79 000	6,3	3,9	1,8	0,3
1977/78	91 900	7,1	4,4	2,0	0,6
1978/79	101 700	6,3	4,7	2,3	0,6
1979/80	104 900	5,8	5,2	2,6	0,5
1980/81	106 300	5,4	4,9	2,7	0,5
1981/82	106 600	4,5	4,6	2,8	0,5
1982/83	107 600	4,6	4,4	3,3	0,5
1983/84	108 700	4,8	4,5	3,3	0,5
1984/85	97 700	3,9	3,4	2,9	0,6
1985/86	94 100	3,4	3,3	3,1	0,6
1986/87	94 200	3,3	3,2	3,1	0,6
1987/88	96 400	3,6	3,4	3,0	0,7
1988/89	91 400	3,8	3,5	2,8	0,6
1989/90	83 400	3,6	3,2	2,5	1,2
1990/91	80 300	3,4	3,3	2,5	–
1991/92	77 300	3,3	3,1	2,4	1,5
1992/93	74 000	3,6	3,3	2,8	1,2
1993/94	66 600	3,5	2,9	2,5	1,2
1994/95	60 500	3,6	2,8	2,0	0,8
1995/96	62 300	3,7	2,8	1,6	0,9
1996/97	71 800	3,5	2,8	1,6	0,9
1997/98	89 200	4,1	3,4	2,3	0,9
1998/99	109 000	4,8	4,0	2,9	1,1
1999/00	121 300	4,8	4,2	3,2	1,3
2000/01	124 400	4,4	3,9	2,9	1,4
2001/02	126 400	4,8	4,5	3,3	1,4
2002/03	111 700	4,1	4,2	4,5	1,4

Hirven talvikanta arvioidaan metsästyksen jälkeen.

The winter population of elk is estimated at the end of the hunting season.

Rannikko-Suomi: Uudenmaan, Kymen, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Etelä-Hämeen ja ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiirit.

Sisä-Suomi: Pohjois-Hämeen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjanmaan riistanhoitopiirit.

Coastal Finland: Game Management Districts of Uusimaa, Kymi, Varsinais-Suomi, Satakunta, South Häme and Swedish-speaking Ostrobothnia.

Inland Finland: Game Management Districts of North Häme, South Savo, North Savo, Central Finland, North Karelia and Ostrobothnia.

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

79 Riistasaaliit vuosina 1990–2002 Bags of game in 1990–2002

	Hirvieläimet Deer	Jänikset Hares	Turkiseläimet Fur bearing animals	Vesilinnut Waterfowl	Metsäkana- linnut Grouse	Peltolinnut Farmland game birds
1 000 yksilöä – 1 000 individuals						
1990	61	390	326	859	557	121
1991	52	370	298	858	456	141
1992	51	354	297	906	334	131
1993	51	382	294	863	371	159
1994	54	386	321	966	514	186
1995	52	432	276	919	456	201
1996	37	528	210	740	501	154
1997	34	497	261	653	321	152
1998	42	507	237	614	272	81
1999	62	419	254	679	410	176
2000	79	347	275	575	316	132
2001	83	265	308	582	295	176
2002	85	258	224	463	315	171

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

80 Suurpetosaaliit vuosina 1990–2002 Large predators shot in 1990–2002

	Susi Wolf	Karhu Brown bear	Ilves Lynx
Yksilöä – Number shot			
1990	6	50	59
1991	11	44	71
1992	11	71	84
1993	7	24	41
1994	5	42	49
1995	5	44	42
1996	8	73	69
1997	13	96	63
1998	8	79	63
1999	4	80	55
2000	26	91	45
2001	6	100	58
2002	10	91	37

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

81 Porotalous vuosina 1959/60–2002/03 Reindeer husbandry in 1959/60–2002/03

Poronhoito- vuosi Reindeer husbandry year	Luetut porot Counted reindeer	Teurastetut porot Slaughtered reindeer		Eloporot Reindeer kept alive	Lihantuotos Venison production	
		joista vasoja of which calves	joista vasoja of which calves			
	1 000 yksilöä – 1 000 individuals				milj. kg – mill. kg	
1959/60	181	42	33	–	148	1,2
1969/70	150	36	32	7	118	1,1
1980/81	236	71	59	32	177	1,6
1981/82	246	77	61	38	185	1,6
1982/83	276	96	71	46	204	1,8
1983/84	306	105	83	56	223	2,4
1984/85	316	107	95	63	221	2,4
1985/86	333	106	103	64	230	3,0
1986/87	363	132	133	86	230	3,3
1987/88	361	125	134	83	227	3,4
1988/89	398	141	142	95	255	3,6
1989/90	364	127	125	86	239	2,7
1990/91	429	143	169	112	260	4,0
1991/92	414	150	182	126	232	4,2
1992/93	344	108	129	86	215	3,0
1993/94	346	120	132	94	214	3,2
1994/95	333	121	125	91	208	2,8
1995/96	334	113	121	87	213	2,7
1996/97	291	89	88	61	203	2,0
1997/98	286	96	90	64	196	2,0
1998/99	292	104	96	70	196	2,2
1999/00	295	100	91	65	203	2,1
2000/01	273	90	87	62	186	2,0
2001/02	297	106	98	71	200	2,4
2002/03	303	108	106	79	197	2,6

Poronhoitovuosi 1.6.–31.5.
Reindeer husbandry year 1.6.–31.5.

Lähde: Paliskuntain yhdistys
Source: The Association of Reindeer Herding Cooperatives

82 Luonnonmarjojen kauppantulomäärät vuosina 1990–2003 Market supply of wild berries in 1990–2003

Vuosi Year	Mustikka Blueberry	Puolukka Cowberry	Lakka Cloudberry
	1 000 kg		
1990	813,0	4 051,5	428,0
1991	2 200,8	7 486,3	442,4
1992	1 624,6	5 508,7	255,5
1993	260,0	972,5	517,7
1994	877,4	9 259,6	772,8
1995	2 929,3	5 796,6	248,2
1996	2 423,9	4 118,2	118,3
1997	2 963,1	7 613,4	326,8
1998	1 095,8	6 825,3	373,6
1999	796,7	3 890,6	230,7
2000	2 423,2	3 194,8	57,8
2001	2 923,8	4 465,1	358,1
2002	1 221,8	3 288,6	100,1
2003	2 216,6	5 443,2	76,6

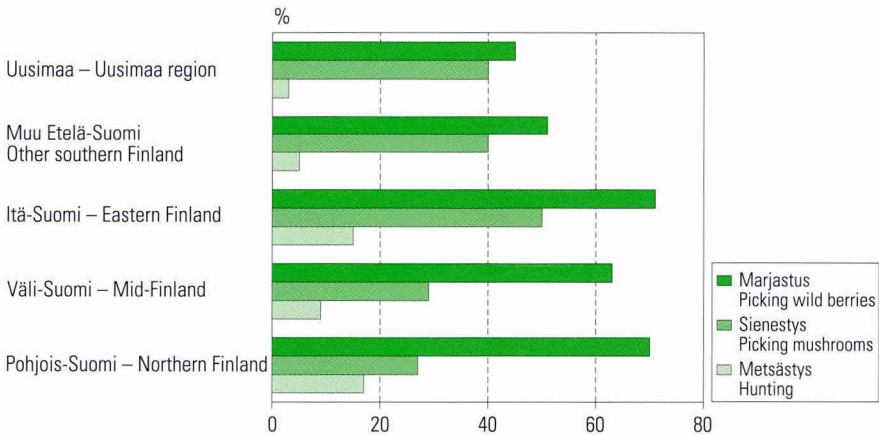
Lähde: Elintarviketieto.
Source: Food & Farm Facts.

83 Sienten kauppantulomäärät vuosina 1990–2003 Market supply of mushrooms in 1990–2003

Vuosi Year	Rouskut Lactarius	Tatit Boletaceae	Keltavahvero Chanterelle
	1 000 kg		
1990	311,8	15,7	16,8
1991	410,2	99,8	22,8
1992	379,6	244,9	6,8
1993	290,4	35,7	20,6
1994	306,1	122,2	10,1
1995	292,1	47,3	4,4
1996	326,4	22,4	2,4
1997	355,2	189,1	2,5
1998	800,4	486,8	22,9
1999	166,6	17,1	3,6
2000	321,7	563,8	14,5
2001	255,1	274,7	20,5
2002	37,2	147,0	7,1
2003	445,6	1 164,9	12,1

Lähde: Elintarviketieto.
Source: Food & Farm Facts.

84 Metsäluontoon liittyviä ulkoiluharrastuksia vuonna 2000 Participation in forest related recreation in 2000

Lähde: Luonnon virkistyskäyttö 2000, Metsäntutkimuslaitos
Source: Recreational use of nature 2000, Finnish Forest Research Institute

Suurin osa suomalaisten luonnon virkistyskäytöstä tapahtuu metsäisessä ympäristössä. Kuviossa 84 esitetään eräitä selkeimmin metsäympäristöön liittyvien virkistyskäyttöjen määriä alueittain. Merkittävä osa ulkoiluharrastuksista sisältää sekä virkistyksen että metsien tuotteiden aineellisen hyödyntämisen marjoina ja sieninä, puuna ja riistana.

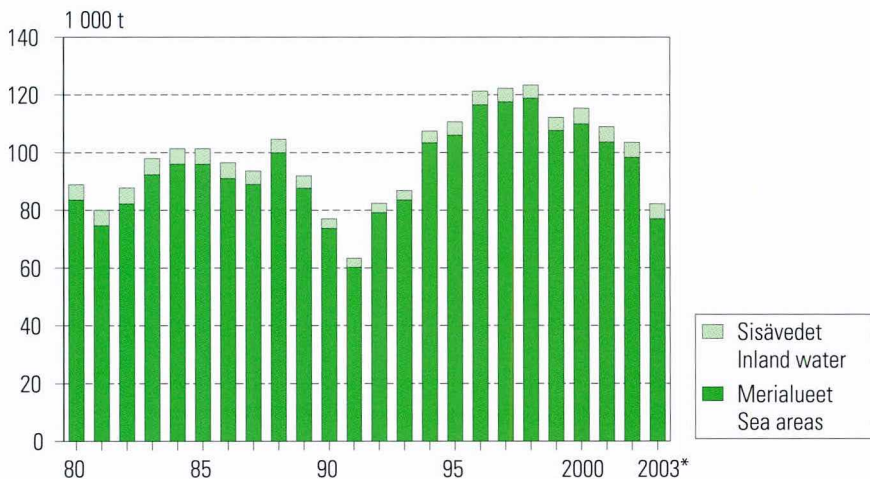
Most of the recreational use of nature in Finland takes place in a forest environment. Figure 84 shows the use of forests for certain recreational pursuits most clearly associated with them by region. A significant number of these outdoor leisure activities embrace both recreation and material exploitation of forest products as berries, mushrooms, timber or game.

Kalastus Fishing

Suomen merialueet sekä lukuiset järvet ja joet antavat hyvät mahdollisuudet harjoittaa kalastusta. Suomen vesistöjen vähäravinteisuudesta johtuen kalantuotanto on kuitenkin suhteellisen alhainen. Nykyisin kalantuotanto on Suomessa noin 160 miljoonaa kiloa, kun mukaan on laskettu ammattikalastus, kalanviljely ja vapaa-ajankalastus. Lähes puolet kalansaaliista päättyy turkiseläinten rehuksi. Turkistuotannon vaihtelut heijastuvat siten myös vuotuisiin kalastusmääriin.

Finland's sea areas and numerous lakes and rivers give ample opportunities for fishing. Due to the dystrophic water system, fish production is relatively low in Finland. Nowadays the total fish production in Finland amounts to about 160 million kilograms, when commercial fishing, fish cultivation and recreational fishing are included. Almost one half of the catch ends up as fodder for fur animals. Variations in fur production are thus also reflected in the annual fishing quantities.

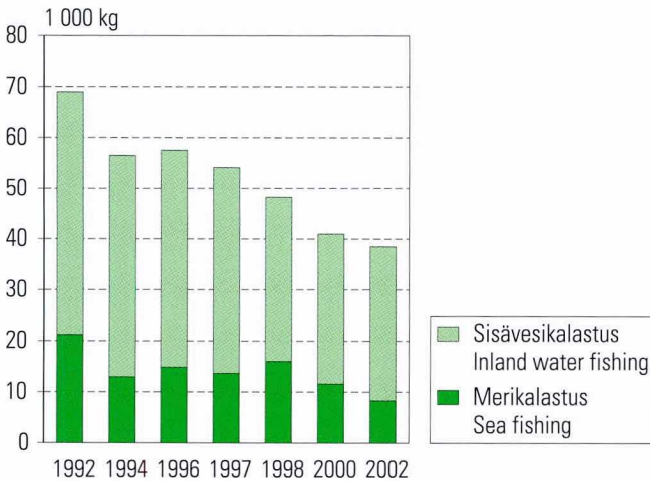
85 Ammattikalastuksen saaliit vuosina 1980–2003 Commercial catch of fish in 1980–2003

Vuodesta 1997 lähtien sisävesikalastuksen luvut tilastoidaan joka toinen vuosi
From 1997, the figures for inland water fishing are recorded every second year

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos – Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

86 Vapaa-ajan kalastuksen saaliit 1992–2002 Catches in recreational fishing in 1992–2002

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

Kalataloudessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosikymmeninä. Kalastusmenetelmät ovat tehostuneet, kokonaissaaliit ovat kasvaneet ja ammattikalastajien määrä on vähentynyt. Vuonna 2002 ammattikalastajia oli noin 3600, joista noin kolme neljäsosaa kalasti merialueella ja loput sisävesillä.

Ammattikalastuksen saalis oli vuonna 2002 noin 104 miljoonaa kiloa. Siitä 95 prosenttia pyydettiin merialueelta. Ennakkotietojen mukaan merialueen ammattikalastajien saalis oli vuonna 2003 yli 20 miljoonaa kiloa edellisvuotta pienempi. Tärkeimmät saaliskalat olivat silakka ja kilohaali, joiden osuus koko ammattikalastuksen saaliista oli yli 90 prosenttia. Saalistasoa säätelevät kalan kysyntä, kalakantojen tila sekä kalastuskiintiöt.

Significant changes have occurred in the fishing industry during the past decades. Fishing methods have become more effective, total catches have grown and the number of commercial fishermen has diminished. In 2002, commercial fishermen numbered approximately 3,600, with three-quarters operating in sea areas and the rest in inland waters.

The total catch of commercial fishing in 2002 was about 104 million kilograms, of which 95 per cent were caught from sea areas. Preliminary data indicate that in 2003 the catch of commercial fishermen in sea areas was over 20 million kilograms less than the previous year. The most significant catches were Baltic herring and sprat, accounting for over 90 per cent of the total.

87 Kalansaaalis vuosina 2002 Catches of fish in 2002

Kalalaji Fish species	Ammattikalastuksen saalis Commercial catch of fish		Vapaa-ajan kalastuksen saalis Catches in recreational fishing
	Merikalastus Sea fishing	Sisävesikalastus Inland water fishing	
1 000 kg			
Silakka – Baltic herring	75 580	–	662
Kilohaili – Sprat	17 245	–	12
Turska – Cod	1 014	–	5
Kampela – Flounder	77	–	154
Hauki – Pike	259	133	9 710
Muikku – Vendace	77	2 676	2 503
Siika – Whitefish	811	248	1 592
Lohi – Salmon	441	14	201
Taimen – Trout	72	13	656
Kirjolohi – Rainbow trout	21	..	689
Kuore – Smelt	590	425	142
Lahna – Bream	172	221	2 412
Säyne – Ide	25	..	334
Särki – Roach	239	600	4 403
Made – Burbot	97	35	939
Ahven – Perch	885	428	11 667
Kuha – Pikeperch	607	99	1 965
Muut – Other	180	325	456
Yhteensä – Total	98 392	5 217	38 503

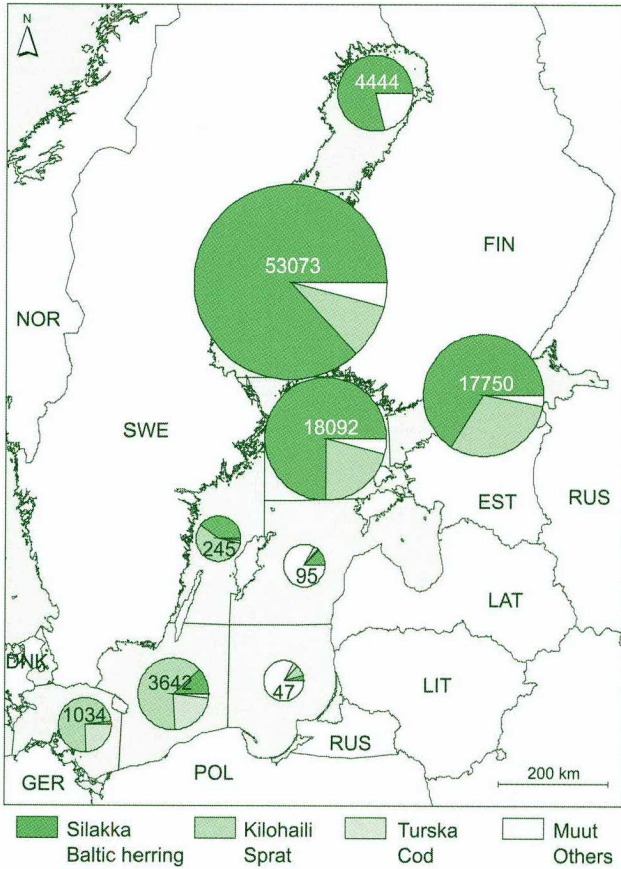
Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

Vapaa-ajankalastajien määrä on kasvanut ja nykyisin noin kaksi miljoonaa suomalaista kalastaa vapaa-aikanaan. Vuonna 2002 vapaa-ajan kalastuksen saalis oli noin kolmasosa ammattikalastuksen saaliista, noin 39 miljoonaa kiloa. Tärkeimmät saalislajit olivat ahven ja hauki.

Catch levels are regulated by the demand for fish, the state of fish stocks and fishing quotas.

The number of recreational fishermen has increased and is estimated to total about two million in Finland today. In 2002 the catch of recreational fishing was about one-third of that of commercial fishing, or 39 million kilograms. The most important catches were perch and pike.

88 Merialueen ammattikalastuksen saaliit eri ices-osa-alueilla vuonna 2002 (1000 kg)
Catches in marine professional fishery by ices-subdivisions in 2002 (1000 kg)

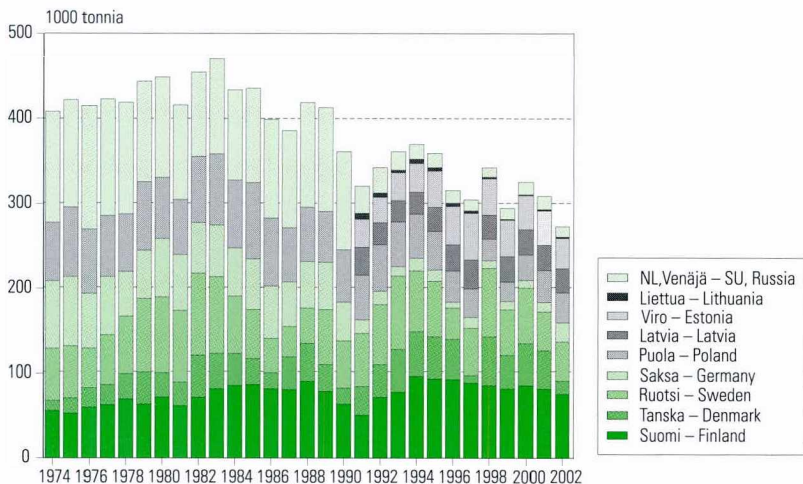

Tilastoinnissa käytetty aluejako noudattaa Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) jakoa. ICES-osa-alueet on jaettu edelleen karttakoordinaatiston mukaan kooltaan noin 55 km x 55 km suuruisiin tilastorutuuihin.

The marine regional division used in the statistics is that of the International Council for Exploration of the Sea. The ICES subdivisions are further divided according to map coordinates into statistical rectangles measuring roughly 55 km x 55 km.

Lähde: Ammattikalastus merellä, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
 Source: Commercial Marine Fishery, Finnish Game and Fisheries Research Institute

89 Itämeren silakkasaaliit maittain vuosina 1974–2002 Baltic herring catch from the Baltic Sea by country in 1974–2002

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

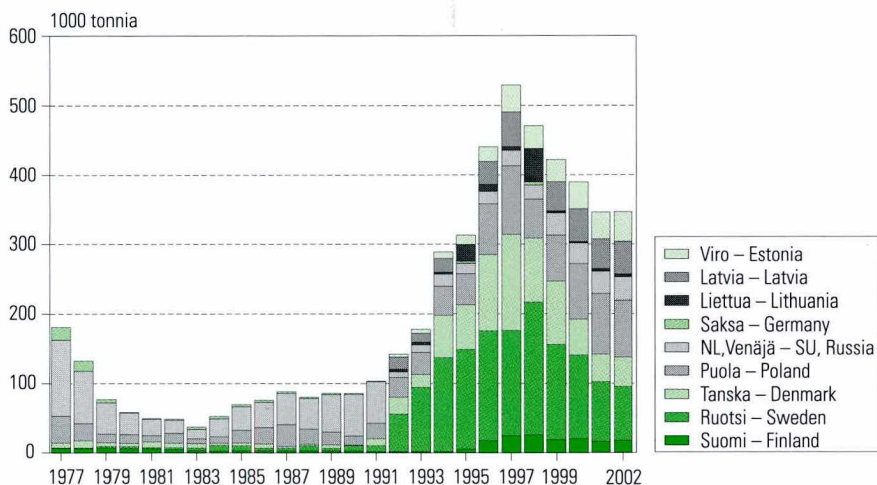
Etenkin sisävesillä kalastusta uhkaaviksi tekijöiksi tulivat 1960 ja 1970-luvulla ympäristömyrkyt, vesistöjen rehevöityminen, voimalaitosten rakentaminen sekä järvien säännöstely. Merialueilla rantavesien rehevöityminen sekä Itämeren tilan heikkeneminen haittaavat kalastusta.

Itämerestä kalastettiin vuonna 2002 silakkaa noin 273 000 tonnia, mikä on 13 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2001. Suomalaisten silakkasaalis oli noin neljännes Itämeren kokonaissilakkasaaliista. Saksan silakkasaalis kasvoi ja Suomen ja Tanskan pienenivät edellisestä vuodesta.

Environmental poisons, the eutrophication of water systems, the building of power plants and the regulation of lakes became major threats especially to inland water fishing during the 1960s and 1970s. In sea areas, the eutrophication of coastal waters and the deterioration of the Baltic Sea are detrimental to fishing.

In 2002, approximately 273,000 tonnes of Baltic herring were caught from the Baltic Sea, which is 13 per cent less than in 2001. Finland accounted for approximately one-quarter of the total catch. The catch of Germany increased, while those of Finland, and Denmark fell from the previous year.

90 Itämeren kilohailisaaliit maittain vuosina 1977–2002 Sprat catch from the Baltic Sea by country in 1977–2002

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

Kilohailia Itämerestä kalastettiin vuonna 2002 noin 343 000 tonnia. Ruotsi ja Puola kalastivat yhteensä puolet koko kilohailisaaliista. Suomen kilohailisaalis vuonna 2002 oli noin viisi prosenttia Itämeren kokonaissaaliista.

Approximately 343,000 tonnes of sprat were caught from the Baltic Sea in 2002. Sweden and Poland together fished one-half of the total catch. Finland's sprat catch in 2002 amounted to approximately five per cent of the total catch of sprat from the Baltic Sea.

91 Kalanviljelylaitosten ruokakalatuotanto vuosina 1982–2002

Food fish production of fish farms in 1982–2002

Vuosi Year	Merilaitokset Brackish water cage farms	Sisävesilaitokset Fresh water farms and hatcheries	Yhteensä Total
	1000 kg		
1982	3 226	3 099	6 325
1983	3 910	3 601	7 511
1984	5 381	4 112	9 493
1985	6 647	3 427	10 074
1986	7 140	3 773	10 913
1987	8 784	3 894	12 678
1988	12 875	3 493	16 368
1989	13 459	5 128	18 587
1990	13 181	5 430	18 611
1991	15 198	4 073	19 271
1992	14 673	3 236	17 909
1993	13 698	3 828	17 526
1994	13 319	3 363	16 682
1995	13 923	3 422	17 345
1996	14 707	2 952	17 659
1997	13 007	3 419	16 426
1998	13 269	2 755	16 024
1999	12 770	2 679	15 449
2000	13 279	2 121	15 400
2001	13 190	2 549	15 739
2002	12 160	2 972	15 132

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

Kalanviljelylaitokset ovat keskittyneet pääasiassa Ahvenanmaalle ja Varsinais-Suomen saaristoon. Myös Pohjanmaan ja Kaakkois-Suomen rannikolla on ruokakalalaitoksia. Sisämaan kalanviljelylaitokset sijaitsevat usein suurten reittivesien varilla. Merialueella kalat kasvatetaan verkkoallaslaitoksissa ja sisämaassa enimmäkseen maa- ja keinoaltaissa.

Fish farms are mainly concentrated on the Åland Islands and on the islands of Varsinais-Suomi. There are also food fish production farms along the coasts of Ostrobothnia and Southeastern Finland. Fresh water fish farms are often located along major inland water routes. In sea areas fish are raised in net cages and in inland areas in ponds and tanks.

92 Kalankasvatuksen tuotanto ja ravinnekuormitus vuosina 1975–2002

Output and contribution to phosphorus and nitrogen loads by fish farms in 1975–2002

Vuosi Year	Tuotanto Production	Fosforikuormitus Phosphorus load	Typpikuormitus Nitrogen load
	tonnia – tonnes		
1975	1 800	25	180
1980	4 700	66	470
1985	10 300	134	1 030
1990	18 600	252	1 712
1991	19 300	245	1 780
1992	17 900	219	1 640
1993	17 500	188	1 406
1994	16 680	167	1 186
1995	17 340	154	1 211
1996	17 660	153	1 183
1997	16 430	140	1 058
1998	16 430	129	1 008
1999	16 310	122	948
2000	18 115	125	1 016
2001	17 178	120	955
2002	13 207	89	722

Lähde: Suomen ympäristökeskus
Source: Finnish Environment Institute

Merialueilla olevien viljelylaitosten ruokakalantuotanto kasvoi voimakkaasti 1980-luvulla. Tuotanto vakiintui 1990-luvulla noin 13–14 miljoonaan kiloon vuodessa. Vuonna 2002 merialueella kasvatettiin ruokakalaa noin 12 miljoonaa kiloa. Sisävesilaitosten vuosittainen ruokakalantuotanto oli suurimmillaan vuonna 1990 mutta on enää 2–3 miljoonaa kiloa 2000-luvulla. Kirjolihi on tärkein viljelykala.

Kalanviljelylaitokset ovat merkittäviä paikallisia vesistöjen fosforikuormittajia. Kuormitusta on voitu pienentää välttämällä kalojen yliruokintaa sekä käyttämällä ruokinnassa vähän fosforia sisältäviä rehuja.

The production of food fish by fish farms in sea areas rose strongly in the 1980s. In the 1990s the production stabilised at around 13 to 14 million kilograms per year. In 2002, the output of food fish in sea areas totalled approximately 12 million kilograms. The annual production of fresh water farms reached its peak in 1990, but has declined to 2 to 3 million kilograms per year in the 2000s. Rainbow trout is the most important cultivated fish.

Fish farms are significant contributors to phosphorus load in local water systems. Loading has been reduced by avoiding overfeeding the fish and by using fodder with a low phosphorus content.

Biologinen monimuotoisuus

Biodiversity

Elollisen luonnon monimuotoisuutta eli biodiversiteettiä turvaamaan on laadittu kansallinen toimintaohjelma. Sen pohjana on biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus. Keskeisenä toteutuskeinona on monipuolisten luonnonsuojelualueiden perustaminen, ja sitä kautta kasvi- ja eläinkunnan lajien säilyttäminen. Ilman suojelutoimia mo-

A national action plan has been drawn up to safeguard the variety of organic nature, or biodiversity, in Finland. The plan was formulated in line with the Convention on Biological Diversity. The main way of implementing the plan is to establish varied protected areas, and thus retain the species of flora and fauna. Without conservation measures

93 Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueet, 1.1.2004 Protected and wilderness areas at 1 Jan. 2004

	Määrä Number	Pinta-ala Area ha	Vettä Water %
Luonnonsuojelualueet – Protected areas	3 921	1 630 168	11,7
Kansallispuistot – National parks	35	817 000	10,0
Luonnonpuistot – Nature parks	19	153 400	1,7
Soidensuojelualueet – Protected peatland areas	173	448 700	2,5
Lehtojensuojelualueet – Deciduous woodland areas	53	1 260	0,8
Vanhat metsät – Old-growth forests	92	10 000	2,0
Hylkeidensuojelualueet – Seal protection areas	7	19 200	100,0
Metsähallituksen perustamat luonnonsuojelualueet Protected areas established by the Finnish Forest and Park Service	24	810	5,6
Yksityismaiden luonnonsuojelualueet Nature conservation areas on private land	3 438	122 091	47,9
Muut luonnonsuojelualueet Other protected areas	39	46 000	16,5
Ahvenanmaan luonnonsuojelualueet Protected areas on Åland	41	11 707	85,6
Erämaa-alueet – Wilderness areas	12	1 489 000	7,4

Lisäksi koskiensuojelulaki suojellee voimalaitosrakentamiselta 53 yksittäistä koskea, jokiosuutta tai valuma-alueita. Vastaavat lait on annettu Ounasjoen ja Kyrönjoen suojelusta. In addition, the Act on the Protection of Rapids protects 53 individual rapids, portions of rivers or drainage basins against power plant construction. Corresponding acts have been decreed on the protection of the Ounasjoki and Kyrönjoki rivers.

Lähteet: Ympäristöministeriö; Metsähallitus
Sources: Ministry of the Environment; Finnish Forest and Park Service

net jo harvinaiset luontotyypit, kuten ikimetsät, rehevät suot ja letot sekä lehtoalueet, saattaisivat hävitä maastamme kokonaan.

Suojelualueiden määrä Suomessa kaksinkertaistui 1990-luvulla, mutta niiden kokonaispinta-ala kasvoi vain vähän. Tavoitteena on etenkin vanhojen metsien suojelualueiden perustaminen Etelä-Suomen alueelle, jossa lajien häviämisen uhka on suuri. Painopiste on kokonaisten ekosysteemien suojelussa, ja sitä kautta pyritään turvaamaan myös yksittäisten lajien säilyminen, mikä pelkkien lajien rauhoittamisilla on usein epävarmaa.

Taulukossa 94 on vertailtu eri valtioiden tärkeimpien suojelualueiden pinta-aloja keskenään. Kansainvälisessä vertailussa Suomi sijoittuu lähelle keskiarvoa tarkasteltaessa suojelualueiden pinta-alojen osuutta maapinta-alasta.

many rare nature types, such as old-growth forests, rich peatlands and fens, as well as deciduous woodlands might disappear completely in our country.

The number of protected areas has almost doubled in Finland in the 1990s, but their total area has grown only a little. The aim is to especially form protected, old-growth forest areas in Southern Finland, where the pressure on the extinction of species is most acute. The focus is on the protection of entire ecosystems, and in this way we aim to ensure the preservation of individual species as well, which often remains uncertain if just species are preserved.

The total sizes of major protected areas in various countries are compared in Table 94. By international comparison, Finland is close to the average when examining the percentage of land areas of protected areas in total territory.

94 Tärkeimmät suojelualueet eri maissa vuonna 2002

Major protected areas in selected countries in 2002

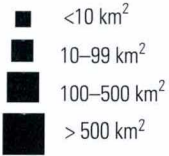
Maa – Country	Suojelualueet Protected areas	Osuus maapinta- alasta
	Pinta-ala Total size	Percent age of territory
	km ²	%
Suomi – Finland	28 400	9,3
Ruotsi – Sweden	54 200	13,2
Norja – Norway	20 900	6,8
Tanska – Denmark ¹⁾	14 400	34,0
Alankomaat – Netherlands	4 800	14,2
Albania – Albania	1 000	3,8
Belgia – Belgium	900	2,6
Bosnia-Hertsegovina – Bosnia and Herzegovina	300	0,5
Bulgaria – Bulgaria	5 000	4,5
Espanja – Spain	42 400	8,5
Irlanti – Ireland	700	1,0
Iso-Britannia – United Kingdom	54 800	22,8
Italia – Italy	23 100	7,9
Itävalta – Austria	28 100	33,9
Kreikka – Greece	4 700	3,6
Kroatia – Croatia	4 200	7,5
Latvia – Latvia	8 300	13,4
Liettua – Lithuania	6 500	10,0
Moldova – Republic of Moldova	500	1,4
Portugali – Portugal	6 000	6,6
Puola – Poland	37 900	12,4
Ranska – France	73 200	13,3
Romania – Romania	10 900	4,7
Saksa – Germany	111 600	31,3
Sveitsi – Switzerland	11 900	30,0
Slovakia – Slovak Republic	11 000	22,8
Slovenia – Slovenia	1 200	6,0
Tšekki – Czech Republic	12 500	16,1
Turkki – Turkey	12 000	1,6
Ukraina – Ukraine	22 900	3,9
Unkari – Hungary	6 500	7,0
Valko-Venäjä – Belarus	13 000	6,3
Viro – Estonia	5 000	11,8
Australia – Australia	1 017 700	13,2
Japani – Japan	25 600	7,0
Kanada – Canada	1 077 600	11,7
Uusi-Seelanti – New Zealand	63 400	23,7
Yhdysvallat – United States	2 373 900	25,9

¹⁾ Poislukien Grönlanti – Excluding Greenland

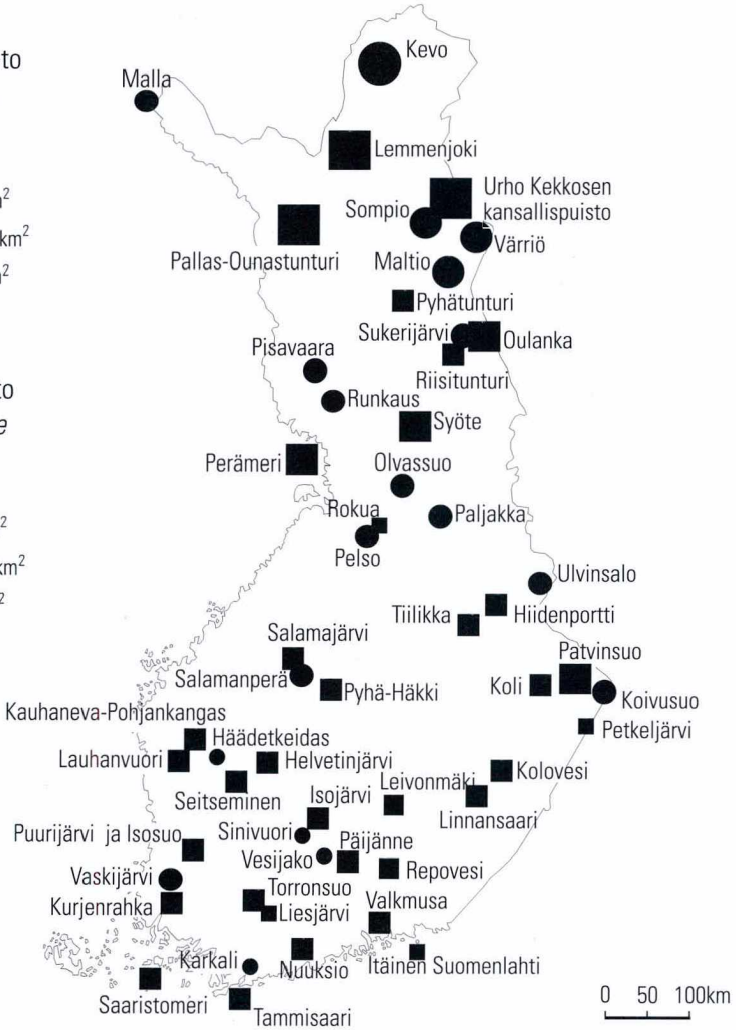
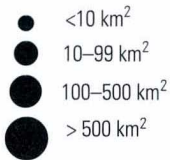
Lähde – Source: World Development Indicators 2003, World Bank

95 Kansallispuistot ja luonnonpuistot vuonna 2004
National parks and nature parks in 2004

Kansallispuisto
National park

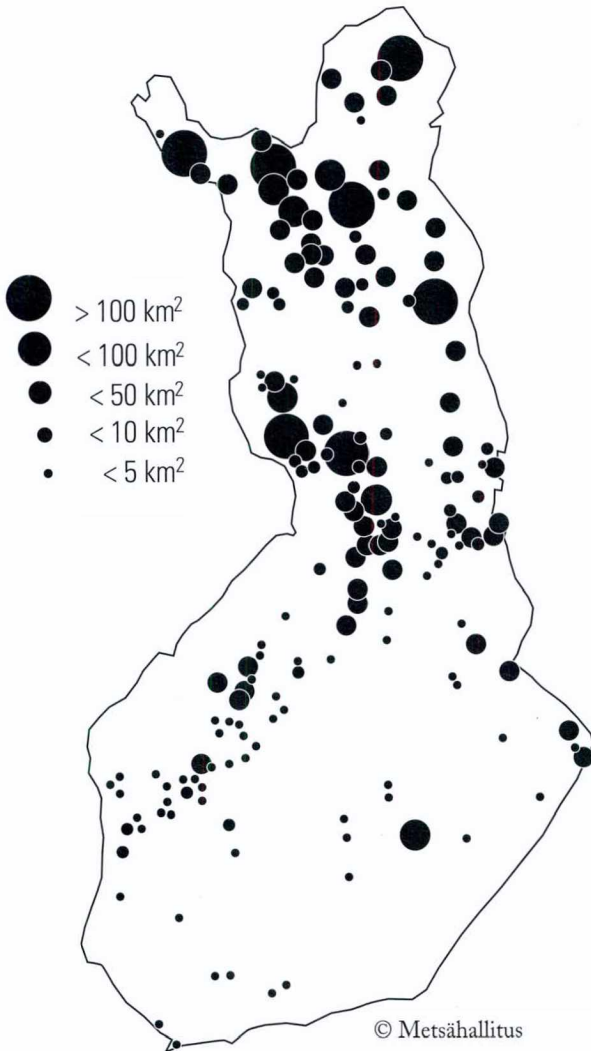

Luonnonpuisto
Nature reserve

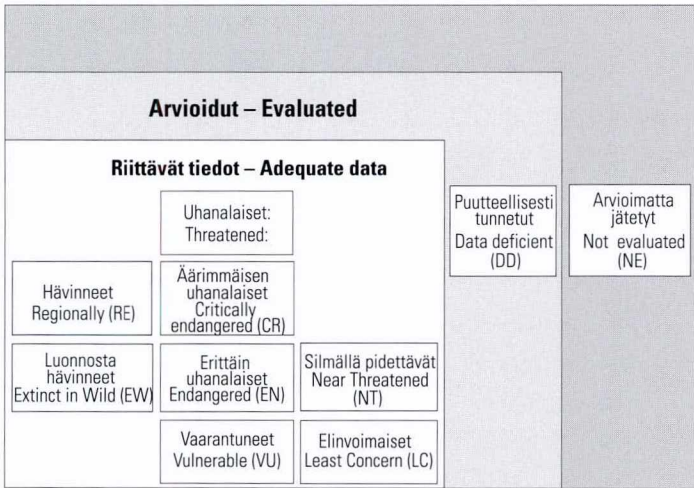
Lähteet: Metsähallitus; Ympäristöministeriö
Sources: National Board of Forestry; Ministry of the Environment

96 Soidensuojelualueet 1.1.2004
Peatland reserves at 1 January 2004

Lähteet: Metsähallitus; Ympäristöministeriö
Sources: National Board of Forestry; Ministry of the Environment

97 Uhanalaisuusluokitus
IUCN Red List Categories

Lähde: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki, 2001.
Source: The 2000 Red List of Finnish species. Ministry of the Environment, Finnish Environment Institute. Helsinki 2001.

Suomen uhanalaiset eliölajit on arvioitu tähän mennessä kolme kertaa. Vuoden 2000 arvioinnissa käytettiin ensimmäistä kertaa kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) uhanalaisuuskriteereitä. Menetelmä on aikaisempia arviointeja järjestelmällisempi ja tarkempi ja se mahdollistaa myös vertailujen tekemisen eri alueiden ja ajanjaksojen välillä. Luokituksen määrälliset kriteerit koskevat ensisijaisesti kannan, levinneisyysalueiden tai esiintymisalueiden suuruutta ja muutoksia.

Three inventories have so far been taken of the threatened species in Finland. The criteria of the Red List of threatened species of the World Conservation Union (IUCN) were used for the first time in the 2000 inventory. The method is a more systematic and precise one than those used in the previous evaluations, and also allows for comparisons between areas and time periods. The quantitative criteria of the classification mainly relate to the extent and changes of population, range or distribution.

98 Uhanalaisten lajien määrä eliöryhmittäin vuonna 2000 Number of species in different danger categories by group of species in 2000

Eliöryhmä – Group of species	Uhanalaisuusluokka Danger category				Riittävät tiedot Adequate data	Kokoanis-lajimäärä Number of species total
	H	U	S	E		
Selkärangaiset – Vertebrates	8	50	52	236	346	383
Nisäkkäät – Mammals	2	7	8	36	53	65
Linnut – Birds	3	32	37	156	228	240
Sammakkoeläimet – Amphibians	–	2	1	2	5	5
Matelijat – Reptiles	–	1	–	4	5	5
Kalat – Fish	3	8	6	38	55	68
Selkärangattomat – Invertebrates	104	759	572	7 164	8 599	n. 26 600
Nivelmadot – Annelids	–	1	–	108	109	177
Nilviäiset – Molluscs	–	11	26	107	144	161
Perhoset – Butterflies	25	241	126	1 920	2 312	2 420
Kovakuoriaiset – Beetles	54	347	196	2 730	3 327	3 640
Muut hyönteiset – Other insects	21	143	202	2 161	2 526	n. 13 790
Muut niveljalkaiset – Other arthropods	4	16	22	138	181	n. 2 900
Muut selkärangattomat – Other invertebrates	–	–	–	–	–	n. 3 500
Putkilokasvit – Vascular plants	7	180	93	928	1 208	n. 3 200
Itiökasvit – Cryptogams	25	142	108	626	901	n. 5 900
Sammalet – Mosses	25	136	96	542	799	883
Levät – Algae	–	6	12	84	102	n. 5 000
Sienet – Fungi	42	374	235	3 376	4 027	6 906
Suursienet – Large mushrooms	16	265	175	2 041	2 497	4 798
Piensienet – Small mushrooms	2	10	11	473	496	656
Jäkälät – Lichens	24	99	49	862	1 034	1 452
Kaikki lajit yhteensä – All species, total	186	1 505	1 060	12 330	15 081	n. 43 000

Uhanalaisuusluokat – Danger categories:

H hävinneet – extinct (RE)
 U uhanalaiset – threatened (CR, EN, VU)
 S silmälläpidettävät – near threatened (NT)
 E elinvoimaiset – least concern (LC)

Lähde: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki, 2001.
 Source: The 2000 Red List of Finnish species. Ministry of the Environment. Finnish Environment Institute. Helsinki 2001.

Suomen 43 000 eliölajista arvioitiin alle puolet, ja riittävät tiedot oli kolmas osasta koko lajistosta. Näistä 15 000 lajista luokiteltiin prosentti hävinneiksi, 10 prosenttia uhanalaisiksi, 7 prosenttia silmälläpidettäväksi ja 82 prosenttia elinvoimaisiksi.

The evaluation covered fewer than 50 per cent of the 43,000 living species in Finland, and adequate data were obtained on one-third of them. Of these 15,000 species, one per cent were classified as extinct, 10 per cent as threatened and 7 per cent as near threatened while 82 per cent were classed as causing least concern.

99 Uhanalaisien lajien ensisijaiset elinympäristöt vuonna 2000
Numbers of threatened species by primary habitat, 2000

Ensisijainen elinympäristö Primary habitat	Selkä-rankaiset Vertebrates	Selkä-rangattomat Invertebrates	Putkilo-kasvit Vascular plants	Itiökasvit Cryptogams	Sienet Mushrooms	Yhteensä Total
	Lajien määrä – Number of species					
Metsät – Forests	12	252	35	15	250	564
Suot – Mires	1	14	18	25	9	67
Vedet – Aquatic habitats	20	48	11	21	3	103
Rannat – Shores	5	98	37	9	13	162
Kalliot – Rocky habitats	0	11	14	56	44	125
Tunturit – Alpine heaths and meadows	6	16	15	16	10	63
Kulttuuriympäristöt Cultural habitats	6	320	50	0	45	421
Yhteensä – Total	50	759	180	142	374	1 505

Lähde: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki 2001.
 Source: The 2000 Red List of Finnish species. Ministry of the Environment. Finnish Environment Institute. Helsinki 2001.

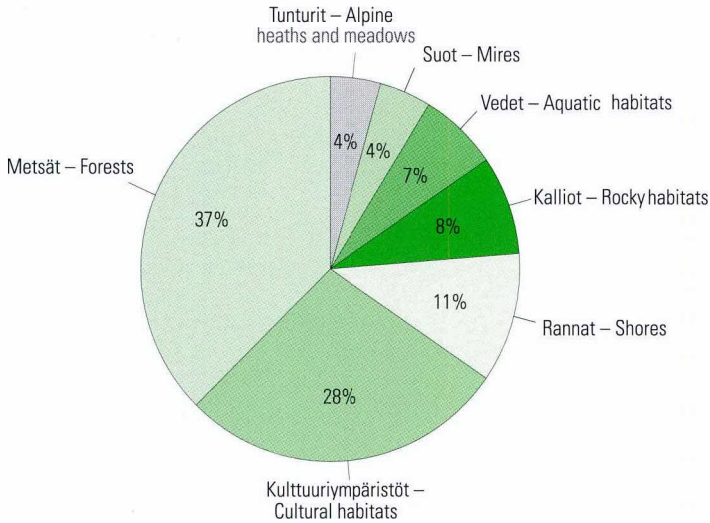
Noin 37 prosenttia kaikista uhanalaisista lajeista elää ensisijaisesti metsissä, joissa merkittävä ympäristötyyppi on lehdot ja vanhat kangasmetsät. Ihmisen muokkaamissa kulttuuriympäristöissä, kuten kedoilla, niityillä ja hakamailla, elää 28 prosenttia kaikista uhanalaisista. Kolmanneksi merkittävin elinympäristö ovat rannat, joilla elää yli kymmenesosa uhanalaisista lajeista.

Suomen lajistoa uhkaa pääasiassa elinympäristöjen häviäminen tai muuttuminen, mikä johtuu lähinnä maankäytöstä ja -käsittelystä. Merkittävin yksittäinen uhkatekijä on avointen alueiden sulkeutuminen käytön tai hoidon loputtua. Se on vaikuttanut ensisijaisesti joka neljännen lajin uhanalaisuuteen. Rakentaminen sekä kannan tai esiintymisalueen pienuus uhkaavat kumpikin noin kymmenesosaa uhanalaisista lajeista.

Approximately 37 per cent of all the threatened species live primarily in forests in which the most important types of habitat are deciduous woodlands and moorland forests. Twenty-eight (28) per cent of all the threatened species live in man-made, cultivated environments, such as meadows, fields and pastures. The third most important habitat is shores where over one-tenth of the threatened species of Finland live.

Loss or change of habitat, primarily caused by the use or management of land, are the main threats to species in Finland. The biggest single threat factor is the overgrowth of open habitats following cessation of use or cultivation. This has been the primary threat to one species in four. Construction, or extremely small population or area of suitable habitat both threaten approximately one tenth of the threatened species.

100 Uhanalaiset lajit elinympäristöittäin vuonna 2000
Threatened species according to habitat in 2000

Lähde: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki, 2001.
 Source: The 2000 Red List of Finnish species. Ministry of the Environment. Finnish Environment Institute. Helsinki 2001.

Erilaiset metsien käyttöön liittyvät tekijät ovat yhteisvaikutuksiltaan samaa suuruusluokkaa oleva uhka kuin avointen alueiden sulkeutuminen. Metsässä elävien lajien uhkana on etenkin lahoavan puuaineksen väheneminen sekä puulajisuhteiden ja puuston ikärakenteen muutokset.

The combined threat from diverse factors relating to forest management is roughly equal to that from overgrowth of open habitats. The species living in forests are especially threatened by loss of decomposing wood and changes in the ratios between tree species and in the age structure of the growing stock.

101 Uhanalaisten lajien ensisijaiset uhkatekijät vuonna 2000
Numbers of threatened species by primary threat factor, 2000

Ensisijainen uhkatekijä Primary threat factor	Selkä- rankaiset Vertebrates	Selkä- rangattomat Invertebrates	Putkilo- kasvit Vascular plants	Itiökasvit Cryptog- ams	Sienet Mush- rooms	Yhteensä Total
Lajien määrä – Number of species						
Pyynti, keräily, häirintä ja kuluminen – Trapping, hunting, fishing, gathering, disturbance and wear	16	7	1	5	18	47
Rakentaminen ja kaivostoiminta Construction and mining	2	109	19	20	40	190
Peltomaiden muutokset Changes in arable land	1	10	3	0	0	14
Avoimien alueiden sulkeutuminen Overgrowth of open habitats	5	300	61	7	41	414
Metsätalouden muutokset Changes in forestry	4	202	24	27	199	456
Ojitus ja turpeenotto – Peatland drainage and harvesting	1	11	21	15	5	53
Vesien rakentaminen Construction of waterways	3	26	10	17	2	58
Kemialliset häiritsevätkäytökset Chemical disturbances	3	39	8	9	1	60
Muut syyt – Other factors	14	38	33	42	68	195
Syy tuntematon Unknown factors	1	17	0	0	0	18
Yhteensä – Total	50	759	180	142	374	1 505

Lähde: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki 2001.
 Source: The 2000 Red List of Finnish species. Ministry of the Environment, Finnish Environment Institute, Helsinki 2001.

Lajien uhanalaisuuden lisäksi Suomessa aletaan arvioida luontotyyppien uhanalaisuutta. Tarkastelu kattaa kaikki Suomen luontotyyppi-ryhmät. Ennen arvioinnin suorittamista luontotyypeille kehitetään uhanalaisuuden arviointimenetelmä ja luokittelukriteerit. Keskeisenä kriteerinä arvioinnissa käytetään luontotyyppien määrän vähenemistä ja laadun heikkenemistä. Muutaman vuoden kuluttua on käytettävissä luettelo ja kuvaukset uhanalaisista, silmäläpidettävistä ja puutteellisesti tunnetuista luontotyypeistä.

Apart from endangered species, threatened nature types will also be evaluated in Finland. The evaluation will extend to all types of nature found in the country. Prior to it, methods for assessing the degree of threat and classification criteria will be developed for all nature types. The central criteria that will be used will be reduction in volume and deterioration in quality. A list of the nature types that are threatened, near threatened or deficiently known will be available in a couple of years' time.

102 Arvioidut suurpetojen vähimmäiskannat vuosina 1980–2002 Estimated minimum populations of large predators in 1980–2002

Vuosi Year	Susi Wolf	Karhu Brown bear	Ahma Wolverine	Ilves Lynx
Vähimmäiskanta – Minimum population				
1980	138	385	91	240
1981	131	394	98	286
1982	174	501	72	523
1983	248	494	83	482
1984	378	512	80	641
1985	291	499	66	761
1986	180	470	78	793
1987	122	445	69	880
1988	170	457	72	979
1989	144	461	87	865
1990	184	457	97	797
1991	139	445	75	576
1992	127	470	99	641
1993	150	660	110	630
1994	145	700	125	700
1995	140	730	110	750
1996	141	770	112	790
1997	120	785	116	795
1998	85	790	120	810
1999	98	845	123	835
2000	130	850	115	855
2001	125	840	120	860
2002	135	830	125	870

Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Source: Finnish Game and Fisheries Research Institute

Suojelutoimin on karhujen, ahmojen ja ilveksien kantoja pystytty elvyttämään 1980-luvulta lähtien. Suurpedoista ahma on täysin rauhoitettu.

The populations of brown bear, wolverine and lynx have successfully been revived by conservation measures since the 1980s. Of large predators, the wolverine is entirely protected.

103 Merikotkan, maakotkan ja muuttohaukan tunnettujen reviirien määrä sekä pesimistulos Suomessa vuosina 1980–2003
White-tailed Eagle, Golden Eagle and Peregrine Falcon in Finland: number of known territories and breeding success in 1980–2003

Vuosi Year	Merikotka White-tailed Eagle			Maakotka Golden Eagle			Muuttohauka Peregrine Falcon		
	Asuttuja reviirejä Occupied territories	Onnistu- neita pesintöjä Successful breedings	Pesä- poikasia Nestling	Asuttuja reviirejä Occupied territories	Onnistu- neita pesintöjä Successful breedings	Isoja poika- sia Big young	Asuttuja reviirejä Occupied territories	Onnistu- neita pesintöjä Successful breedings	Pesä- poikasia Nestling
Lukumäärä – Number									
1980	37	14	17	66	21	24	36	26	66
1985	49	18	27	85	31	34	47	24	59
1990	76	41	61	129	70	87	75	50	126
1995	110	58	90	95	76	92	..	..	65
1996	122	68	100	226	98	123	..	..	76
1997	136	82	125	188	81	104	54	44	108
1998	158	90	147	196	103	118	65	51	108
1999	163	88	145	220	101	114	85	61	141
2000	169	104	174	243	105	118	90	68	146
2001	198	118	183	254	105	130	119	94	213
2002	211	125	199	258	117	150	145	113	251
2003	222	131	204	267	142	183	138	93	246

Lähteet: Metsähallituksen kotkatyöryhmä, WWF:n merikotka- ja muuttohaukkatyöryhmät.
 Sources: National Board of Forestry working group on eagles; WWF Working Groups on the White-tailed Eagle and the Peregrine Falcon.

Erityisiä elvytystoimia ja lajien tarkkaa seurantaa on tehty merikotkan, maakotkan ja muuttohaukan kantojen säilyttämiseksi Suomen luonnossa. Tällä hetkellä tilanne on huomattavasti parempi kuin 1980-luvulla, jolloin näitä lajeja uhkasi täydellinen häviäminen Suomen luonnosta.

Specific revival measures and close monitoring of species have been taken into use to retain the populations of white-tailed eagle, golden eagle and peregrine falcon in the Finnish nature. At the moment, the situation is much better than in the 1980s when these species were threatened with total extinction.

Maankäyttö

Land use

Koko Suomen kattava alueiden käyttöä kuvaava aineisto on valmistunut vuonna 2000. Suurin osa peustiedoista on vuodelta 1999. Aineisto on muodostettu olemassa olevista paikkatietoaineistoista SLICES-hankkeessa¹⁾, johon osallistuivat maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Maanmittauslaitos, Metsäntutkimuslaitos, Suomen ympäristökeskus ja Väestörekisterikeskus. Geodeettinen laitos on tehnyt aineiston laaduntarkastuksen.

Tiedot alueiden käytöstä ovat vuonna 2000 käyttöön otetun suomalaisen maankäyttöluokituksen mukaisia. Luokituksen pääluokat ovat:

- A Asuin- ja vapaa-ajan alueet
- B Liiketoiminnan, hallinnon ja teollisuuden alueet
- C Tukitoimintojen alueet (liikennealueet ja yhdyskuntateknisen huollon alueet)
- D Kallio- ja maaperäainesten ottoalueet
- E Maatalouden maat
- F Metsätalouden maat
- G Muut maat
- H Vesialueet
- I Erityiskäyttöalueet

Statistical data describing the use of land over the whole of Finland were compiled in the year 2000. Most of the basic data relate to the year 1999. The statistics were compiled within the SLICES¹⁾ Project from existing geographical data. The participants in the SLICES project were the Ministry of Agriculture and Forestry, the Ministry of the Environment, the National Land Survey of Finland, the Finnish Forest Research Institute, the Finnish Environment Institute and the Population Register Centre. The Finnish Geodetic Institute verified the quality of the data.

The data on land use comply with the Finnish Land Use Classification introduced in the year 2000. The main categories of the Classification are:

- A Residential and leisure areas
- B Business, administrative and industrial areas
- C Supporting activity areas (traffic and infrastructure maintenance areas)
- D Rock and soil extraction areas
- E Agricultural land
- F Forestry land
- G Other land
- H Water areas
- I Special use areas

¹⁾ SLICES on paikkatietojen yhteiskäyttöhanke, jonka tavoitteena on tuottaa alueiden käyttöä, peitteisyyttä, maaperää sekä erityiskäyttö- ja käyttörajoitusalueita kuvaavat paikkatietoaineistot koko valtakunnan alueelta. SLICES is a project concerning the joint use of geographical information and aims to produce geographical data for the whole country to describe land use, land cover, soil, and areas of land designated for special or limited use.

Pääloukat A, B, C ja D on seuraavassa alueiden käytön yleiskuvauksessa yhdistetty rakennetuksi maaksi. Luokka G, muut maat, on lähes kokonaan yhdistetty metsätalouden maahan. Metsätalouden maa sisältää Metsäntutkimuslaitoksen käyttämän luokituksen mukaisesti metsä-, kitu- ja joutomaan. Vesialueet ovat sisävesialueita. Kokonaispinta-ala muodostuu pääloukista A–H. Erityiskäyttöalueet, kuten suojelualueet, sisältyvät pääasiassa metsätalouden maahan ja vesialueisiin.

Suomen kokonaispinta-ala ilman merialueita on 338 000 neliökilometriä. Tästä 304 000 neliökilometriä on maata ja 34 000 neliökilometriä sisävesialueita. Merialuetta Suomelle kuuluu 53 000 neliökilometriä. Maapinta-alasta 87 prosenttia on metsätalouden maata, 9 prosenttia maatalouden maata ja 4 prosenttia rakennettua maata.

Metsätalouden maat on selvästi suurin maaluokka kaikissa Suomen maakunnissa. Lähes puolessa Suomen 20 maakunnasta metsätalouden maan osuus maapinta-alasta on yli neljä viidennestä, ja pienimmilläänkin osuus on yli kolme viidennestä. Maatalouden maiden osuus maakunnittaisesta maapinta-alasta on jo paljon vaihtelevampi, yhdestä 30 prosenttiin. Rakennettua maata on useimmissa maakunnissamme 4–8 prosenttia.

Sisävesien osuus kokonaispinta-alasta vaihtelee maakunnittain varsin paljon. Järvi-Suomessa vesialueiden osuus nousee yli viidennekseen maakuntien kokonaispinta-alasta.

In the following general description of land use, main categories A, B, C and D are grouped together under the general heading of built land. Category G, Other land, is almost entirely included in F, Forest land. According to the classification used by the Finnish Forest Research Institute, forest land comprises forest, scrub and waste land. Water areas here refer to inland water areas. Total area is formed by main categories A to H. Special use areas, such as conservation areas, are mostly included in the Forest land and Water areas categories.

Exclusive of sea areas, the total area of Finland is 338,000 square kilometres. Of the total, 304,000 square kilometres are land while inland water areas make up 34,000 square kilometres. Finnish sea areas total 53,000 square kilometres. Forest land makes up 87 per cent, agricultural land 9 per cent and built land 4 per cent of the total area.

Forest land is plainly the largest land category in all Finnish regions. In almost one half of the 20 Finnish regions forest land makes up over four-fifths of the land area and even at its smallest the proportion is over three-fifths. The proportion of agricultural land of the total land area varies considerably more by region, from one to 30 per cent. In most Finnish regions, built land makes up between 4 and 8 per cent of the land area.

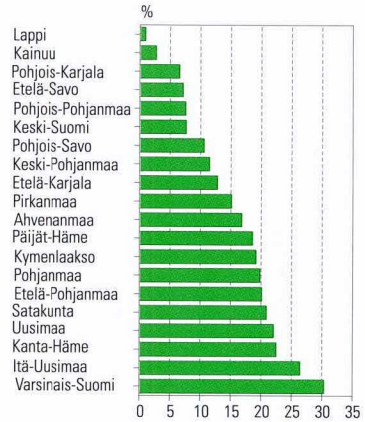
The proportion of inland water areas of the total area varies significantly by region. In the Finnish Lake District regions water areas make up more than one-fifth of the total area.

104 Suomen maankäyttö maakunnittain Land use in Finland by region

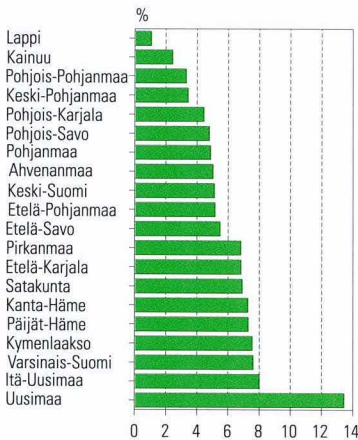
Metsätalouden maata maapinta-alasta Proportion of forest land of land area

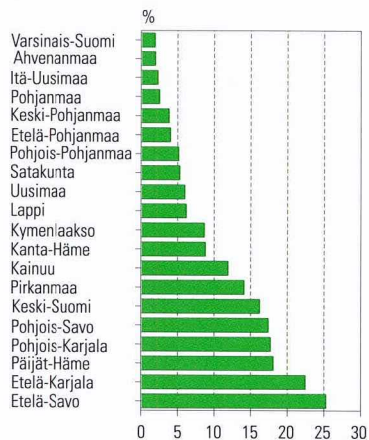
Maatalouden maata maapinta-alasta Proportion of agricultural land of land area

Rakennettua maata maapinta-alasta Proportion of built land of land area

Sisävesiä kokonaispinta-alasta¹⁾ Proportion of inland water area of total area¹⁾

¹⁾ Kokonaispinta-ala ilman meriä – Area, total excl. seas

Maakunnat katso s. 114 – Regions, see p. 114.

Lähde: SLICES-hanke: Maa- ja metsätalousministeriö, Ympäristöministeriö, Maanmittauslaitos, Metsäntutkimuslaitos, Suomen ympäristökeskus ja Väestörekisterikeskus.

Source: SLICES Project: Ministry of Agriculture and Forestry, Ministry of the Environment, National Land Survey of Finland, Finnish Forest Research Institute, Finnish Environment Institute and Population Register Centre.

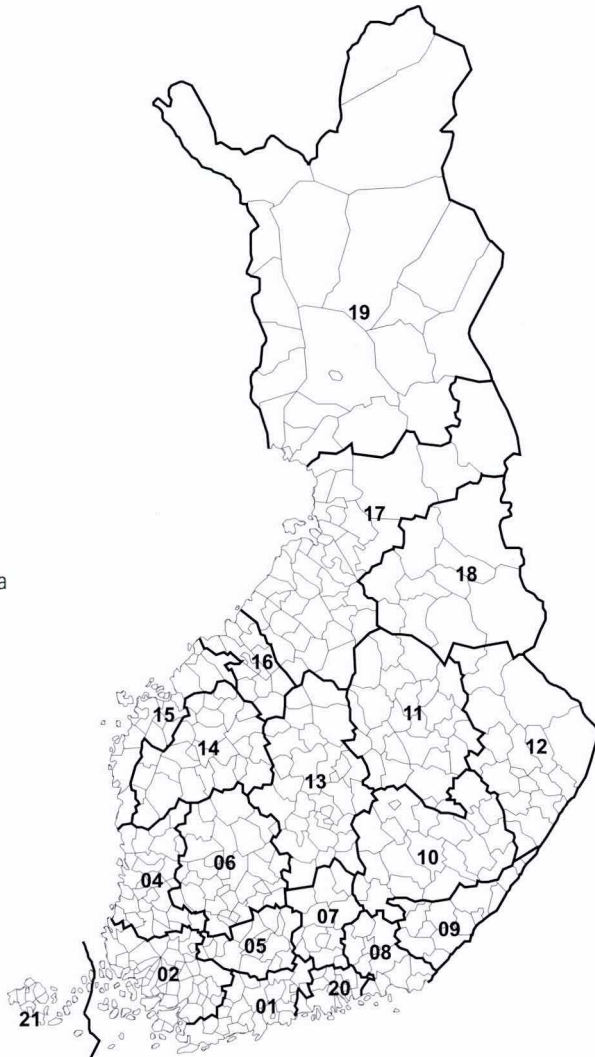
**102 Maakunnat
Regions**

- 01 Uusimaa
- 20 Itä-Uusimaa
- 02 Varsinais-Suomi
- 04 Satakunta
- 05 Kanta-Häme

- 06 Pirkanmaa
- 07 Päijät-Häme
- 08 Kymenlaakso
- 09 Etelä-Karjala
- 10 Etelä-Savo

- 11 Pohjois-Savo
- 12 Pohjois-Karjala
- 13 Keski-Suomi
- 14 Etelä-Pohjanmaa
- 15 Pohjanmaa

- 16 Keski-Pohjanmaa
- 17 Pohjois-Pohjanmaa
- 18 Kainuu
- 19 Lappi
- 21 Ahvenanmaa

Lähde: Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot, Tilastokeskus, Käsikirjoja 28
 Source: Municipalities and Regional Divisions Based on Municipalities, Statistics Finland, Handbooks 28

Tuotanto ja kulutus

Production and consumption

Kulutuksen ja tuotannon kasvu kulkevat käsi kädessä. Lisääntyvät tulot suurimmaksi osaksi kulutetaan, mikä jälleen nostaa tuotantoa. Toisaalta kulutus suuntautuu myös tuontitavaroihin, kuten autoihin. Samoin merkittävä osa tuotoksesta suuntautuu vientiin. Viime kädessä kaikki taloudellinen toimeliaisuus tähtää aina kuluttamiseen, joko kotimaassa tai ulkomailla. Näin kulutuksen vaikutuksia ympäristöön tulisikin tarkastella laajemmin kuin vain oman kansantalouden kannalta.

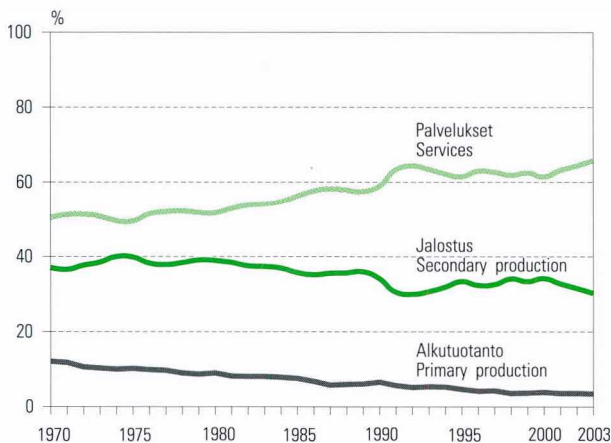
Taloukasvu ja luonnonvarojen sekä energian kulutuksen kasvu liittyvät kiinteästi yhteen. Tämä johtaa saasteiden ja päästöjen määrän kasvuun, vaikka rajoittamistoimenpiteillä on ollutkin vaikutuksia. Ripeä

Growth in consumption and production go hand in hand. Increases in income are mostly expended, which in turn raises production. On the other hand, consumption is also directed to imported goods, such as motor cars. Similarly, a large proportion of output is exported. Ultimately, the objective in all economic activity is always consumption, either at home or abroad. The environmental impact of consumption should, therefore, be examined from a wider perspective than that of the national economy.

Economic growth and intensified consumption of natural resources and energy are closely linked. This leads to increased volumes of pollution and emissions, even though

106 Bruttokansantuote toimialoittain (%) vuosina 1970–2003

Gross domestic product by branch of industry (%) in 1970–2003

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

talouskasvu, joka on jatkunut puoli vuosisataa lukuun ottamatta 1990-luvun lamakautta, on perustunut olemassa olevien luonnonvarojen hyödyntämiseen. Jalostuksen, ts. teollisuuden, energiantuotannon ja rakentamisen, tuloksena syntyy edelleen kolmannes bruttokansantuotteesta.

Teolliselle tuotannolle tyypillistä on luonnonvarojen hyödyntäminen ja korkea energiantensiteetti. Siitä syntyvät ympäristöhaitat miellettiin aikaisemmin hinnaksi kansalaisten taloudellisen hyvinvoinnin noususta, joka on mahdollistanut kulutusmenojen kasvamisen ja kulutusraakenteen monipuolistumisen. Suhautuminen ympäristöhaittoihin on kuitenkin muuttunut ja tulevaisuuden ongelmana on löytää tasapaino talouskasvun, siitä seuraavan hyvinvoinnin ja työllisyyden kasvun sekä kestävä kehityksen välille.

Prosessien kehittäminen ja investoinnit ympäristönsuojeluun ja päästöjen vähentämiseen ovat tuottaneet tulosta. 1990-luvulla päästömäärien kasvu on yleisesti pysähtynyt, vaikka laman jälkeen talouskasvu on uudelleen vauhdittunut. Ongelman ratkaisemista helpottaa bruttokansantuotteen rakenteessa tapahtuva kehitys, jonka seurauksena palvelujen osuus on vähitellen kasvamassa.

Julkaisun *Energia* -luvussa on vielä tietoja bruttokansantuotteen energiantensiivisyyden kehityksestä ja *Luonnonvarojen kokonaiskäyttö* -luvussa bruttokansantuotteen materiaali-intensiivisyyden kehityksestä.

some results to keep them under control have been achieved with restricting measures. The rapid economic growth that, excepting the recession of the early 1990s, has now gone on for half-a-century has hinged on the exploitation of existing natural resources. One-third of GDP is still created in further processing, i.e. in manufacturing, energy supply and construction.

Industrial production is typified by exploitation of natural resources and high energy intensity. The environmental hazards caused by it were previously regarded as the price to be paid for the rise in people's economic welfare, which has boosted final consumption expenditure and diversified consumption structures. Attitudes towards environmental hazards have changed and the problem in the future is to find balance between economic growth, the resulting rise in welfare and employment, and sustainable development.

Process refinements and investments into protecting the environment and reducing emissions have had an effect. Growth in the volume of emissions has generally been brought to a halt in the 1990s, despite the post-recession revival of rapid economic growth. Finding a solution to the problem is made easier by the structural change that is taking place in GDP, whereby the proportion of services is gradually growing.

The Chapter on *Energy* in this publication contains data depicting how the energy intensiveness of GDP has developed while the Chapter on *Total Material Requirement* describes the progress of the material intensiveness of GDP.

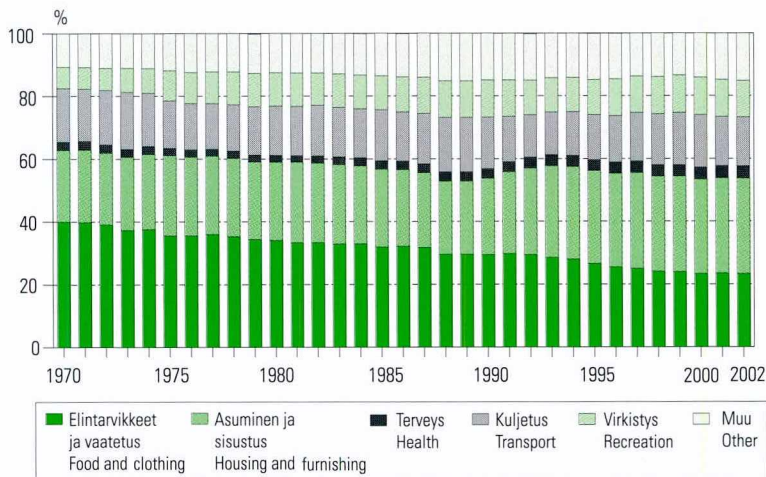
107 Yksityiset kulutusmenot vuosina 1970–2003¹⁾
Private consumption expenditure in 1970–2003¹⁾

¹⁾ vuoden 2000 hinnoin – at 2000 prices

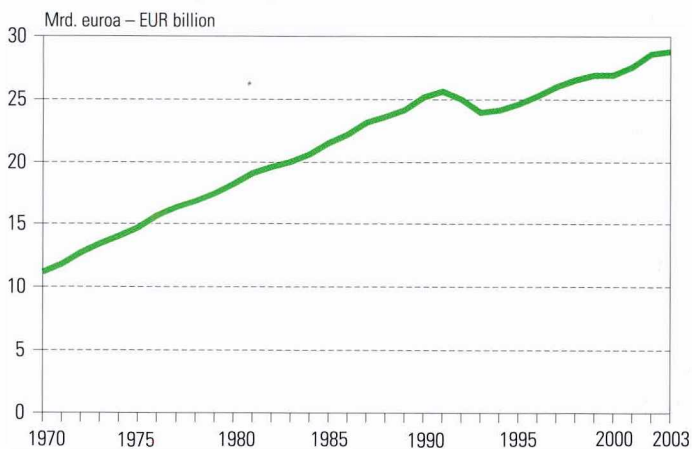
Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

108 Yksilölliset kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan (%) vuosina 1970–2002
Individual consumption expenditure by purpose of use (%) in 1970–2002

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

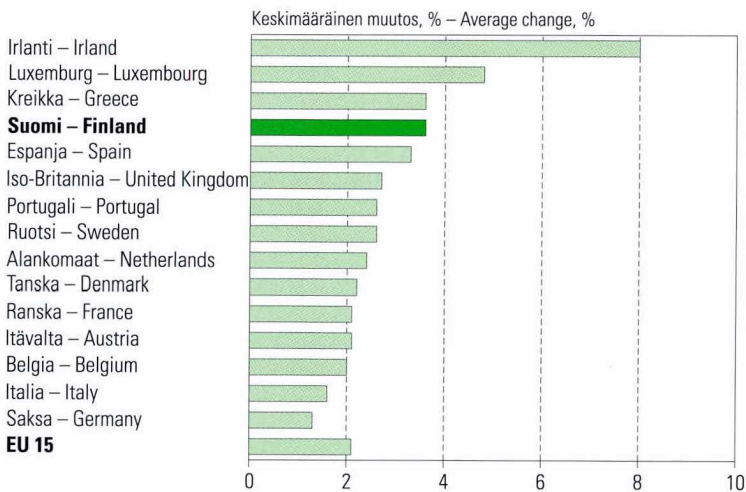
109 Julkiset kulutusmenot vuosina 1970–2003¹⁾
Government final consumption expenditure in 1970–2003¹⁾

¹⁾ vuoden 2000 hinnoin – at 2000 prices

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

110 Bruttokansantuotteen volyymin muutokset EU-maissa vuosina 1995–2003
Changes of gross domestic product volume in the EU countries in 1995–2003

Lähde – Source: OECD

Energia Energy

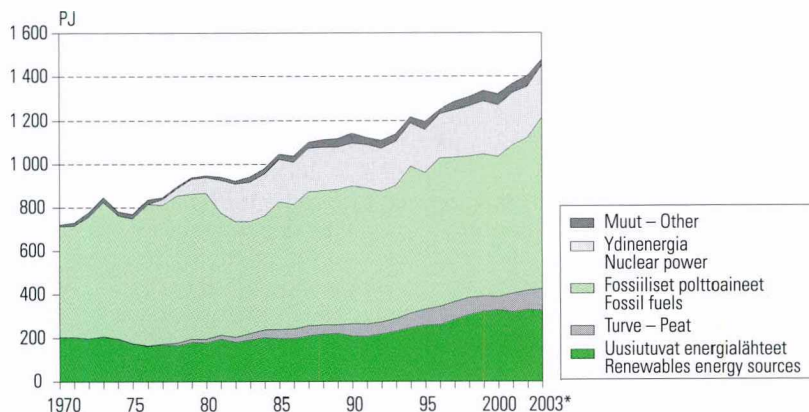
Energian kokonaiskulutus on kasvanut talouden suhdannevaihteluita seuraten vuoden 1970 noin 720 petajoulesta noin 1500 petajouleen vuonna 2003. Fossiilisten polttoaineiden osuus oli suurimmillaan 1970-luvun puolivälin jälkeen lähes 80 prosenttia. Vuonna 2003 fossiilisten polttoaineiden osuus oli 53 prosenttia. Uusiutuvien energialähteiden osuus oli suuri 1970-luvun alussa. Viime vuosina uusiutuvien polttoaineiden osuus on jälleen hieman kasvanut.

Suomessa käytettäviä fossiilisia polttoaineita ovat öljy, hiili ja maakaasu. Uusiutuvia energialähteitä ovat vesivoima ja tuulivoima, puupolttoaineet, osa kierrätyspolttoaineista, biokaasut ja maalämpö.

The total consumption of energy has grown in tune with economic fluctuations from about 720 petajoules in 1970 to about 1,500 petajoules in 2003. The proportion of fossil fuels was at its highest after the mid-1970s with almost 80 per cent, but in 2003 it was 53 per cent. The proportion of renewable energy sources was large in the early 1970s. The proportion has grown again slightly in the last few years.

Fossil fuels used in Finland are oil, coal and natural gas. Renewable energy sources include hydro power, wind power, wood fuel, certain recovered fuels, biogases and ground heat.

111 Energian kokonaiskulutus energialähteittäin vuosina 1970–2003 Total energy consumption by energy source in 1970–2003

Lähde: Energiatilasto, Tilastokeskus
Source: Energy Statistics, Statistics Finland

112 Energian kokonaiskulutus energialähteittäin vuosina 1970–2003
Total energy consumption by energy source in 1970–2003

Vuosi Year	Öljy Oil	Hiili Coal	Maa- kaasu Natural gas	Ydin- energia Nuclear energy	Vesivoima ml, tuuli- voima Hydro power incl. wind power	Puu- poltto- aineet Wood fuel	Turpe Peat	Muut Others	Sähkön netto- tuonti Net imports of electricity	Yhteensä Total
PJ										
1970	413	95	–	–	34	170	1	6	2	720
1975	451	95	26	–	44	131	2	7	14	770
1980	460	176	32	72	36	142	17	6	4	947
1985	385	168	34	196	44	151	41	10	17	1 046
1990	375	167	91	198	39	167	56	10	39	1 141
1995	346	167	117	198	46	208	74	9	30	1 195
1996	355	205	123	204	42	213	85	10	13	1 249
1997	352	191	120	219	43	237	83	11	28	1 283
1998	363	148	138	229	53	248	80	11	34	1 303
1999	365	150	138	241	45	270	71	12	40	1 332
2000	353	149	141	235	52	271	62	12	43	1 318
2001	360	168	153	238	47	265	86	12	36	1 366
2002	364	185	152	233	38	284	89	13	43	1 402
2003*	373	245	169	238	34	269	99	13	17	1 475

Lähde: Energiatilasto, Tilastokeskus
 Source: Energy Statistics, Statistics Finland

Yhteispohjoismaisten sähkömarkkinoiden takia sähkön tuonin määrä vaihtelee Pohjoismaiden sääolojen mukaan. Kun vesivoimaa oli runsaasti saatavilla 1997–2000 sähkön tuonti kasvoi ja hiilen ja turpeen käyttö Suomessa väheni. Vuosina 2001–2003 energian tuotannon polttoaineiden käyttö taas kasvoi.

Kansantalouden riippuvuus energiasta on hitaasti vähentynyt vuodesta 1975, sähkönintensiiteetti sen sijaan kasvoi vuoteen 1994, jonka jälkeen sekin on hieman laskenut. Riippuvuutta mitataan energian ja sähkön suhteella kiinteähintaiseen bruttokansantuotteeseen.

As a consequence of the joint Nordic electricity markets, the volumes of electricity imports have fluctuated according to the weather conditions in the Nordic Countries. When abundant hydro power was available in 1997–2000, the imports of electricity went up and the use of coal and peat declined in Finland. In 2001–2003, the use of fuels in energy production increased again.

The dependency of the national economy on energy has been diminishing slowly since 1975, whereas electricity intensiveness kept growing up to the year 1994, whereafter it, too, has been decreasing slightly. The dependency is measured with the ratio of energy and electricity use to GDP at fixed prices.

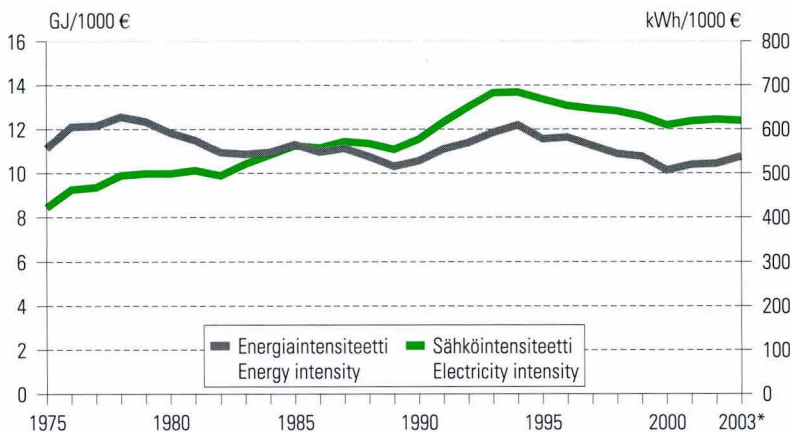
113 Uusiutuvien energialähteiden ja turpeen käyttö vuosina 1970–2003 Consumption of renewable energy sources and peat in 1970–2003

Vuosi Year	Vesi- voima Hydro power	Teollisuuden puupoltto- aineet ¹⁾ Industrial wood fuels ¹⁾	Puunjalos- tusteollis- uus jäteliemet Black liquor and other	Puun pienkäyttö Small combustion of wood	Muut ²⁾ Others ²⁾	Yhteensä Total	Turve Peat	Yhteensä Total
	PJ							
1970	33,9	20,2	57,7	92,2	..	204,0	0,9	204,9
1975	43,5	14,8	48,3	67,6	..	174,3	1,7	176,0
1980	36,4	31,1	67,4	43,6	0,5	179,0	17,1	196,1
1985	44,0	31,6	75,5	44,1	2,0	197,2	41,1	238,3
1990	38,7	36,5	86,1	44,7	1,6	207,5	55,9	263,4
1995	46,0	53,9	109,0	44,7	3,1	256,7	74,3	331,0
1996	42,1	56,2	109,6	46,9	3,3	258,2	84,8	343,0
1997	42,5	61,6	128,5	47,0	3,7	283,3	83,3	366,6
1998	53,2	64,9	135,4	47,6	3,9	305,0	79,6	384,6
1999	45,2	81,2	142,6	46,6	4,3	319,9	70,5	390,4
2000	52,0	82,2	143,5	45,3	4,5	327,5	61,9	389,4
2001	46,9	83,2	133,7	48,5	5,4	317,7	85,9	403,6
2002	38,2	89,0	145,6	49,4	5,8	328,1	89,3	417,4
2003*	33,5	90,8	147,0	48,9	5,1	325,3	99,1	424,5

¹⁾ Sisältää sähkön ja kaukolämmön tuotannon polttoaineet. – Also includes fuels of electricity and district heat generation.

²⁾ Sisältää tuulivoiman ja kierrätyspolttoaineet. – Also includes wind power and recovered fuels.

114 Energia- ja sähköintensiteetti 1975–2003 Energy and electricity intensity in 1975–2003

Lähde: Energiatilasto, Tilastokeskus – Source: Energy Statistics, Statistics Finland

115 Energian loppukäyttö sektoreittain vuosina 1970–2003 Final energy consumption by end-sector in 1970–2003

Vuosi Year	Teollisuus Industry	Liikenne Transport	Rakennusten lämmitys Space heating	Muut Others	Yhteensä Total
PJ					
1970	252	83	232	46	612
1975	266	104	217	59	647
1980	344	116	217	69	747
1985	364	132	210	86	793
1990	400	168	202	113	884
1991	378	164	207	116	865
1992	377	163	208	117	865
1993	397	157	204	117	874
1994	437	162	209	119	928
1995	439	159	211	120	930
1996	445	159	225	123	954
1997	482	167	224	125	998
1998	498	168	231	130	1 028
1999	521	171	226	130	1 048
2000	523	169	214	131	1 039
2001	515	171	235	136	1 058
2002	528	175	242	138	1 084
2003*	536	179	240	141	1 096

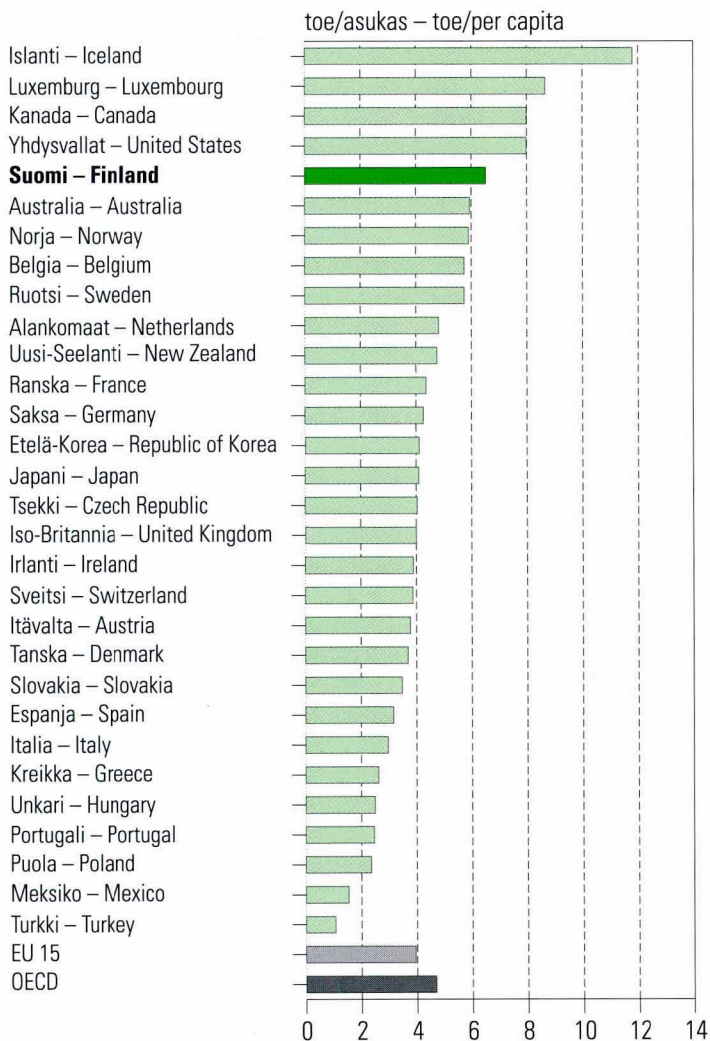
Taulukko kuvaa eri sektorien energian loppukäyttöä (sähkö, kaukolämpö, suora polttoainekäyttö). Kulutussektoreille eivät sisälly sähkön ja lämmön tuotannon eivätkä polttoaineiden jalostuksen häviöt. This table describes the end use of energy in different sectors (electricity, district heat, direct fuel use). The use sectors do not comprise losses of electricity, heat generation and fuel refining.

Lähde: Energiatilasto, Tilastokeskus – Source: Energy Statistics, Statistics Finland

Energian loppukäyttö on kasvanut 79 prosenttia 1970–2003, kun energian kokonaiskulutus on samana aikana kasvanut 95 prosenttia. Energian kokonaiskulutuksesta 74 prosenttia meni loppukäyttöön vuonna 2003, erotus 26 prosenttia menetettiin muunto- ja siirtohäviöissä. Hävikkien osuus on kasvanut, koska sähkön osuus energian kulutuksesta on kasvanut.

The end use of energy has grown by 79 per cent between 1970 and 2003, while the total consumption of energy has increased by 95 per cent in the same period. Of the total consumption of energy, 74 per cent went to end use in 2003, the difference of 26 per cent being lost in transform and transfer losses. The proportion of losses has gone up, since the proportion of electricity in the consumption of energy has grown.

116 Energian kulutus asukasta kohden OECD-maissa vuonna 2001 Consumption of energy per capita in OECD countries in 2001

Lähteet – Sources: Energy Balances of OECD Countries 2000–2001; IEA/OECD

Teollisuuden energian kulutus on yli kaksinkertaistunut vuodesta 1970 vuoteen 2003, liikenteen kulutus on kasvanut hieman vähemmän, mutta sen sijaan lämmitykseen käytettiin vuonna 2003 vain suunnilleen yhtä paljon energiaa kuin vuonna 1970, vaikka lämmitettävä pinta-ala on samana aikana kasvanut nopeasti. Esimerkiksi rakennusten kerrosala kasvoi yli 50 prosenttia vuosina 1970–2003, mutta rakennusten lämmitysenergian kulutus kasvoi vain 4 prosenttia samana aikana. Kaukolämmön osuus lämmityksestä on kasvanut ja siinä erityisesti yhteistuotannossa tuotetun lämmön osuus.

Suomessa kulutetaan energiaa asukasta kohden erittäin paljon. Syynä on pohjoisen sijainnin lisäksi tuotantorakenne. Energiaa paljon kuluttavan massa- ja paperiteollisuuden sekä metallien ja kemian perusteollisuuden osuus Suomen viennistä ja teollisuustuotannosta on vieläkin suuri, vaikka viime vuosina elektroniikkateollisuus onkin kasvatanut osuuttaan. Liikenteen määrää ja sen energian kulutusta lisäävät vielä pitkät etäisyydet ja alueellisesti hajanainen tuotantorakenne.

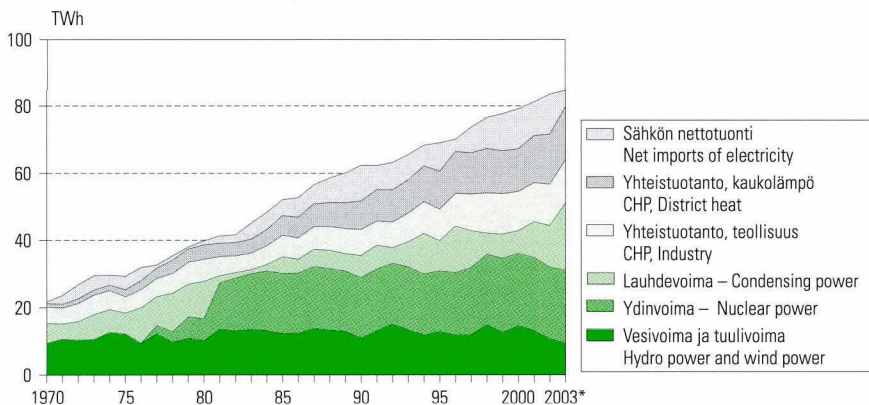
Lauhdevoiman osuus sähkön tuotannosta on viime vuosina vaihdellut vesivoimatilanteesta ja pohjoismaisten sähkömarkkinoiden luomasta kilpailutilanteesta riippuen. Teollisuus ja rakentaminen kuluttavat 53 prosenttia sähköstä. Teollisuudessa valtaosa sähköstä kulutetaan metsäteollisuudessa.

The energy consumption of industry has over doubled from 1970 to 2003, while the consumption of transport has grown slightly less, but approximately as much energy was used for heating in 2003 as in 1970, although the size of heated area has grown fast at the same time. For example, the floor area of buildings has gone up by over 50 per cent during the period from 1970 to 2003, whereas the consumption of space heating energy has increased by just four per cent. The proportion of district heating in all heating has grown and particularly that of combined heat and power production.

Consumption of energy per capita is very high in Finland. The reason for this is, in addition to our northern location, our production structure. The high energy consuming pulp and paper industry and the basic metal and chemical industries still make up a large proportion of Finnish exports and industrial production, although the proportion of the electronics industry has grown in the last few years. Long distances and the regionally dispersed production structure raise the volume and energy consumption of transport.

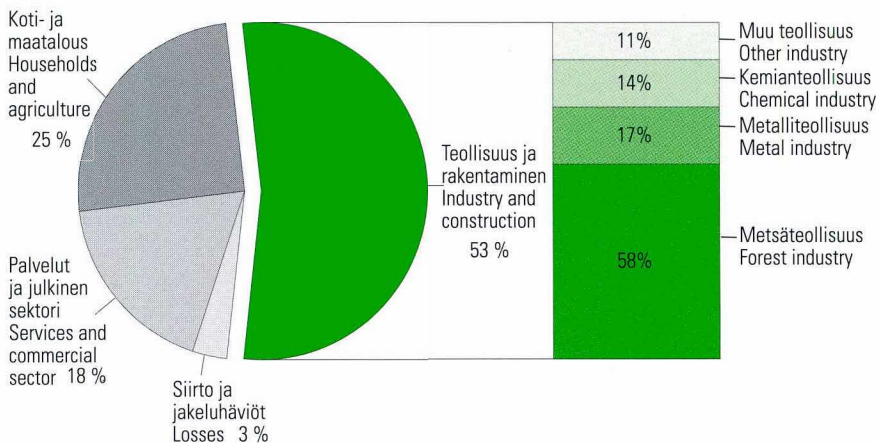
The proportion of condensing power in electricity production has fluctuated considerably in the last few years depending on the availability of water power and the competitive situation created by the Nordic electricity markets. Industry and construction consume 53 per cent of electricity. In industry the majority of electricity is consumed in the forest industry.

117 Sähkön hankinta vuosina 1970–2003 Supplies of electricity in 1970–2003

Lähde: Energiatilasto, Tilastokeskus
Source: Energy Statistics, Statistics Finland

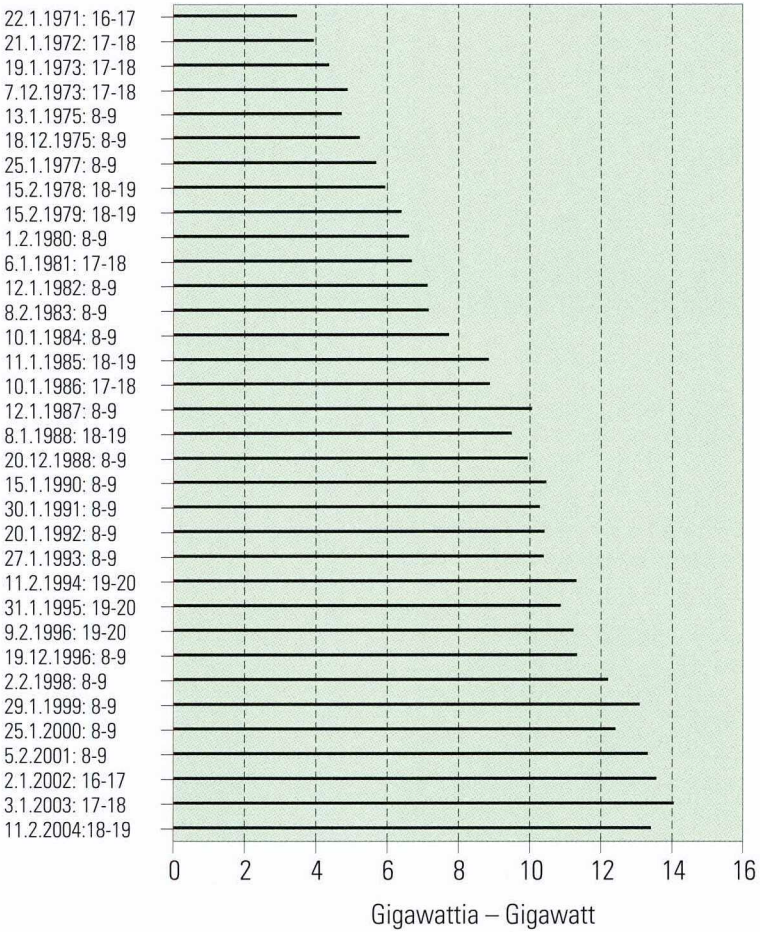
118 Sähkön kulutus sektoreittain vuonna 2003* Electricity consumption by end-use sector in 2003*

Lähde: Energiatilasto, Tilastokeskus
Source: Energy Statistics, Statistics Finland

119 Sähkönkulutuksen huipputeho vuosina 1971–2004
Peak power of electricity consumption in 1971–2004

Päivä ja kellon aika
 Date and time

Lähde – Source: Adato Energia Oy

120 Kaukolämmön tuotanto ja kulutus vuosina 1970–2003

Production and consumption of district heat in 1970–2003

Vuosi Year	Kaukolämmön nettotuotanto Net production of district heat			Verkko- ja mittaus- häviöt Network and measuring losses	Kaukolämmön kulutus Consumption of district heat			Yhteensä Total
	Erillis- tuotanto District heating plants	Yhteis- tuotanto Combined heat and power	Yhteensä Total		Asuintalot Residential buildings	Teollisuus- rakennukset Industrial buildings	Muut kuluttajat Other consumers	
	TWh							
1970	2,0	2,8	4,8	0,3	..	0,6	..	4,5
1975	3,3	5,0	8,2	0,6	4,7	0,9	2,0	7,7
1980	5,2	9,4	14,6	1,3	7,8	1,4	4,1	13,3
1981	7,1	8,7	15,7	1,5	8,5	1,4	4,4	14,3
1982	7,9	9,0	16,9	1,8	9,2	1,4	4,5	15,1
1983	8,5	9,7	18,2	2,0	9,6	1,5	5,1	16,2
1984	8,9	10,7	19,6	2,1	10,3	1,6	5,5	17,5
1985	10,7	13,1	23,8	2,2	12,6	2,1	7,0	21,7
1986	9,7	13,3	23,0	2,0	12,1	1,9	6,9	21,0
1987	11,3	14,4	25,7	2,1	13,5	2,2	7,8	23,6
1988	9,7	14,5	24,2	2,0	12,8	2,1	7,4	22,2
1989	7,8	15,0	22,8	2,0	11,9	1,9	7,0	20,9
1990	7,0	17,1	24,1	1,9	12,5	2,0	7,7	22,3
1991	7,2	18,3	25,5	2,0	13,0	2,1	8,4	23,5
1992	7,2	18,4	25,6	2,0	13,1	2,1	8,4	23,6
1993	7,4	19,3	26,7	2,0	13,9	2,3	8,5	24,6
1994	7,2	20,5	27,6	2,3	14,0	2,4	8,9	25,3
1995	7,2	20,6	27,8	2,4	14,3	2,7	8,4	25,4
1996	8,0	22,1	30,0	2,5	15,3	2,9	9,4	27,6
1997	6,8	22,9	29,7	2,6	15,1	2,9	9,1	27,1
1998	7,9	23,4	31,3	2,7	15,6	3,0	9,9	28,5
1999	8,2	22,1	30,4	2,6	15,4	3,0	9,5	27,8
2000	7,6	21,3	28,9	2,4	14,8	2,6	9,0	26,4
2001	8,1	23,8	31,8	2,7	16,1	2,9	10,2	29,2
2002	8,9	24,4	33,3	2,8	16,7	3,1	10,6	30,4
2003*	8,1	24,2	32,2	..	..	..	..	..

Lähde: Energiatilasto, Tilastokeskus
Source: Energy Statistics, Statistics Finland

121 Sähkön kulutus asukasta kohden OECD-maissa vuonna 2001
Consumption of electricity per capita in OECD countries 2001

Lähteet – Sources: Energy Balances of OECD Countries 2000–2001; IEA/OECD

Liikenne Transport

Tieliikenteen määrä asukasta kohti ja keskimääräinen ajosuorite henkilöautoa kohti ovat Suomessa EU-maiden keskitasoa korkeampia. Tieliikenne on myös kasvanut tasaisesti, lukuun ottamatta 1990-luvun alun laman aikana tapahtunutta liikennemäärien laskua. Tällä hetkellä tieliikenteen osuus kotimaan tavarakuljetuksista on noin kaksi kolmasosaa. Henkilöliikenteestä 80 prosenttia hoidetaan henkilöautoilla.

Vuoden 2003 lopussa Suomessa oli yhteensä 2,6 miljoonaa autoa, joista henkilöautoja oli 2,3 miljoonaa. Henkilöautoista 63 prosenttia ja muista autoista 28 prosenttia oli katalysaattorilla varustettuja tai muutoin tekniikaltaan vähäpäästöisiä. Myös Suomessa myytävä bensini on lyijytöntä ja vähärikkistä. Autokanta on kuitenkin uudistunut hitaasti, nykyisin autojen keski-ikä on noin 10 vuotta.

The volume of traffic per capita and the average vehicle performance per passenger car are above the EU average in Finland. Except for the cuts recorded in traffic volumes during the economic recession of the early 1990s, the volume of road traffic has also been growing steadily. At the moment approximately two-thirds of all goods transported within Finland are carried by road. Passenger cars account for 80 per cent of all passenger transport.

At the end of 2003, the total number of automobiles in Finland was 2.6 million, of which about 2.3 million were passenger cars. Vehicles equipped with catalytic converters and other low emission vehicles made up 63 per cent of all passenger cars and 28 per cent of other automobiles. The petrol on sale in Finland is also unleaded and has a low sulphur content. However, the stock of automobiles has been renewing slowly, and the average age of cars today is about ten years.

122 Kotimaan liikenteen henkilökilometrit vuosina 1960–2002

Passenger kilometres in national transport in 1960–2002

Vuosi Year	Henkilöauto Passenger car	Joukkoliikenne Public transport	Moottoripyörä, mopedi Motorcycle, moped	Yhteensä Total
Milj. henkilö-km – Million passenger-km				
1960	6 100	7 567	..	13 667
1970	23 700	9 542	..	33 242
1980	34 800	12 458	800	48 058
1985	43 700	12 945	800	57 445
1990	51 200	13 273	800	65 273
1995	50 060	12 580	900	63 540
1996	50 400	12 748	900	64 048
1997	51 900	13 020	900	65 820
1998	53 300	13 002	900	67 202
1999	54 900	12 862	900	68 662
2000	55 700	13 053	900	69 653
2001	57 000	12 902	900	70 802
2002	58 300	12 832	900	72 032

Lähde: Liikennetilastollinen vuosikirja, Tilastokeskus

Source: Transport and Communications Statistical Yearbook for Finland, Statistics Finland

123 Tavari liikenteen tonnikipometrit vuosina 1970–2002

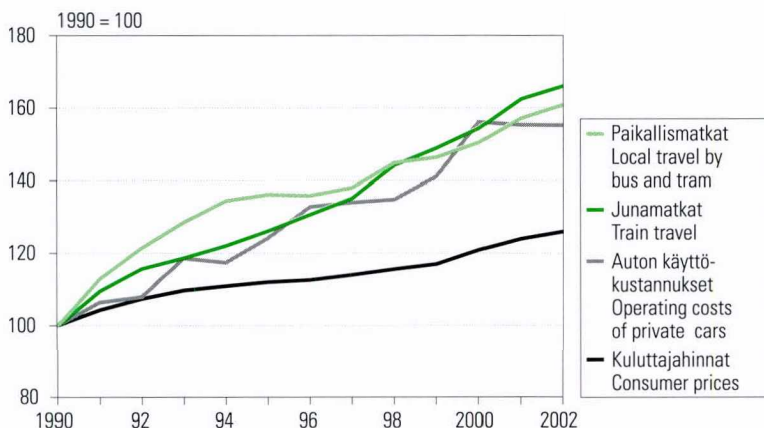
Tonne-kilometres in goods transport in 1970–2002

Vuosi Year	Rautatieliikenne Railway transport	Tieliikenne Road transport	Vesiliikenne Waterway transport		Lentoliikenne Air transport	
			Kotimaan Domestic	Ulkomaan Foreign	Kotimaan Domestic	Kansainvälinen International
Milj. tkm – Million tonne-km						
1970	6 270	12 800	4 360	132 506	1	22
1980	8 335	18 400	5 180	207 311	2	51
1985	8 067	20 800	4 170	167 614	2	94
1990	8 357	26 300	4 032	145 607	2	154
1995	9 293	23 239	3 275	193 874	3	228
1996	8 806	24 074	3 649	194 281	3	256
1997	9 856	25 411	3 344	196 232	3	316
1998	9 885	26 511	3 238	183 877	3	297
1999	9 753	26 475	3 118	170 670	2	349
2000	10 107	28 616	2 760	163 184	4	310
2001	9 857	27 577	2 989	191 385	4	194
2002	9 664	28 969	3 141	202 444	3	55

Lähde: Liikennetilastollinen vuosikirja, Tilastokeskus

Source: Transport and Communications Statistical Yearbook for Finland, Statistics Finland

124 Kuluttajahintaindeksijä vuosina 1990–2002 Consumer price indices in 1990–2002

Lähde: Liikennetilastollinen vuosikirja 2003, Tilastokeskus
Source: Transport and Communications Statistical Yearbook for Finland 2003, Statistics Finland

125 VR:n vaarallisten aineiden kuljetukset vuonna 2002 Dangerous goods transport by VR, 2002

RID-luokka ¹⁾ RID classification ¹⁾	Kuljetettu tavaramäärä Transported goods	
	Tonnia Tonnes	Tonnikilometriä Tonne-kilometres
	1 000	1 000 000
1. Räjähteet – Explosive substances and articles	0,1	0,1
2. Puristetut, nesteytetyt ja paineenalaisena liuotetut kaasut Compressed, condensed or pressurised dissolved gases	693,0	247,7
3. Palavat nesteet – Flammable liquids	4 218,0	930,6
4. Muut syttyvät aineet – Other flammable substances	57,2	1,5
5. Syövyttävästi vaikuttavat (hapettavat) aineet ja orgaaniset peroksidit Oxidising substances and organic peroxides	121,7	21,6
6. Myrkylliset ja infektoivat aineet – Toxic and infectious materials	71,6	20,3
7. Radioaktiiviset aineet – Radioactive materials	–	–
8. Syövyttävät aineet – Corrosives	899,6	357,9
9. Muut vaaralliset aineet ja esineet Miscellaneous dangerous substances and articles	17,9	7,9
Yhteensä – Total	6 079,1	1 587,6

¹⁾ Vaarallisten aineiden kansainväliset rautatiekuljetusmääräykset
Regulations concerning international carriage of dangerous goods by rail

Lähde: VR-Yhtymä Oy
Source: VR-Group Ltd.

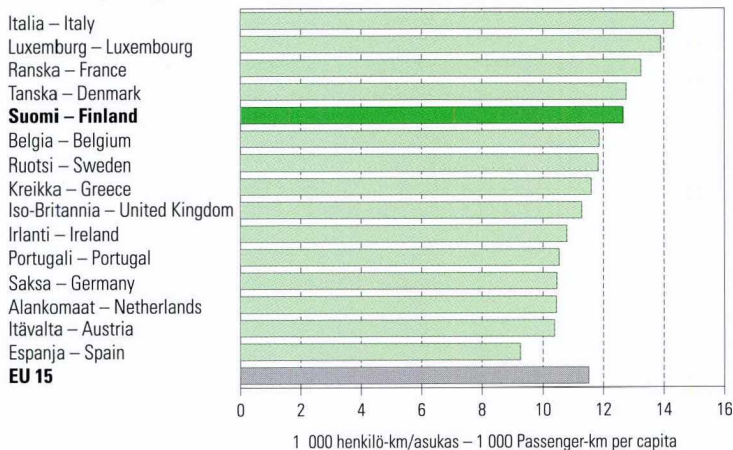
126 Vaarallisten aineiden kuljetukset tieliikenteessä vuonna 2002 Dangerous goods transport in road transport, 2002

ADR-luokka ¹⁾ ADR-classification ¹⁾	Kuljetettu tavaramäärä Transported goods 1000 tonnia 1000 tonnes	Ajoneuvo- kilometrit Vehicle- kilometres 1000 km	Kuljetus- suorite Transport activity Milj. tonni-km Mil. tonne-km	Keskimääräinen kuljetusmatka Average length km
1. Räjähdyksaineet ja esineet Explosive substances and articles	297	5 156	39	69
2. Puristetut, nesteytetyt ja paineenalaisena liuotetut kaasut Compressed, condensed or pressurised dissolved gases	1 461	16 013	328	193
3. Palavat nesteet – Flammable liquids	10 087	44 851	1 115	133
4. Muut syttyvät aineet Other flammable substances	186	1 395	56	300
5. Sytyttävästi vaikuttavat (hapettavat) aineet – Oxidizing substances and organic peroxides	366	1 805	65	173
6. Myrkylliset, tympäisevät ja infektoivat aineet Toxic and infectious materials	183	1 350	33	189
7. Radioaktiiviset aineet Radioactive materials	–	–	–	–
8. Syövyttävät aineet Corrosive substances	2 189	10 423	350	147
9. Sekalaiset vaaralliset aineet ja esineet – Miscellaneous dangerous substances and articles	913	4 092	144	127
Yhteensä – Total	15 683	85 084	2 130	137

¹⁾ Yleiseurooppalainen sopimus vaarallisten aineiden luokitteluksi
An European agreement concerning the classification of categories of dangerous goods

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

127 Tieliikenne asukasta kohti EU-maissa vuonna 2001 Road traffic per capita in the EU countries in 2001

Lähde – Source: Eurostat.

128 Autot käyttövoiman mukaan vuosina 1970–2003¹⁾ Automobiles by motive power in 1970–2003¹⁾

Vuosi Year	Henkilöautot Passenger cars		Pakettiautot Vans		Muut autot Other automobiles		Sähkö- autot Electric cars
	Bensiini Petrol	Dieselöljy Diesel oil	Bensiini Petrol	Dieselöljy Diesel oil	Bensiini Petrol	Dieselöljy Diesel oil	
1970	698 625	13 342	49 956	6 737	6 627	52 388	..
1980	1 163 652	62 078	56 685	39 905	3 578	66 688	..
1990	1 771 325	154 951	60 501	146 714	3 876	80 295	6
1995	1 745 303	142 756	51 303	149 478	3 313	73 198	115
1996	1 777 462	152 109	49 953	155 175	3 137	75 079	120
1997	1 772 266	163 046	47 303	162 725	2 925	78 119	126
1998	1 828 857	179 062	46 366	174 006	2 816	81 466	143
1999	1 872 764	196 281	44 542	185 262	2 684	84 881	160
2000	1 902 614	218 128	41 681	194 452	2 560	88 927	161
2001	1 916 078	230 157	39 425	201 547	2 457	91 574	157
2002	1 937 303	242 710	37 254	206 925	2 351	95 108	124
2003	1 995 060	264 071	34 604	212 432	2 267	99 449	106

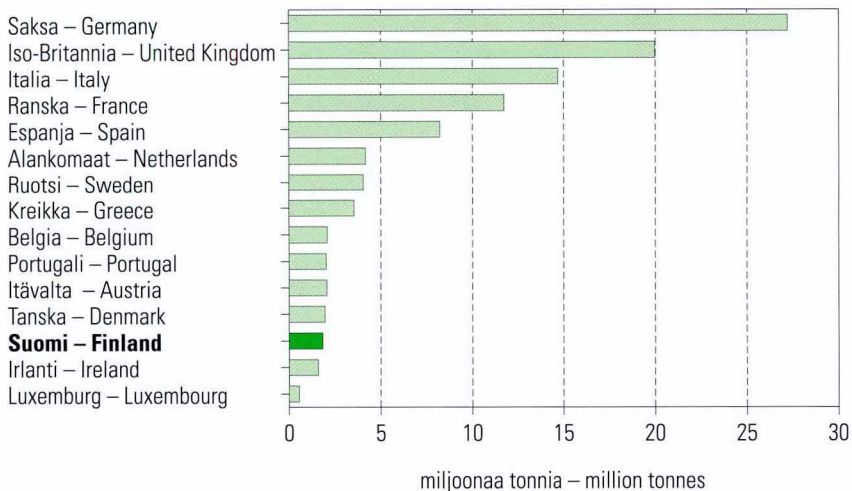
¹⁾ Ilman Ahvenanmaata – Excl. Åland

Lisäksi on pieni määrä muita polttoainetta käyttäviä autoja (petroli, nestekaasu, maakaasu). Bensiini- ja dieselautoihin sisältyvät kaksikäyttövoimaiset autot: bensiini/moottoripetroli, bensiini/puu ja diesel/puu. – In addition, a small proportion of automobiles use other motive power (kerosene, LPG, natural gas). Petrol automobiles includes petrol/motor kerosene and petrol/timber powered cars. Diesel oil automobiles includes diesel/timber powered cars.

Lähde: Moottoriajoneuvot, Tilastokeskus
Source: Motor Vehicles in Finland, Statistics Finland

129 Moottoribensiinin myynti EU-maissa vuonna 2002

Sale of motor petrol in the EU countries in 2002

Lähde – Source: Statistics in focus. Environment and energy, 10/2003. Eurostat

130 Vähäpäästöiset autot vuosina 1990–2003¹⁾

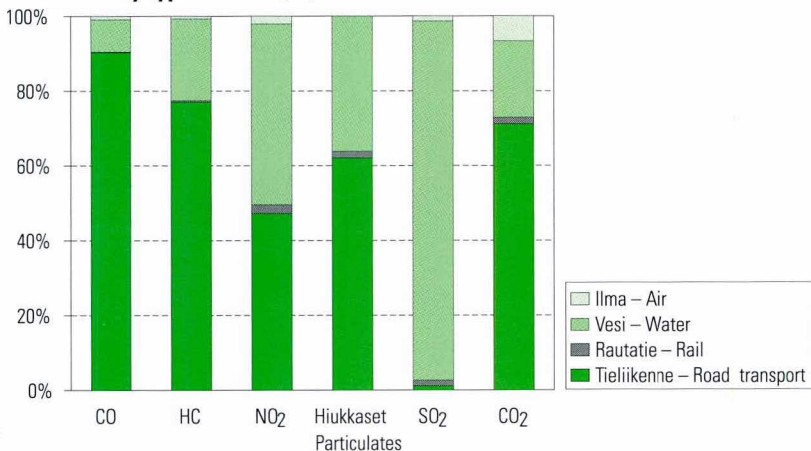
Low emission vehicles in 1990–2003¹⁾

Vuosi Year	Kaikki autot All automobiles	Henkilöautot Passenger cars	
		joista of which: vähäpäästöisiä low emission	joista of which: vähäpäästöisiä low emission
1990	2 217 729	81 772	81 252
1995	2 165 494	425 711	421 699
1996	2 213 059	526 367	516 130
1997	2 226 554	639 433	619 958
1998	2 312 758	777 940	745 998
1999	2 386 648	928 830	883 166
2000	2 448 587	1 077 353	1 019 127
2001	2 481 461	1 199 476	1 128 631
2002	2 521 873	1 331 087	1 247 660
2003	2 608 332	1 516 984	1 420 363

¹⁾ Ilman Ahvenanmaata – Excl. Åland

Lähde: Moottoriajoneuvot, Tilastokeskus
Source: Motor Vehicles in Finland, Statistics Finland

131 Eri liikennemuotojen osuus päästöistä vuonna 2002 Emissions by type of traffic (%) in 2002

CO = Hiilimonoksidipäästöt – Carbon monoxide emissions
 HC = Hiilivetyypäästöt – Hydrocarbon emissions
 NO₂ = Typenoksidipäästöt – Nitrogen oxide emissions
 SO₂ = Rikkidioksidipäästöt – Sulphur dioxide emissions
 CO₂ = Hiilidioksidipäästöt – Carbon dioxide emissions

Lähde – Source: VTT, Lipasto

Liikenne aiheuttaa Suomessa noin neljäsosan koko maan hiilidioksidipäästöistä ja yli puolet typenoksidipäästöistä. Kokonaispäästöt on esitetty julkaisun alussa *Päästöt ilmaan* -luvussa.¹⁾ Liikenteen päästöistä valtaosa tulee tieliikenteestä. Tieliikenteellä onkin monilla taajama-alueilla huomattava haitallinen vaikutus paikalliseen ilmanlaatuun.

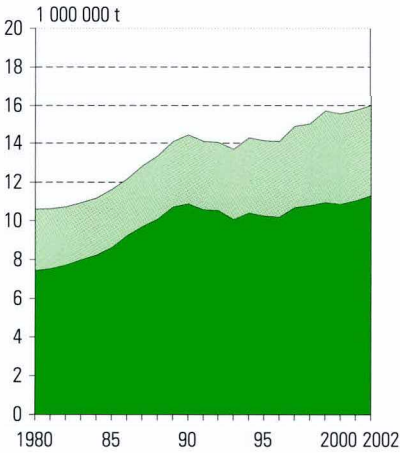
About one-quarter of the carbon dioxide emissions and more than one-half of the nitrogen oxide emissions in Finland originate from traffic. Total emissions in Finland are presented in more detail in the *Air Emissions* Chapter at the beginning of this publication.¹⁾ The majority of traffic emissions come from road transport. In many semi-urban areas road transport has a significant effect on local air quality. About 70

¹⁾VTT:n Lipasto -laskentajärjestelmän ja Tilastokeskuksen päästölaskentajärjestelmien laskentamenetelmät ja määrittelyt eroavat toisistaan jonkin verran, eivätkä liikenteen kokonaispäästö määrät ole täysin vertailukelpoisia

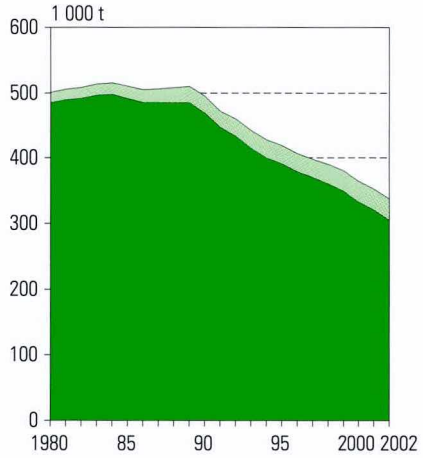
¹⁾The calculation methods and definitions used in the VTT Lipasto and Statistics Finland's Ilmari systems differ somewhat from one another and the total traffic emissions are not fully comparable.

132 Liikenteen päästöt vuosina 1980–2002
Traffic emissions in 1980–2002

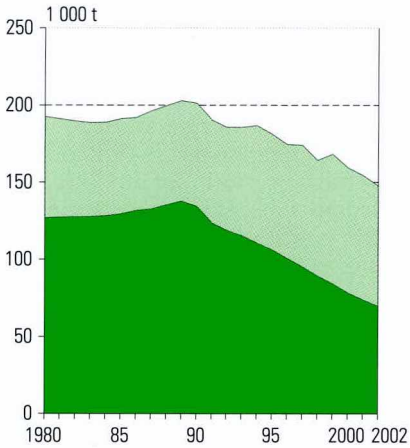
Hiiidioksidipäästöt
Carbon dioxide emissions

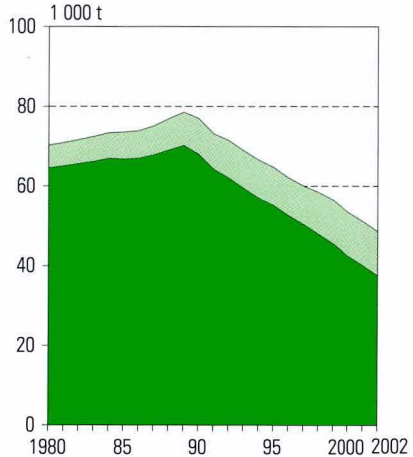
Hiiimonoksidipäästöt
Carbon monoxide emissions

Typenoksidipäästöt
Nitrogen oxide emissions

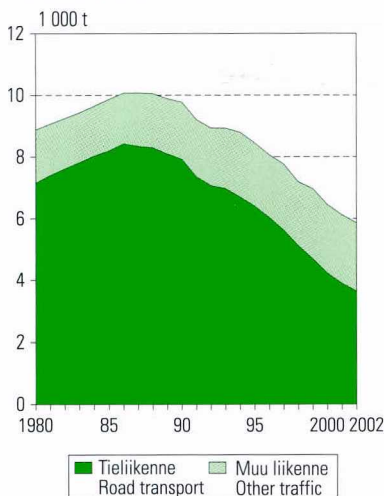

Hiiilivetyypäästöt
Hydrocarbon emissions

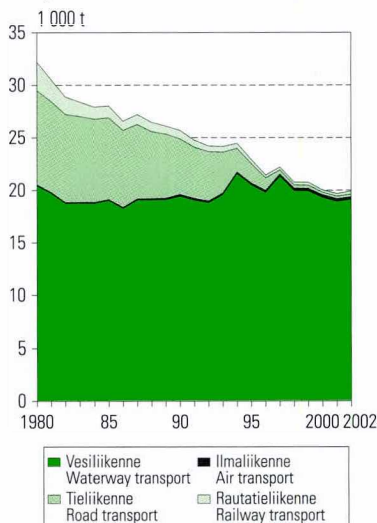

Tieliikenne
 Muu liikenne
 Road transport Other traffic

Hiukkaspäästöt Particulate emissions

Rikkidioksidipäästöt Sulphur dioxide emissions

Lähde – Source: VTT, Lipasto

Rautatieliikenteestä sähkövedon osuus on tällä hetkellä jo noin 70 prosenttia, joten rautatieliikenteestä aiheutuu vain vähän suoraa ilma-päästöjä. Suurin osa liikenteen rikkidioksidipäästöistä tulee vesiliikenteestä, jossa polttoaineena käytetään muun muassa rikkipitoista raskasta polttoöljyä.

Liikennemäärien kasvusta huolimatta monet liikenteen päästöt ovat vähentyneet 1990- ja 2000-luvulla selvästi: hiilimonoksidipäästöt 32 prosenttia, typenoksidipäästöt 27 prosenttia, hiilivety-päästöt 37 prosenttia ja hiukkaspäästöt 40 prosenttia. Sen sijaan hiilidioksidipäästöt ovat lisääntyneet noin 14 prosenttia. Vuonna 2002 liikenteen osuus hiilidioksidipäästöistä oli noin neljännes, 15,8 miljoonaa tonnia.

per cent of railway transport operates on electricity, thereby causing only little direct air emissions. The majority of sulphur emissions comes from waterway transport using sulphurous heavy fuel oil.

Despite the growth in traffic volumes, many of the emissions caused by traffic decreased clearly in the 1990s and 2000s: carbon monoxide emissions by 32 per cent, nitrogen oxide emissions by 27 per cent, hydrocarbon emissions by 37 per cent and particulate emissions by 40 per cent. However, carbon dioxide emissions went up by about 14 per cent. In the year 2002, traffic generated about one-quarter, or 15.8 million tonnes, of all carbon dioxide emissions in Finland.

133 Tiesuolan käyttö vuosina 1970–2003 Application of de-icing salt on roads in 1970–2003

Lähde: Tielaitos
Source: National Road Administration

Tieliikenteen kasvaessa teiden liukkauden estoon käytettävän tiesuolan (natriumkloridin) käyttö lisääntyi huomattavasti 1980-luvun lopulla. Tiesuolaus on aiheuttanut merkittävän pohjavesien pilaantumisriskin, koska lähes puolet Suomen suolattavista teistä kulkee tärkeiden pohjavesialueiden halki. 1990-luvulla suolan käyttöä pystyttiin vähentämään käyttämällä kiteisen suolan tilalla suolaliuosta sekä välttämällä tarpeetonta suolausta. Lisäksi on kokeiltu luonnolle natriumkloridia harmittomampien suolojen käyttöä.

As the volume of road traffic grew, the application of de-icing salt, sodium chloride, on roads increased considerably in the late 1980s. Almost one-half of the roadways that are de-iced in Finland pass through important groundwater areas and the risk of groundwater pollution is high in these areas. The use of salt was reduced in the 1990s by using a saline solution in the place of crystalline salt and by avoiding unnecessary de-icing. Roads have also been de-iced with salts that are less harmful to the nature than sodium chloride.

Ympäristöverotus

Environmental taxation

Ympäristöverotus on tärkein ympäristönsuojelun taloudellinen ohjaukeino. Ympäristöperusteisia veroja ja veroluonteisia maksuja kerättiin vuonna 2003 kaikkiaan noin 4,3 miljardia euroa. Ennakkotietojen mukaan ympäristöverokertymä kasvoi vuodesta 2002 vain hieman. Sen sijaan valtion tulo- ja menoarviossa vuodelle 2004 odotetaan ympäristöverokertymän voimakasta, yli 7 prosentin kasvua.

Ympäristöperusteisten verojen ja maksujen määrittelyssä veron tai maksun tulee kohdistua johonkin mitattavaan fyysiseen suureeseen, joka vaikuttaa haitallisesti ympäristöön. Keskeistä ei ole veron luonne, vaan veropohja. Ympäristöverot voidaan jakaa kahteen eri ryhmään veron kohdentumisen perusteella, eli saasteveroihin ja resurssiveroihin. Saasteverot kohdistuvat saasteisiin ja jätteisiin. Resurssiverot kohdistuvat resurssien, kuten energian kuluutukseen.

Ympäristöveroja kannetaan liikennepolttoaineista, kuten moottoribensiinistä ja dieselöljystä sekä muista energia-aineista, eli kevyestä ja raskaasta polttoöljystä, kivihiilestä, polttoturpeesta, maakaasusta ja sähköstä, jota verotetaan kulutuksen perusteella. Ajoneuvoperusteisia ympäristöveroja ovat autovero, ajoneuvovero ja moottoriajoneuvovero. Maatalouden ympäristöverot muodostuvat torjunta-ainemaksusta ja lannoiteverosta, jota kannettiin vuoteen 1994 asti. Muita ympäristöperusteisia veroja ovat alkoholijuoma-

Environmental taxation is the main economic method of steering environmental protection. Altogether EUR 4.3 billion was raised as environment-related taxes and charges in 2003. According to preliminary data, the accrual of environmental taxes grew only slightly from 2002, but is expected to show strong growth of over seven per cent in 2004 according to the state budget.

In the definition of environment-related taxes and charges, a tax or charge is to be directed to some measurable physical quantity that has a harmful environmental effect. The central issue is not the nature of taxes but the basis of taxation. Environmental taxes can be divided into two groups on the basis of how they are allocated, i.e. pollution taxes and resource taxes. Pollution taxes are directed to pollution and waste. Resource taxes are targeted at consumption of resources, such as energy.

Environmental taxes are levied on motor fuels, such as motor petrol and diesel oil and other energy products, i.e. light and heavy fuel oil, coal, peat, natural gas and electricity, which is taxed on the basis of consumption. Vehicle-based environmental taxes include automobile tax, vehicle tax and motor vehicle tax. Agricultural environmental taxes comprise pesticide charge and fertiliser tax, which was levied until 1994. Other environment-related taxes are a surtax on alcoholic and

134 Ympäristöperusteiset verot ja maksut vuosina 1980–2004 Environmentally-related taxes, fees and charges in 1980–2004

Vuosi Year	Liikenne- poltto- aineet Motor fuels	Muut energia- aineet Other energy pro- ducts	Ajo- neuvo- perus- teiset verot Vehicle- related taxation	Maa- talouden maksut Agri- cultural input	Muut verot ja mak- sut Other taxes and fees	Verot ja vero- luon- teiset maksut Taxes and fees	Vesi- ja jäte- vesi- maksut Water and waste- water charges	Jäte- huolto- maksut Waste disposal and manage- ment charges	Muut maksut Charges	Yh- teensä Total
Milj. euroa – EUR million										
1980	469	114	272	21	1	878	216	..	216	1 094
1985	675	313	564	32	3	1 586	313	26	339	1 925
1990	956	53	837	29	15	1 890	464	52	517	2 406
1991	1 081	53	545	58	15	1 751	496	60	556	2 307
1992	1 164	55	472	83	51	1 825	544	65	608	2 433
1993	1 362	202	419	88	34	2 105	554	63	617	2 722
1994	1 499	202	591	46	33	2 372	573	70	643	3 015
1995	1 676	320	740	1	27	2 764	561	69	630	3 394
1996	1 794	387	950	1	26	3 158	627	86	713	3 870
1997	1 836	548	1 063	1	42	3 490	612	93	704	4 195
1998	1 963	661	1 261	2	52	3 938	614	104	718	4 657
1999	1 993	708	1 423	2	57	4 183	636	107	743	4 926
2000	1 963	678	1 459	2	56	4 158	674	117	791	4 949
2001	1 984	717	1 357	2	56	4 116	706	127	833	4 949
2002	1 971	785	1 469	2	62	4 289	..	..	..	..
2003	2 196	704	1 315	2	79	4 296	..	..	..	..
2004 ^{a)}	2 231	759	1 533	2	81	4 606	..	..	..	..

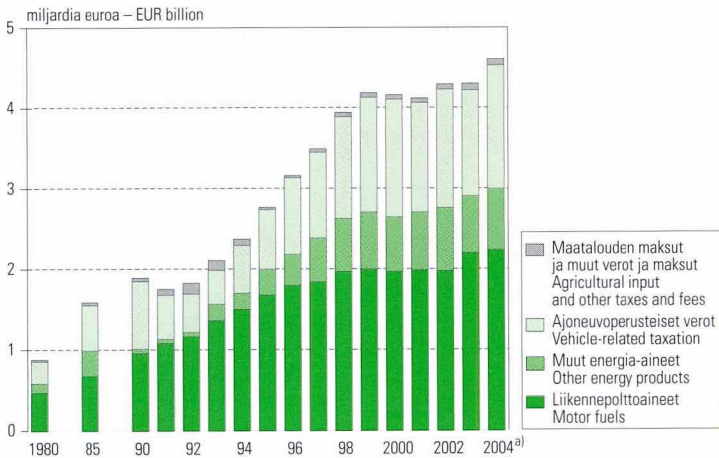
^{a)}Valtion tulo- ja menoarvio.– Budjet.

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

veron ja virvoitusjuomaveron lisävero, jätevero, vesiensuojelumaksu, öljyjättemaksu, öljynsuojamaksu, ja vuosina 1992–1994 kannettu tilauslentovero. Ympäristöperusteisiä palvelumaksuja ovat vesi- ja jätevesimaksut sekä jätehuoltomaksut.

soft drink taxes, waste tax, water protection charge, oil waste charge, oil pollution charge, and charter flight tax levied between 1992 and 1994. Environment-related service charges include water and waste-water charges and waste disposal and management charges.

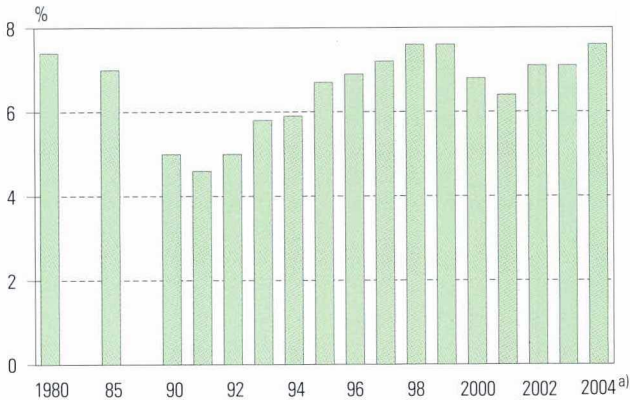
135 Ympäristöverojen tuotto 1980–2004 Revenue from environmentally-related taxes and fees in 1980–2004

^{a)} Valtion tulo- ja menoarvio.– Budjet.

Lähde: Tilastokeskus
 Source: Statistics Finland

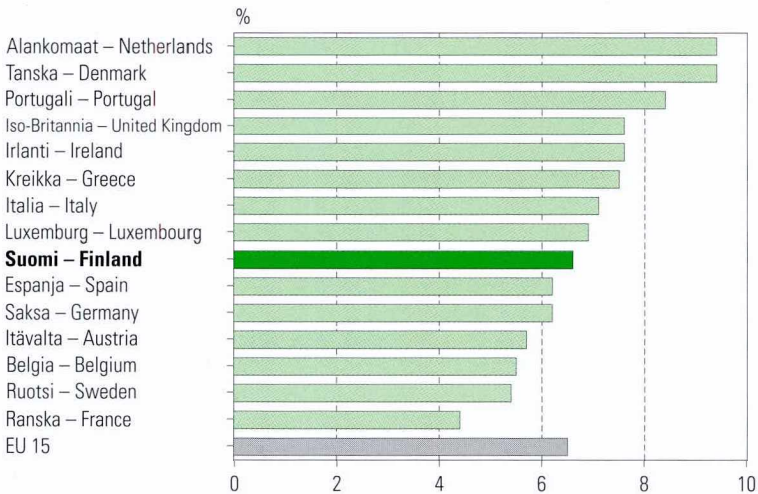
136 Ympäristöperusteisten verojen ja maksujen osuus veroista ja pakollisista sosiaaliturvamuksista vuosina 1980–2004 Proportion of environmental taxes and fees from total tax revenues and compulsory social contributions in 1980–2004

^{a)} Valtion tulo- ja menoarvio.– Budjet.

Lähde – Source: Tilastokeskus – Statistics Finland

137 Ympäristöperusteisten verojen ja maksujen osuus veroista ja pakollisista sosiaaliturvamaksuista EU-maissa vuonna 2001
Proportion of environmental taxes and fees from total tax revenues and compulsory social contributions in the EU countries in 2001

Lähde – Source: Eurostat

Ympäristöperusteisten verojen ja maksujen osuus kaikista verotuloista ja pakollisista sosiaaliturvamaksuista oli 7,1 prosenttia vuonna 2003. Ympäristöverojen osuus kokoverokertymästä oli Suomessa vuonna 2001 vain hieman – 0,1 prosenttiyksikköä – korkeampi kuin EU-maissa keskimäärin.

Environment-related taxes and charges accounted for 7.1 per cent of all tax revenues and compulsory social security contributions in 2003. The share of environmental taxes of all tax revenues was only marginally – 0.1 percentage point – above the EU average in Finland in 2001.

Ympäristönsuojelumenot Environmental protection expenditure

Ympäristönsuojelumenot kuvaavat sitä rahamäärää, jonka talouden eri sektorit käyttävät vuosittain ympäristönsuojeluun. Eri sektoreilla ympäristönsuojelutoiminnot ja niihin liittyvät menoerat on rajattu mahdollisimman yhtenevästi. Laskennallisia eriä, kuten korkoja ja poistoja ei ole huomioitu. Menojen nettovaikutuksen kuvaamiseksi mukana on tietoja myös vastaavista tuloista ja tulonsiirroista.

Julkisen sektorin ympäristönsuojelumenot olivat vuonna 2000 yli 1 miljardia euroa. Valtion osuus siitä oli 54 prosenttia ja kuntien 46 prosenttia. Menot koostuivat vuonna 2000 suurelta osin jätevesihuollon sekä hallinnollisen ja taloudellisen ohjauksen kuluista. Valtio vastasi vuonna 2000 edellä mainitun lisäksi arviolta yli 150 miljoonan euron laajuisesta ympäristötutkimus- ja kehittämishankkeiden toteutuksesta ja rahoituksesta. Kunnat suojelevat ympäristöä perinteisten jäte- ja vesihuollon lisäksi esimerkiksi myöntämällä ja valvomalla erilaisia ympäristölupia.

Teollisuus saa julkista tukea lähinnä ympäristönsuojelun kehittämis- ja kokeiluhankkeiden investointeihin sekä ilmansuojelun, vesiensuojelun ja jätehuollon investointien korkotukena. Julkisen tuen osuus teollisuuden ympäristönsuojelun kokonaisrahoituksessa on kuitenkin vähäinen.

Valtion ympäristönsuojelumenot sisältävät ympäristönsuojelun hallintomenot, ympäristön- ja luonnon-

Environmental protection expenditure describes the amount of money various sectors of the economy spend annually on environmental protection. In different sectors, environmental protection activities and related items of expenditure are delimited as uniformly as possible. Imputed items, such as interest and depreciation, have not been taken into account. To illustrate the net effect of the expenditure, information is also given on corresponding incomes and income transfers.

Environmental protection expenditure in the public sector amounted to EUR 1 billion in 2000. Central government accounted for about 54 per cent and local government for about 46 per cent of the total. The expenditure in 2000 consisted mainly of waste water management and administrative and financial guidance costs. In addition to this, the central government was further responsible for the implementation and financing of environmental research and development projects to the value of over EUR 150 million in 2000. Besides by providing for waste management and water supply, local governments also protect the environment by granting and monitoring various environmental permits.

Industry receives public support mainly as funds for investing in environmental development and testing projects and as interest subsidies for investments in air pollution control and waste and waste water

suojelun menot sekä eräitä alueiden käytöstä aiheutuvia ympäristönsuojelumenoja. Lisäksi mukana ovat maatalouden ympäristötuki, eräät maa- ja metsätalouden ympäristönsuojelun erityiset sekä arvioidut liikenteen ympäristönsuojelumenot.

Kuntien ympäristönsuojelumenosta suurimman osuuden muodostavat jätevesihuollon, jätehuollon, ilmansuojelun ja muun ympäristöhuollon, kuten ympäristöterveydenhuollon menot. Tiedot eivät kuitenkaan ole aivan kattavia, vaan niistä puuttuu esimerkiksi liikenneväylien rakentamiseen liittyviä meluntorjuntakustannuksia.

management. However, the share of public support is minor within the total financing of environmental protection by industry.

Central government environmental protection expenditure includes administrative expenditure, environmental protection and nature conservation expenditure and some environmental protection expenditure caused by the use of areas. In addition, they comprise environmental subsidy to agriculture, some special environmental subsidies to agriculture and forestry, and estimated environmental protection expenditure in transport.

The majority of environmental protection expenditure in local government consists of expenditure relating to waste water management, waste management, air pollution control and other environmental management, such as environmental health care. The data are not, however, comprehensive, as they do not cover noise abatement expenditure connected to the construction of traffic routes, for instance.

138 Ympäristönsuojelumenot vuosina 1995–2000¹⁾ Environmental protection expenditure 1995–2000¹⁾

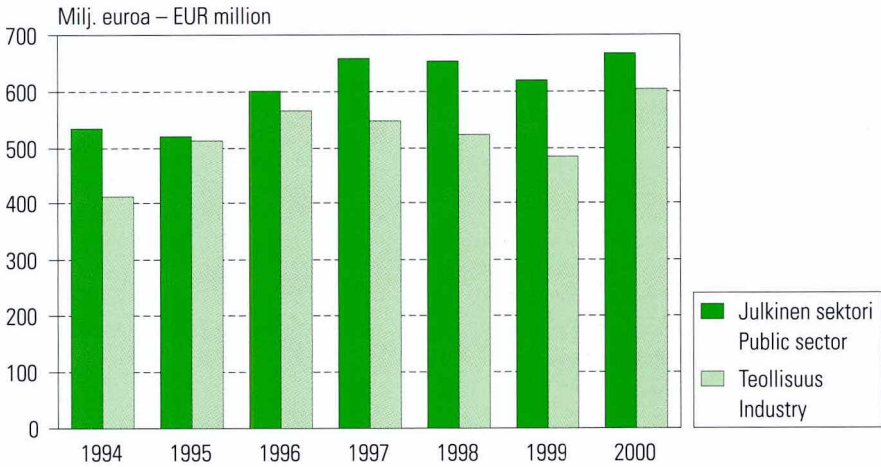
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	Milj. € – EUR million					
Valtio – Central government						
Toimintamenot ²⁾ – Operating expenditure ²⁾	139,3	150,7	160,5	165,7	197,8	185,8
Tulot – Revenue	5,9	6,7	13,5	19,3	11,6	22,9
Siirrot käyttömenoihin – Current transfers	0,0	0,5	3,4	3,4	1,3	4,1
Maksut ym. – Fees and other	5,9	6,2	10,1	16,0	10,3	18,8
Investoinnit – Investment	32,6	39,9	43,6	45,7	20,7	21,4
Maksetut investointiavustukset – Investment grants given	53,3	67,1	56,0	63,2	59,7	94,0
Saadut investointiavustukset – Investment grants received	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut maksetut avustukset – Other transfers given	201,2	225,5	232,1	231,9	226,2	247,9
Yhteensä – Total	426,4	483,2	492,1	506,6	504,4	549,1
Menot – Expenditure	5,9	6,7	13,5	19,3	11,6	22,9
Tulot – Income						
Kunnat – Local government						
Toimintamenot ²⁾ – Operating expenditure ²⁾	250,4	259,9	269,4	286,6	273,5	296,1
Tulot – Revenue	374,2	396,8	407,0	422,2	435,9	447,1
Siirrot käyttömenoihin – Current transfers	3,9	3,0	3,2	6,6	3,5	4,6
Maksut ym. – Fees and other	370,3	393,7	403,8	415,6	432,4	442,5
Investoinnit – Investment	98,6	150,9	184,8	155,6	128,2	163,8
Maksetut investointiavustukset – Investment grants given	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saadut investointiavustukset – Investment grants received	7,9	7,7	16,1	16,8	21,0	10,3
Muut maksetut avustukset – Other transfers given	1,0	0,8	1,0	1,9	2,0	2,8
Yhteensä – Total	350,0	411,6	455,3	444,0	403,7	462,7
Menot – Expenditure	382,1	404,5	423,2	439,0	457,0	457,4
Tulot – Income						
Julkinen sektori yhteensä – Public sector total						
Toimintamenot ²⁾ – Operating expenditure ²⁾	389,7	410,5	429,9	452,3	471,3	481,9
Tulot – Revenue	379,6	402,8	419,8	441,0	447,5	470,0
Siirrot käyttömenoihin – Current transfers	3,9	3,5	6,6	9,9	4,9	8,7
Maksut ym. – Fees and other	375,7	399,3	413,2	431,1	442,7	461,3
Investoinnit – Investment	131,2	190,7	228,4	201,3	148,8	185,2
Maksetut investointiavustukset – Investment grants given	51,8	66,6	55,5	63,2	59,7	94,0
Saadut investointiavustukset – Investment grants received	7,9	7,7	16,1	16,8	21,0	10,3
Muut maksetut avustukset – Other transfers given	200,3	225,0	231,8	233,3	228,2	250,7
Yhteensä – Total	773,0	892,9	945,6	950,1	908,0	1 011,7
Menot – Expenditure	387,5	410,5	435,9	457,8	468,6	480,3
Tulot – Income						
Teollisuus – Industry						
Toimintamenot ²⁾ – Operating expenditure ²⁾	254,9	277,8	313,1	335,9	345,0	379,4
Investoinnit – Investment	258,5	288,3	234,9	187,5	140,3	225,1

¹⁾ Ilman tutkimus- ja kehittämismenoja – Excluding research and development

²⁾ Ei sisällä korkoja ja poistoja – Depreciations and interests paid not included

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

139 Ympäristönsuojelun investointi- ja toimintamenot vuosina 1994–2000
Investment and operating expenditure for environmental protection 1994–2000

Ei sisällä tutkimus- ja kehittämistoimintaa, maksettuja avustuksia eikä laskennallisia eriä (korot & poistot)
 Does not include research and development, transfers given and calculated amounts (depreciations, interests)

Lähde: Tilastokeskus
 Source: Statistics Finland

140 Julkisen sektorin ympäristönsuojelumenot vuosina 1995–2000
Environmental protection expenditure by public sector, 1995–2000

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	Milj. € – EUR million					
Jätevesihuolto – Waste water management						
Toimintamenot ¹⁾ – Operating expenditure ¹⁾	135,4	139,8	149,5	154,2	158,6	169,4
Poistot – Depreciation	118,4	115,4	100,2	103,4	103,4	109,9
Tulot – Revenue	295,0	300,9	303,2	305,4	315,5	318,0
Investoinnit – Investment	87,8	124,5	129,8	117,2	112,7	141,3
Maksetut investointiavustukset – Investment grants given	33,3	48,1	46,3	43,4	36,0	53,8
Saadut investointiavustukset – Investment grants received	4,7	4,4	11,9	14,1	17,8	7,3
Muut maksetut avustukset – Other transfers given	54,3	61,9	64,1	67,1	67,3	138,5
Yhteensä – Total Menot – Expenditure	310,8	374,2	389,7	382,0	374,6	503,0
Tulot – Income	299,7	305,3	315,2	319,6	333,3	325,3
Jätehuolto – Waste management						
Toimintamenot ¹⁾ – Operating expenditure ¹⁾	61,1	67,4	64,1	69,8	74,3	80,1
Poistot – Depreciation	4,7	3,7	4,7	5,9	6,2	7,5
Tulot – Revenue	68,6	85,6	92,7	103,9	107,0	114,2
Investoinnit – Investment	2,5	8,2	15,1	14,5	13,5	18,0
Maksetut investointiavustukset – Investment grants given	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saadut investointiavustukset – Investment grants received	2,2	0,8	0,8	1,9	1,9	1,5
Muut maksetut avustukset – Other transfers given	3,4	3,0	2,4	2,4	2,5	2,5
Yhteensä – Total Menot – Expenditure	66,9	78,7	81,6	86,6	90,3	100,6
Tulot – Income	70,8	86,4	93,5	105,8	108,8	115,7
Luonnonsuojelu – Nature protection						
Toimintamenot ¹⁾ – Operating expenditure ¹⁾	12,4	13,6	14,6	15,1	16,0	17,0
Tulot – Revenue	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Investoinnit – Investment	13,8	15,8	15,3	13,1	11,8	13,3
Maksetut investointiavustukset – Investment grants given	8,1	6,2	4,7	8,2	11,8	27,0
Saadut investointiavustukset – Investment grants received	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut maksetut avustukset – Other transfers given	21,5	25,1	27,1	28,8	30,1	28,0
Yhteensä – Total Menot – Expenditure	55,8	60,7	61,7	65,3	69,6	85,3
Tulot – Income	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tutkimus ja kehittäminen – Research and development						
Yhteensä (arvio) – Total (estimate)	107,6	110,5	128,5	134,4	144,5	158,9
Hallinto, muu ympäristönsuojelu – Administration, other environmental protection						
Toimintamenot ¹⁾ – Operating expenditure ¹⁾	165,5	173,7	185,2	195,9	205,0	195,0
Tulot – Revenue	12,4	13,5	20,4	22,0	21,2	25,7
Siirrot käyttämöihin – Current transfers	3,9	3,5	6,2	8,2	3,4	6,5
Maksut ym. – Fees and other	8,6	9,9	14,1	13,8	17,8	19,1
Investoinnit – Investment	26,2	40,9	67,4	55,7	10,1	11,8
Maksetut investointiavustukset – Investment grants given	10,4	12,3	4,5	11,6	11,9	13,1
Saadut investointiavustukset – Investment grants received	1,0	2,5	3,4	0,8	1,3	1,5
Muut maksetut avustukset – Other transfers given	120,9	134,9	138,1	134,9	128,2	81,5
Yhteensä – Total Menot – Expenditure	323,1	361,8	395,2	398,1	355,2	301,4
Tulot – Income	13,5	16,0	23,7	22,9	22,5	27,2

¹⁾ Ilman korkoja ja poistoja – Excluding depreciation and interests paid

Teollisuus

Ympäristönsuojelumennoilla kuvataan ympäristönsuojelun kysyntää teollisuudessa. Tilasto kattaa mineraalien kaivun, teollisen valmistuksen ja energiahuollon sekä lisäksi veden puhdistuksen ja jakelun. Näihin sisältyvät toimialat on ryhmitelty EU:n standardiin (NACE Rev.1) perustuvan toimialaluokituksen (TOL-95) mukaisesti.

Industry

The level of environmental protection expenditure reflects the demand for environmental protection in industry. The statistics cover mining and quarrying, industrial manufacture, energy supply, and collection, purification and distribution of water. The industries under these three main categories are grouped according to the Finnish Standard Industrial Classification 1995, which is based on the EU standard (NACE Rev.1).

141 Teollisuuden ympäristönsuojelumenot vuosina 1992–2000
Environmental protection expenditure in industry, 1992–2000

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

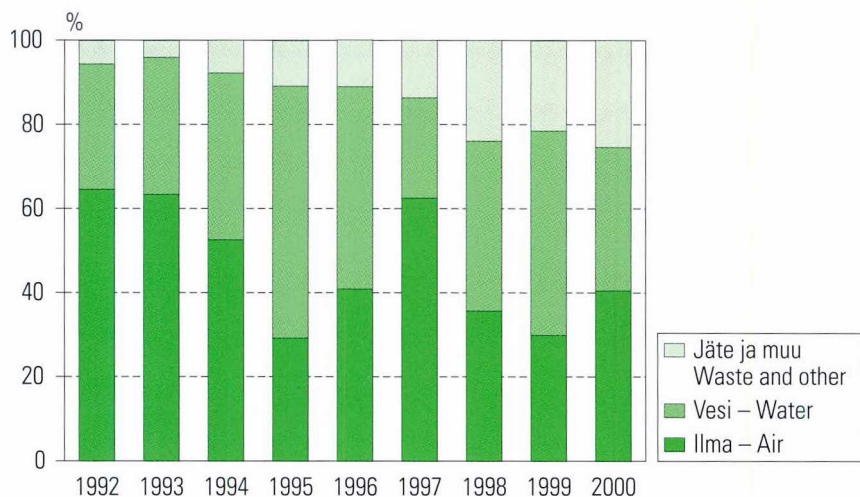
142 Teollisuuden ympäristönsuojeluinvestointien kohdentuminen vuosina 1992–2000 Environmental protection investment by environmental domain in industry, 1992–2000

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	Miljoonaa euroa – EUR million								
Ilma – Air	200	172	87	76	118	147	67	42	91
Vesi – Water	92	89	71	155	139	56	76	68	77
Jäte ¹⁾ – Waste ¹⁾	16	10	11	24	27	29	41	25	49
Muu – Other	2	1	3	4	5	3	4	6	9
Yhteensä – Total	310	271	172	259	288	235	188	140	225

¹⁾ Sisältää jätehuollon sekä maaperän ja pohjaveden suojelun
Includes waste management and soil and groundwater protection

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

143 Teollisuuden ympäristönsuojeluinvestointien jakauma vuosina 1992–2000 Environmental protection investment by environmental domain in industry, 1992–2000

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

Sisäiset ympäristönsuojeluinves-
toinnit muuttavat tuotantoprosessia
siten, että tuotannosta aiheutuvien
päästöjen muodostuminen suhteessa
tuotantomääriin pienenee. Tällaisia
toimenpiteitä ovat esimerkiksi suljet-
ut vesikierrrot ja low-NO_x -poltti-
met. Ulkoiset ympäristönsuojeluin-
vestoinnit ovat puhdistimia ym. lisä-
laitteita tai ratkaisuja, joiden käyt-
töönnotto ei oleellisesti muuta itse
tuotantoprosessia. Ulkoisia toimen-
piteitä ovat esimerkiksi sähkösuo-
dattimet ja jätevedenpuhdistamot.

Process-integrated investments are
defined as investments that alter the
production process in such a way
that the quantity of emissions rela-
tive to production volumes is re-
duced. Typical process-integrated
measures are closed water circula-
tions and low-NO_x burners. End-of-pipe investments consist of
cleaners and other accessories or so-
lutions that do not significantly alter
the actual production process. Most
end-of-pipe investments are made
in cleanup equipment – such as
electrostatic precipitators or waste
water treatment plants.

144 Ympäristöinvestointien osuus kaikista kiinteistä investoinneista teollisuudessa vuosina 1992–2000 Environmental protection investment as a proportion of total fixed investment in industry, 1992–2000

Lähde: Tilastokeskus – Source: Statistics Finland

145 Teollisuuden ympäristönsuojeluinvestointien kohdentuminen eri toimialoilla vuonna 2000

Environmental protection investment by environmental domain and industry in 2000

Toimiala – Industry	Ilma	Vesi	Jäte ¹⁾	Muu	Yhteensä Total
	Air	Water	Waste ¹⁾	Other	
	1 000 euroa – EUR thousand				
Mineraalien kaivu – Mining and quarrying	1 490	797	1 210	270	3 766
Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus Food products, beverages and tobacco	..	12 816	1 561	..	15 072
Tekstiilien valmistus – Textiles	..	116	76	..	191
Vaatteiden, nahkatuotteiden ja jalkineiden valmistus – Clothing, leather products and shoes	..	..	..	..	2 239
Puutavaran ja puutuotteiden valmistus Wood-processing and wood products	851	58	1 109	563	2 581
Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus Pulp, paper and paper products	49 625	34 437	19 023	1 875	104 960
Kustantaminen ja painaminen Publishing and printing	686	..	102	..	792
Öljy- ja kivihiilituotteiden valmistus Oil and coal products	..	10 328	4 488	..	15 505
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus – Chemicals and chemical products	9 409	5 613	7 046	1 157	23 225
Kumi- ja muovituotteiden valmistus Rubber and plastic products	844	..	567	..	1 619
Lasi-, savi- ja kivituuotteiden valmistus Glassware, earthenware and stoneware	4 462	..	3 429	..	9 368
Metallien valmistus – Metallurgy	5 620	5 430	7 229	94	18 373
Metallituotteiden valmistus – Metal products	105	..	304	..	2 238
Koneiden ja laitteiden valmistus Machinery and equipment	1 259	..	467	..	2 085
Sähkötekniisten tuotteiden ja instrumenttien valm. Electrical equipment and instruments	..	1 275	165	..	1 508
Kulkuneuvojen valmistus – Transport equipment	2 024	..	912	1 406	4 342
Muu valmistus – Other manufacturing	570	..	136	..	757
Energiahuolto – Energy supply	12 733	204	597	1 198	14 732
Veden puhdistus ja jakelu – Collection, purification and distribution of water	..	..	159	1 472	1 723
Toimialat yhteensä – Industry total	91 117	76 748	48 580	8 632	225 078

¹⁾ Sisältää jätehuollon sekä maaperän ja pohjaveden suojelun
Includes waste management and soil and groundwater protection

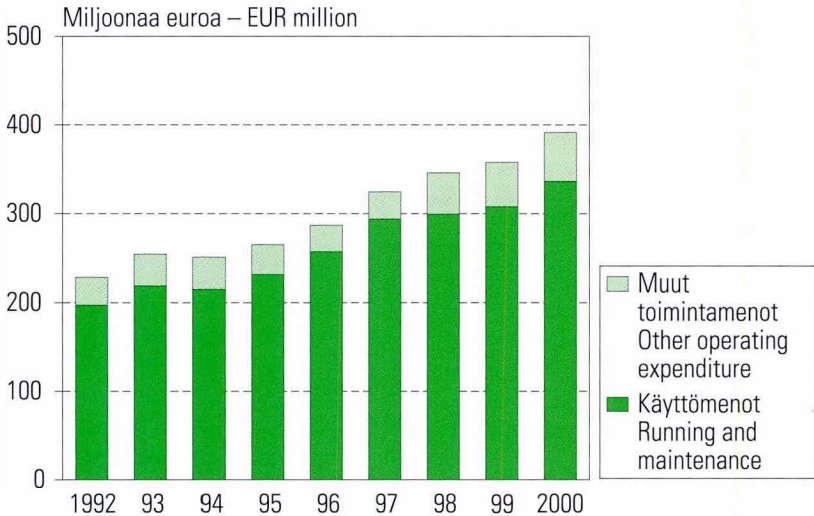
Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

146 Teollisuuden ympäristönsuojelumenot vuonna 2000
Environmental protection expenditure by industrial sector in 2000

	Investoinnit – Investment			Toimintamenot Operating expenditure			Ympäristön- suojelumenot yhteensä Environ- mental protection expenditure
	Ulkoiset End-of- pipe	Sisäiset Process- integra- ted	Yhteensä Total	Käyttö- menot Running and main- tenance	Muut toimin- tamenot Other opera- ting expendi- ture	Yhteensä Total	
Miljoonaa euroa – EUR million							
Energia- ja vesihuolto Energy and water supply	5,5	11,0	16,5	21,2	14,1	35,3	51,8
Metsäteollisuus Forest industry	50,7	57,7	108,3	92,5	15,4	107,9	216,2
Kemian- ja mineraali- teollisuus Chemical and mineral industry	40,4	9,4	49,7	95,6	12,8	108,5	158,2
Metalliteollisuus Metal industry	18,6	10,0	28,5	75,4	7,0	82,3	110,8
Muu teollinen toiminta Other industry	17,8	4,2	22,0	51,7	5,6	57,4	79,4
Yhteensä – Total	132,8	92,2	225,1	336,4	54,9	391,3	616,4

Lähde: Tilastokeskus
 Source: Statistics Finland

147 Ympäristönsuojelun toimintamenot teollisuudessa vuosina 1992–2000 Environmental operating expenditure in industry, 1992–2000

Lähde: Tilastokeskus
Source: Statistics Finland

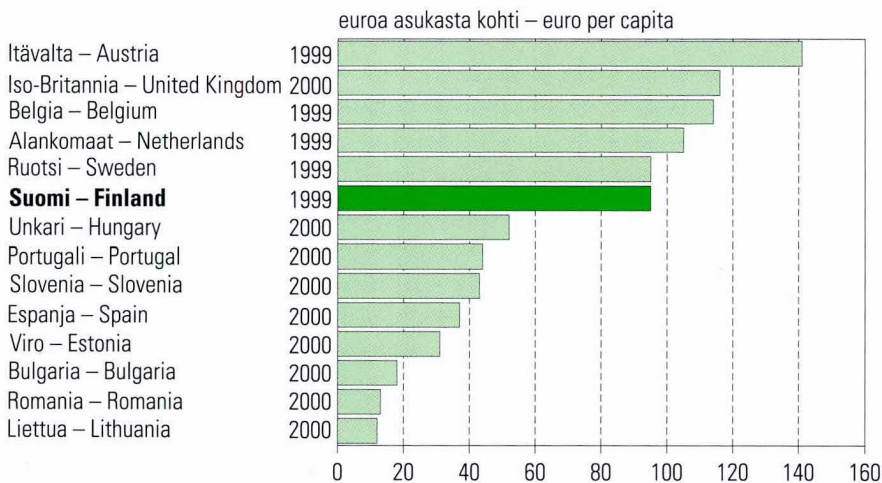
Ympäristönsuojeluinvestointien lisäksi tilasto sisältää ympäristönsuojelun käyttömenot sekä muut ympäristönsuojelusta aiheutuneet toimintamenot, kuten tarkkailu- ja seurantamenot, erilaiset maksut ja korvaukset, tutkimus- ja kehitysmenot, ympäristövakuutusmaksut sekä hallintomenot, joihin luetaan muun muassa ympäristöjärjestelmien rakentamisen ja ylläpidon kustannukset.

Alkuperäiset tilastotiedot ovat markkamääräisiä ja muutettu euro-määräisiksi euron kiinteällä kurssilla 1 euro = 5,94573 markkaa.

In addition to investments in environmental protection, the statistics cover the running and maintenance expenses of environmental protection investments as well as other environmental operating expenditure, which includes monitoring expenses, various fees and compensations, R&D spending, environmental insurance premiums and administrative expenditure, including expenses of developing environmental management systems.

The original data of the statistics are FIM-denominated and have been converted to euro at the fixed conversion rate of 1 EUR = FIM 5,94573.

148 Teollisuuden ympäristönsuojelumenot asukasta kohti eräissä Euroopan maissa vuosina 1999–2000
Environmental protection expenditure by industry in selected European countries, 1999–2000

Lähteet – Sources: Environmental protection expenditure by industry in the European Union. Statistics in Focus. Eurostat 2002; Environmental protection expenditure in accession countries. Data 1996–2000. Eurostat 2002.

Luonnonvarojen kokonaiskäyttö

Total material requirement

Luonnonvarojen kokonaiskäyttö on talouden ainekäytön mittari. Se kertoo tonneina luonnosta käyttöön otetun ja muuten myllätyn ainemäärän. Kivi-, öljy- ja puu- ja muutkin tonnit on laskettu yhteen, joten kokonaiskäyttö ei suoraan kerro materiaalien aiheuttaman ympäristökuormituksen voimakkuutta tai laatua. Se antaa kuitenkin yleiskuvan ympäristöä kuormittavan ainemäärän muutoksista, ja bruttokansantuotteen ja väestömäärään verrattuna koko kansantalouden materiaalirippuvuuden kehityksestä.

Luonnonvarojen kokonaiskäyttö on koti- ja ulkomaisten suorien panosten ja piilovirtojen summa. Kokonaiskäyttöä tarkennetaan esittämällä se myös materiaalioryhmittäin.

Suorat panokset

Kotimaiset suorat panokset ovat materiaaleja, jotka on otettu kotimaan luonnosta talouden jatko-prosessointiin. Näitä suoria panoksia ovat raaka-aineina käytetyt puu ja mineraalit, rakentamisessa käytetty maa-aines sekä eläinten ja ihmisten ravintona tai raaka-aineina käytetyt kasvit ja luonnoneläimet. Tuonnin suorat panokset ovat ulkomailta käyttöömmme tuodut raaka-aineet ja jalostetut tuotteet.

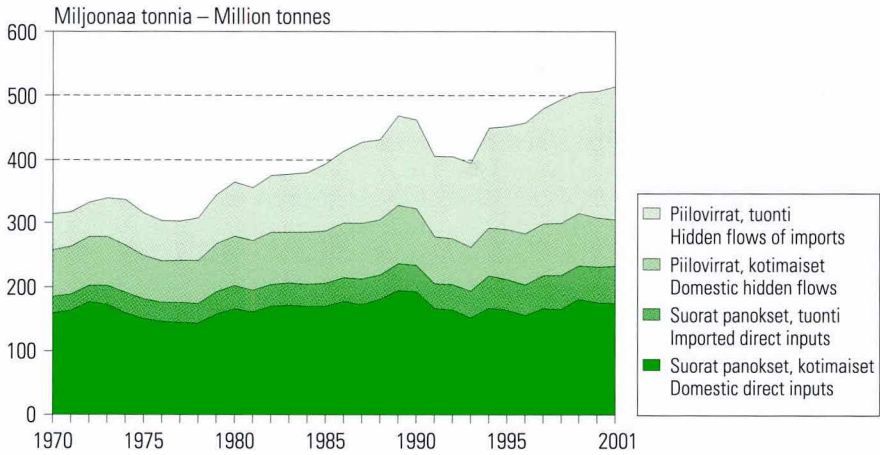
Total material requirement is the measure of the materials used by an economy. It shows the total tonnage of materials that have been withdrawn or otherwise extracted for use from the nature. In total material requirement, the tonnes of stone, oil and wood as well as those of other materials are added together so it does not show direct the weight or nature of the burden the materials inflict upon the environment. Nevertheless, it gives a general picture of the changes that take place in the total material volume which burdens the environment and, when compared to the GDP and population, of development trends in the national economy's material dependency.

Total material requirement is the sum of domestic and foreign direct inputs and hidden flows. Total material requirement is also more closely defined by presenting it by material group.

Direct inputs

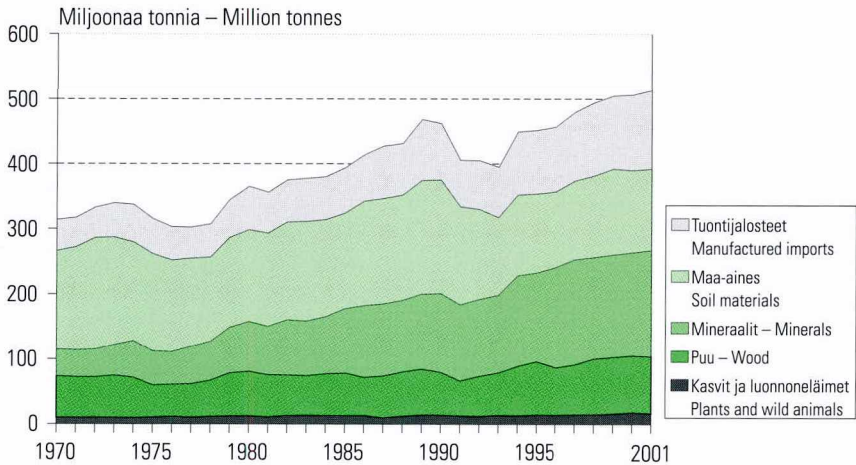
Domestic direct inputs refer to materials that have been extracted from own country's nature for further processing within the domestic economy. These direct inputs include wood and minerals used as raw materials, soil materials used in construction and plants and wild animals used as either food or raw materials by humans or animals. Direct impacts from imports refer to raw materials and refined products imported from abroad for domestic use.

149 Suomen luonnonvarojen kokonaiskäyttö 1970–2001
Total material requirement of Finland 1970–2001

Lähde: Thule-instituutti. <http://thule.oulu.fi>
 Source: <http://thule.oulu.fi>

150 Kokonaiskäyttö materiaaliyryhmittäin 1970–2001
Total material requirement by material groups 1970–2001

Lähde: Thule-instituutti. <http://thule.oulu.fi>
 Source: <http://thule.oulu.fi>

Piilovirrat

Kotimaisia piilovirtoja ovat kotimaisten luonnonvarojen oton tai rakentamisen yhteydessä tehdyt luonnonainesten siirrot ja muunnokset. Niihin kuuluvat muun muassa maa- ja metsätaloukseen eroosio sekä malmikaivosten sivukivi, jota ei viädä kaivosalueelta jatkojalostukseen. Tuonnin piilovirrat muodostuvat niistä tuontituotteiden valmistukseen ulkomailla käytetyistä suorista panoksista ja piilovirroista, jotka eivät näy tuotujen raaka-aineiden ja tuotteiden painossa.

Hidden flows

Domestic hidden flows refer to transfers and conversions of natural materials made in the connection of domestic extraction of natural resources or in construction. These comprise, among other things, erosion of agricultural or forest land and waste rock of ore mines that is not removed from the mining area for further refining. Hidden flows from imports consist of the direct inputs and hidden flows which are created abroad in the production of imported products but which do not show in the weights of the imported raw materials or products.

Suorat panokset muodostavat varsinaisen Suomen talouden läpi kulkevan ainemäärän, ja yhdessä kotimaisten piilovirtojen kanssa kotimaan ympäristökuormituksen pohjana olevan ainemäärän. Sen täydentävät luonnonvarojen kokonaiskäytöksi tuonnin piilovirrat, jotka osoittavat taloutemme ainevirtaan liittyvän globaalin lisärasituksen, 'selkärepun'.

Luonnonvarojen kokonaiskäyttö Suomessa kasvoi vuodesta 1970 vuoteen 2001 yli puolitoistakertaiseksi, runsaasta 300 miljoonasta tonnista yli 500 miljoonaan tonniin. Kokonaiskäytön suunta oli laskeva ainoastaan 1970-luvun puolivälin ensimmäisen öljykriisin jälkeen sekä 1990-luvun alkupuolella talouden syvän laman aikana.

Suomen talouden vaikutus muiden maiden luonnonvarojen käyttöön kasvoi voimakkaasti. Tuonnin suorat panokset nousivat 30 vuodessa yli kaksinkertaisiksi ja tuonnin piilovirrat yli kolminkertaisiksi. Vuoden 1970 materiaalien kokonaiskäytöstä kolmannes oli peräisin

Direct inputs represent the actual material flow that runs through the Finnish economy and, together with domestic hidden flows, go to make up the volume of material on which the domestic environmental burden is based. This, in turn, becomes the total material requirement when hidden flows from imports are added to it. These hidden flows from imports represent the additional global burden, or ecological rucksack, that is created by the material flow of our economy.

From 1970 to 2001, the total material requirement of Finland increased one-and-a-half fold, from good 300 million tonnes to over 500 million tonnes. The only decreases in it were recorded after the first oil crisis of the mid-1970s and during the deep economic recession of the early 1990s.

The impact of Finnish economy on the material requirements of other countries has been growing strongly. In three decades, the direct impacts from imports doubled and the hidden flows from imports more

ulkomailta, mutta vuonna 2001 yli puolet. Tuonnin lisäksi Suomi vaikutti ulkomailla myös viennillään. Yli puolet luonnonvarojen kokonaiskäytöstämme meni 1990-luvulla vientituotteiden valmistukseen ja kohdistuu siten lopulta ulkomailla tapahtuvaan kulutukseen. Vuonna 1970 viennin osuus oli vielä vajaa kolmannes.

Kokonaiskäytön painavin materiaalityyppi oli 1990-luvun alkupuolella rakentamisen maa-ainekset. Kolmannes maa-ainesten kokonaiskäytöstä on piilovirtoja. Mineraalien kokonaiskäyttö kasvoi 30 vuodessa lähes nelinkertaiseksi vuoteen 1970 verrattuna, ja oli vuonna 2001 noin 30 prosenttia luonnonvarojen kokonaiskäytöstä. Mineraalit ovat pääasiassa raakaöljyä, kivihiiltä sekä metalli- ja muita mineraaleja. Suuri osa mineraalien kokonaiskäytön kasvusta johtui tuontimineraaleihin liittyvistä piilovirroista.

Puun, muiden kasvien ja luonnoneläinten yhteenlaskettu kokonaiskäyttö oli vuonna 2001 kolmannes korkeampi kuin 1970-luvun alussa. Niiden osuus luonnonvarojen kokonaiskäytöstä pieneni neljäsosaan viidesosaan.

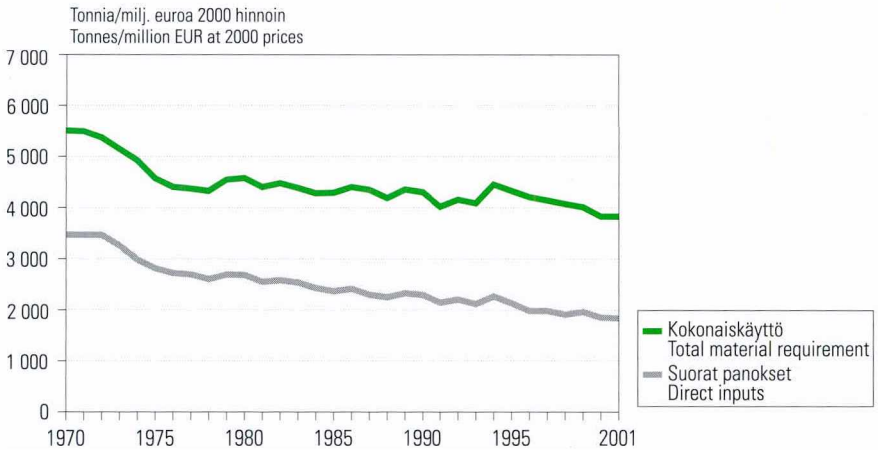
than trebled. One-third of our total material requirement originated from abroad in 1970, but by 2001 this proportion had grown to one-half. Besides through imports, the Finnish economy's impact abroad was also caused by exports. In the 1990s, over one-half of our total material requirement went to producing export goods, and was thereby eventually directed to consumption abroad. In 1970, this proportion was still under one-third.

Up to the early 1990s, the heaviest material group in our total material requirement was soil materials from construction. One-third of the total soil requirement consists of hidden flows. The total mineral requirement almost quadrupled in the 30 years since 1970 and amounted to approximately 30 per cent of the total material requirement in 2001. These minerals mainly comprise crude oil, coal, and metal and other minerals. A large proportion of the growth in the total mineral requirement was caused by hidden flows related to imported minerals.

In 2001, the total requirement of wood, other plants and wild animals was up by one-third compared to the early 1970s. The proportion of this material group of the total material requirement contracted from one-quarter to one-fifth.

151 Suomen talouden materiaali-intensiteetti 1970–2001

Material intensity of Finnish economy 1970–2001

Lähde: Thule-instituutti. <http://thule.oulu.fi>
Source: <http://thule.oulu.fi>

Kuva talouden ainekäytöstä muuttuu huomattavasti, kun siitä jätetään pois piilovirrat. Rakentamisen maa-ainekset muodostavat tosin edelleen suurimman ryhmän, jonka osuus suorien panosten kokonaismäärästä on yli 40 prosenttia. Puuta suorista panoksista oli 1990-luvun lopulla jo runsas neljännes ja mineraalien osuus lähes viidennes.

Luonnonvarojen käytön tehokkuutta suhteessa bruttokansantuotteen kuvataan talouden materiaali-intensiteetillä eli käytetyllä materiaalitonnilla miljoonan markan arvonlisäystä kohti. 1970-luvun alkupuolella materiaali-intensiteetti pieneni voimakkaasti, mutta sittemmin suuntaus hidastui selvästi. 1990-luvun viimeisinä vuosina luonnonvarojen kokonaiskäyttö bruttokan-

The picture of the material requirement of the economy changes considerably if hidden flows are removed from it. Nevertheless, soil materials from construction still form the largest group, accounting for over 40 per cent of the total volume of direct inputs. Wood made up good one-quarter and minerals almost one-fifth of the direct inputs at the end of the 1990s.

The ratio of the efficiency of material requirement to gross domestic product is described by the material intensity of economy, or as tonnes of material used per FIM one million value added. In the early 1970s, the material intensity of Finnish economy declined strongly, but the trend has slowed down noticeably since then. In the last years of the

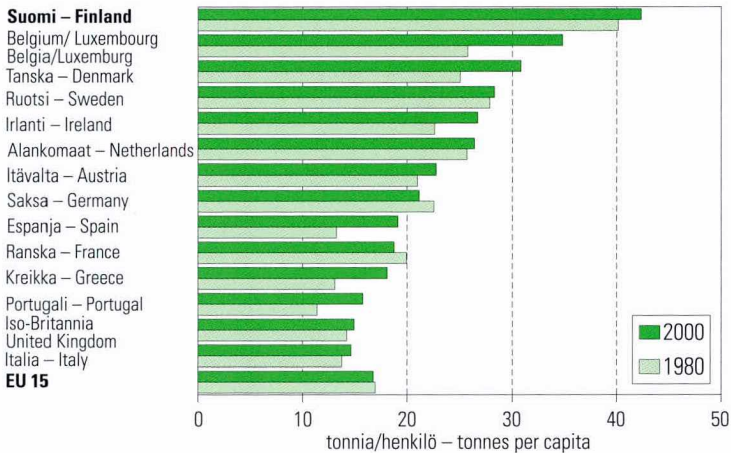
santuotetta kohti ei enää merkittävästi vähentynyt. Myöskään suorien panosten käyttö suhteessa bruttokansantuotteeseen ei pienentynyt. Miljoonan euron arvonlisäystä kohti luonnonvarojen kokonaiskäyttö vuonna 2001 oli kuitenkin yli neljänneksen pienempi kuin vuonna 1970, ja suoria panoksia käytettiin arvonlisäystä kohti vain runsas puolet vuoden 1970 määrästä.

Henkeä kohti laskettuna luonnonvarojen kokonaiskäyttömme kasvoi voimakkaasti. Käyttö pieneni selvästi ainoastaan 1990-luvun alussa. Sen jälkeinen noususuhdanne toi kokonaiskäyttömme lähes 100 tonniin henkeä kohti, mikä on kansainvälisesti vertailtuna huomattavan paljon. Suoria materiaalipanoksia Suomessa käytettiin henkeä kohti eniten 1980- ja 1990-lukujen taitteessa, ja vuoden 2001 45 tonnia henkeä kohti alkoi lähestyä noita huippulukuja.

1990s, the ratio of total material requirement to gross domestic product no longer showed any marked decline. However, in 2001 the total material requirement per EURO one million value added was over one-quarter down on 1970, and the ratio of direct inputs to value added was only good half of what it was in 1970.

Calculated per capita, the Finnish total material requirement went up strongly, and only diminished in the early 1990s. The economic recovery that then followed brought our total material requirement to close on 100 tonnes per capita, which is high by international comparison. The requirement of direct inputs per capital peaked in Finland at the turn of the 1980s and 1990s and the 2001 figure of 45 tonnes per capita was approaching these peak figures.

152 Suorien panoksien kokonaiskäyttö henkeä kohti EU-maissa vuosina 1980 ja 2000
Direct inputs per capita in the EU countries in 1980 and 2000

Lähde – Source: Eurostat

Puun käyttö

Suomen määrältään suurimman ja taloudellisesti merkittävimmän uudistuvan luonnonvaran käyttöä seurataan metsätilinpidoissa. Puun massatase kuvaa käytetyn puuaineksen sitoutumista metsäteollisuuden tuotteisiin, polttoaineeseen ja puujätteisiin. Suorien panosten eli käytetyn raakapuun, ja puusta valmistettujen tuotteiden määräyksikkö on massataseessa puun kuiva-ainetonni. Luonnonvarojen kokonaiskäytöstä poiketen massatase ei sisällä puun piilovirtoja, hakkuutähteitä ja metsämaan eroosiota, eikä raakapuuhun ja puutuotteisiin sisältyvää vettä ja esimerkiksi puulevyjen liimoja ja paperin päällysteaineita.

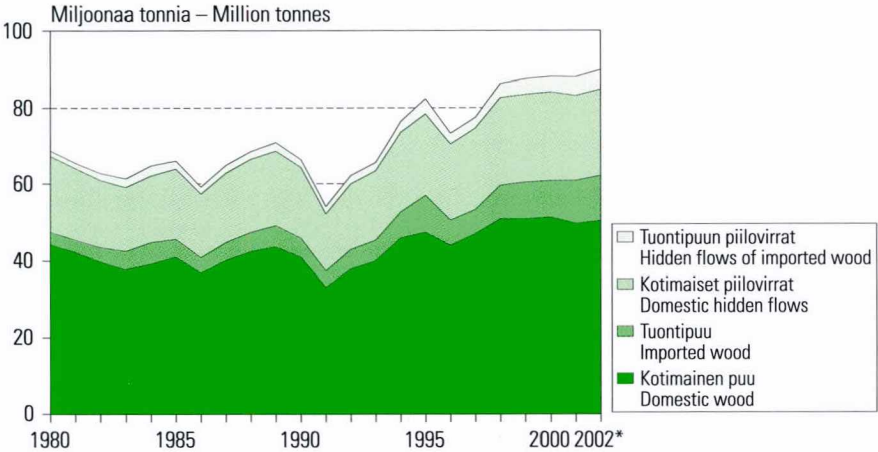
Puuainesta otettiin Suomessa käyttöön 2000-luvun alkuvuosina noin 31 miljoonaa kuiva-ainetonnina vuodessa, yli neljännes enemmän kuin 1980-luvun alkuvuosina. Neljä viidesosaa määrästä oli kotimaassa hakattua puuta, hieman alle viidesosa tuontipuuta ja alle kaksi prosenttia keräyspaperia ja tuontimassaa. Tuontipuun osuus kasvoi 20 vuodessa yli kaksinkertaiseksi.

Wood requirement

The use of this main Finnish renewable natural resource both in terms of volume and economic importance is monitored by forest accounting. The mass balance of wood describes the use of wood material in forestry products, fuel and wood waste. The unit used in the mass balance of wood to measure direct inputs, or the volume of used roundwood and products made of wood, is tonne of dry matter. As distinct from the total material requirement, the mass balance does not include hidden flows, felling waste and erosion of forest land, or the water contained in roundwood and wood products, or the adhesives used in wood panels and the coating materials of paper.

The amount of wood material used in Finland in the beginning of the 2000s totalled approximately 31 million tonnes of dry matter per year, which is over a quarter more than in the early years of the 1980s. Domestic fellings made up four-fifths, imported wood just under one-fifth and recycled paper and imported pulp less than two per cent of the total. The share of imported wood more than doubled in twenty years.

153 Puun kokonaiskäyttö Suomessa 1980–2002
Wood requirement in Finland 1980–2002

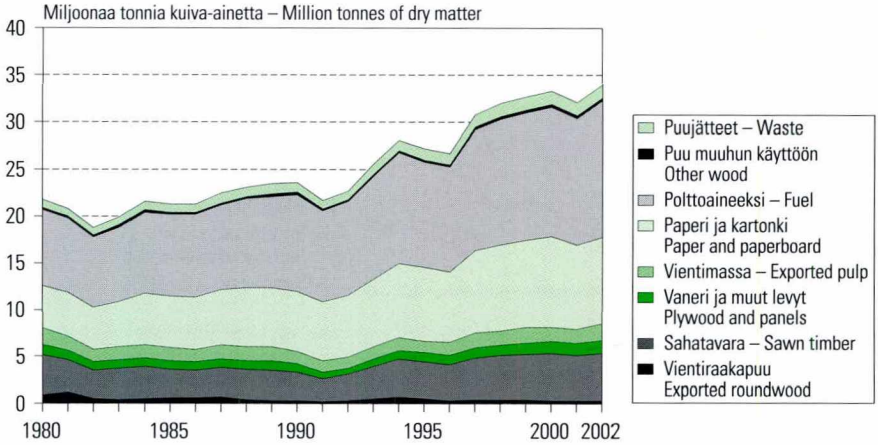

Lähde: Thule-instituutti. <http://thule oulu.fi>.
 Source: <http://thule oulu.fi>.

Lähes 45 prosenttia puuainekses- ta poistui Suomesta vientituotteina. Suurin osa viennistä oli paperia ja kartonkia. Yli 40 prosenttia puu- aineksesta käytettiin kotimaassa polttoaineena. Polttoaineen suuri osuus johtuu pitkälti massa- ja pa- periteollisuuden tuotannon voimak- kaasta kasvusta. Kemiallisen massa- teollisuuden poltettavista sulfaattijä- teliemistä suurin osa on puuainesta. Muuhun kotimaiseen käyttöön jäi yhteensä noin kymmenesosa puu- aineksesta. Jätteenä puuaineksesta jäi vain nelisen prosenttia.

Close on 45 per cent of the wood material left Finland as ex- ported products, mostly as paper and board. Over 40 per cent of the wood material was used as fuel in Finland. The share of fuel is large due to strong growth in the output of the pulp and paper industry. Wood material is a main component of the waste sulphate liquor burned by the chemical pulp industry. In all, approximately one-tenth of the total wood material went to other domestic use, with only about four per cent remaining as waste.

154 Puun sitoutuminen tuotteisiin 1980–2002 Wood in products 1980–2002

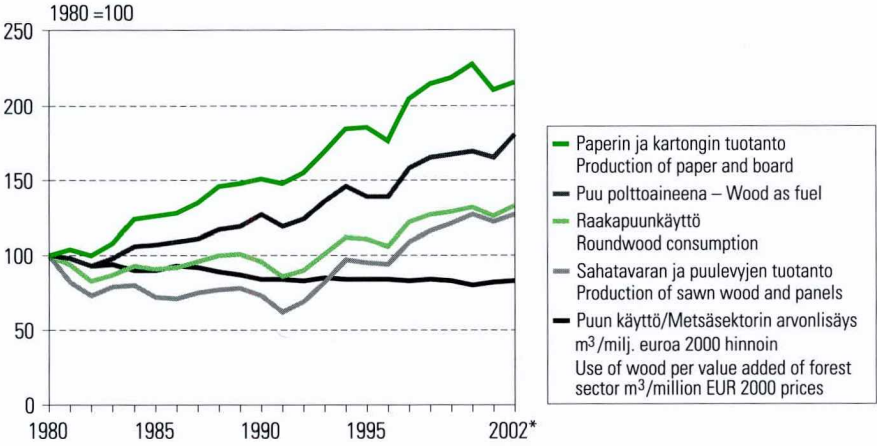

Lähde: Metsätilinpito. Tilastokeskus
Source: Forest Accounts. Statistics Finland

Puun käytön rakenne muuttui selvästi 1980-luvun alusta vuoteen 1991 asti. Paperin ja kartongin sekä polttoaineen osuudet puuaineksesta kasvoivat sahatavaran, vientimassan, puulevyjen ja vientiraakapuun osuuksien pienentyessä. Myös puun materiaali-intensiteetti pieneni. Metsätalouden ja metsäteollisuuden yhteenlaskettua miljoonan euron arvonlisäystä kohti käytettiin 2000-luvun alkuvuosina lähes viidennes vähemmän puuta kuin vuonna 1980.

A distinct change happened in the structure of wood use from the early 1980s to 1991. The proportions of paper and board, as well as fuel grew while those of sawn timber, exported pulp, wood panels and exported roundwood fell. The material intensity of wood also declined. Almost one-fifth less wood was used in the early years of the 2000s than in 1980 to produce one million euro value added in forestry and forest industry combined.

155 Puun käytön kehityssuuntia 1980–2002
Trends in wood use 1980–2002

Lähde: Metsätalouden Tilastokeskus
 Source: Forest Accounts. Statistics Finland

Kansalaiset ja ympäristö

General public and the environment

EU-komissio on teettänyt säännöllisin väliajoin Eurobarometritutkimuksia, joissa on selvitetty tähän mennessä seitsemän kertaa kansalaisten suhtautumista ympäristöasioihin. Tutkimusasetelmat ovat hieman vaihdelleet eri vuosina ja tiedot eivät ole siten vertailukelpoisia. Vuosien 1999 ja 2002 asetelmat olivat samoja, joten seuraavassa vertaillaan näiden kahden uusimman tutkimuksen tuloksia.

Kuvioihin 156–163 on valittu kahdeksan huolen aihetta koskien globaaleja ympäristöongelmia. Vertailuindikaattoreina ovat erittäin huolestuneiden kansalaisten osuudet kussakin maassa.

Erot näissä kahdeksassa indikaattorissa eivät ole kovin suuria koko EU:n tasolla, vaikka kansalaiset näyttävät olevan enemmän huolissaan ydinvoimasta ja radioaktiivisista jätteistä kuin teollisuuden jätehuollosta tai torjunta-aineiden käytöstä. Toisaalta erot maiden välillä ovat yllättävän suuria. Erityisesti Kreikan (66 %) ja Luxemburgin (55 %) keskiarvot ovat suuria, jos verrataan Alankomaihin ja Belgiaan (27 %) tai Suomeen ja Ruotsiin (32%), joissa huoli ympäristöstä on tuntuvasti pienempää.

Huolestuneisuus ympäristöstä vaihtelee paljon aiheen mukaan ja maasta toiseen. Yhdessätoista maassa viidestätoista ydinvoima ja radioaktiiviset jätteet huolestuttivat eniten. Kahdessa maassa, Portugalissa ja Saksassa, luonnontuhot huo-

The Commission of the European Union has been arranging a Eurobarometer survey at regular intervals. The survey, which examines the general public's attitudes toward environmental matters, has so far been conducted seven times. The survey designs have varied somewhat from year to year, so the produced data are not fully comparable. The designs for 1999 and 2002 were identical, so the comparison here concerns the results from these latest surveys.

Eight causes of concern about global environmental problems were selected for the shown figures 156 to 163. The measurement indicators are the proportions of very concerned population in each country.

The differences in these indicators are not major at the EU level, although the general public do seem to be more concerned about nuclear power and radioactive waste than about the management of industrial waste or the use of pesticides. On the other hand, the differences between individual countries are surprisingly large. The averages for Greece (66%) and Luxembourg (55%), in particular, are high when compared to the Netherlands and Belgium (27%) or Finland and Sweden (32%), where people are considerably less worried about the environment.

Concern about the environment varies considerably by topic across

lestuttivat eniten. Italiassa puolestaan huolestutti eniten ilman saastuminen ja Belgiassa järvien ja jokien saastuminen.

Suomalaiset ovat kaikkien näiden kahdeksan huolestuneisuuden osalta EU:n keskitason alapuolella. Ydinvoima ja radioaktiiviset jätteet sekä ilman saastuminen ja luonnontuhot huolestuttivat suomalaisia enemmän kuin ruotsalaisia.

Merkittävämpää on, että keskimääräiset muutokset vuodesta 1999 vuoteen 2002 ovat varsin suuria. Huoli järvien, jokien ja merien saastumisesta sekä luonnontuhoista on selvästi lisääntynyt EU-maissa keskimäärin, kun taas huoli teollisuuden jätteistä on pysynyt saman suuruisena. Muutosta selittävät haastatteluajankohtaa edeltävät tapahtumat ja ympäristöonnettomuudet, jotka lisäävät kansalaisten huolestuneisuutta.

Julkinen keskustelu ympäristöongelmista lisää kansalaisten tietoa. Tiedon kasvu voi kuitenkin sekä lisätä että vähentää huolestuneisuutta.

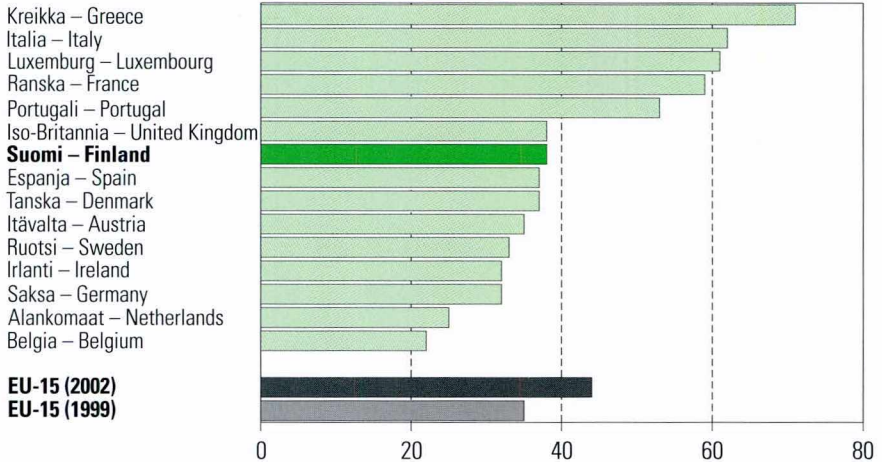
the countries. In eleven out of the fifteen EU Countries nuclear power and radioactive waste caused the most concern. In two countries, Portugal and Germany, natural disasters worried people most. In Italy, the greatest cause of concern was air pollution and in Belgium pollution of lakes and rivers.

In respect of all the eight indicators, concern in Finland is below the EU average. The Finns were more anxious than the Swedes about nuclear power and radioactive waste, air pollution and natural disasters.

What is more significant is that the average changes from 1999 to 2002 are substantial. On average, concern about pollution of lakes, rivers and seas and about natural disasters has clearly increased in the EU Countries, whereas that about industrial waste has remained unchanged. The changes are explained by events preceding the time of the interview and by environmental disasters, which increase concern among the general public.

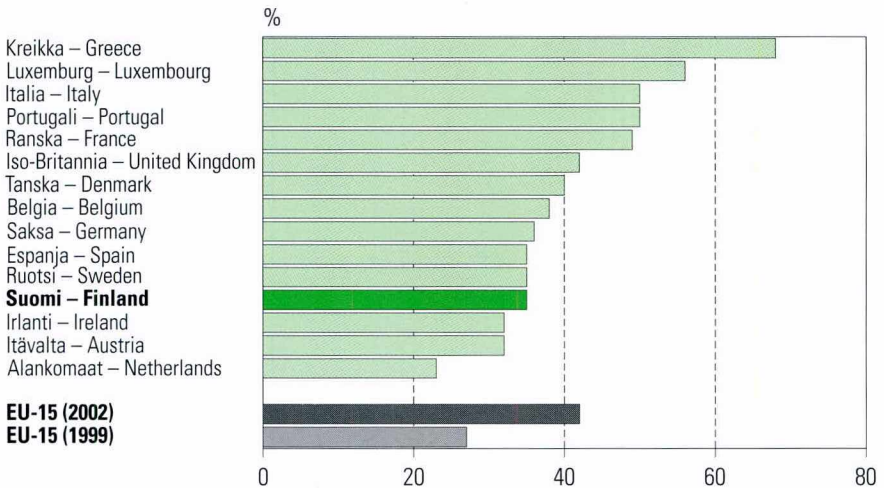
Public debate about environmental problems increases people's knowledge, but better knowledge can both intensify and alleviate the concern.

156 Erittäin huolestunut (%) ilman saastumisesta vuonna 2002 Per cent very concerned about air pollution, 2002

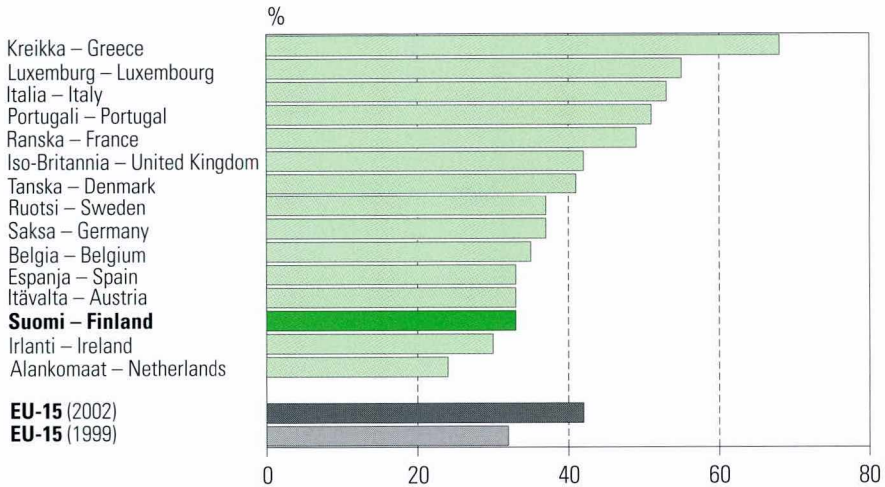
Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

157 Erittäin huolestunut (%) järvien ja jokien saastumisesta vuonna 2002 Per cent very concerned about pollution of rivers and lakes, 2002

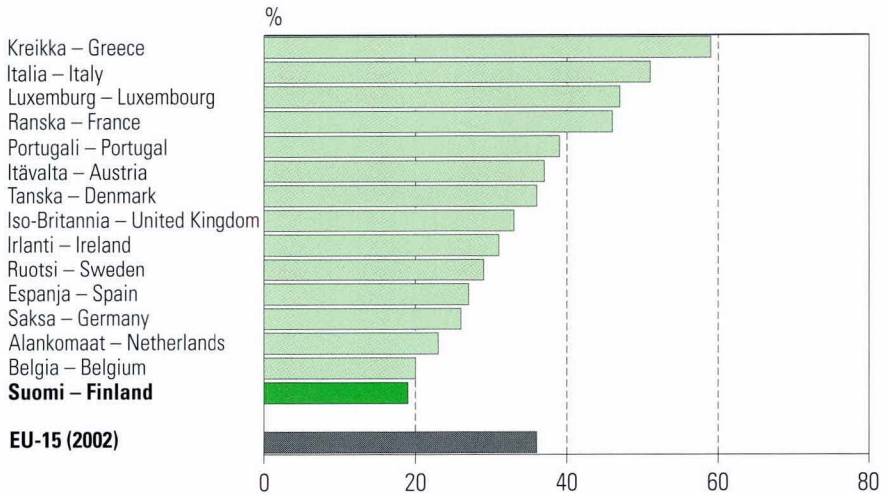
Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

158 Erittäin huolestunut (%) merien ja rannikoiden saastumisesta vuonna 2002
Per cent very concerned about pollution of the seas and coasts, 2002

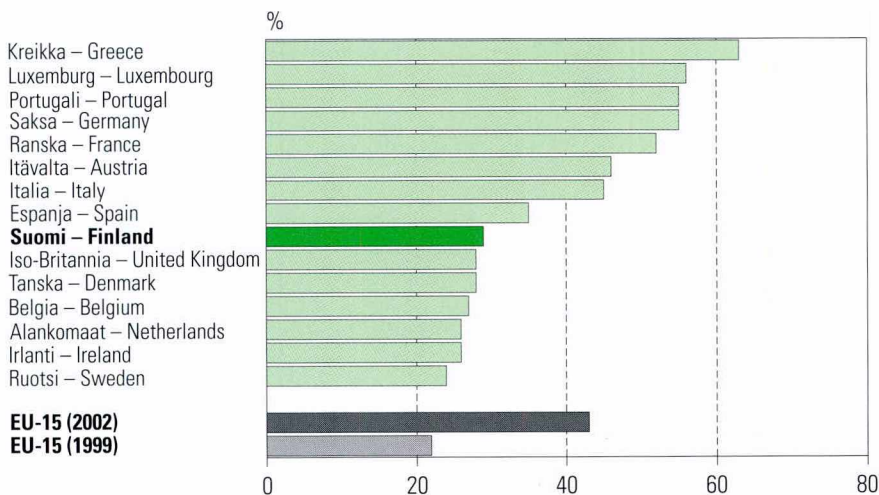
Lähde: Eurobarometri
 Source: Eurobarometer

159 Erittäin huolestunut (%) torjunta-aineiden käytöstä vuonna 2002
Per cent very concerned about the use of pesticides, 2002

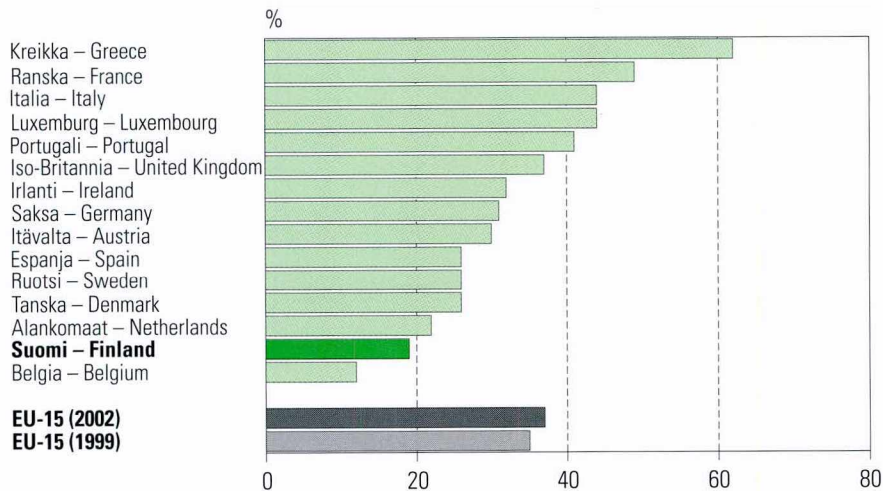
Lähde: Eurobarometri
 Source: Eurobarometer

160 Erittäin huolestunut (%) luonnontuhoista vuonna 2002 Per cent very concerned about natural disasters, 2002

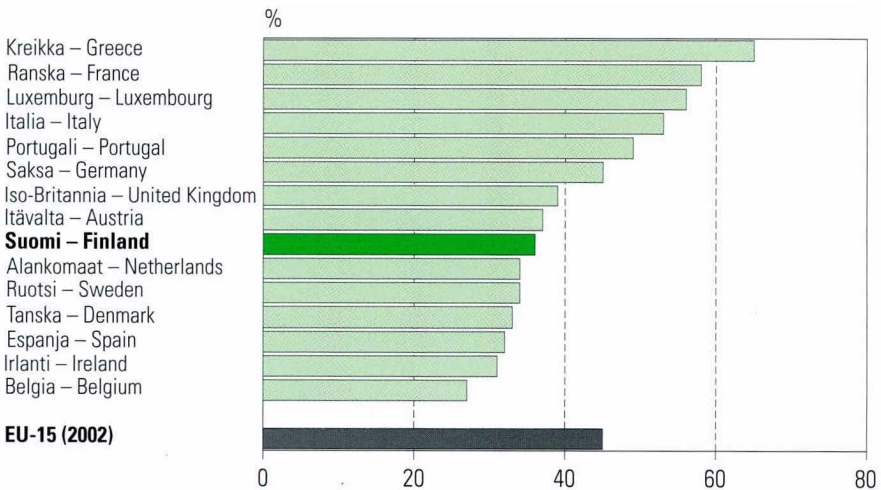
Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

161 Erittäin huolestunut (%) teollisuuden jätehuollosta vuonna 2002 Per cent very concerned about industrial waste management, 2002

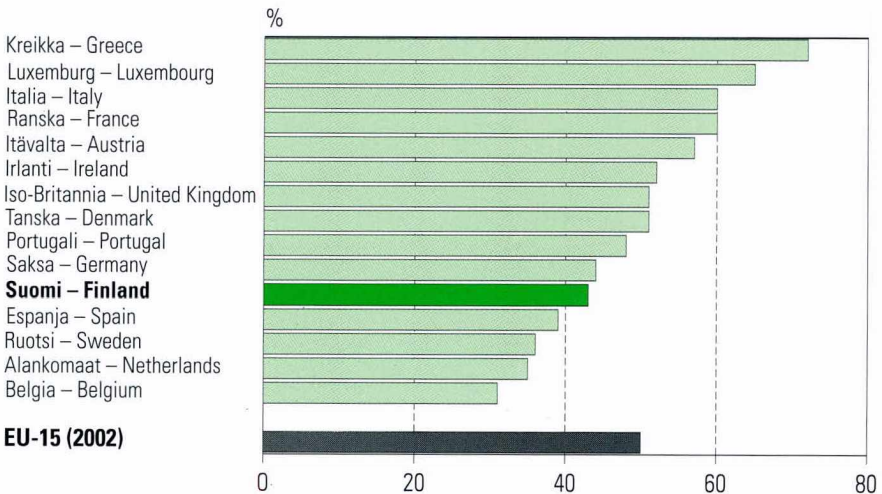
Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

162 Erittäin huolestunut (%) teollisuuden aiheuttamista tuhoista vuonna 2002
Per cent very concerned about disasters caused by industrial activities, 2002

Lähde: Eurobarometri
 Source: Eurobarometer

163 Erittäin huolestunut (%) ydinvoimasta ja radioaktiivisista jätteistä vuonna 2002
Per cent very concerned about nuclear power and radioactive waste, 2002

Lähde: Eurobarometri
 Source: Eurobarometer

Kuviot 164–166 havainnollistavat kansalaisten tietämystä siinä mielessä, kuinka hyvin he itse katsovat olevansa perillä eräistä keskeisistä ympäristöasioista. Kuviossa 164 verrataan suomalaisia kaikkiin EU-maiden kansalaisiin. Suomalaiset näyttävät olevan paljon paremmin perillä kaikista kysymyksissä esitetystä aiheista kuin EU-kansalaiset keskimäärin. Yli 80 prosenttia suomalaisista uskoo tietävänsä paljon luonnontuhoista ja ilmastomuutoksesta, mutta tietoa on kuitenkin selvästi vähemmän teollisuuden jätehuollosta ja happamasta sateesta.

Hankalampia asioita kansalaisille näyttävät olevan torjunta-aineiden käyttö ja geneettisesti muunneltujen organismien käyttö, joista selvästi alle puolet EU-kansalaisista katsoo olevansa hyvin perillä. Tanskalaiset ovat torjunta-aineiden käytön osalta selvästi muiden edellä, kun taas ranskalaiset ovat tämän eurobarometrin mukaan viimeisenä. Ääripäiden järjestys on sama geneettisesti muunneltujen organismien käytön suhteen, mutta erot ovat edellistä pienempiä ja yleinen taso matalampi. Suomi sijoittuu keskitason yläpuolelle.

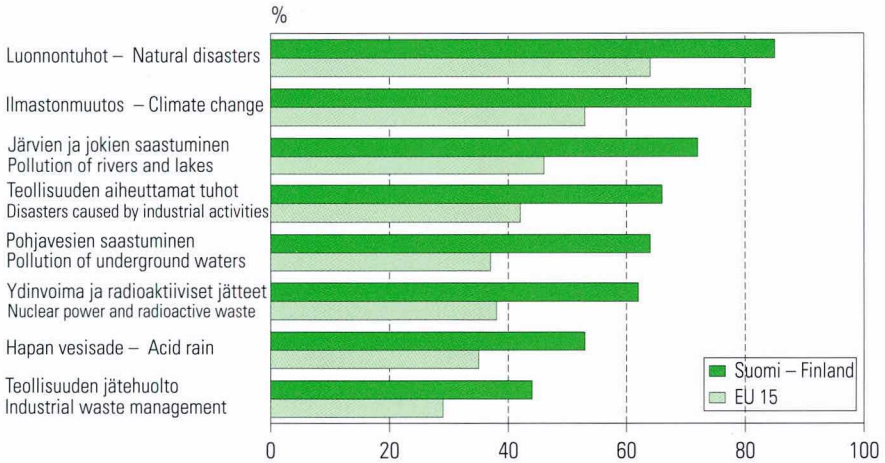
Eurobarometrin mukaan puolestaan saksalaiset ja suomalaiset ovat EU-maiden kärjessä, kun on kysytty, saako riittävästi tietoa siitä maantieteellisestä alueesta mistä jokin ruoka on peräisin (kuvio 167). Portugalin sijoittuu selkeästi viimeiseksi. Keskiarvo on vain 25 prosenttia, joten vain joka neljäs EU-kansalainen saa mielestään riittävän tiedon ruoan alkuperästä.

Figures 164 to 166 depict the general public's assessments of their own knowledge about certain essential environmental matters. Figure 164, which compares people in Finland with all EU citizens seems to indicate that the Finns are much better informed than the EU average about all the inquired topics. Over 80 per cent of the Finnish general public think that they know a great deal about natural disasters and climate change but clearly less about the management of industrial waste and about acid rain.

Ordinary EU citizens seem to find the use of pesticides and genetically modified organisms more difficult matters, about which clearly less than half of them feel they know enough. The Danes are plainly ahead of the others in knowledge about the use of pesticides, while the Eurobarometer puts people in France last in this respect. These two countries also hold the same extreme positions in knowledge about the use of genetically modified organisms, but the difference between them is greater and the general level of knowledge lower. Finland locates above the average level.

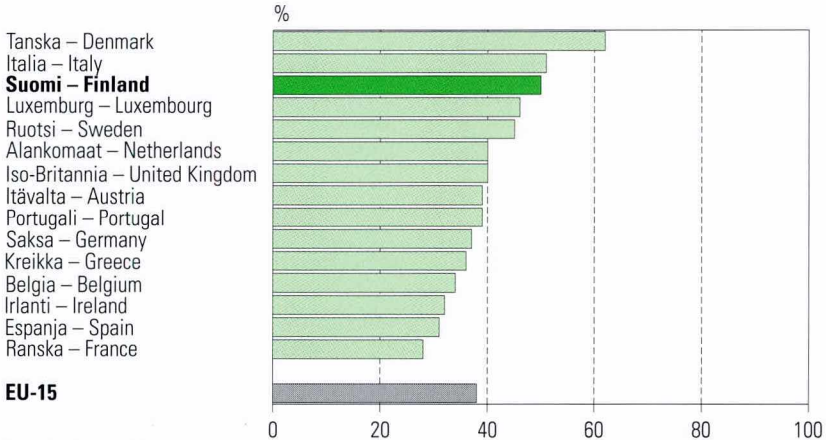
According to the Eurobarometer, Germans and Finns are the European leaders when asked whether they have enough information about the geographical area their food comes from (Figure 167). Portugal is clearly the last. The EU average is only 25 per cent, meaning that only one in four of the EU citizens think they receive enough information about where their food comes from.

**164 Kansalaismielipide vuonna 2002: Katsoo olevansa (%) hyvin perillä...
Public opinion in 2002: Per cent of very well or fairly well informed...**

Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

**165 Kansalaismielipide vuonna 2002:
Katsoo olevansa (%) hyvin perillä torjunta-aineiden käytöstä
Public opinion in 2002:
Per cent of very well or fairly well informed the use of pesticides**

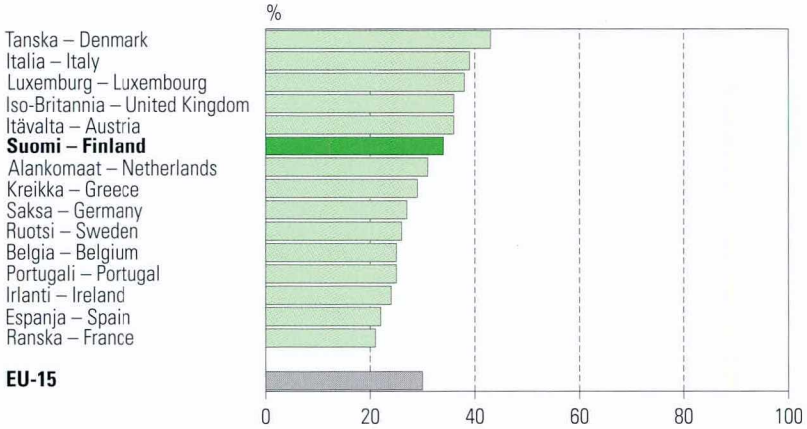
Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

166 Kansalaismielipide vuonna 2002:

Katsoo olevansa (%) hyvin perillä geneettisesti muunneltujen organismien käytöstä

Public opinion in 2002:

Per cent of very well or fairly well informed the use of genetically modified organisms

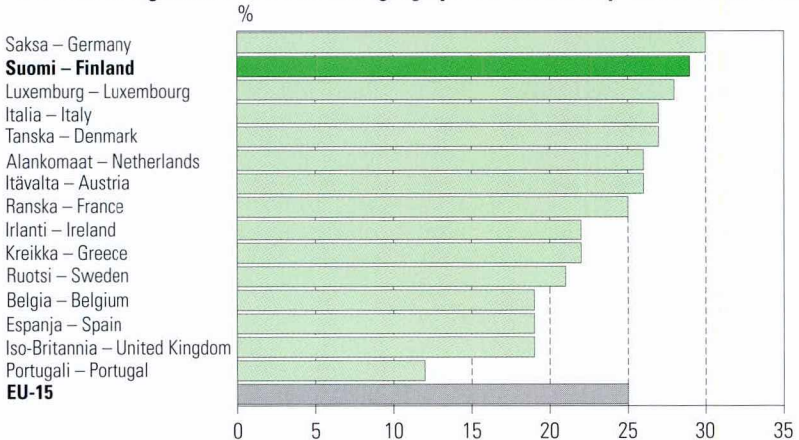
Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

167 Kansalaismielipide vuonna 2002:

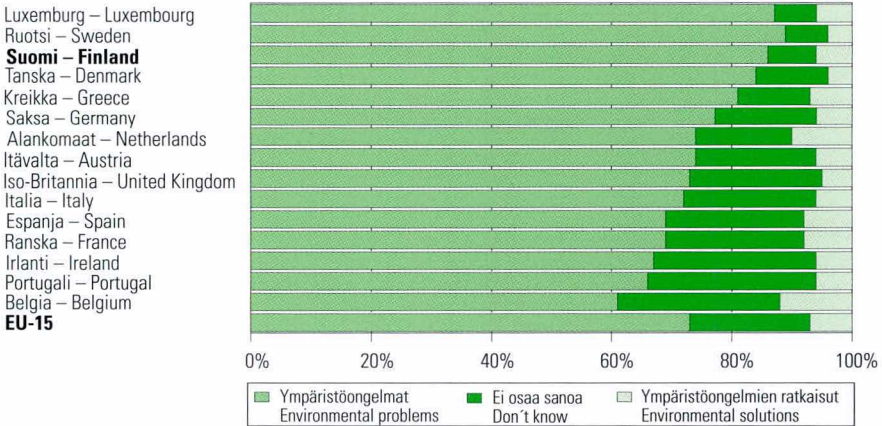
Saa riittävästi tietoa maantieteellisestä alueesta, mistä ruoka on peräisin

Public opinion in 2002:

You have enough information about the geographical area where your food comes from

Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

**168 Kansalaismielipide vuonna 2002:
Tietääkö paremmin ympäristöongelmista vai ongelmien ratkaisuista
Public opinion in 2002
Know more about environmental problems or environmental solutions**

Lähde: Eurobarometri
Source: Eurobarometer

Kuvio 168 havainnollistaa kansalaisten arvioita siitä, ovatko he ovat paremmin perillä ympäristöongelmista yleensä vai siitä miten niitä on pyritty ratkaisemaan. Vain pieni osa EU-kansalaisista (7 %) on ongelmien ratkaisuista paremmin perillä. Erot maiden välillä ovat tämän osalta pieniä. Maiden erot ovat kuitenkin aika suuria sen suhteen, tietääkö paremmin ympäristöongelmista kuin niiden ratkaisuista. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että ”ei osaa sanoa” -vastausten määrä vaihtelee. Tältä osin Pohjoismaat ja Luxemburg ovat listan kärjessä ja Belgia, Portugali ja Irlanti sen lopussa.

Figure 168 depicts the general public’s assessments on whether they are better informed about environmental problems or about the solutions that have been sought to them. Only a small proportion (7%) of the EU citizens have more knowledge about solutions to environmental problems than about the problems themselves. The differences between the countries are minor in this, whereas the respective differences in whether people feel they know better about environmental problems than about solutions to them are considerable. This is largely explained by a variation in the number of “Don’t know” answers, which is the highest in the Nordic Countries and Luxembourg and the lowest in Belgium, Portugal and Ireland.

Ympäristölainsäädäntö

Environmental legislation

169 Ympäristönsuojelua koskeva lainsäädäntö

Legislation relating to environmental protection

Ympäristönsuojelu		Environmental protection
– ympäristönsuojelulaki	86/2000	– Environmental protection Act
– ympäristönsuojeluasetus	169/2000	– Environmental Protection Decree
– jätelaki	1072/1993	– Waste Act
– jäteasetus	1390/1993	– Waste Decree
– vesilaki	264/1961	– Water Act
– vesiasetus	282/1962	– Water Decree
– laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	468/1994	– Act on Environmental Impact Assessment Procedure
– asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	268/1999	– Decree on Environmental Impact Assessment Procedure
– kemikaalilaki	744/1989	– Chemicals Act
– kemikaaliasetus	675/1993	– Chemicals Decree
– geeniteknikkalaki	377/1995	– Gene Technology Act
– geeniteknikka-asetus	821/1995	– Gene Technology Decree
– terveydensuojelulaki	763/1994	– Public Health Act
– terveydensuojeluasetus	1280/1994	– Public Health Decree
– laki meren pilaantumisen ehkäisemisestä	278/1979	– Act on the Prevention of Marine Pollution
– laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä	300/1979	– Act on the Prevention of Pollution from Ships
– laki maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta	378/1974	– Act on Combatting Oil Pollution on Land
– laki öljysuojarahastosta	379/1974	– Act on the Oil Pollution Compensation Fund
– laki ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä	264/1975	– Act on the Removal of Vehicles and the Disposal of Scrap Vehicles
– laki ympäristövahinkojen korvaamisesta	737/1994	– Act on Compensation for Environmental Damage
– laki ympäristövahinkovakuutuksesta	81/1998	– Environmental Damage Insurance Act
– asetus ympäristövahinkovakuutuksesta	717/1998	– Environmental Damage Insurance Decree
Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö sekä alueiden käyttö ja rakentaminen		Nature conservation and use of nature for recreational purposes, and use and building of land areas
– luonnonsuojelulaki	1096/1996	– Nature Conservation Act
– luonnonsuojeluasetus	160/1997	– Nature Conservation Decree
– ulkoilulaki	606/1973	– Outdoor Recreation Act
– maastoliikennelaki	1710/1996	– Off Road Traffic Act
– maastoliikenneasetus	10/1996	– Off Road Traffic Decree

– maankäyttö- ja rakennuslaki	132/1999	– Land Use and Building Act
– maankäyttö- ja rakennusasetus	895/1999	– Land Use and Building Decree
– rakennussuojelulaki	60/1985	– Act on the Protection of Buildings
– maa-aineslaki	555/1981	– Land Extraction Act
– maa-ainesasetus	91/1982	– Land Extraction Decree
Ympäristöhallinto		Environmental administration
– laki kuntien ympäristönsuojelu hallinnosta	64/1986	– Act on the Municipal Environmental Administration
– laki ympäristöhallinnosta	55/1995	– Act on the Environmental Administration
– laki ympäristölupavirastoista	116/2000	– Act on the Environmental Permit Authorities

Lähde: Ympäristöministeriö
Source: Ministry of the Environment

Taulukko- ja kuvioluettelo

Tables and figures

Päästöt ilmaan

Air Emissions

1 • Suomen kasvihuonekaasupäästöt ja nielut vuosina 1990–2002 Finlands greenhouse gas emissions in 1990–2002	8
2 Kasvihuonekaasupäästöt kaasuittain vuosina 1990–2002 Greenhouse gas emissions by gases, 1990–2002	9
3 • Suomen kasvihuonekaasupäästöt lähteittäin vuonna 2002 Finlands greenhouse gas emissions by source in 2002	10
4 Kasvihuonekaasupäästöt lähteittäin vuosina 1990–2002 Greenhouse gas emissions by sources, 1990–2002	11
5 • Kasvihuonekaasupäästöt eri maissa vuosina 1990 ja 2001 Greenhouse gas emissions in selected countries in 1990 and 2001	13
6 Rikkipäästöt (rikkidioksidina) vuosina 1990–2002 Sulphur emissions (as SO ₂) in 1990–2002	14
7 Rikkipäästöt (rikkidioksidina) eri maissa 1990–2001 Sulphur emissions (as SO ₂) in selected countries in 1990–2001	15
8 Typen oksidit (NO ₂ :na) vuosina 1990–2002 Nitrogen oxides (as NO _x) in 1990–2002	16
9 Typen oksidien päästöt (NO _x) eri maissa 1990–2001 NO _x emissions in selected countries in 1990–2001	17
10 • Päästöt ilmaan vuosina 1980–2003 Air emissions in 1980–2003	19
Rikkipäästöt – Sulphur emissions	19
Typen oksidit – Nitrogen oxides	19
Hiilidioksidi – Carbon oxides	19
Hiukkaset – Particulates	19
11 Hiilidioksidipäästöt vuosina 1990–2002 Carbon dioxide emissions in 1990–2002	20
12 Hiilimonoksidi vuosina 1990–2002 Carbon monoxide in 1990–2002	20
13 Metaani vuosina 1990–2002 Methane in 1990–2002	21
14 Haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOC, ei metaani) vuosina 1990–2002 Non-methane volatile organic compounds (NMVOC) in 1990–2002	21
15 • Lyijypäästöt vuosina 1980–2002 Lead emissions in 1980–2002	22
16 Otsonikerrosta heikentävien aineiden tuonti Suomeen vuosina 1990–2002 Imports of chemicals depleting the ozone layer in 1990–2002	22

• Kuvio – Figure

Jätteet
Wastes

17	Jätteiden kertymät ja käsittely Suomessa 2000 Generation and treatment of waste in Finland 2000	24
18 •	Teollisuuden jätteiden kertymät toimialoittain vuosina 1992 ja 2000 Waste generated in various industries in 1992 and 2000	26
19 •	Teollisuuden jätemäärät eräissä maissa vuonna 2000 Industrial waste generation in selected European countries in 2000	26
20	Teollisuuden jätekertymät toimialoittain ja tyypeittäin vuonna 2000 Wastes generated in various industries by type of waste, 2000	28
21 •	Teollisuuden ongelmajätekertymät toimialoittain 2000 Hazardous waste generated in manufacturing by economic activity in 2000	29
22 •	Teollisuuden jätteiden sijoitus vuosina 1987, 1992, 1997, 1999 ja 2000 Treatment and disposal of industrial waste in 1987, 1992, 1997, 1999 and 2000	29
23	Polttolaitoksien ja kattiloiden tuhka vuosina 1992, 1997, 1999 ja 2000 Ashes from combustion plants and boilers in 1992, 1997, 1999 and 2000	30
24 •	Uudisrakentamisen jätteet vuosina 1997 ja 2002 Waste generation in new building construction in 1997 and 2002	31
25 •	Yhdyskuntajätteen määrä eräissä Euroopan maissa asukasta kohti vuonna 2001 Municipal waste per capita in selected European countries in 2001	33
26 •	Yhdyskuntajäte Suomessa vuosina 1997–2002 Municipal solid waste in Finland in 1997–2002	33
27	Paperin ja kartongin kulutus ja talteenotto vuosina 1989–2003 Consumption and recovery of paper and cardboard in 1989–2003	34
28 •	Keräyspaperin talteenottoaste eräissä maissa 2002 Waste paper recovery rate in selected countries, 2002	35
29	Pakkausten käyttö sekä pakkausmateriaalien uudelleen käyttö ja hyödyntäminen vuonna 2001 Quantity and reuse of packaging and managing of packaging waste in Finland in 2001	35
30	Kaatopaikkojen määrä vuosina 1992–2002 Number of landfills in 1992–2002	36
31 •	Jätevedenpuhdistamoilla syntyvän lietteen sijoitus vuosina 1998–2000 Disposal of municipal sewage sludge in 1998–2000	37
32 •	Ongelmajätelaitoksen vastaanottamat jätteet vuosina 1985–2003 Waste received by the hazardous waste treatment plant in 1985–2003	38

• Kuvio – Figure

Vedet Waters

33 •	Yhdyskuntien vedenkulutus vuosina 1970–2002 Water consumption in municipalities in 1970–2002	39
34	Jätevesiään tarkkailevan teollisuuden vedenhankinta vuonna 2002 Water intake of industries monitoring their waste waters in 2002	40
35 •	Yhdyskuntien vedenkulutus liittyjää kohden päivässä vuosina 1970–2002 Specific water consumption in public water supply plants in 1970–2002	41
36 •	Yhdyskuntien jäteveden puhdistus vuosina 1970–2002 Public waste water treatment in 1970–2002	42
37 •	Yhdyskuntien vesi- ja viemärilaitosinvestoinnit vuosina 1970–2001 Public water supply and sewerage investments in 1970–2001	43
38 •	Yhdyskuntien jätevesien orgaanisen aineen, fosforin ja typen kuormitus 1971–2001 BOD, phosphorus and nitrogen loads in municipal waste water in 1971–2001	44
39	Teollisuuden jätevesipäästöt toimialoittain vuonna 2002 Direct discharge of industrial waste water by industry in 2002	45
40 •	Teollisuuden jätevesikuormitus vuosina 1980–2002 Industrial waste water load in 1980–2002	46
41	Suomen jokien merialueille kuljettamat ravinnemäärät vuosina 1970–2002 Discharges of nutrients from Finnish rivers to sea areas in 1970–2002	49
42 •	Kemiallinen hapenkulutus vuosina 1980–2002 Chemical oxygen demand in 1980–2002	49
43 •	Itämeren happitilanne talvella 2002 Oxygen conditions in the Baltic Sea in the winter of 2002	50
44 •	Itämeren happitilanne talvella 2003 Oxygen conditions in the Baltic Sea in the winter of 2003	51
45 •	Itämeren happitilanne kesällä 2003 Oxygen conditions in the Baltic Sea in the summer of 2003	52
46 •	Pintasedimentin tila Suomenlahdella elokuussa 2003 State of the sediment surface in August 2003	54
47 •	Levähavainnot kesinä 2000–2003 Algae observations in summers 2000–2003	55

Maatalous Agriculture

48 •	Pellonkäyttö Pohjoismaissa vuonna 2002 Use of arable land in the Nordic Countries 2002	57
49 •	Peltoalan käyttö vuosina 1960–2003 Use of arable land in 1960–2003	58
50 •	Maatilojen keskipeltoala EU-maissa vuonna 2000 Average area of arable land per holding in the EU countries in 2000	59

• Kuvio – Figure

51	Sato asukasta kohti vuosina 1960–2003 Crop yields per capita 1960–2003	60
52 •	Hehtaarisatojen kehitys vuosina 1950–2003 Yield per hectare in 1950–2003	61
53 •	Vehnäsato EU-maissa vuonna 2002 Crop yields of wheat in the EU countries in 2002	62
54 •	Kaurasato EU-maissa vuonna 2002 Crop yields of oats in the EU countries in 2002	62
55 •	Kotieläimet vuosina 1950–2002 Livestock in 1950–2002	63
56	Pääravinteiden ja maanparannuskalkin keskimääräinen käyttö viljelyksille vuosina 1959/60–2002/03 Application of main nutrients and soil-improving calcium applied to crops in 1959/60–2002/03	64
57 •	Lannoitteiden käyttö Pohjoismaissa 1989/90–2001/02 Consumption of fertilizers in the Nordic Countries, 1989/90–2001/02	65
58 •	Torjunta-aineiden käyttö eräissä maissa vuonna 2000 Pesticides used in selected countries, 2000	66
59 •	Torjunta-aineiden myynti Suomessa 1953–2002, tehoaineiksi laskettuna Sales of pesticides as active ingredients in Finland in 1953–2002	67
60 •	Luomutilojen määrä Suomessa vuosina 1994–2002 Number of organic farms in Finland in 1994–2002	68
61	Luomuviljelty ja ns. siirtymävaiheala Suomessa 1990–2002 Organic farming and "transition phase area" in Finland in 1990–2002	68
62 •	Luomuviljelty ja ns. siirtymävaiheala eräissä Euroopan maissa 2002 Organic farming and "transition phase area" in certain European countries in 2002	69
63	Tarhaturkistuotanto vuosina 1980–2003 Farm fur production in 1980–2003	70

**Metsät
Forests**

64	Metsämaata vuosina 1951–2001 Forest land in 1951–2001	71
65 •	Metsämaan jakautuminen vallitsevan puulajin mukaan vuosina 1951–2001 Tree-species dominance on forest land in 1951–2001	72
66 •	Metsämaan metsiköiden ikärakenne vuosina 1951–2001 Age-structure of stands of forest land in 1951–2001	74
67 •	Harsuuntuneiden havupuiden osuus eri Euroopan maissa vuonna 2002 Proportion of defoliated conifers in various European countries in 2002	76
68 •	Puuston tilavuus metsä- ja kitumaalla vuosina 1951–2001 Volume of growing stock in 1951–2001	77

• Kuvio – Figure

69 •	Metsämaan osuus kokonaismaa-alasta Euroopan maissa 2000 Forest land area of total land area in Europe 2000	78
70 •	Raakapuun hakkuut Euroopan maissa vuonna 2001 Roundwood production in Europe, 2001	79
71	Puuston kasvu ja poistuma puulajeittain vuosina 1970–2001 Increment and drain of the growing stock by tree species in 1970–2001	80
72 •	Puuston kasvu ja poistuma puulajeittain vuosina 1970–2001 Increment and drain of the growing stock by tree species in 1970–2001	81
73	Hakkuut vuosina 1970–2002 Forest area treated in 1970–2002	82
74	Metsien uudistaminen, hoito ja perusparannus vuosina 1970–2002 Natural and artificial regeneration, silviculture and forest improvement in 1970–2002	83
75 •	Hakkuualat vuosina 1970–2002 Felling areas in 1970–2002	84
76 •	Metsänhoidon ja -parannuksen pinta-aloja vuosina 1970–2002 Areas of silvicultural and forest improvement work in 1970–2002	84
77 •	Pellonmetsitys vuosina 1970–2002 Afforesting of arable land in 1970–2002	85
78	Hirven talvikannan kehitys ja hirvitiheys vuosina 1976/77–2002/03 Elk winter populations and densities in 1976/77–2002/03	86
79	Riistasaaliit vuosina 1990–2002 Bags of game in 1990–2002	87
80	Suurpetosaaliit vuosina 1990–2002 Large predators shot in 1990–2002	87
81	Porotalous vuosina 1959/60–2002/03 Reindeer husbandry in 1959/60–2002/03	88
82	Luonnonmarjojen kauppaantulomäärät vuosina 1990–2003 Market supply of wild berries in 1990–2003	89
83	Sienten kauppaantulomäärät vuosina 1990–2003 Market supply of mushrooms in 1990–2003	89
84 •	Metsäluontoon liittyviä ulkoiluharrastuksia vuonna 2000 Participation in forest related recreation in 2000	90

Kalastus Fishing

85 •	Ammattikalastuksen saaliit vuosina 1980–2003 Commercial catch of fish in 1980–2003	91
86 •	Vapaa-ajan kalastuksen saaliit 1992–2002 Catches in recreational fishing in 1992–2002	92
87	Kalansaalis vuosina 2002 Catches of fish in 2002	93

• Kuvio – Figure

88 •	Merialueen ammattikalastuksen saaliit eri ices-osa-alueilla vuonna 2002 Catches in marine professional fishery by ices-subdivisions in 2002	94
89 •	Itämeren silakkasaaliit maittain vuosina 1974–2002 Baltic herring catch from the Baltic Sea by country in 1974–2002	95
90 •	Itämeren kilohailisaaliit maittain vuosina 1977–2002 Sprat catch from the Baltic Sea by country in 1977–2002	96
91	Kalanviljelylaitosten ruokakalatuotanto vuosina 1982–2002 Food fish production of fish farms in 1982–2002	97
92	Kalankasvatuksen tuotanto ja ravinnekuormitus vuosina 1975–2002 Output and contribution to phosphorus and nitrogen loads by fish farms in 1975–2002	98

Biologinen monimuotoisuus

Biodiversity

93	Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueet, 1.1.2004 Protected and wilderness areas at 1 Jan. 2004	99
94	Tärkeimmät suojelualueet eri maissa vuonna 2002 Major protected areas in selected countries in 2002	101
95 •	Kansallispuistot ja luonnonpuistot vuonna 2004 National parks and nature parks in 2004	102
96 •	Soidensuojelualueet 1.1.2004 Peatland reserves at 1 January 2004	103
97 •	Uhanalaisuusluokitus IUCN Red List Categories	104
98	Uhanalaisten lajien määrä eliöryhmittäin vuonna 2000 Number of species in different danger categories by group of species in 2000	105
99	Uhanalaisten lajien ensisijaiset elinympäristöt vuonna 2000 Numbers of threatened species by primary habitat, 2000	106
100 •	Uhanalaiset lajit elinympäristöittäin vuonna 2000 Threatened species according to habitat in 2000	107
101	Uhanalaisten lajien ensisijaiset uhkatekijät vuonna 2000 Numbers of threatened species by primary threat factor, 2000	108
102	Arvioidut suurpetojen vähimmäiskannat vuosina 1980–2002 Estimated minimum populations of large predators in 1980–2002	109
103	Merikotkan, maakotkan ja muuttohaukan tunnettujen reviirien määrä sekä pesimistulos Suomessa vuosina 1980–2003 White-tailed Eagle, Golden Eagle and Peregrine Falcon in Finland: number of known territories and breeding success in 1980–2003	110

• Kuvio – Figure

Maankäyttö**Land use**

104 • Suomen maankäyttö maakunnittain	
Land use in Finland by region	113
Metsätalouden maata maapinta-alasta	
Proportion of forest land of land area	113
Maatalouden maata maapinta-alasta	
Proportion of agricultural land of land area	113
Rakennettua maata maapinta-alasta	
Proportion of built land of land area	113
Sisävesiä kokonaispinta-alasta	
Proportion of inland water area of total area	113
105 • Maakunnat	
Regions	114

Tuotanto ja kulutus**Production and consumption**

106 • Bruttokansantuote toimialoittain (%) vuosina 1970–2003	
Gross domestic product by branch of industry (%) in 1970–2003	115
107 • Yksityiset kulutusmenot vuosina 1970–2003	
Private consumption expenditure in 1970–2003	117
108 • Yksilölliset kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan (%) vuosina 1970–2002	
Individual consumption expenditure by purpose of use (%) in 1970–2002	117
109 • Julkiset kulutusmenot vuosina 1970–2003	
Government final consumption expenditure in 1970–2003	118
110 • Bruttokansantuotteen volyymin muutokset EU-maissa vuosina 1995–2003	
Changes of gross domestic product volume in the EU countries in 1995–2003	118

Energia**Energy**

111 • Energian kokonaiskulutus energialähteittäin vuosina 1970–2003	
Total energy consumption by energy source in 1970–2003	119
112 • Energian kokonaiskulutus energialähteittäin vuosina 1970–2003	
Total energy consumption by energy source in 1970–2003	120
113 • Uusiutuvien energialähteiden ja turpeen käyttö vuosina 1970–2003	
Consumption of renewable energy sources and peat in 1970–2003	121
114 • Energia- ja sähköintensiiteetti 1975–2003	
Energy and electricity intensity in 1975–2003	121
115 • Energian loppukäyttö sektoreittain vuosina 1970–2003	
Final energy consumption by end-sector in 1970–2003	122

• Kuvio – Figure

116 •	Energian kulutus asukasta kohden OECD-maissa vuonna 2001 Consumption of energy per capita in OECD countries in 2001	123
117 •	Sähkön hankinta vuosina 1970–2003 Supplies of electricity in 1970–2003	125
118 •	Sähkön kulutus sektoreittain vuonna 2003 Electricity consumption by end-use sector in 2003	125
119 •	Sähkönkulutuksen huipputeho vuosina 1971–2004 Peak power of electricity consumption in 1971–2004	126
120	Kaukolämmön tuotanto ja kulutus vuosina 1970–2003 Production and consumption of district heat in 1970–2003	127
121 •	Sähkön kulutus asukasta kohden OECD-maissa vuonna 2001 Consumption of electricity per capita in OECD countries 2001	128

Liikenne

Transport

122	Kotimaan liikenteen henkilökilometrit vuosina 1960–2002 Passenger kilometres in national transport in 1960–2002	130
123	Tavaraliikenteen tonnikilometrit vuosina 1970–2002 Tonne-kilometres in goods transport in 1970–2002	130
124 •	Kuluttajahintaindeksejä vuosina 1990–2002 Consumer price indices in 1990–2002	131
125	VR:n vaarallisten aineiden kuljetukset vuonna 2002 Dangerous goods transport by VR, 2002	131
126	Vaarallisten aineiden kuljetukset tieliikenteessä vuonna 2002 Dangerous goods transport in road transport, 2002	132
127 •	Tieliikenne asukasta kohti EU-maissa vuonna 2001 Road traffic per capita in the EU countries in 2001	133
128	Autot käyttövoiman mukaan vuosina 1970–2003 Automobiles by motive power in 1970–2003	133
129 •	Moottoribensiinin myynti EU-maissa vuonna 2002 Sale of motor petrol in the EU countries in 2002	134
130	Vähäpäästöiset autot vuosina 1990–2003 Low emission vehicles in 1990–2003	134
131 •	Eri liikennemuotojen osuus päästöistä vuonna 2002 Emissions by type of traffic (%) in 2002	135
132 •	Liikenteen päästöt vuosina 1980–2002 Traffic emissions in 1980–2002	136
	Hiilidioksidipäästöt – Carbon dioxide emissions	136
	Hiilimonoksidipäästöt – Carbon monoxide emissions	136
	Typenoksidipäästöt – Nitrogen oxide emissions	136
	Hiilivetyypäästöt – Hydrocarbon emissions	136
	Hiukkaspäästöt – Particulate emissions	137
	Rikkidioksidipäästöt – Sulphur dioxide emissions	137

• Kuvio – Figure

- 133 • Tiesuolan käyttö vuosina 1970–2003
Application of de-icing salt on roads in 1970–2003 138

Ympäristöverotus

Environmental taxation

- 134 Ympäristöperusteiset verot ja maksut vuosina 1980–2004
Environmentally-related taxes, fees and charges in 1980–2004 140
- 135 • Ympäristöverojen tuotto 1980–2004
Revenue from environmentally-related taxes and fees in 1980–2004 141
- 136 • Ympäristöperusteisten verojen ja maksujen osuus veroista ja pakollisista sosiaaliturvamaksuista vuosina 1980–2004
Proportion of environmental taxes and fees from total tax revenues and compulsory social contributions in 1980–2004 141
- 137 • Ympäristöperusteisten verojen ja maksujen osuus veroista ja pakollisista sosiaaliturvamaksuista EU-maissa vuonna 2001
Proportion of environmental taxes and fees from total tax revenues and compulsory social contributions in the EU countries in 2001 142

Ympäristönsuojelumenot

Environmental protection expenditure

- 138 Ympäristönsuojelumenot vuosina 1995–2000
Environmental protection expenditure 1995–2000 145
- 139 • Ympäristönsuojelun investointi- ja toimintamenot vuosina 1994–2000
Investment and operating expenditure for environmental protection 1994–2000 146
- 140 Julkisen sektorin ympäristönsuojelumenot vuosina 1995–2000
Environmental protection expenditure by public sector, 1995–2000 147
- 141 • Teollisuuden ympäristönsuojelumenot vuosina 1992–2000
Environmental protection expenditure in industry, 1992–2000 148
- 142 Teollisuuden ympäristönsuojeluinvestointien kohdentuminen vuosina 1992–2000
Environmental protection investment by environmental domain in industry, 1992–2000 149
- 143 • Teollisuuden ympäristönsuojeluinvestointien jakauma vuosina 1992–2000
Environmental protection investment by environmental domain in industry, 1992–2000 149
- 144 • Ympäristöinvestointien osuus kaikista kiinteistä investoinneista teollisuudessa vuosina 1992–2000
Environmental protection investment as a proportion of total fixed investment in industry, 1992–2000 150

• Kuvio – Figure

145	Teollisuuden ympäristönsuojeluinvestointien kohdentuminen eri toimialoilla vuonna 2000 Environmental protection investment by environmental domain and industry in 2000	151
146	Teollisuuden ympäristönsuojelumenot vuonna 2000 Environmental protection expenditure by industrial sector in 2000	152
147	• Ympäristönsuojelun toimintamenot teollisuudessa vuosina 1992–2000 Environmental operating expenditure in industry, 1992–2000	153
148	• Teollisuuden ympäristönsuojelumenot asukasta kohti eräissä Euroopan maissa vuosina 1999–2000 Environmental protection expenditure by industry in selected European countries, 1999–2000	154

Luonnonvarojen kokonaiskäyttö

Total material requirement

149	• Suomen luonnonvarojen kokonaiskäyttö 1970–2001 Total material requirement of Finland 1970–2001	156
150	• Kokonaiskäyttö materiaaliryhmittäin 1970–2001 Total material requirement by material groups 1970–2001	156
151	• Suomen talouden materiaali-intensiteetti 1970–2001 Material intensity of Finnish economy 1970–2001	159
152	• Suorien panoksien kokonaiskäyttö henkeä kohti EU-maissa vuosina 1980 ja 2000 Direct inputs per capita in the EU countries in 1980 and 2000	160
153	• Puun kokonaiskäyttö Suomessa 1980–2002 Wood requirement in Finland 1980–2002	162
154	• Puun sitoutuminen tuotteisiin 1980–2002 Wood in products 1980–2002	163
155	• Puun käytön kehityssuuntia 1980–2002 Trends in wood use 1980–2002	164

Kansalaiset ja ympäristö

General public and the environment

156	• Erittäin huolestunut (%) ilman saastumisesta vuonna 2002 Per cent very concerned about air pollution, 2002	167
157	• Erittäin huolestunut (%) järvien ja jokien saastumisesta vuonna 2002 Per cent very concerned about pollution of rivers and lakes, 2002	167
158	• Erittäin huolestunut (%) merien ja rannikoiden saastumisesta vuonna 2002 Per cent very concerned about pollution of the seas and coasts, 2002	168
159	• Erittäin huolestunut (%) torjunta-aineiden käytöstä vuonna 2002 Per cent very concerned about the use of pesticides, 2002	168
160	• Erittäin huolestunut (%) luonnontuhoista vuonna 2002 Per cent very concerned about natural disasters, 2002	169

• Kuvio – Figure

- 161 • Erittäin huolestunut (%) teollisuuden jätehuollosta vuonna 2002
Per cent very concerned about industrial waste management, 2002 ····· 169
- 162 • Erittäin huolestunut (%) teollisuuden aiheuttamista tuhoista vuonna 2002
Per cent very concerned about disasters caused by industrial activities,
2002 ····· 170
- 163 • Erittäin huolestunut (%) ydinvoimasta ja radioaktiivisista jätteistä
vuonna 2002
Per cent very concerned about nuclear power and radioactive waste,
2002 ····· 170
- 164 • Kansalaismielipide vuonna 2002: Katsoo olevansa (%) hyvin perillä...
Public opinion in 2002: Per cent of very well or fairly well informed ... · 172
- 165 • Kansalaismielipide vuonna 2002:
Katsoo olevansa (%) hyvin perillä torjunta-aineiden käytöstä
Public opinion in 2002:
Per cent of very well or fairly well informed the use of pesticides ····· 172
- 166 • Kansalaismielipide vuonna 2002: Katsoo olevansa (%) hyvin perillä
geneettisesti muunneltujen organismien käytöstä
Public opinion in 2002: Per cent of very well or fairly well informed
the use of genetically modified organisms ····· 173
- 167 • Kansalaismielipide vuonna 2002:
Saa riittävästi tietoa maantieteellisestä alueesta, mistä ruoka on peräisin
Public opinion in 2002: You have enough information about the
geographical area where your food comes from ····· 173
- 168 • Kansalaismielipide vuonna 2002: Tietääkö paremmin ympäristö-
ongelmista vai ongelmien ratkaisuista
Public opinion in 2002: Know more about environmental problems
or environmental solutions ····· 174

Ympäristölainsäädäntö **Environmental legislation**

- 169 • Ympäristönsuojelua koskeva lainsäädäntö
Legislation relating to environmental protection ····· 175

• Kuvio – Figure

Hakemisto

- Ahma 109
 Ajoneuvoperusteiset verot 140
 Alkutuotanto 115
 Ammattikalastuksen saaliit 91, 93, 94
 Avohakkuut 82, 84

 Bensiini 133, 134
 Biologinen hapenkulutus (BHK) 44, 45, 46
 Bruttokansantuote (BKT) 115, 118

 CFC-yhdisteet 18, 22

 Dieselöljy 133
 Dityppioksidi 7,9

 Ekokem 38
 Ekosysteemi 100
 Energia
 - intensiteetti 121
 - kokonaiskulutus 119, 120
 - kulutus energialähteittäin 120
 - kulutus asukasta kohden OECD -maissa 123
 - loppukäyttö sektoreittain 122
 - uusiutuvien energialähteiden käyttö 119, 120, 121
 Erämaa-alueet 99

 Fosfori
 - lannoitus 64, 65
 - vesistöissä 44-46, 48, 49
 - kuormitus 98
 Fossiiliset polttoaineet 119, 120
 Fungisidit 67

 Hakkuut 82, 84
 Halonit 22
 Haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOC) 18, 21
 Happipitoisuus 50-53
 Harsuuntuminen 76
 Harvennushakkuu 82, 84
 HCFC-yhdisteet 18, 22
 Hehtaarisato 61, 62
 Henkilöautot 129, 130, 133, 134

 Herbisidit 67
 Hevonen 63
 HFC-yhdisteet 7, 9
 Hiili, kivihiili 119, 120
 Hiilidioksidipäästöt 7, 9, 11, 19, 20, 135, 136
 Hiilimonoksidipäästöt 7, 18, 20, 135, 136
 Hiilitetrakloridi 22
 Hiilivetyypäästöt 7, 135, 136
 Hirvi, hirvieläimet 85, 86, 87
 Hiukkaspäästöt 7, 18, 19, 137
 Hylkeiden suojelualueet 99

 Ilmastonmuutos 7
 Ilves 87, 109
 Insektisidit 67
 Itämeri 50-53, 94, 95, 96

 Joukkoliikenne 130
 Julkinen talous
 - valtion ympäristönsuojelumenot 143-147
 - kuntien ympäristönsuojelumenot 143-147
 - ympäristöverot 139-142
 Jänis 87
 Jätehuoltomaksut 140
 Jäteveden puhdistus 42
 Jätevesihuolto 37, 42, 147
 Jätevesikuormitus 44-47
 Jätevesipäästöt 45
 Jätteet
 - kertymät 24
 - kierrätys 24, 33, 34, 35, 37
 - käsittely 24
 - poltto 24, 33
 - sijoitus 24, 29, 36, 37
 - uudisrakentamisen jätteet 31, 32
 Kaasu 119, 120
 Kaatopaikat 36
 Kalanviljely
 - kuormitus 45, 98
 - laitokset 97
 - kalankasvatuksen tuotanto 97, 98

- Kalastus 91–96
Kaliumlannoite 64, 65
Kana 63
Kansalaismielipide 165–174
Kansallispuistot 99, 102
Kansantalous
– BKT toimialoittein 115
– julkinen kulutus 118
– yksityinen kulutus 117
Karhu 87, 109
Kasvihuonekaasupäästöt 8–13
Kasvitautilien torjunta 67
Kaukolämpö 127
Kaura 60, 61, 62
Keltavahvero 89
Kemiallinen hapenkulutus 49
Keräyspaperi 34, 35
Kiintoainekuormitus 45
Kilohailisaaliit 93, 96
Kirjolohi 93
Koivu 77
Kotieläimet
– hevonen 63
– kana 63
– nautakarja 63
– sika 63
Kotitalousjäte 32
Kuluttajahintaindeksi 131
Kulutusmenot 117, 118
Kuusi 72, 73, 77, 80, 81, 83

Lannoitus 64, 65, 83, 84
Lakka 89
Lehtipuut 72, 73, 77, 80, 81
Lehtoensuojelualueet 99
Lentoliikenne 130
Leväkukinto 48, 54–56
Liete 24, 37
Liikenne
– autot käyttövoiman mukaan 133
– bensiinin myynti 134
– henkilösuoritteiden kehitys 130
– kotimaan liikenteen henkilökilometrit 130
– pakokaasupäästöt 14, 16, 20, 21, 135, 136, 137
– tavarankuljetus suorite 130
– teiden talvisuolaus 138
– vähäpäästöiset autot 134
Liikennepolttoaineet 140
Luomuviljely 68, 69
Luonnonmarjat 89
Luonnonpuistot 99, 102
Luonnonsuojelu 99–103, 147
Luonnonsuojelualueet 99, 101, 102, 103
Luonnonvarojen kokonaiskäyttö 155–160
Lyijyلاسkeuma 18
Lyijypäästöt 18, 22

Maakaasu 119, 120
Maakotka 110
Maakunnat 113, 114
Maankäyttöluokitus 111, 112
Maankäyttö 111–113
Maanparannuskalkki 64
Maanviljely 37, 57–62
Maatalous
– jätteet 24
– kotieläimet 63
– lannoitteet 64, 65
– sato 60, 61, 62
– torjunta-aineet 66, 67
– viljelysmaa 57, 58
Maatalouden maksut ja verot 140, 141
Marjat 89
Merialueet
– kalastus 91–96
– kuormitus 49
Merikotka 110
Merilaitokset (kalanviljely) 97
Metaani 7, 9, 21, 60
Metsäkanalinnut 87
Metsätalous
– hakkuut 82, 84
– kokonaispoistuma 80, 81
– lannoitus 83, 84
– metsiköiden ikärakenne 74, 75
– metsänviljely 83
– metsämaa 71–75, 77, 78, 111, 113
– metsätuhot 76
– metsänuudistaminen 83
– ojitus 83, 84
– pellonmetsitys 85
– perusparannus 83, 84
– puusto 74, 75, 77, 80, 81
– taimikonhoito 83, 84
Metsätalousmaa (maankäyttö) 111, 113
Metsäteiden rakentaminen 83
Moottoribensiini 133, 134
Moottoripyörä 130

- Mopedi 130
 Mustikka 89
 Muuttohaukka 110
 Mänty 72, 73, 77, 80, 81, 83

 Neulaskato 76

 Ohra 60
 Ongelmajätelaitos 38
 Ongelmajätteet 24, 27, 28, 29, 38
 Otsonikerros 22

 Pakettiautot 133
 Pakkausjätteet 24, 34, 35
 Pakokaasupäästöt 14, 16, 20, 21, 135–137
 Palvelut 115
 Paperin ja kartongin kulutus 34
 Paperinkeräys 34, 35
 Pellonmetsitys 85
 Peltoalan käyttö 57, 58
 Peltolinnut 87
 Peruna 60, 61
 Perämeri 49, 94
 PFC-yhdisteet 9
 Piilovirrat 156, 157, 158
 Pintavesi 39
 Pohjavesi 39
 Pohjoismaat 57, 65
 Porotalous 88
 Puolukka 89
 Puupolttoaineet 119, 120
 Puusto
 - hakkuut 82, 84
 - ikärakenne 74, 75
 - kasvu ja poistuma 80, 81
 - kokonaiskuutiotilavuus 77
 - puulajit 72, 73, 77, 80, 81
 - tuhot 76
 Puuvaranto 77
 Pystykarsinta 83
 Pääravinteet 64
 Päästöt ilmaan 8–22, 135–137

 Rakennettu maa 112, 113
 Rakennusjätteet 24, 31, 32
 Rakennusten lämmitys 122
 Rautatieliikenne 130, 131, 135, 137
 Ravinnekuormitus 49, 98
 Rehevoityminen 54, 60, 64, 95
 Riistasaaliit 87

 Rikkakasvien torjunta 67
 Rikkidioksidipäästöt 14, 15, 19, 135, 137
 Rikkihexafluoridi 7, 9
 Rikkivety 50–53
 Rouskut 89
 Ruis 60, 61
 Ruokakalatuotanto 97, 98

 Saaliit
 - riista 87
 - kalan 91–96
 Saaristomeri 49
 Sato 60, 61, 62
 Selkämeri 49
 Seosvilja 60, 62
 Siemen- ja suojuspuuhakkuut 82
 Sienet 89
 Sika 63
 Silakka 93, 94, 95
 Sisävedet
 - kalansaaliit 91, 92, 93
 - leväkukinnot 54–56
 Sisävesilaitokset 97
 SLICES-hanke 111
 Soidensuojelualueet 99, 103
 Sokerijuurikas 60
 Suojelualueet 99, 101, 102, 103
 Suojavyöhykkeet 60
 Suolavesipurkaus 50–53
 Suorat panokset 155–160
 Suomenlahti 49, 52, 53, 54
 Susi 87, 109
 Suurpedot
 - kanta 109
 - saaliit 87
 Sähköintensiiteetti 121
 Sähköautot 133
 Sähköenergia
 - hankinta 125
 - kulutus 125, 126
 - kulutus OECD-maissa 128
 Sähkön nettotuonti 120, 125
 Sähkönkulutus 125, 126, 128

 Taimikonhoito 83, 84
 Tarhaturkistuotanto 70
 Tatit 89
 Teiden talvisuolaus 138
 Teollisuus
 - energian kulutus 122, 125

- jätekertymät 24–29
- jätevesikuormitus 45, 46, 47
- jätteiden sijoitus 24, 29
- veden käyttö 40
- ympäristönsuojelumenot,
-investoinnit ja toimintamenot 145,
146, 148–154
- Tieliikenne 130, 133, 135, 136, 137
- Tiesuola 138
- Torjunta-aineet 66, 67
 - kasvitautien torjunta 67
 - rikkakasvien torjunta 67
 - tuhoeläinten torjunta 67
- 1,1,1-trikloorietaani 22
- Tuotannon jätteet 24
- Turkiseläimet 87
- Turve 119, 120, 121
- Tuulivoima 119, 120, 125
- Typen oksidipäästöt 7, 16, 17, 19, 135,
136
- Typpi
 - lannoitus 64, 65
 - vesistöissä 44, 45, 47, 49, 64
 - päästöt 9, 16, 17, 19, 64, 135, 136
- Typnikuormitus 98
- Typpioksiduuli, katso dityppioksiduuli

- Uhanalaiset kasvit ja eläimet 104, 105,
106, 107
- Uhanalaisuusluokitus 104
- Uudisrakentamisen jätteet 31, 32
- Uudistushakkuu 82
- Uusiutuvat energialähteet 119, 120,
121

- Vanhat metsät 99
- Vedenkulutus/veden käyttö 39, 40, 41
- Vedenlaatu
 - happi 50–54
 - sinileväkukinnot 54–56
- Vehnä 60, 62
- Verot ja veroluonteiset maksut 140,
141, 142
- Vesien kuormitus 44–49
- Vesien rehevöityminen 53–56, 60, 64,
95
- Vesi- ja jätevesimaksut 140
- Vesi- ja viemärilaitosinvestoinnit 43
- Vesiliikenne 130, 135, 137
- Vesilinnut 87
- Vesivoima 120, 121, 125
- Viljakasvit 60, 61, 62
- VOC/haihtuvat orgaaniset yhdisteet 18,
21
- Vuosikasvu (puuston) 80, 81
- Vähäpäästöiset autot 134

- Ydinenergia 119, 120, 125
- Yhdyskuntajätteet 24, 32, 33
- Ympäristöasenteet 165–174
- Ympäristölainsäädäntö 175, 176
- Ympäristönsuojeluinvestoinnit 149–154
- Ympäristönsuojelumenot 143–154
- Ympäristöperusteiset verot 140–142
- Ympäristöverojen tuotto 141
- Ympäristöverot 140–142

- Öljy 120

Index

- Afforesting of arable land 85
 Age-structure 74, 75
 Agriculture
 – arable land 57, 58
 – farms 37, 57–62
 – fertilizers 64, 65
 – harvest 60, 61, 62
 – livestock 63
 – pesticides 66, 67
 – wastes 24
 Agricultural input and taxes 140, 141
 Agricultural land (land use) 111, 113
 Air emissions 8–22, 135–137
 Air transport 130
 Arable land 57, 58
 Archipelago Sea 49
 Automobiles by motive power 133
- Bags of game 87
 Baltic herring 93, 94, 95
 Baltic Sea 50–53, 94, 95, 96
 Barley 60
 Biochemical oxygen demand (BOD)
 44, 45, 46
 Birch 77
 Blueberry 89
 Boletaceae 89
 Bothnian Bay 49, 94
 Bothnian Sea 49
 Brackish water cage farms 97
 Broadleaves 72, 73, 77, 80, 81
 Brown bear 87, 109
 Built land 112, 113
- Carbon dioxide 7, 9, 11, 19, 20, 135, 136
 Carbon monoxide 7, 18, 20, 135, 136
 Carbontetrachloride 22
 Catch
 – fish 91–96
 – game 87
 Cereals 60, 61, 62
 CFCs 18, 22
 Chanterelle 89
 Chemical oxygen demand 49
 Clear cutting 82, 84
 Clear fellings 82, 84
- Climate change 7
 Cloudberry 89
 Coal 119, 120
 Commercial catch of fish 91, 93, 94
 Construction of forest roads 83
 Construction waste 24, 31, 32
 Consumer price indices 131
 Consumption expenditure 117, 118
 Consumption of paper and cardboard 34
 Cowberry 89
- Deciduous woodland areas 99
 Deer 85, 86, 87
 Defoliation 76
 De-icing salt 138
 Diesel oil 133
 Discharges to water bodies 44–49
 District heat 127
 Domestic waste 32
 Drain 80, 81
- Ecosystem 100
 Ekokem 38
 Electricity
 – consumption 125, 126, 128
 – intensity 121
 – supplies 125
 Electric cars 133
 Elk 85, 86, 87
 Emissions
 – carbon dioxide 7, 9, 11, 19, 20, 135, 136
 – carbon monoxide 7, 18, 20, 135, 136
 – greenhouse gas 8–13
 – hydrocarbon 7, 135, 136
 – lead 18, 22
 – methane 7, 9, 21, 60
 – nitrogen 7, 16, 17, 19, 135, 136
 – non-methane volatile organic compounds (NMVOC) 18, 21
 – particulates 7, 18, 19, 137
 – sulphur 14, 15, 19, 135, 137
 Endangered animal and plant species
 – by group of species 105
 – by primary habitant 106, 107

- by primary threat factor 108
- classification 104
- Energy
 - consumption 119, 120
 - intensity 121
 - renewable energy sources 119, 120, 121
- Environmental attitudes 165–174
- Environmental legislation 175, 176
- Environmental protection expenditures 143–154
- Environmental protection investment 149–154
- Environmental taxes 140–142
- Eutrophication 53–56, 60, 64, 95
- Farm fur production 70
- Farmland game birds 87
- Felling 82, 84
- Fertilization 64, 65, 83, 84
- Finnish Land Use Classification 111, 112
- Fish farming
 - farms 97
 - food fish production 97, 98
 - water pollution load 45, 98
- Fishing 91–96
- Food fish production 97, 98
- Forestry
 - afforesting of arable land 85
 - age structure of stands 74, 75
 - drainage 83, 84
 - felling 82, 84
 - fertilisation 83, 84
 - forest damage 76
 - forest land 71–75, 77, 78, 111, 113
 - growing stock 74, 75, 77, 80, 81
 - seeding and planting 83
 - tending of seeding stands 83, 84
- Forest improvement 83, 84
- Forest renewal 83
- Fresh water farms and hatcheries 97
- Fungicides 67
- Fur bearing animals 87
- Game 87
- Gas 119, 120
- Golden Eagle 110
- Goods transport 130
- Greenhouse gas emissions 8–13
- Gross domestic product (GDP) 115, 118
- Ground water 39
- Grouse 87
- Growing stock
 - age structure 74, 75
 - defoliation 76
 - felling 82, 84
 - increment and drain 80, 81
 - total volume by tree species 77
 - tree species 72, 73, 77, 80, 81
- Gulf of Finland 49, 52, 53, 54
- Halons 22
- Hare 87
- Harvest 60, 61, 62
- Hazardous waste 24, 27, 28, 29, 38
- Hazardous waste treatment plant 38
- HCFCs 18, 22
- Hens 63
- Herbicides 67
- HFCs 7, 9
- Hidden flows 156, 157, 158
- Hydrocarbon emissions 7, 135, 136
- Hydrogen sulphide 50–53
- Hydro power 120, 121, 125
- Increment and drain 80, 81
- Industry
 - energy consumption 122, 125
 - environmental protection expenditure, investment and operating expenditure 145, 146, 148–154
 - waste disposal 24, 29
 - waste generation 24–29
 - water consumption 40
 - waste water load 45, 46, 47
- Inland waters
 - fish catches 91, 92, 93
 - hazardous algae 54–56
- Insecticides 67
- Investment and operating expenditure 149–154
- Investments water supply and sewer systems 43
- IUCN Red List Categories 104
- Lactarius 89
- Land use in Finland by region 113
- Landfills 36

- Large predators
 - minimum population 109
 - shot 87
- Lead deposition 18
- Lead emissions 18, 22
- Livestock
 - cattle 63
 - hens 63
 - horses 63
 - pigs 63
- Low emission vehicles 134
- Lynx 87, 109
- Main nutrients 64
- Methane 7, 9, 21, 60
- Mixed grain 60, 62
- Moped 130
- Motor fuel 140
- Motorcycle 130
- Motor petrol 133, 134
- Municipal waste 24, 32, 33
- Mushrooms 89
- National economy
 - GDP by branch of industry 115
 - private consumption 117
 - public consumption 118
- National parks 99, 102
- Natural gas 119, 120
- Nature parks 99, 102
- Nature protection 99–103, 147
- Net imports of electricity 120, 125
- Net production of district heat 127
- Nitrogen
 - emissions 9, 16, 17, 19, 64, 135, 136
 - fertilization 64, 65
 - in waters 44, 45, 47, 49, 64
- Nitrogen load 49, 98
- Nitrogen oxides 7, 16, 17, 19, 135, 136
- Nitrous oxide 7, 9
- Non-methane volatile organic compounds (NMVOC) 18, 21
- Nordic Countries 57, 65
- Nuclear power 119, 120, 125
- Oats 60, 61, 62
- Oil 120
- Old-growth forests 99
- Organic farming 68, 69
- Oxygen content 50–53
- Ozone layer 22
- Packaging waste 24, 34, 35
- Particulates 7, 18, 19, 137
- Passenger car 129, 130, 133, 134
- Passenger kilometres in national transport 130
- Peat 119, 120, 121
- Peatland reserves 99, 103
- Peregrine Falcon 110
- Pesticides 66, 67
- Petrol 133, 134
- PFCs 9
- Phosphorus
 - fertilization 64, 65
 - in river systems 44–46, 48, 49
 - load 98
- Pigs 63
- Pine 72, 73, 77, 80, 81, 83
- Potassium 64, 65
- Potatoes 60, 61
- Primary sector 115
- Protected areas 99, 101, 102, 103
- Protected peatland areas 99, 103
- Pruning 83
- Public finances
 - environmental protection expenditure by central government 143–147
 - environmental protection expenditure by local government 143–147
 - environmental taxes 139–142
- Public opinion 165–174
- Public transport 130
- Railway transport 130, 131, 135, 137
- Rainbow trout 93
- Recycling 24, 33, 34, 35, 37
- Regeneration fellings 82
- Regions 113, 114
- Reindeer husbandry 88
- Renewable energy sources 119, 120, 121
- Revenue from environmentally-related taxes 141
- Road transport 130, 133, 135, 136, 137
- Rye 60, 61
- Sales of pesticides 66, 67

- Sea areas
 - fishing 91-96
 - water pollution load 49
- Seal protection areas 99
- Seed tree and shelterwood fellings 82
- Seeding and planting 83
- Service sector 115
- SLICES project 111
- Sludge 24, 37
- Snow removal from roads 138
- Soil-improving calcium 64
- Space heating 122
- Sprat catch 93, 96
- Spruce 72, 73, 77, 80, 81, 83
- Sugar beets 60
- Sulphur dioxide emissions 14, 15, 19, 135, 137
- Sulphur hexafluoride 7, 9
- Sulphur oxides 7
- Supplies of electricity 125
- Surface water 39
- Surge of saline water 50-53
- Suspended solids load 45

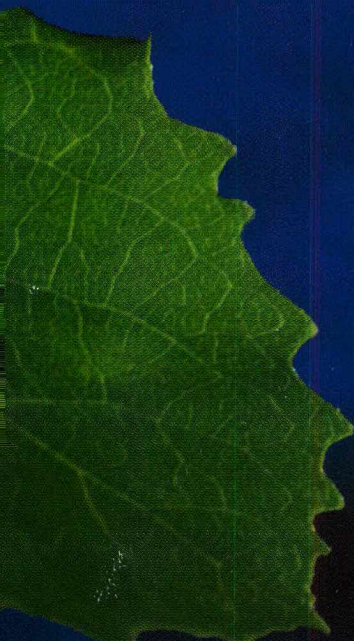
- Taxes and fees 140, 141, 142
- Tending of seedling stands 83, 84
- Tetraonid bird 87
- Thinning 82, 84
- Threatened animals and plants 104, 105, 106, 107
- Traffic
 - automobiles by motive power 133
 - chemical snow removal from roads 138
 - exhaust gases 14, 16, 20, 21, 135, 136, 137
 - low emissions vehicles 134
 - sale of motor petrol 134
 - volume of goods transport 130
 - volume of passenger transport 130
- Tree species 72, 73, 77, 80, 81
- 1,1,1-trichloroethane 22

- Use of arable land 57, 58

- Vans 133
- Vehicle-related taxation 140
- Volume of the growing stock 77

- Waste paper 34, 35
- Waste water management 37, 42, 147
- Waste water treatment 42
- Waste water load 44-47
- Wastes
 - composition of construction waste 31, 32
 - disposal 24, 29, 36, 37
 - hazardous waste 24, 27, 28, 29, 38
 - recycling 24, 33, 34, 35, 37
 - waste generation 24
- Waste disposal and management charge 140
- Waste from production 24
- Waste generation in house building 32
- Waste generation in new building construction 31, 32
- Water and wastewater charges 140
- Water consumption 39, 40, 41
- Water quality
 - oxygen 50-54
 - blue-green algae 54-56
- Water supply and sewerage investments 41
- Waterfowl 87
- Waterway transport 130, 135, 137
- Wheat 60, 62
- White-tailed Eagle 110
- Wild berries 89
- Wilderness areas 99
- Wolf 87, 109
- Wolverine 109
- Wood fuel 119, 120

- Yield per hectare 61, 62

Tilastokeskus
Myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 17342011
faksi (09) 17342500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen
Försäljning
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 17342011
fax (09) 17342500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland,
Sales Services
P.O.Box 4C
FIN-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +3589 17342011
Fax +3589 17342500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

ISSN 1456-7121
= Ympäristö ja Luonnonvarat
ISSN 0785-0387
ISBN 952-467-297-9
Tuotenumero 9957
C0